

„Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova:
Evropa investuje do venkovských oblastí.“

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

PRŮBĚŽNÉ HODNOCENÍ PROGRAMU ROZVOJE VENKOVA ČR ZA OBDOBÍ 2007-2013

ZPRÁVA O STŘEDNĚDOBÉM HODNOCENÍ

ŘÍJEN 2010

OBSAH

1	Shrnutí	7
2	Souvislosti hodnocení.....	10
2.1	Účel zprávy	10
2.2	Struktura zprávy	10
2.3	Stručné kontextuální informace o programu.....	11
2.4	Stručné shrnutí předchozích hodnocení souvisejících s Programem	12
3	Metodický přístup	14
3.1	Zodpovídání evaluačních otázek	14
3.2	Posouzení míry, do jaké Program přispívá k dosažení svých cílů a cílů stanovených v NSPRV ČR	14
3.3	Očišťování výsledků / dopadů Programu	15
3.4	Formulace závěrů a doporučení.....	15
3.5	Evaluační postup	15
3.6	Sběr primárních dat.....	16
3.7	Popis klíčových výrazů v otázkách.....	16
3.8	Práce s daty a s kurzem EUR / CZK	16
3.9	Omezení prováděné evaluace	17
4	Hodnocení opatření	19
4.1	Opatření 111 Odborné vzdělávání a informační akce, včetně šíření vědeckých poznatků a inovačních postupů, určených pro osoby činné v zemědělství, potravinářství a lesnictví (I.3.1)	19
4.2	Opatření 112 Zahájení činnosti mladých zemědělců (I.3.2).....	24
4.3	Opatření 113 Předčasný odchod zemědělců a zemědělských pracovníků do důchodu (I.3.3).....	31
4.4	Opatření 114 Využívání poradenských služeb zemědělci a držitelé lesů (I.3.4)	36
4.5	Opatření 121 Modernizace zemědělských hospodářství (I.1.1.1, I.1.1.3)	42
4.6	Opatření 122 Zvyšování hospodářské hodnoty lesů (I.1.2.1)	54
4.7	Opatření 123 Přidávání hodnoty zemědělským a lesnickým produktům (I.1.2.2, I.1.3.1)	65
4.8	Opatření 124 Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií v zemědělství, potravinářství a lesnictví (I.1.1.2, I.1.3.2).....	85
4.9	Opatření 125 Zdokonalení a rozvoj infrastruktury související s rozvojem a přizpůsobováním zemědělství a lesnictví (I.1.2.3., I.1.4)	96
4.10	Opatření 211, 212 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA) (II.1.1.).....	111
4.11	Opatření 213 Platby v rámci oblastí NATURA 2000 a rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES (WFD) (II.1.2.)	117
4.12	Opatření 214 Agroenvironmentální opatření (II.1.3.).....	123
4.13	Opatření 221 Zalesňování zemědělské půdy (II.2.1.).....	135
4.14	Opatření 224 Platby v rámci NATURA 2000 v lesích (II.2.2.).....	142
4.15	Opatření 225 Lesnicko-environmentální platby (II.2.3.)	147

4.16	Opatření 226, 227 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesa (II.2.4)	149
4.17	Opatření 311 Diverzifikace činností nezemědělské povahy (III.1.1) Chyba! Záložka není definována.	
4.18	Opatření 312 podpora zakládání podniků a jejich rozvoje (III.1.2) Chyba! Záložka není definována.	
4.19	Opatření 313 Podpora cestovního ruchu (III.1.3)	Chyba! Záložka není definována.
4.20	Opatření 321 Občanské vybavení a služby (III.2.1.2) ..	Chyba! Záložka není definována.
4.21	Opatření 322 Obnova a rozvoj vesnic (III.2.1.1).....	Chyba! Záložka není definována.
4.22	Opatření 323 Ochrana a rozvoj dědictví venkova (III.2.2) Chyba! Záložka není definována.	
4.23	Opatření 331 Vzdělávání a informace (III.3.1)	Chyba! Záložka není definována.
4.24	Opatření 341 Získávání dovedností a propagace za účelem přípravy a provádění strategie místního rozvoje.....	Chyba! Záložka není definována.
4.25	Opatření 41 Realizace místní rozvojové strategie (IV.1.2)	159
4.26	Opatření 421 Provádění projektů spolupráce (IV.2.1)	231
4.27	Opatření 431 Provozování místních akčních skupin (IV.1.1).....	236
4.28	Technická pomoc.....	246
4.29	Horizontální otázky.....	248
5	Závěry a doporučení – celý Program.....	274
5.1	Hodnocení plnění cílů Programu.....	274
5.2	Faktory vedoucí k úspěšnému / neúspěšnému provádění programu	290
5.3	Závěry a doporučení na základě výsledků hodnocení.....	292

SEZNAM ZKRATEK

AEO	agroenvironmentální opatření
AOPK	Agentura ochrany přírody a krajiny
BP	bezpečnost práce
C	uhlík
CC	cross-compliance
CLC	Corine land cover databáze
CMEF monitoring)	Common Evaluation and Monitoring Framework (Obecný rámec pro hodnocení a
CRF	Common Reporting Format
CZ – NACE	Klasifikace ekonomických činností
ČPH	čistá přidaná hodnota
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ČSÚ	Český statistický úřad
DG AGRI	Generální ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova
DSO	dobrovolný svazek obcí
EAFRD	European Agricultural Fund for Rural Development (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova)
EEN for RDP	European Evaluation Network for Rural Development Programmes
EQ	Evaluation question (hodnotící otázka)
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
EZ	ekologické zemědělství
EZZF	Evropský zemědělský záruční fond
EZFRV	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EQUAL	Iniciativa Společenství - podpora mezinárodní spolupráci při vývoji a prosazování nových nástrojů boje se všemi formami diskriminace a s nerovnostmi na trhu práce
FADN	The Farm Accountancy Data Network (Zemědělská účetní datová síť)
FRA	Forest Resources Assessment
FTE	Full Time Equivalent (ekvivalent plného úvazku)
GAEC	Good Agricultural and Environmental Condition (Dobrý zemědělský a environmentální stav)
HEQ	Horizontální evaluační / hodnotící otázka
HPH	hrubá přidaná hodnota

HRDP	Horizontal Rural Development Plan (Horizontální plán rozvoje venkova)
ISÚ	Integrovaná strategie území
LEADER	Liason entre les actions de développement économique rural (Vazby mezi akcemi hospodářského rozvoje venkova)
LFA	Less Favoured Areas
LHO	lesní hospodářská osnova
LHP	lesní hospodářský plán
LPIS	Land Parcel Information System
MAS	Místní akční skupina
MCPFE	Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe
MMR ČR	Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky
MS	monitorovací systém
MT VZ	monitorovací tabulky výroční zprávy
MZD	meliorační a zpevňující dřeviny
MZe ČR	Ministerstvo zemědělství České republiky
N	dusík (používané pouze v OSE II)
N	počet dotazovaných (používané pouze v OSE III a IV)
NIR	Národní inventarizační zpráva (National Inventory Report)
NS MAS	Národní síť místních akčních skupin
NSPRV	Národní strategický plán rozvoje venkova ČR
OKEČ	odvětvová klasifikace ekonomických činností
ORP	Obec s rozšířenou působností
PA	platební agentura (SZIF)
PFN	podíl fixních nákladů
PRV	Program rozvoje venkova
PS	pracovní skupina
PUPFL	pozemek určený k plnění funkcí lesa
PZ	Průběžná zpráva
ROP	Regionální operační program
ŘO	řídící orgán (Ministerstvo zemědělství)
SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development (Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova)
SLT	soubor lesních typů
SMR	Statutory management requirements
SPL	Strategický plán Leader
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
SVOL	Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR

SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
TTP	trvalý travní porost
TUH	trvale udržitelné hospodaření
ÚHÚL	Ústav pro hospodářskou úpravu lesů
ÚPU	Ústřední pozemkový úřad
URBAN	Iniciativa Společenství - podpora hospodářské a sociální regenerace malých a středně velkých měst a městských aglomerací postižených krizí s cílem nastolit jejich udržitelný rozvoj
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
VaV	Věda a výzkum
VDJ	velká dobytčí jednotka
VÚLHM	Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti
VÚMOP	Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy
VZ	výroční zpráva
ZP	zemědělská půda
ZPF	zemědělský půdní fond

1 Shrnutí

Program rozvoje venkova směřuje k naplňování svých cílů ve všech OSÁCH. Potvrdila se důležitost dotací PRV s ohledem na mírnění negativních dopadů současné ekonomické krize na zemědělský a potravinářský sektor a venkov jako takový.

OSA I představuje významný zdroj finančních prostředků pro financování investičních akcí českých zemědělských, potravinářských a lesnických subjektů. Opatření zaměřená na produktivní investice (121, 122 a 123) vykazují pozitivní vliv na konkurenceschopnost podpořených podniků z hlediska zvýšení efektivity výroby a produktivity práce. Tato opatření rovněž přispívají k rozšiřování prostoru pro investice, případně napomáhají podnikům přiblížit se střednědobě udržitelné situaci. Opatření 121, 122 a 123 mají dále významný vliv na modernizaci podpořených podniků z hlediska zavádění nových technologií. U téměř poloviny podniků vedla podpora k zavedení nových produktů. Nakonec prokazují opatření 121 a 123 velmi vysoký vliv na zvyšování kvality produkce. Nejvíce pozitivní výsledky ve všech výše zmíněných faktorech lze identifikovat u opatření 123 (I.1.3.1).

Z hlediska neproduktivních investic do rozvoje fyzického potenciálu (opatření 125) lze identifikovat dostatečnou (opatření I.1.4) až převyšující poptávku po podpoře (I.1.2.3). Opatření I.1.4 významnou měrou přispívá k akceleraci fyzické realizace pozemkových úprav.

Vedle investičních opatření je OSA I implementována též prostřednictvím aktivit, jejichž cílem je zlepšení lidského potenciálu. V tomto směru jsou zatím největším přínosem opatření 112 a 113 přispívající ke změně vzdělanostní a věkové struktury českého zemědělství. Opatření 114 hraje roli zejména v oblasti plnění zákonných požadavků, a tím zprostředkovaně přispívá ke zlepšení podmínek hospodářství. Potenciál opatření 111 a 114 však nebyl dosud ze strany žadatelů plně objeven a využit.

Mezi cílovými skupinami OSY I nejvíce zaostávají mikropodniky, které zatím nejsou schopny vytvořit dostatečnou poptávku po nabízených finančních prostředcích. Z hlediska čerpání je prozatím nulový stav schválených žádostí o dotaci v opatření 124 (I.1.1.2).

Opatření OSY II jsou velice široce využívána a celkově podporují zachování udržitelných systémů zemědělského hospodaření z hlediska ochrany přírody a krajiny. Opatření přispívají k udržení hospodaření na podporovaných plochách a zabráňují tak jejich opouštění, čímž se jednak udržuje venkovská krajina a zachovává dobytek v krajině, ale také se vytváří atraktivní prostředí pro život lidí na venkově.

Agroenvironmentální opatření, jako nejvýznamnější opatření OSY II, mají pozitivní vliv na ochranu biologické rozmanitosti zejména z hlediska ohrožení stanovišť a druhů hnojením. Z provedených analýz byl patrný pozitivní vliv opatření na hromadění organické hmoty a rovněž zamezení šíření invazních druhů. Jejich pozitivní dopad je však limitován tím, že významná

výměra ploch cenných biotopů se nachází mimo půdní bloky zemědělské půdy a tudíž možný vliv opatření na zlepšení biodiverzity je poněkud zúžen. Ze srovnání dopadů na jednotlivé skupiny organismů lze soudit, že příznivější dopady mají jednotlivá opatření na rostliny (na které byl původně design titulů navržen) než na hmyz nebo ptáky. Z hlediska vlivu opatření na kvalitu vody jsou významná podopatření nebo tituly, které se podílejí na snižování vstupů na zemědělskou půdu. Z modelových analýz vyplývá, že odhad potenciálu těchto opatření na snižování vstupů dusíku se pohybuje za hodnocené období v řádu 25,7 tis. tun N v čistých živinách oproti situaci bez implementovaných opatření. AEO opatření ochraňují taktéž půdu před vodní erozí – v hodnoceném období se jednalo o cca 392 tis. tun zeminy v hodnotě 78,2 mil. Kč. Navíc oproti sledovaným ukazatelům mohou AE opatření působit na zmírňování klimatických změn, jelikož redukují emise skleníkových plynů.

Lesnická opatření OSY II s výjimkou opatření 226 a 227 (II.2.4) zatím nejsou plně žadateli využívána (čerpání u opatření 224 (II.2.2) a 225 (II.2.3) je velmi nízké). Všechna podporovaná lesnická opatření mají potenciál přispívat k udržitelnému obhospodařování lesní půdy.

Cíli intervence v rámci realizovaných opatření OSY III jsou zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a podpora různorodosti venkovské ekonomiky. Přestože některé dopady realizovaných akcí přímo nevedou k naplňování stanovených cílů, lze považovat jejich příspěvek za významný.

Z hlediska zlepšení kvality života ve venkovských oblastech je patrné velmi vysoké čerpání alokovaných částek v opatřeních 321 a 322. Výrazný příspěvek ke zvyšování kvality života dosahují provedené akce zejména v poskytovaných službách. Významná část širokého spektra realizovaných akcí v rámci 321 je sice zaměřena na akce v oblasti kultury a společenského života, spektrum dalších podporovaných akcí je dostatečně široké a vyrovnané. Realizované akce přispívají ke zlepšování vybavenosti a využívání různorodosti poskytovaných služeb na venkově. Vliv intervence na zastavení vylidňování venkova se přímo neprojevuje, je však možné konstatovat růst počtu obyvatel v dotčených oblastech.

Příspěvek na zkvalitňování života na venkově v opatření 322 se jeví jako uspokojivý zaměřením realizovaných aktivit především na základní obecní infrastrukturu, která dává předpoklad dalšího rozvoje občanské vybavenosti. Obnovou a zachováním kulturního dědictví venkova v rámci opatření 323 dochází k pozitivním kvalitativním změnám, ze kterých mají přímý užitek obyvatelé dotčených obcí, ale i návštěvníci oblastí, kde proběhla intervence. Nejvýznamnější příspěvek je v obnově nevyužívaných objektů a budov a řešení havarijních stavů objektů kulturního dědictví venkova.

Realizované intervence se nerovnoměrně podílejí na tvorbě pracovních míst, která jsou považována za jeden ze základních předpokladů pro uchování atraktivity venkovského prostoru. Původní předpokládané cílové hodnoty příspěvku intervencí k tvorbě nových pracovních míst

nelze při zachování současného trendu dosáhnout.¹ Opatření 312 je z hlediska současného stavu i potenciálu tvorby pracovních míst v PRV ČR nejvýznamnější.

Podpora různorodosti venkovské ekonomiky u podpořených hospodářských subjektů v opatřeních 311 a 312 se v současném období neprojevila ve zvýšení přidané hodnoty vytvořené nezemědělskou činností. Přes významný propad nezemědělské přidané hodnoty se podpořené podniky s hospodářskou krizí vyrovnávaly lépe než podniky nepodpořené. Pozitivním aspektem realizace opatření je také významný příspěvek intervence k diverzifikaci nezemědělských aktivit. Podíl nezemědělských činností u příjemců má rostoucí tendenci.

Opatření OSY IV má pozitivní vliv na rozvoj venkova ČR. Působí v souladu s prioritami tématických OS I a zejména III. Jeho souhrnný vliv však nelze určit, neboť je překryt působením aktivit jiných subjektů a nemohl se dosud plně projevit ani kvůli opoždění výsledků a dopadů za realizací projektů. OSA IV téměř neprodukuje nová pracovní místa, pozitivní výsledky jsou v oblasti vzdělávání a informování. Dílčím způsobem napomáhá k uvolnění vnitřního potenciálu venkovských oblastí a k víceodvětvovému navrhování a provádění projektů na místní úrovni. Obojí je však dosud neuspokojivé. Přístup Leader a výsledky činnosti MAS zatím nejsou integrovány do vertikálního systému řízení rozvoje venkovských oblastí.

Opatření OSY podstatným způsobem podpořilo spolupráci MAS. Prokazatelný výskyt předávání osvědčených postupů je však velmi malý.

PRV je rozhodujícím faktorem rozšíření a využití přístupu Leader na území ČR. Chybí však mechanismus, který by zajistil, aby všechny podpořené MAS plně pracovaly metodou Leader. Z principů Leaderu se jako ne zcela dořešené jeví otázky samostatnosti, odpovědnosti a pravomocí MAS při realizaci SPL, otázka partnerství na projektové úrovni a otázky integrovaného postupu a inovativnosti na úrovni SPL i projektů.

Díky podpoře PRV došlo k výraznému zvýšení kapacit 112 podpořených MAS. Další rozvoj vnitřních kapacit MAS však naráží na bariéry plynoucí z pravidel PRV (administrativní a kontrolní postupy platební agentury) a na nedostatečnou podporu dalších, v PRV dosud nepodpořených, maximálně třinácti aktivních MAS.

PRV nepracuje s Leaderem jako s metodou, kterou se mají implementovat opatření OS I – III. Samotná OSA IV neplní svou horizontální roli a přístup Leader není v postavení hlavní metody, jíž by se realizovaly rozvojové záměry ve venkovských oblastech. Je navrhována řada opatření ke zlepšení plnění cílů OSY IV a k lepšímu dosažení očekávaných dopadů.

¹ Jedná o špatné nastavení cílové hodnoty již na začátku programového období, kterou nelze působením PRV, zejména OSOU III, nejen s ohledem na prostředky, které jsou k dispozici, dosáhnout.

2 Souvislosti hodnocení

2.1 Účel zprávy

Nařízení Rady (ES) 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova v článku 86 stanovuje, že členské státy musí zavést pro každý program rozvoje venkova systém průběžného hodnocení. Průběžné hodnocení zahrnuje sérii evaluačních činností. Jeho hlavním cílem je kontinuální sledování implementace programu a změn externího prostředí za účelem analýzy, vyhodnocení a interpretace dosažených výstupů a výsledků a dosahování dlouhodobých cílů. Hodnocením v polovině období se prověřuje stupeň využití prostředků, účelnost programování EZFRV, jeho socioekonomický dopad a jeho vliv na priority Společenství. Podle potřeby jsou v rámci průběžného hodnocení navrhována nápravná opatření, aby se cíle programu podařilo účelně a hospodárně dosáhnout. Hodnocení bere v úvahu souvislosti, v jejichž rámci jsou opatření PRV použita, včetně případů, kdy některé opatření nebo část programu nedosahuje očekávaných výsledků.

Průběžné hodnocení je „indikátorově orientované“, tzn. má se v co nejvyšší míře opírat o ukazatele, které charakterizují tu část reality, v níž se mohou projevit účinky PRV. Proto jsou předem stanoveny a průběžně sledovány indikátory vstupů, výstupů, výsledků a některých účinků (dopadů).

Metodický základ hodnocení poskytuje soubor dokumentů Evropské komise „**Příručka ke společnému rámci pro monitorování a hodnocení**“ (dále jen CMEF)². Její Příloha B obsahuje hodnotící otázky, které jsou předmětem celé zakázky. Úkolem evaluace je zodpovědět celkem 155 otázek (50 – OSA I, 51 – OSA II, 27 – OSA III, 8 – OSA IV, 19 - horizontální cíle a priority).

2.2 Struktura zprávy

Struktura závěrečné zprávy odpovídá požadavkům kapitoly 7 metodického pokynu **CMEF B**, kdy zpráva obsahuje popisnou část: kontext PRV, metodický přístup a hodnotící část: hodnocení opatření a celého programu, formulace odpovědí na hodnotící otázky a formulaci závěrů a doporučení.

Dle požadavků CMEF by zpráva měla obsahovat taktéž popisnou část věnující popisu Programu, jeho institucionálnímu zajištění, rozpočtu programu, popisu opatření včetně jejich cílů, kontextu, intervenční logiky a přehledu indikátorů kontextu.

Všechny tyto části jsou důsledně dodrženy v podrobné technické zprávě, která byla odevzdána Řídícímu orgánu. Pro potřeby zprávy pro EK z důvodu velkého objemu tohoto textu a faktu, že

² Guidance for Common Monitoring and Evaluation Framework, září 2006. Příručka má přílohy A až O, na něž se rovněž podle potřeby odvoláváme. Přílohy A, B a C jsou k dispozici v českém jazyce. Evaluační otázky byly zadavatelem převzaty z české mutace CMEF-B.

všechny tyto informace jsou zástupcům EK dostupné v aktuální verzi programového dokumentu (hodnotitel pracoval s verzí z ledna 2010), nebo v pravidelně odevzdávaných výročních zprávách, byly tyto informace z této verze zprávy vypuštěny.

Tudíž tato zpráva za účelem věcnosti (a dodržení rozsahu cca 300 stran) neobsahuje duplicitně informace, které již EK má k dispozici. Taktéž některé kapitoly, byly po domluvě s ŘO, pro potřeby zprávy zkráceny, jelikož přináší přidanou informaci zejména pro ŘO.

2.3 Stručné kontextuální informace o programu

Programu rozvoje venkova vymezuje venkov na základě velikosti obcí - za venkovské jsou považovány obce s méně než 2000 obyvateli. Dle této klasifikace, která je dále *ad-hoc* zpřesněna o obce, které jsou i přesto, že přesahují stanovenou hranici považovány za venkovské, je za venkov (dle dat dostupných k 1. 1. 2005) považováno 89,82 % všech obcí ČR a v součtu území o celkové rozloze tvoří 73,6 % plochy státu. Na tomto území ovšem žije pouze 26,3 % všech obyvatel ČR. Uvedená klasifikace pochopitelně nemá schopnost jemněji rozlišit mezi jednotlivými typy venkovských regionů, mezi nimiž mohou existovat podstatné strukturální rozdíly. Je zřejmé, že jen malou část strukturálních charakteristik venkova je možné zaznamenat napříč různými typy venkovských oblastí, naopak, je možné identifikovat charakteristiky, v nichž jednotlivé typy venkova zaznamenávají zcela opačné trendy (kupříkladu otázky vysídlování venkova, věkové a sociální struktury obyvatelstva, sociální vybavenosti, atd.). V důsledku toho se sociální a ekonomické potřeby v území způsobilém k podpoře mohou napříč jednotlivými typy venkovských oblastí odlišovat.

V rámci venkovských regionů je možné zaznamenat obecně nižší podíl obyvatelstva v produktivním věku (15 – 64 let), který činí cca 70,8 %. Tento podíl se dále snižuje s velikostí obcí, u nejmenších (méně než 100 obyvatel) dosahuje pouze 66,5 %. Na tomto ukazateli je možné pozorovat trend vysídlování venkova. Dle informací ČSÚ se sice tento trend již podařilo zastavit, za tím je však nutné vidět především stěhování osob z urbanizačních center do bezprostředně přilehlých oblastí, tedy pozitivní trend změny věkové struktury v případě obcí náležících do městských aglomerací. V oblastech, spadajících do kategorie mezilehlých a (zejména) periferních venkovských oblastí trend vysídlování nadále pokračuje.

Jednoznačnou souvislost s tímto trendem je možné vidět v obecně vyšší míře nezaměstnanosti na venkově. Dle NSPRV dosahuje míra ekonomicky aktivních obyvatel na venkově pouze 49,4 % (v celorepublikovém průměru 51,4 %, data dle Sčítání lidí, domů a bytů 2001). ČSÚ navíc konstatuje, že nezaměstnanost na venkově je zhruba o dvě procenta vyšší než ve městech, přičemž v mezilehlých a periferních oblastech je tento rozdíl ještě vyšší.

Významným důvodem výše uvedeného nepoměru v zaměstnanosti je rozdíl ve struktuře ekonomických aktivit obyvatelstva. V zemědělství a lesnictví je na úrovni celé ČR zaměstnáno 4,3 % ekonomicky aktivních obyvatel, ovšem ve venkovských obcích tento podíl dosahuje více než 11 %. Naopak, zaměstnanost ve službách je ve venkovských oblastech až o 26 % nižší než je

tomu ve městech (což je o cca 10 % vyšší rozdíl oproti průměru EU 25). Sektor zemědělství a lesnictví přitom vykazuje dlouhodobě negativní trend v zaměstnanosti.

Za jednu ze základních příčin těchto strukturálních problémů venkovských regionů je možné považovat odlišnou (nedostatečně diverzifikovanou) strukturu ekonomických aktivit. Určité oblasti ekonomické aktivity, zejména potom v terciárním sektoru, jsou na venkově prakticky nezastoupeny. Pro ilustraci, dle statistiky OECD z roku 2004 je ve venkovských regionech (dle klasifikace OECD) vytvořeno 76,8 % celkové hrubé přidané hodnoty ČR, nicméně podíl terciárního sektoru na produkci HPH na venkově činí pouhých 3,6 %. Hospodářství na venkově je tak závislé zejména na zemědělství a určitých typech průmyslových aktivit.

Neposledním strukturálním důvodem zaostávání venkovských oblastí je nedostatečná občanská vybavenost obcí pod 2000 obyvatel. Při kvantifikaci tohoto deficitu dochází Program k závěru, že pouze základní technickou a sociální infrastrukturou disponuje až 62 % všech venkovských obcí.

Další důležitou strukturální charakteristikou hospodářství na venkově, která je do určité míry důsledkem nedostatečné diverzifikace ekonomických činností, je nižší produktivita práce i konkurenceschopnost zde lokalizovaných hospodářských aktivit. Produktivita práce v zemědělství v ČR dosahovala v roce 2004 cca 28 % průměru EU 25 (24,5 % průměru EU 15). Podobná situace potom panuje v potravinářském průmyslu, kde je produktivita práce, dle dat z roku 2004, pouze zhruba o 16 % vyšší než v zemědělském sektoru³.

Výrazným limitem hospodářského rozvoje je také nedostatečné využívání potenciálu přírodního a kulturního dědictví venkovských oblastí a agroturistiky. Venkovská turistika není v ČR dostatečně rozvinuta, její infrastruktura, propagace a doprovodné služby (ubytování, stravování, informační) neodpovídají standardům EU.

Ve venkovských oblastech, zejména potom v zemědělském sektoru a v oblasti potravinářského průmyslu, není možné zaznamenat dostatečnou realizaci výzkumu a vývoje a jejich aplikaci do praxe. Aplikovaný VaV je přitom podmínkou produkce výrobků s vyšší přidanou hodnotou a ve vyšších cenových relacích, po kterých je možné zaznamenat významnou poptávku ze strany spotřebitelů.

2.4 Stručné shrnutí předchozích hodnocení souvisejících s Programem

Ex-ante hodnocení PRV bylo zpracováno kolektivem autorů Jihočeské univerzity a bylo strukturováno v souladu s požadavky čl. 84 a 85 Nařízení Rady o podpoře rozvoje venkova 1698/2005. Lze říci, že většina identifikovaných problémů a doporučení, byla do PRV zapracována.

Ve druhé kapitole hodnocení „Problémy zpracovávaného Programu rozvoje venkova“ byly hodnocením identifikovány tyto důležité závěry a doporučení:

³ Blíže k této otázce viz ex-ante hodnocení PRV.

- Doporučení zařazení 340 obcí do 2000 obyvatel s hustotou přesahující 150 obyvatel na km² do venkovských obcí s možností využívat PRV.
- Nedostatečnost provedené SWOT analýzy co se objektivnosti a kvantifikovatelnosti týče. Neurčení jednotlivých priorit v rozhodovací matici SWOT analýzy vyústí v obtížné vyhodnocování efektivnosti⁴ vložených finančních prostředků. Málo použitá kvantifikovatelnost údajů ve SWOT analýze způsobuje, že i cíle PRV jsou stanoveny v nekvantifikovatelné rovině a není možné zhodnotit míru plnění těchto cílů. Nerozdělení jednotlivých cílů na dlouhodobě a krátkodobě neumožňuje zařadit jednotlivá opatření do dlouhodobé rámcové strategie.⁵
- Zdůraznění potřeby angažovanosti institucí jako Agrární komory ČR, Podnikatelského svazu a Místních akčních skupin na dosahování deklarovaných cílů PRV v těch případech, kdy může docházet ke střetu osobního podnikatelského zájmu a obecného zájmu.

Čtvrtá kapitola je věnována vztahu mezi rozvojovou vizí, globálními cíli strategie a vyjádření očekávaných dopadů v Národním strategickém plánu Programu rozvoje venkova. V kapitole je navrženo zařazení ukazatelů struktury, které by vyjadřovaly podíl ukazatele nižší agregační roviny (např. výsledku) na ukazateli vyššího řádu (např. dopadu).⁶ Jsou tady zmíněny také možné potíže s naplňováním některých ukazatelů z důvodu existujících statistických metodik (HDP vytvořený venkovským obyvatelstvem). Autoři poukázali na nedostatečnost propracování vztahu mezi indikátory celkového dopadu a specifickými cíli a indikátory v návaznosti na jednotlivá opatření a navrhli indikátory, které by mohly tyto mezery vyplnit.

Kapitola 6 je věnována kvantifikaci očekávaných dopadů opatření v roce 2013. Dále jsou tady stručně nastíněny potenciální konflikty v dosahování dopadů některých opatření. Zpracovatel hodnocení upozorňuje, že realizované projekty prohloubí rozdíly mezi úspěšnými a neúspěšnými žadateli. Ohroženou skupinou jsou pak ekonomicky slabší skupiny žadatelů nebo malí podnikatelé, kteří mohou mít problémy podílet se na čerpání prostředků PRV.

⁴ Použitý termín efektivita je nepřesný, protože se v českém jazyce používá jako ekvivalent jak pro účinnost (eff...) tak pro účelnost (eff..). Domníváme se, že v tomto případě zpracovatelé měli na mysli účelnost.

⁵ Jak ale autoři dále uvádějí ve 4. kapitole, Guidelines uvádějí, že cíle jsou stanovovány zejména verbálně a jsou kvantifikovány dopady.

⁶ Např. zařazení ukazatele podíl HDP vytvořeného v zemědělství na celkovém HDP ve státě, nebo podíl mladých farmářů na celkové zemědělské produkci.

3 Metodický přístup

Evaluace je založena na kombinaci kvantitativního a kvalitativního hodnocení hierarchie cílů PRV, které se dělí na výstupy, výsledky a dopady – a tomu odpovídající indikátory jednotlivých Hodnocení bylo, dle standardu CMEF, rozděleno do třech základních fází:

1. Plánování hodnocení / Strukturování
2. Shromažďování dat a informací a jejich analýza / Pozorování
3. Hodnocení / Posuzování

3.1 Zodpovídání evaluačních otázek

Zodpovídání evaluačních otázek (EQ) bylo základem hodnocení. CMEF požaduje zodpovězení všech hodnotících otázek u opatření včetně otázek společných pro Program.

Klíčové kroky při zodpovídání EQ byly:

- Vyhodnocení relevance otázky v podmínkách českého PRV⁷
- Stanovení hodnotících kritérií
- Přiřazení indikátorů k EQ, příp. navržení vlastních doplňkových indikátorů
- Určení zdrojů dat a způsobu jejich získání
- Sladění klíčových výrazů používaných při hodnocení
- Sběr a analýza primárních a sekundárních dat
- Formulace odpovědí

Každý gestor OSY měl na odpovědnosti zodpovídání otázek v rámci svých opatření. U horizontálních otázek však byla vyžadována spolupráce při sběru a vyhodnocování dat napříč OSAMI.

3.2 Posouzení míry, do jaké Program přispívá k dosažení svých cílů a cílů stanovených v NSPRV ČR

Při posuzování míry dosažení stanovených cílů byla pozornost soustředěna na úroveň opatření, OS a v rámci možností také celého Programu. Ve všech případech posuzování zahrnovalo:

- Posouzení kvantitativních a kvalitativních indikátorů používaných Programem
- Porovnání aktuálního stavu plnění daných indikátorů s cílovými hodnotami stanovenými v Programu (příp. v NSPRV).
- Formulace závěrů a doporučení týkajících se opatření k vyššímu čerpání, realokace finančních prostředků či případné změně cílových hodnot indikátorů

⁷ Ne na všechny otázky bylo možné z objektivních příčin formulovat odpovědi.

3.3 Očišťování výsledků / dopadů Programu

Hodnotitel v rámci analýzy aplikoval metody kontrafaktuální analýzy dopadu, a to v souvislosti s:

- Očišťováním hodnoty indikátorů výsledku;
- Kvantifikací vedlejších efektů intervence.

Technika očišťování dopadů je blíže popsána v příloze č. 1 této zprávy.

3.4 Formulace závěrů a doporučení

Určení faktorů, které přispívají k úspěchu či neúspěchu provádění programu vyžadovalo použití těchto informačních zdrojů:

- analýza věcného a finančního pokroku opatření
- zvážení externích faktorů, které mohly ovlivnit úspěšné čerpání prostředků Programu

Formulace závěrů a doporučení, určení možných úprav nutných pro zdokonalení Programu probíhaly na základě provedených analytických a syntetických prací u jednotlivých opatření a OS.

3.5 Evaluační postup

KROK 1 – analýza logické intervence PRV a jeho finanční plnění

- Studium programové dokumentace (Nařízení ES 1698/2005, Národní strategický plán rozvoje venkova, PRV, Pravidla, Výroční zprávy, analýzy opatření OP Zemědělství, ex-ante hodnocení PRV apod.)
- Studium výchozího stavu podporovaných sektorů (výrobní zaměření podniků, regionální struktura)
- Identifikace logických vazeb mezi efekty veřejné intervence ve vztahu k dosahování výsledků a dopadů
- Definice klíčových výrazů společných evaluačních otázek
- Definice překryvů mezi evaluačními otázkami a cíli PRV a NSPRV
- Analýza finančního plnění – sestavení přehledů
 - Identifikace nedostatečného čerpání
 - Identifikace oblastí s nadměrným zájmem o podporu
- Definice dílčích ukazatelů pro zodpovězení horizontálních hodnotících otázek

KROK 2 – obsahová analýza projektů se žádostí o proplacení

- Zjištění struktury podporovaných projektů na základě dat za jednotlivá (pod)opatření a kola u projektů se žádostí o proplacení
 - obsahová stránka
 - přibližné rozložení čerpaných prostředků podle způsobilých výdajů
 - identifikace typů investic s ohledem na zájem ze strany příjemců
- Roztřídění projektů do **skupin** podle sektorového zaměření

- Sestavení **vzorků příjemců** pro další šetření (na základě roztríděných skupin podle obsahového zaměření)
- Definice základních charakteristik pro výběr kontrolní skupiny
- Konzultace s odpovědnými gestory (pod)opatření

KROK 3 – šetření na vzorcích příjemců a srovnávacích skupin

KROK 4 – analýza získaných informací

- Komparace získaných dat za vzorky příjemců a srovnávacích skupin mezi sebou
- Komparace získaných dat se stavem v sektoru
- První zjištění a ověřování výsledků (fokusní skupiny, expertní posouzení, další rozhovory)

KROK 5 – závěry evaluace

- Zodpovězení evaluačních otázek
- Vyhodnocení dosažení cílů PRV
- Formulace doporučení

3.6 Sběr primárních dat

V rámci hodnocení bylo sbíráno také velké množství primárních dat. Byly použity techniky CATI: Computer Assisted Telephone Interviewing (Telefonické dotazování s podporou počítače), CAWI: Computer Assisted Web Interviewing (Online dotazování pomocí internetu), telefonické a osobní rozhovory se žadateli (osobní rozhovory měli také formu kratší případové studie) a expertní škálování.

Přehled uskutečněných akcí je součástí přílohy č. 2 této zprávy.

3.7 Popis klíčových výrazů v otázkách

Popis klíčových výrazů v otázkách je součástí přílohy č. 3 této zprávy.

3.8 Práce s daty a s kurzem EUR / CZK

Pro podkapitolu Stav čerpání a absorpce a Věcný pokrok opatření ve čtvrté kapitole dokumentu byly použity 3 typy datových zdrojů v závislosti na dostupnosti dat a potřebách finanční analýzy: Výroční zprávy PRV včetně monitorovacích tabulek, Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV a informační systém IS SZIF.

OSA I, III, IV

Při analýze těchto OS se využíval Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV z 16. 3. 2010. V tomto dokumentu jsou data k dvěma časovým horizontům. Většina opatření je k 1. 3. 2010 až

na opatření I.3.3. (kód 114), které je k 26.2.2010. Pro práci s daty z tohoto dokumentu byl použit jednotný kurz EUR/CZK = 25,18 ve zprávě uvedený.

Pro analýzu regionálního rozložení dotací a míry úspěšnosti byla použita data z IS SZIF, jelikož tato data nejsou ve dvou výše zmíněných datových zdrojích dostupná. Jednalo se o soubory ŽOD z května a července 2010. K přepočítávání kurzů EUR/CZK byly používány kurzy z Výročních zpráv.

OSA II

Mezi způsobem vykazování dat OSY II a ostatních OS existuje podstatný rozdíl. Opatření OSY II jsou až na výjimku opatření II.2.4 (kód 226 a 227) opatření nároková tzn. zemědělec pobírá dotace každoročně při plnění daných podmínek.

Základním zdrojem informací pro OSU II byly Výroční zprávy PRV za roky 2007, 2008 a 2009 včetně monitorovacích tabulek. Pro převod finančních prostředků z CZK na EUR byly použity kurzy uváděné v těchto zprávách.

Informace obsažené ve výročních zprávách zahrnují kumulativní data pokroku implementace za každý rok a byla použita pro podkapitulu Stav čerpání a absorpce. Celkový součet však neodpovídá „absolutnímu“ pokroku opatření uváděnému v monitorovacích tabulkách VZ, které sloužily jako podklad pro Věcný pokrok opatření, kde se každý subjekt započítává pouze jednou a data jsou uváděna za proplacené projekty.

Pro hlubší analýzu OSY II byly používány také informace z monitorovacího systému IS SAP, jelikož potřebné informace nebyly jinak dostupné.

3.9 Omezení provádění evaluace

Evaluační otázky i sám charakter opatření PRV přinášejí **několik podstatných omezení** (která se ovšem vyskytují při evaluacích všech veřejných intervencí). Za hlavní metodologická omezení je možné označit:

a) Omezená kvantifikovatelnost výsledků a dopadů

Formulace evaluačních otázek („Do jaké míry...?“) evokuje zdánlivou možnost plně kvantitativní odpovědi. Avšak cíle jednotlivých opatření, OS i celého PRV nejsou nikdy plně kvantifikovatelné, naopak jsou komplexní, mnohostranné, z hlediska měření neúplně definované, mají kvalitativní povahu.

b) Polykauzalita výsledků a dopadů

Všechny hodnotící otázky (EQ) se vztahují k dopadům, příp. výsledkům. Tomu odpovídající **efekty však mají řadu příčin**. Dosažení plánovaných cílů PRV je ovlivňováno řadou externích faktorů. Úlohou evaluátora je identifikovat tyto faktory a oddělit jejich působení od působení intervencí PRV. V době střednědobého hodnocení toto oddělení však bude možné pouze částečně, jelikož výsledky intervencí budou známy jenom omezeně a dopady převážně vůbec ne

(více viz bod c). S problematikou polykauzality dopadů souvisí problém **očištění dopadů** od jiných vlivů, než je podpora PRV, který byl v rámci možností řešen pomocí srovnávacích skupin.

c) Časové zpoždění výstupů, výsledků a dopadů

Čerpání prostředků v jednotlivých opatřeních PRV je nerovnoměrné, a to jak z důvodu postupného vyhlašování výzev, tak z věcných důvodů. Obě příčiny znemožňují vyhodnocovat PRV „frontálně“, pro všechny EQ, hned od počátku.

Zejména dopady se jako dlouhodobé efekty projevují po 3 - 5 letech od ukončení intervence. Nejvíce toto zpoždění bude patrné u opatření zaměřených na lesní porosty a u opatření s environmentálními dopady a v OSE II a III.

d) Absence úplných a spolehlivých dat v časových řadách

Obecným problémem je, že v dlouhodobém horizontu nejsou sbírána data, která mohou posloužit k vyhodnocení dopadů programu na životní prostředí, ale i většina dalších. Tzv. základní ukazatele (*baseline indicators*) nepostihují všechny dopady sledované evaluačními otázkami. Např. dopad na životní prostředí není možné plně vyhodnotit v průběhu či bezprostředně po skončení programu, protože environmentální systémy se vyvíjejí pomaleji.

V případě většiny EQ jsme narazili na absenci znalostí výchozího stavu a potřebné podklady neobsahuje ani ex-ante hodnocení PRV⁸. Museli jsme proto hledat náhradní postupy (obdobná či podkladová data sbíraná za jinými účely, vzorky, případové studie, vybraná makroekonomická zhodnocení, dílčí závěry), které nám tyto data alespoň z části pomohou doplnit.

⁸ Ex-ante hodnocení PRV ČR pro období 2007 - 2013 z 1. 1. 2007 (příloha č. 14. PRV ČR z ledna 2010).

4 Hodnocení opatření

Popis opatření, Cíle opatření, Intervenční logiky, Kontextu opatření a Indikátorů výchozího stavu vychází z programového dokumentu. Plnění indikátorů výstupu a výsledku je zřejmé z předkládaných výročních zpráv.

K hodnocení byla, kromě informací uvedených v kapitole Použitá data, použita také literatura, která je uvedena v příloze č. 6.

4.1 Opatření 111 Odborné vzdělávání a informační akce, včetně šíření vědeckých poznatků a inovačních postupů, určených pro osoby činné v zemědělství, potravinářství a lesnictví (I.3.1)

Toto opatření je v ČR implementováno jako opatření I.3.1 Další odborné vzdělávání a informační činnost.

4.1.1 Použitá data

- IS SZIF
- Výroční zprávy PRV
- Dotazníkové šetření
 - Dotazník pro příjemce podpory v opatření 111
- Data ČSÚ
 - věková struktura pracovních sil
- Osobní polostrukturované rozhovory s příjemci podpory
 - příjemci realizovaných projektů (3 rozhovory)
 - příjemci z oblasti činností zemědělství a lesnictví (12 rozhovorů)

4.1.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.1-1: Finanční význam opatření 111

Schválená alokace EU + ČR			
	Kód opatření 111	Osa I	Celkem PRV
Fin. prostředky (EUR)	12 523 785	858 401 240	3 670 068 292
V %	100	1,46	0,34

Zdroj: PRV, leden 2010

V tabulce níže je uvedena implementace tohoto opatření k 1. 3. 2010.⁹ V porovnání s ostatními opatřeními, je zde nízký podíl zaregistrovaných projektů. Vyšší je pak podíl schválených projektů z celkově zaregistrovaných.

Tabulka 4.1-2: Finanční plnění opatření 111

Kód opatření 111 Další odborné vzdělávání a informační činnosti									
	Schválená alokace EU +	Zaregistrované projekty	B/A v %	Schválené projekty	C/A v %	Podané žádosti o propl.	D/A v %	Proplaceno	E/A v %
Název sloupce	A	B		C		D		E	
I.3.1 v CZK	315 348 906	149 313 623	47,35	110 730 182	35,11	50 569 770	16,04	38 633 761	12,25
I.3.1 v EUR	12 523 785	5 929 850	47,35	4 397 545	35,11	2 008 331	16,04	1 534 303	12,25

Pozn.: Jedná se o kumulativní hodnoty k 1. 3. 2010; Kurz EUR/CZK = 25,18

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16.3.2010

Tabulka 4.1-3: Počty projektů opatření 111

Kód opatření 111 Další odborné vzdělávání a informační činnosti					
	Zaregistrované projekty	Schválené projekty	Podané žádosti o propl.	C/B v %	Proplacené projekty
Název sloupce	A	B	C		D
I.3.1	245	177	87	49,15	68

Pozn.: Jedná se o kumulativní hodnoty k 1. 3. 2010

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16.3.2010

4.1.3 Věcný pokrok opatření

Celkem bylo do konce roku 2009 proškoleny 18 522 účastníků, což je 15,56 % celkové plánované hodnoty na opatření. Počet dnů poskytnutého školení byl na úrovni 17,96 % plánované hodnoty. Z toho plyne, že pokrok v plnění cílů je prozatím nízký, ale je adekvátní pokroku čerpání alokace (k 31. 12. 2009 byly podány projekty na proplacení ve výši 16,04 % alokace opatření).

Tabulka 4.1-4: Kvantifikace indikátorů výstupu opatření 111

	Počet účastníků školení	Počet dnů školení
Kvantifikace indikátorů výstupu za období 2007 - 2013 podle PRV	119 000	140 000
Aktuální stav k 31.12.2009	18 522	25 142
Míra provádění v %	15,56	17,96

Zdroj: PRV, leden 2010; Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010

⁹ V této části analýzy jsou používány dva odlišné datové zdroje. Tabulky „Finanční plnění opatření“ a „Počty projektů opatření“ v kapitole hodnocení každého opatření OSY I, III a IV jsou zpracovány na základě materiálů Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 1. 3. 2010. Údaje v tabulkách v kapitole „Věcný pokrok opatření“ pochází z Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010. Případné ozdíly mezi hodnotami v tabulkách jsou tedy dány odlišným časovým horizontem a postupem implementace opatření.

4.1.4 **Výsledky a dopady opatření**

V opatření I.3.1. Odborné vzdělávání a informační akce již proběhla 4 kola podávání žádostí o poskytnutí dotace (2., 4., 7. a 10. kolo). Pro analýzy bylo využito dat pouze z kola 2., 4. a 7., jelikož 10. kolo doposud nebylo zpracováno, respektive nebylo rozhodnuto o úspěšných projektech (schválených projektech). Za první tři kola bylo podáno celkem 247 (70+77+100) žádostí. V rámci prvního kola opatření bylo dne 20. března 2008 schváleno 61 ŽoD, z celkového počtu 70 podaných žádostí a celkové výši podpory 40 582 111,- Kč. V rámci druhého kola opatření bylo dne 23. října 2008 schváleno 57 ŽoD, z celkového počtu 77 podaných žádostí a v celkové výši finanční podpory 33.649.067,- Kč. Z třetího kola bylo dne 30. října 2009 schváleno celkem 80 ze 100 podaných žádostí a o celkové výši finanční podpory 52 589 224,- Kč. Celkem bylo podpořeno 198 projektů v rámci uzavřených kol o celkovém finančním objemu 126 820 402,- Kč.

Dopady opatření jsou zřejmé z následujících hodnot:

- Celkový počet účastníků vzdělávacích a informačních akcí byl 25 788 v rámci obou záměrů.
- Počet účastníků dle jednotlivých záměrů:
 - záměr a) bylo proškoleny 16 454 účastníků,
 - záměr b) bylo proškoleny 9 334 účastníků.
- Celkem 97 % respondentů uvádí, že poznatky získané na seminářích uplatnilo v praxi.
- Z analýz jednoznačně vyplývá, že získané informace a znalosti napomohly:
 - ke zvýšení produktivity práce v podnicích,
 - k zavádění nových technologií či inovačních postupů,
 - zavést taková opatření v podniku, která napomohou zvýšení kvality výrobků.

4.1.5 **Závěry a doporučení**

Alokovaná finanční podpora v rámci opatření přispívá ke zvyšování vzdělanosti a informovanosti a tím ke zlepšení udržitelného hospodaření s půdou, včetně udržitelného řízení využívání přírodních zdrojů ve užívání subjektů působících zejména v oblasti zemědělství, lesnictví, ale i potravinářství. Neopometitelný efekt z opatření lze spatřovat v deklarovaném dopadu na zvyšování produktivity práce v podnicích jejichž zaměstnanci a vlastníci se zúčastnili podpořených vzdělávacích a informačních akcí. Účast na vzdělávacích a informačních akcích měla rovněž vliv na zvýšení konkurenceschopnosti v důsledku zavádění nových technologií a inovačních postupů při nezbytnosti naplňování aktuálních legislativních požadavků.

Jednoznačně lze konstatovat, že finanční podpora určená na vzdělávání úzce koreluje s ostatními opatřeními Programu a ve značné míře koresponduje s aktuálními požadavky a potřebami konečných recipientů.

Na základě realizované analýzy hodnotitel doporučuje:

- Zavést nové bodovací kritérium zohledňující uvádění příkladů z praxe (zavádění nových technologií a inovačních postupů) v rámci vzdělávacích seminářů a doplnit tyto příklady do studijních materiálů s posouzením ekonomických dopadů zavádění těchto nových technologií či technologických postupů v podniku „praktické ukázky“.
- Vypustit preferenční kritérium související s formou studijních materiálů a vznik nové povinnosti žadatelů (realizátorů projektu) poskytnout studijní materiály v písemné nebo digitální podobě všem účastníkům informačních akcí a vzdělávacích seminářů.
- Zvýšit hranici minimálního počtu účastníků u informačních akcí na 25 účastníků z důvodů nízkého průměru počtu účastníků (28,51) na den v rámci již realizovaných akcí. Tímto opatřením lze snížit náklad na jeden člověkodenní.
- Alternativou tohoto doporučujícího opatření může být snížení hodnoty ekonomické efektivity projektu v rámci preferenčních kritérií na hodnotu do Kč 300,- na studenthodinu.
- Upravit Žádost o proplacení z hlediska sledování počtu člověkodenní, zohlednit počet dní školení vs. počet opakování školení na různých místech.

4.1.6 Odpovědi na evaluační otázky

Evaluační otázka 1111: Do jaké míry zvýšily akce týkající se odborného vzdělávání, informování a šíření vědeckých poznatků a inovačních postupů produktivitu práce a/nebo jiné prvky související s konkurenceschopností v zemědělství, potravinářství a lesnictví?	
Hodnotící kritérium	Investice do lidského kapitálu mají přímý vliv na zvýšení produktivity práce a tím i konkurenceschopnosti hospodářství v zemědělství, lesnictví a potravinářství při zvýšení informovanosti účastníků, šíření poznatků a účasti na odborném vzdělávání
Indikátory	Výstupový indikátor 1: Počet účastníků vzdělávacích a informačních akcí
	Výstupový indikátor 2: Počet dnů poskytnutého školení
	Pomocný indikátor výstupu ve vztahu k hodnotícímu kritériu: Náklady na člověkodenní vzdělávání
	Výsledkový indikátor R.1: Počet účastníků, kteří úspěšně ukončili vzdělávací činnost školení v oblasti související se zemědělstvím a/nebo lesnictvím – rozpis podle druhu odvětví
	Pomocný indikátor výsledku ve vztahu k hodnotícímu kritériu: Nabídka vzdělávacích akcí pro zemědělce, lesníky a potravináře
Odpověď na evaluační otázku	
Lze sledovat významný vliv působení akcí týkajících se odborného vzdělávání, informování a šíření vědeckých poznatků a inovačních postupů u prvků souvisejících s konkurenceschopností	

v zemědělství, potravinářství a lesnictví. Na základě dotazníkové šetření, v souladu s hodnocením ostatních opatření, lze sledovat pozitivní vliv na produktivitu práce. Zhruba poloviční míra beneficentů (57 % dotazovaných) konstatuje, že získané informace a znalosti napomohly ke zvýšení produktivity práce v jejich podnicích. Další pozitiva lze spatřovat ve významném vlivu umožnění zavádění nových technologií či inovačních postupů, které potvrdilo 63 % respondentů. Celkem 66 % respondentů zmínilo, že jim semináře umožnily zavést taková opatření v podniku, která napomohou zvýšení kvality výrobků. Zmíněné zvýšení kvality výrobků jakož i zavádění nových technologií a inovačních postupů jsou předpokladem pro zvýšení konkurenceschopnosti podpořených podniků.

Evaluační otázka 1112: Do jaké míry přispělo odborné vzdělávání ke zlepšení udržitelného hospodaření s půdou, včetně udržitelného řízení využívání přírodních zdrojů?

Hodnotící kritérium	Účast na vzdělávání, informování a šíření poznatků zlepšují udržitelné hospodaření s půdou a řízení využívání přírodních zdrojů. Řízení využívání přírodních zdrojů přispívá k růstu produktivity práce.
Indikátory	Výstupový indikátor 1: Počet účastníků vzdělávacích a informačních akcí
	Výstupový indikátor 2: Počet dnů poskytnutého školení
	Pomocný indikátor výstupu ve vztahu k hodnotícímu kritériu: Náklady na člověkodenní vzdělávání
	Výsledkový indikátor R.1: Počet účastníků, kteří úspěšně ukončili vzdělávací činnost školení v oblasti související se zemědělstvím a/nebo lesnictvím – rozpis podle druhu odvětví
	Pomocný indikátor výsledku ve vztahu k hodnotícímu kritériu: Nabídka vzdělávacích akcí pro zemědělce, lesníky a potravináře

Odpověď na evaluační otázku

Na základě zjištění dotazníkového šetření lze sledovat vysokou míru přispění odborného vzdělávání ke zlepšení udržitelného hospodaření s půdou, včetně udržitelného řízení využívání přírodních zdrojů. Tento pozitivní vliv byl výraznější zejména u respondentů z odvětví lesního hospodářství. Na druhou stranu je nutno konstatovat, že pozitivní vliv je výsledkem legislativních požadavků, nikoliv pouhého přesvědčení respondenta o nutnosti zlepšení udržitelného hospodaření s půdou a i ekonomické efektivity těchto opatření na zlepšení udržitelnosti hospodaření s půdou a přírodními zdroji.

Evaluační otázka 1113: Do jaké míry odpovídají podporované vzdělávací kurzy potřebám a jsou v souladu s ostatními opatřeními programu?

Hodnotící kritérium	Podporované vzdělávací kurzy jsou nastaveny v souladu s potřebami cílové skupiny a také v souladu s opatřeními programu
Indikátory	Výstupový indikátor 1: Počet účastníků vzdělávacích a informačních akcí
	Výstupový indikátor 2: Počet dnů poskytnutého školení
	Pomocný indikátor výstupu ve vztahu k hodnotícímu kritériu: Náklady

	na člověkem vzdělávání
	Výsledkový indikátor R.1: Počet účastníků, kteří úspěšně ukončili vzdělávací činnost školení v oblasti související se zemědělstvím a/nebo lesnictvím – rozpis podle druhu odvětví
	Pomocný indikátor výsledku ve vztahu k hodnotícímu kritériu: Nabídka vzdělávacích akcí pro zemědělce, lesníky a potravináře
Odpověď na evaluační otázku	
Byla prokázána velmi vysoká míra souladu podporovaných vzdělávacích kurzů s ostatními opatřeními programu. Podporované vzdělávací kurzy jsou nastaveny v souladu s potřebami konečných uživatelů, jak vyplývá z analýzy dotazníkové šetření, tak i z analýzy jednotlivých žádostí o poskytnutí dotace. Identifikovaná poptávka z řad realizátorů projektů byla v rámci realizace překročena. Celkem bylo proškoleny 16 454 vlastníků, manažerů a zaměstnanců zemědělských, potravinářských a lesnických podniků. Největší zájem bez ohledu na výrobní zaměření podniků je o vzdělávací a informační akce a semináře týkající se splnění legislativních požadavků podnikání.	

4.2 Opatření 112 Zahájení činnosti mladých zemědělců (I.3.2)

4.2.1 Použitá data

- IS SZIF
 - Údaje generované k 19.3.2010
- Výroční zprávy PRV
- Dotazníkové šetření
 - Dotazník pro příjemce podpory se ŽOP k 18.5.2010
 - Dotazník pro neúspěšné žadatele podpory z opatření 112
- Data ČSÚ
 - agregované ukazatele hospodaření vzorku příjemců, kteří podali ŽoP v roce 2008
 - agregované ukazatele hospodaření za srovnávací skupinu podniků nepodpořených z OSY I PRV

4.2.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.2-1: Finanční význam opatření 112

Schválená alokace EU + ČR			
	Kód opatření 112	Osa I	Celkem PRV
Fin. prostředky (EUR)	57 659 843	858 401 240	3 670 068 292
V %	100	6,72	1,57

Zdroj: PRV, leden 2010

Velký zájem o toto opatření je dokumentován v tabulce Finanční plnění opatření 112, k 1. 3. 2010 bylo zaregistrováno projektů za 96,9 mil. €, což je 168 % přidělené alokace na celé programové období. Velký pokrok tohoto opatření značí to, že 44,28 % alokace bylo již proplaceno, zde se také možná projevuje specifikum tohoto opatření, což jsou zálohové platby (1. splátka v max. výši 500 000 Kč je vyplacena po podpisu Dohody, 2. splátka po uzavření účetního roku, ve kterém byla předložena ŽoD, nejdéle však 24, resp. 36 měsíců od podpisu Dohody).

Tabulka 4.2-2: Finanční plnění opatření 112

Kód opatření 112 Zahájení činnosti mladých zemědělců									
	Schválená alokace EU + ČR	Zaregistrované projekty	B/A v %	Schválené projekty	C/A v %	Podané žádosti o propl.	D/A v %	Proplaceno	E/A v %
Název sloupce	A	B		C		D		E	
1.3.2 v CZK	1 451 874 847	2 438 811 406	167,98	926 757 611	63,83	515 359 590	35,50	642 933 691	44,28
1.3.2 v EUR	57 659 843	96 855 100	167,98	36 805 306	63,83	20 467 021	35,50	25 533 506	44,28

Pozn.: Jedná se o kumulativní hodnoty k 1. 3. 2010; Kurz EUR/CZK = 25,18

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16.3.2010

Tabulka 4.2-3: Počty projektů opatření 112

Kód opatření 112 Zahájení činnosti mladých zemědělců					
	Zaregistrované projekty	Schválené projekty	Podané žádosti o propl.	C/B v %	Proplacené projekty
Název sloupce	A	B	C		D
1.3.2	2 236	849	467	55,01	373

Pozn.: Jedná se o kumulativní hodnoty k 1. 3. 2010

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16.3.2010

4.2.3 Věcný pokrok opatření

V rámci tohoto opatření se daří naplňovat určené indikátory výstupu. Z údajů uvedených v následující tabulce lze usuzovat, že nastavené výstupy opatření budou naplněny.

Tabulka 4.2-4: Kvantifikace indikátorů výstupu opatření 112

	Počet mladých zemědělců, kterým se dostalo podpory	Celkový objem investic (v tisících EUR)
Kvantifikace indikátorů výstupu za období 2007 - 2013 podle PRV	1 500	57 660
Aktuální stav k 31.12. 2009	874	46 087
Míra provádění v %	58,27	79,93

Zdroj: PRV, leden 2010; Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010

4.2.4 **Výsledky a dopady opatření**

Zájem o zemědělskou činnost je ze strany mladých osob v ČR vysoký. To dokládá trvale výrazný převis žádostí o dotaci nad finančními možnostmi jednotlivých kol výzev a uspokojivé průběžné plnění indikátorů. Taktéž počet těch, kteří svou zemědělskou činnost nakonec zahájí a provozují i bez přiznání dotace. Zhruba ve dvou třetinách případů spadají příjemci do kategorie osob, které svoji zemědělskou činnost zahajují tzv. na zelené louce. Nejvíce finančních prostředků čerpají příjemci, jejichž činnost je zaměřena na chov pasoucích se hospodářských zvířat (s výjimkou mléčných chovů), smíšenou rostlinnou a živočišnou výrobu a pěstování polních plodin. V souladu s celkovým počtem zemědělských subjektů v ČR pochází nejvíce příjemců z regionu soudržnosti Jihovýchod.

Celkové způsobilé výdaje, ze kterých je stanovována dotace, jsou ve valné většině stanoveny nad rámec daného limitu 40 tisíc euro (max. cca 1 100 000 korun), což znamená, že podpora z opatření s sebou přináší i další výdaje realizované z (cizích či vlastních) zdrojů příjemců. Více než polovina příjemců dále realizuje dodatečné investice, které nejsou součástí způsobilých výdajů, avšak jsou zahrnuty do závazného podnikatelského plánu příjemce.

4.2.5 **Závěry a doporučení**

Nabídka prostředků z opatření 112 se setkala s vysokým zájmem ze strany potenciálních žadatelů. Přímý efekt PRV byl prostřednictvím průzkumu potvrzen zhruba u třetiny příjemců podpory z tohoto opatření. Bohužel vysoký převis poptávky nad možnostmi opatření s sebou přináší i relativně velké množství neuspokojených žadatelů. Celá řada z nich však svoji zemědělskou činnost zahájí a provozuje i bez podpory a rozšiřují tak skupinu potenciálních žadatelů z dalších opatření OSY I a OSY II.

Lidský kapitál, vstupující za podpory opatření do zemědělství, lze hodnotit jako velmi kvalitní. Poměr osob s vysokoškolským vzděláním vstupujících do zemědělství vysoce převažuje podíl vysokoškolsky vzdělaných osob v celé populaci ČR. Předchozí praxe a věk mladých zemědělců jsou také velmi uspokojivé. Rekvalifikace je využívána v relativně malé míře – zhruba ve dvou pětinách případů. Významnou část zde tvoří ženy přebírající hospodářství od jiné osoby.

Doporučení:

Na základě práce s daty a zjištěných údajů hodnotitel doporučuje:

- Zlepšit komunikaci s neúspěšnými žadateli – tito ve významné míře zamýšlí opakované předložení žádosti. Za tímto účelem však postrádají informace o důvodech neúspěchu své žádosti, které by jim umožnily zkvalitnění a lepší přípravu při opakovaném předložení žádosti.
- Zvážit možnost navýšení alokace na opatření přesunem finančních prostředků z opatření, která mohou být potenciálně ohrožena nedočerpáním.

- Zajistit včasnou informovanost potenciálních žadatelů o plánovaných výzvách. Hodnotitel také vzhledem k časovému omezení opakovaného podání žádostí doporučuje dodržování modelu vyhlášení výzev vždy ve stejném období kalendářního roku.
- Hodnotitel doporučuje zvážit snížení bodového hodnocení za ekologické podnikání. Řada subjektů podniká dle zásad integrovaného zemědělství. Drtivá většina příjemců klade důraz na aplikaci zásad udržitelného rozvoje, aniž by byli registrováni jako ekologičtí podnikatelé. Masivní podpora ekologického zemědělství může mít za následek jeho praktickou degradaci na *pro forma* opatření.

4.2.6 Odpovědi na evaluační otázky

<i>Evaluační otázka 1121 Do jaké míry podpora usnadnila zahájení trvalé činnosti mladých zemědělců obou pohlaví?</i>	
Hodnotící kritérium	Podpora umožnila zahájení trvalé činnosti mladých zemědělců obou pohlaví; počet mladých zemědělců – žadatelů vzrůstá a zároveň se zvyšuje poměr mladých zemědělců na celkovém počtu zemědělců v rozdělení podle pohlaví.
Indikátory	Indikátor výstupu: Celkový objem investic (v tisících EUR)
	Indikátor výstupu: Počet mladých zemědělců, kterým se dostalo podpory
	Doplňkový indikátor: Hospodařící subjekty v zemědělství podle právních forem
	Doplňkový indikátor: Celkový počet zemědělců
Odpověď na evaluační otázku	
Podpora jednoznačně přispívá k zahájení zemědělské činnosti osob obou pohlaví, i když ženy obecně mají o samostatnou činnost v zemědělství menší zájem: poměr mužů a žen, které získaly podporu z opatření I.3.2, činí přibližně 2:1 (65 % mužů, 35 % žen). Podmínky pro zahájení činnosti jako právnické a fyzické osoby jsou zcela identické. V nastavení programu neexistují žádné nástroje ani postupy, které by zvýhodňovaly nebo znevýhodňovaly jedno z pohlaví nebo nějakou z právních forem podnikání. Počet žadatelů a příjemců v jednotlivých kolech průběžně vzrůstá. Svůj podíl na tom má i skutečnost, že neúspěšní žadatelé žádají v rámci možného časového horizontu 16 měsíců od registrace o dotaci opakovaně. Zhruba polovina příjemců by zahájení své zemědělské činnosti odložila do dalšího kola výzvy. Stejný postoj hodnotitel zaznamenal i u srovnávací skupiny. Z tohoto postoje je patrné, že poskytovaná podpora hraje důležitou roli v rozhodování osob, které zamýšlí zahájení zemědělské činnosti. Cca 60 % příjemců dotace i srovnávací skupiny (příjemci 63 %, srovnávací skupina 57 %) uvádí, že možnost získat dotaci z PRV pro ně byla hlavní motivací pro zahájení zemědělské činnosti. Více než 83 % příjemců potom uvádí, že podpora z opatření I.3.2 jim usnadnila zahájení vlastní podnikatelské činnosti. Nejvíce pak podpora přispívá v sektoru smíšené rostlinné a živočišné výroby a pasoucích se hospodářských zvířat (s výjimkou mléčných chovů).	

Podpora z PRV představuje významnou položku v cizích zdrojích začínajících zemědělců. Zatímco osoby, které zahajují svou činnost bez dotace, jsou limitovány výší vlastních finančních prostředků a dostupných nástrojů finančního trhu, realizují příjemci podpory více aktivit, neboť jejich finanční zdroje jsou rozšířeny právě o prostředky z PRV.

Evaluační otázka 1122 Do jaké míry podpora usnadnila strukturální úpravy hospodářství po zahájení činnosti mladých zemědělců?

Hodnotící kritérium	Došlo ke změně průměrné velikosti podniků nabyvatelů a/nebo změně ve využití uvolněné plochy a/nebo změně sektorového zaměření podniku, případně k jiné změně v dosavadní struktuře hospodářství.
Indikátory	Indikátor výstupu: Celkový objem investic (v tisících EUR)
	Indikátor výstupu: Počet mladých zemědělců, kterým se dostalo podpory
	Doplňkový indikátor: Celkový počet zemědělců v ČR

Odpověď na evaluační otázku

Opatření částečně přispívá ke strukturálním úpravám hospodářství. Na převzetí hospodářství, případně financování úprav v již dříve založeném hospodářství, je zaměřeno cca 37 % podpořených projektů. Zhruba u třetiny z těchto subjektů pak opatření přispívá k restrukturalizaci (= změna výměry hospodářství, změna výrobního zaměření podniku). Polovina zachovává původní hospodářské zaměření a rozsah, tj. dotace čerpá spíše na obnovu a rozvoj, nikoliv tedy změnu sektorového zaměření či využití fyzického kapitálu farmy tak, jak byla původně hodnotitelem vymezena.

V konfrontaci s dalšími informacemi uváděnými zejména v žádosti o dotaci zemědělci, kteří jsou nabyvateli hospodářství v opatření I.3.3, hodnotitel usuzuje, že příjemci spatřují pod pojmem „restrukturalizace“ spíše změnu vlastnictví, konsolidaci hospodářství, zvětšení obhospodařované plochy, zvětšení stáda, rozšíření a/nebo modernizaci určitého druhu již dříve zavedené výroby, aplikaci moderních metod a postupů, modernizaci strojního vybavení a rekonstrukci nemovitého majetku. Z dostupných údajů nelze zcela prokazatelně usuzovat na strukturální změny ve výrobním zaměření podpořených podniků. Dochází k „rozkrčování“, tedy diverzifikaci portfolia, než-li naprosté změně využití půdy a majetku.

Nejvíce opatření přispívá ke změnám v oblastech smíšené rostlinné a živočišné výroby, pěstování polních plodin a chovu pasoucích se hospodářských zvířat (s výjimkou mléčných chovů).

Evaluační otázka 1123 Do jaké míry přispěla podpora ke zvýšení lidského potenciálu v zemědělství?

Hodnotící kritérium	Zahájení činnosti mladých zemědělců s vyšším vzděláním, motivací, potenciálem a schopnostmi v relevantních oblastech – zejména schopnost aplikovat inovace a flexibilita.
Indikátory	Indikátor výstupu: Celkový objem investic (v tisících EUR)
	Indikátor výstupu: Počet mladých zemědělců, kterým se dostalo podpory
	Doplňkový indikátor: Zemědělské vzdělání vedoucího pracovníka v podniku

	Doplňkový indikátor: Vzdělání obyvatelstva České republiky ve věku 15 a více

Odpověď na evaluační otázku

Podpora z Programu rozvoje venkova do značné míry umožňuje zvýšení lidského potenciálu v zemědělství. Mladí začínající zemědělci (MZZ) ve věku 18 – 40 let mají kladný vztah k vzdělávání, aplikaci inovací a získávání nových informací v oboru, ve kterém působí. Více než 80 % respondentů realizovaného dotazníkového šetření rozhodně souhlasilo, že je nutné se stále průběžně vzdělávat a získávat nové informace v oboru (dalších 18 % souhlasilo „spíše“) a vysoké míry souhlasu dosahovaly i další otázky zaměřené na potřebu kontinuálního rozvoje lidského potenciálu v zemědělství.

Vzdělanostní struktura a dosavadní praxe MZZ je v porovnání se stavem v sektoru (k roku 2007) a celkovou vzdělanostní strukturou obyvatel ČR nadprůměrná. Zatímco v zemědělském sektoru obecně má ukončeno vyšší a vysokoškolské vzdělání pouze cca 7 % podnikajících fyzických osob (resp. vedoucích pracovníků v podnicích FO), ve skupině podpořených podniků dosahuje poměr osob s tímto typem vzdělání více než 40 % (z toho více než 37 % má ukončeno vysokoškolské vzdělání). Do zemědělství také vstupuje značný počet osob, které mají vzdělání v relevantním oboru (cca 57 %). Možnost rekvalifikace využívají v nejvyšší míře ženy, které přebírají hospodářství od jiné osoby.

Zemědělskou činnost zahajují i neúspěšní žadatelé, kteří byli původně motivováni možností získat podporu. Nakonec ji neobdrželi, přesto svou zemědělskou činnost zahájili, i když uvedli, že jejich hlavní motivací byla možnost získání dotace. V této skupině jsou nejvíce zastoupeny vysokoškolské osoby. Jejich vstup do zemědělství lze tedy též interpretovat jako nepřímý vliv opatření I.3.2 PRV.

Zodpovídání evaluační otázky 1124 se zakládá na metodologickém přístupu k hodnocení výsledkového indikátoru R.2 Nárůst HPH v podporovaných hospodářstvích / podnicích, který je uveden v samostatné příloze. Analýza je dále podložena dotazníkovým šetřením.

Shrnutí vývoje ukazatelů hospodářské činnosti mezi lety 2008 a 2009 u vzorku podpořených podniků a srovnávací skupiny

Tabulka 4.2-5: Podpořené podniky¹⁰

Ukazatel (mil. Kč)	2007	2009	Δ
Výkony	13,6	35,5	162 %
Výkonová spotřeba	13,3	34,3	158 %
HPH	0,3	1,2	325 %
Osobní náklady (ON)	0,0	1,0	2230 %
NHPH	6,50	1,19	-82 %

¹⁰ Tabulka 4.2.-5 zahrnuje čísla týkající se vzorku pouze mladých začínajících zemědělců, proto jsou hodnoty v ní zdánlivě nízké. Ve druhé tabulce jsou hodnoty srovnávací skupiny, tj. vzorku zemědělských podniků do 49 zaměstnanců včetně (mikro a malý podnik).

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dat Mze, 2010

Tabulka 4.2-6: Srovnávací skupina

Ukazatel (mil. Kč)	2007	2009	Δ
Výkony	1 384	1 183	-15 %
Výkonová spotřeba	1 050	1 031	-2 %
HPH	334	152	-55 %
Osobní náklady (ON)	320	326	2 %
NHPH	1,04	0,47	-55 %

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dat ČSÚ, 2010

Evaluací otázka 1124 Do jaké míry přispěla podpora ke zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství?	
Hodnotící kritérium	Investice přispěly ke zlepšení konkurenceschopnosti podpořených podniků.
Indikátory	Indikátor výstupu: Celkový objem investic (v tisících EUR)
	Indikátor výstupu: Počet mladých zemědělců, kterým se dostalo podpory
	Doplňkový indikátor: Výkony podniků příjemců podpory
	Doplňkový indikátor: Výkony podniků ve srovnávací skupině
	Doplňkový indikátor: Výkonová spotřeba podniků příjemců podpory
	Doplňkový indikátor: Výkonová spotřeba podniků ve srovnávací skupině
	Doplňkový indikátor: Osobní náklady podniků příjemců podpory
Doplňkový indikátor: Osobní náklady podniků ve srovnávací skupině	
Odpověď na evaluační otázku	
Skupina s podporou zaznamenala v rámci opatření 112 výrazně lepší vývoj než skupina srovnávací. Produkce těchto podniků ve sledovaném období expandovala spolu s osobními náklady, avšak neutrální vývoj výkonové spotřeby situaci podniků stabilizoval. Podpořená investice mohla těmto podnikům mladých začínajících zemědělců napomoci v osvojení životaschopné produkční funkce a ve vytvoření dostatečného polštáře hrubé přidané hodnoty nad úrovní osobních nákladů. Skupina s podporou zaznamenala pokles normované hrubé přidané hodnoty (NHPH) na hodnotu 1,19. Tento vývoj ostře kontrastuje s poklesem NHPH u srovnávací skupiny až na střednědobě neudržitelnou hodnotu 0,47. Fakt, že i v době hospodářského poklesu dokáže skupina s podporou na rozdíl od srovnávací skupiny krýt své osobní náklady a ještě vytvořit polštář o velikosti téměř pětiny HPH, bude mít do budoucna zásadní pozitivní dopad na životaschopnost těchto podniků. Lze konstatovat, že podpořené investice přes „negativní“ vývoj NHPH ve sledovaném období hrály pro začínající zemědělce důležitou roli. Případ srovnávací skupiny ukazuje, že usazení a stabilizace poměru hrubé přidané hodnoty a osobních nákladů je pro začínající zemědělce	

náročnou výzvou. Podpořená investice mohla pomoci novému podniku vstřebat standardní produkční funkci a vytvořit střednědobě udržitelný vztah mezi jejími základními vstupy.

Na základě odpovědí na předcházející otázky lze konstatovat, že opatření přispívá ke zvýšení lidského potenciálu, strukturálním úpravám zemědělských podniků a vstupu nových podnikatelských subjektů do odvětví. Tímto dochází ke zvyšování kvality a konkurence uvnitř odvětví, čímž jsou vytvářeny vhodné podmínky pro posílení konkurenceschopnosti českého zemědělství.

4.3 Opatření 113 Předčasný odchod zemědělců a zemědělských pracovníků do důchodu (I.3.3)

Toto opatření je v ČR implementováno jako opatření I.3.3 Předčasné ukončení zemědělské činnosti.

4.3.1 Použitá data

- IS SZIF
- Výroční zprávy PRV
- Dotazníkové šetření
 - Dotazník pro příjemce podpory s PŽOP k 21. 6. 2010
 - Dotazník pro nabyvatele hospodářství u projektu s PŽOP k 21. 6. 2010
 - Dotazník pro neúspěšné žadatele podpory z opatření 113

4.3.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.3-1: Finanční význam opatření 113

Schválená alokace EU + ČR			
	Kód opatření 113	Osa I	Celkem PRV
Fin. prostředky (EUR)	34 377 371	858 401 240	3 670 068 292
V %	100	4,00	0,94

Zdroj: PRV, leden 2010

V tabulce níže jsou uvedeny výměry u zaregistrovaných, schválených a neschválených žádostí.

Tabulka 4.3-2: Finanční plnění opatření 113

Opatření I.3.3 Předčasné ukončení zemědělské činnosti					
	Výměra zaregistrovaných žádostí v Ha	Výměra schválených žádostí	B/A v %	Výměra neschválených žádostí	C/B v %
Název sloupce	A	B		C	
I.3.3 v Ha	13 961,74	5605,96	40,15	413,63	7,38

Pozn.: Jedná se o hodnoty za rok 2008, 2009 a 2010 k 26.2.2010

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16.3.2010

Počty projektů jsou uvedeny v tabulce, ze které vyplývá vysoký podíl schválených projektů na celkovém počtu ŽoD.

Tabulka 4.3-3: Počty žádostí v opatření 113

Opatření I.3.3 Předčasné ukončení zemědělské činnosti					
	Zaregistrované žádosti	Schválené žádosti	Neschválené žádosti	C/B v %	Žádosti rozpracované
Název sloupce	A	B	C		D
I.3.3	293	249	9	3,61	21

Pozn.: Dále jsou zaregistrované stažené žádosti (11) a storno žádosti (3); jedná se o hodnoty za rok 2008, 2009 a 2010 k 26.2.2010

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16.3.2010

Opatření není implementováno pomocí kol, žádosti je možno podávat kdykoliv v průběhu roku. V prvním roce podává žadatel První žádost o proplacení a v dalším roce podává Žádost o proplacení. Podávání těchto žádostí a následné proplácení je uvedeno v tabulce 4.3-4.

Tabulka 4.3-4: Proplácení za základě podání První žádosti o proplacení (PŽP) a Žádosti o proplacení (ŽOP)

	Zaregistrované žádosti (ks)	Předpokládaná částka k vyplacení	Proplacené žádosti (ks)	Proplaceno
PŽP celkem v CZK	245	46 664 000	147	16 648 098
ŽOP celkem v CZK	249	53 085 835	60	12 261 835
PŽP celkem v EUR	245	1 748 162	147	623 401
ŽOP celkem v EUR	249	2 008 186	60	457 105

Pozn.: Jedná se o hodnoty za rok 2008, 2009 a 2010 k 26.2.2010; kurz CZK/EUR rok 2008 - 26,364, rok 2009 - 26,825, rok 2010 - 26,3

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16.3.2010

4.3.3 Věcný pokrok opatření

Celkový počet příjemců je 137, což je 55 % cílové hodnoty pro celé období. Počet uvolněných hektarů představuje 40,21 % plánované hodnoty. Z tabulky vyplývá, že 54,8 % dosažené hodnoty indikátoru „Počet příjemců“ přináší 40,21 % hodnoty indikátoru „Počet uvolněných hektarů“. Bude-li zachován tento trend, bude dosaženo zhruba 75 % plánované cílové hodnoty indikátoru „Počet uvolněných hektarů“.

Tabulka 4.3-5: Kvantifikace indikátorů výstupu opatření 113

	Počet příjemců	Počet uvolněných hektarů
Kvantifikace indikátorů výstupu za období 2007 - 2013 podle PRV	250	19 000
Aktuální stav k 31.12. 2009	137	7 640
Míra provádění v %	54,8	40,21

Zdroj: PRV, leden 2010; Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010

4.3.4 Výsledky a dopady opatření

Věková struktura zemědělských podnikatelů v České republice dává dostatečný prostor pro aplikaci opatření. Jak ukazuje zájem o opatření I.3.2, je v ČR i početná skupina zájemců o zahájení vlastní podnikatelské činnosti v zemědělství. Ve velké míře se jedná o potomky zavedených zemědělců, kteří mají k dané činnosti vztah. Zároveň také již disponují zkušenostmi získanými spoluprací na hospodářství svých rodičů a odpovídajícím vzděláním. Opatření I.3.3 představuje dobrou příležitost realizovat převod hospodářství mezi generacemi rodinných příslušníků, čímž přispívá ke zlepšení věkové struktury zemědělských podnikatelů.

Opatření ve velké míře umožňuje převzetí hospodářství mladší osobou s vyšším inovačním potenciálem, avšak zároveň zachovává možnost aplikace praktických zkušeností. Ve značném množství případů přebírá podnik osoba, která již sama hospodaří nebo disponuje zemědělským majetkem (např. půdou, stádem, strojním vybavením), tzn. díky opatření (a v kombinaci s dalšími opatřeními PRV) dochází k rozšiřování a zvětšování obhospodařované plochy a majetku jednotlivými hospodáři. Nabyvatelé podniků také vykazují velmi dobrý lidský potenciál, vyznačující se kladným přístupem k průběžnému vzdělávání a získávání informací a zejména výrazným zlepšením vzdělanostní struktury. Díky opatření došlo k odlivu podnikatelů, z nichž více než polovina měla jen základní vzdělání nebo učňovské.

4.3.5 Závěry a doporučení

Opatření má kladný vliv zejména na „konsolidaci“ českých zemědělských podniků v držení FO. Opatření má dobrou a stále vzrůstající provázanost zejména s opatřením I.3.2, kterou je žádoucí i nadále udržovat a podporovat (s ohledem na výsledky podniků mladých začínajících zemědělců – viz otázku 1124). Celková míra vlivu opatření je hodnocena v kontextu cílové skupiny, kterou tvoří všechny zemědělské subjekty, nýbrž jen podniky fyzických osob, které v programovacím období překročí 55 let věku.

Doporučení:

Na základě práce s daty a zjištěných údajů hodnotitel doporučuje:

- Kontinuální podporu informovanosti o opatření I.3.3 a jeho návaznosti na opatření I.3.2 a případně též opatření I.1.1.1, ve kterém jsou nabyvatelé relativně úspěšní (měřeno poměrem předložených a schválených žádostí o dotaci).

4.3.6 Odpovědi na evaluační otázky

<i>Evaluační otázka 1131 Do jaké míry přispěla podpora pro předčasný odchod do důchodu ke strukturální změně hospodářství, zejména prostřednictvím součinnosti s ostatními opatřeními?</i>	
Hodnotící kritérium	Došlo ke změně průměrné velikosti podniků nabyvatelů a/nebo ve využití uvolněné plochy a/nebo změně v sektorovém zaměření podniku, případně k jiné změně v dosavadní struktuře hospodářství.
Indikátory	Výstupový indikátor: Počet příjemců
	Výsledkový indikátor: Počet uvolněných hektarů
	Doplňkový indikátor: Poměr příjemců z opatření I.3.3 a I.3.2
	Doplňkový indikátor: Právní forma nabyvatele
	Doplňkový indikátor: Věková struktura v zemědělství
	Doplňkový indikátor: Věková struktura příjemců
	Doplňkový indikátor: Věková struktura nabyvatelů
Odpověď na evaluační otázku	
Opatření v dostatečné míře přispívá ke strukturálním změnám v hospodářstvích. Strukturální změny, ke kterým díky opatření dochází, probíhají zejména v podobě: • zvětšení rozlohy obhospodařovaného území, • rozšíření činností nabyvatele (např. rostlinné či živočišné výroby na výrobu smíšenou), • omlazení věkové struktury, • zlepšení vzdělaností struktury. Více než polovina hospodářství se zabývá smíšenou výrobou (zejména v kombinaci pěstování polních plodin a chovu skotu, případně koní), více než třetina se soustředí na výrobu rostlinnou (opět převažuje pěstování polních plodin). Okolo 5 % hospodářství se zaměřuje na výrobu živočišnou. Na převáděných hospodářstvích dochází k zachování, případně rozšiřování dosavadního využití rozšířením obhospodařovaných ploch. Nabyvatelé ve vysoké míře zachovávají účel a využití převáděného zemědělského majetku (více než 72 % respondentů dotazníkového šetření kupříkladu uvedlo, že neplánuje změnu využití získané plochy a pouze cca 31 % respondentů uvádí, že v blízké budoucnosti rozhodně plánuje zavedení nových výrobních postupů, cca 25 % potom s tímto tvrzením „spíše“ souhlasí). Vlastnická struktura se de facto nemění – podniky fyzických osob přebírají ve vysoké míře fyzické osoby. Opatření ve značné míře přispívá ke změně věkové struktury zemědělců. Tři čtvrtiny osob,	

kteří ukončují svoji činnost jsou ve věkové kategorii 55 – 59 let, která byla dosud v zemědělství mezi podniky fyzických osob třetí nejpočetnější.

Nejvyšší míra kompatibility je mezi opatřeními I.3.3 a I.3.2. Malá skupina nabyvatelů též úspěšně žádá o dotace v opatření I.1.1.1. Nabyvatelé také čerpají podporu z opatření I.3.4.

Evaluační otázka 1132

Do jaké míry přispěla podpora ke zvýšení lidského potenciálu v zemědělství?

Hodnotící kritérium	Předčasný odchod do důchodu vedl k převzetí hospodářství mladšími a/nebo vzdělanějšími osobami s vyšším potenciálem rozvoje. Opatření přispělo k transferu hospodářství mladým začínajícím zemědělcům.
Indikátory	Výstupový indikátor: Počet příjemců
	Výsledkový indikátor: Počet uvolněných hektarů
	Doplňkový indikátor: Věková struktura nabyvatelů
	Doplňkový indikátor: Věková struktura příjemců
	Doplňkový indikátor: Pohlaví nabyvatele
	Doplňkový indikátor: Pohlaví příjemce

Odpověď na evaluační otázku

Podpora poskytovaná v opatření I.3.3 ve značné míře přispívá ke zvýšení lidského potenciálu v zemědělství. Opatření přispívá k převzetí farem mladými zemědělci s lepší vzdělaností základnou a zároveň ve vysoké míře s existujícími praktickými zkušenostmi v sektoru (až 85 % nabyvatelů má delší než 7letou praxi v zemědělství). Opatření přispívá k odlivu starších osob, které vykazují horší strukturu nejvyššího dosaženého vzdělání (jedná se zejména o osoby se základním vzděláním ve 13 % případů a s vyučením v 41 % případů).

Postoje nabyvatelů k vybraným otázkám dalšího rozvoje (udržitelný rozvoj, technologický rozvoj, aplikace moderních technologií, vzdělávání) jsou pozitivnější než u odcházející generace.

Zodpovídání evaluační otázky 1133 je doplněno o analýzu výsledkového indikátoru R.2 Nárůst HPH v podporovaných hospodářstvích / podnicích u 5 subjektů, které nabyly hospodářství v roce 2008 a zároveň čerpaly z opatření 112. Tato analýza se zakládá na metodice uvedené v samostatné příloze.

Tabulka 4.3-6: Shrnutí vývoje ukazatelů hospodářské činnosti mezi lety 2008 a 2009 u 5 nabyvatelů čerpajících zároveň z opatření 112

	2007	2008	2009	Δ 08/09
Výkony (mil. Kč)	0,2057	13,74	14,76	7%
Výkonová spotřeba (mil. Kč)	0,2112	7,13	10,42	46%
Výkony/Výkonová spotřeba	0,97	1,93	1,42	-27%
HPH (mil. Kč)	-0,0055	6,61	4,34	-34%
Osobní náklady (mil. Kč)	0	0	0	--

NHPH	--	--	--	--

Zdroj: Vlastní výpočet na základě mikrodát MZe

Evaluační otázka 1133 Do jaké míry přispěla podpora ke zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství?	
Hodnotící kritérium	Převzetí hospodářství mladšími osobami přispělo ke strukturálním změnám v hospodářství a tím ke zvýšení konkurenceschopnosti.
Indikátory	Výstupový indikátor: Počet příjemců
	Výsledkový indikátor: Počet uvolněných hektarů
Odpověď na evaluační otázku	
Na základě dostupných kvalitativních údajů lze usuzovat, že opatření má velmi malý vliv na konkurenceschopnost zemědělství. Opatření napomáhá ke změnám ve věkové a vzdělanostní struktuře hospodářů prostřednictvím snižování počtu zemědělců z vyšších věkových kategorií. To vytváří podmínky pro lepší využití fyzického kapitálu. Počet podpořených podniků však není s ohledem na dostupné finanční zdroje natolik vysoký, aby jím způsobená změna byla v kontextu celého českého zemědělského sektoru razantní. Na základě analýzy ukazatelů hospodářské činnosti u 5 podniků, které nabyly hospodářství v roce 2008 a zároveň čerpaly z opatření 112, lze pozorovat, že přes pokles HPH o 34 % mezi lety 2008 a 2009 si podniky udržely pozitivní HPH. Jejich efektivita výroby z hlediska poměru výkonů (tedy výroby) vůči výkonové spotřebě (spotřeba materiálu, energie a služeb) je stále výrazná (1,42). Těchto 5 podniků dokázalo obstát v situaci negativní konjunktury a poklesu cen zemědělských výrobců mezi lety 2008 a 2009 o 24,8 %. Dá se proto očekávat, že i za příznivější hospodářské situace si podniky udrží kladnou HPH a zároveň prostor pro investice a další svůj rozvoj. Situaci těchto 5 podniků není nicméně možné zevšeobecnit na všechny nabyvatele, neboť k takovéto analýze chybí data.	

4.4 Opatření 114 Využívání poradenských služeb zemědělci a držitelé lesů (I.3.4)

V PRV je opatření implementováno prostřednictvím opatření I.3.4 Využívání poradenských služeb.

Opatření nenavazuje na žádnou z podpor Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství či HRDP, tzn. jedná se o nové opatření. Opatření umožní naplnění cílu vycházející z Koncepce zemědělského poradenství na roky 2004-2010. Podpora je realizována v rámci tzv. „Koncepce poradenského systému Ministerstva zemědělství na léta 2009 – 2013“ a do značné míry ji je možné označit za implementační nástroj této koncepce. Podpora tedy sice nebyla v předchozím HRDP zahrnuta, plynule ovšem navazuje na podporu poradenství v zemědělství dříve financovanou z národních zdrojů. Ta byla v souvislosti se startem PRV v roce 2006 ukončena. Opatření 114 tak tvoří součást komplexního programu podpory poradenství

v zemědělství a lesnictví, který v ČR funguje cca od roku 1998 / 1999. Výhodiskem této koncepce je Nařízení Rady EU 1782/2003¹¹. Nedílnou součástí Koncepce je systém akreditace poradců v zemědělství a lesnictví. ÚZEI následně pro MZe vede Registr poradců, přičemž akreditace poradce (zápis v Registru) je podmínkou pro financování projektu z tohoto opatření.

4.4.1 Použitá data

- IS SZIF
- Výroční zprávy PRV
- Polostrukturované rozhovory s akreditovanými poradci
- Dotazníkové šetření mezi příjemci dotace (zemědělci)

4.4.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.4-1: Finanční význam opatření

Schválená alokace EU + ČR			
	Kód opatření 114	Osa I	Celkem PRV
Fin. prostředky (EUR)	19 752 279	858 401 240	3 670 068 292
V %	100	2,30	0,54

Zdroj: PRV, leden 2010

Dosavadní finanční pokrok v čerpání tohoto opatření není příliš velký, což značí míra zaregistrovaných subjektů na úrovni 15,6 % vymezené alokace. Důvody tohoto stavu budou nastíněny dále v textu. V tabulce je dále uvedeno, že z celkové výše 3,1 mil. € bylo zatím schváleno 2,8 mil. €, což je 4,3 % alokace. K 1. 3. 2010 bylo proplaceno 1,7 mil. €.

Tabulka 4.4-2: Finanční plnění

Kód opatření 114 Využívání poradenských služeb									
	Schválená alokace EU + ČR	Zaregistrované projekty	B/A v %	Schválené projekty	C/A v %	Podané žádosti o propl.	D/A v %	Proplaceno	E/A v %
Název sloupce	A	B		C		D		E	
I.3.4 v CZK	497 362 385	77 506 232	15,58	71 084 436	14,29	53 621 004	10,78	42 653 666	8,58
I.3.4 v EUR	19 752 279	3 078 087	15,58	2 823 051	14,29	2 129 508	10,78	1 693 950	8,58

Pozn.: Jedná se o kumulativní hodnoty k 1. 3. 2010; Kurz EUR/CZK = 25,18

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16.3.2010

Tabulka 4.4-3: Počty projektů

Kód opatření 114 Využívání poradenských služeb					
	Zaregistrované projekty	Schválené projekty	Podané žádosti o propl.	C/B v %	Proplacené projekty
Název sloupce	A	B	C		D
I.3.4	2 604	2 381	1 822	76,52	1 451

¹¹ Nařízení bylo v roce 2009 zrušeno a nahrazeno Nařízením Rady EU 73/2009 ze dne 19. ledna 2009.

Pozn.: Jedná se o kumulativní hodnoty k 1. 3. 2010

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16.3.2010

4.4.3 **Věcný pokrok opatření**

V rámci tohoto opatření se nedaří naplňovat indikátor výstupu „Počet podporovaných držitelů lesů“. Z plánované hodnoty 3 500 bylo podpořeno 62 držitelů lesů. Počet podporovaných zemědělců byl, dle údajů monitorovacích tabulek k 31. 12. 2009, 1 206, což představuje 17,5 %. Z dosavadního plnění můžeme usuzovat, že cílové hodnoty indikátorů tohoto opatření nebudou především u držitelů lesů naplněny.

Tabulka 4.4-4: Kvantifikace indikátorů výstupu

	Počet podporovaných zemědělců	Počet podporovaných držitelů lesů
Kvantifikace indikátorů výstupu za období 2007 - 2013 podle PRV	7 000	3 500
Aktuální stav k 31.12. 2009	1 206	62
Míra provádění v %	17,23	1,77

Zdroj: PRV, leden 2010; Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010

4.4.4 **Výsledky a dopady opatření**

Opatření se v největší míře zaměřuje na kontrolu souladu hospodaření zemědělských podniků s požadavky cross-compliance a bezpečnosti práce. Určitou poptávku po poradenství, které by přesahovalo tento rámec, je možné nalézt pouze u poradenství v oblasti ekologického zemědělství, ojediněle potom v oblasti životního prostředí a veřejného zdraví (v této souvislosti je však nutné uvést, že s výjimkou ekologického zemědělství je rozdělení poradenství do „typů“, které PRV sleduje, do značné míry pouze administrativní záležitostí). To není způsobeno pouze malou poptávkou ze strany zemědělců o individualizované poradenství co se týče způsobu pěstování plodin a/nebo živočišné výroby, optimalizace technologických procesů, atd.¹², ale také vymezením podmínek PRV. V této situaci tak je možné identifikovat určitý příspěvek opatření ke konkurenceschopnosti zemědělských podniků, nikoliv však bezprostředního charakteru. Tento příspěvek (a zároveň ze strany příjemců podpory jednoznačně nejčastěji uváděný „hlavní přínos“ opatření) spočívá v tom, že lépe umožňuje identifikovat a řešit nesoulady způsobů hospodaření s předepsanými normami (zejména normami GAEC a SMR), a tím předcházet případným pokutám a krácení nebo dokonce odebrání dotací (zejména nárokových dotací PRV v OSE II.). Bezprostřední zvyšování konkurenceschopnosti a lidského potenciálu v zemědělství v důsledku realizace projektů tohoto opatření je možné sledovat pouze v ojedinělých případech.

¹² V této souvislosti je nutné uvést, že nízká motivace je částečně způsobena také existencí velké nabídky seminářů, které jsou namnoze organizovány a/nebo financovány dodavatelskými firmami.

4.4.5 Závěry a doporučení

Opatření I.1.4 se ukázalo jako efektivní v otázce zavádění požadavků cross-compliance do praxe hospodaření zemědělských podniků a dá se předpokládat, že mělo pozitivní vliv ve smyslu předcházení dopadům (zejména finančního charakteru) neplnění těchto podmínek. To je ovšem v drtivé většině případů jediným pozorovatelným příspěvkem opatření ke zvyšování konkurenceschopnosti zemědělských podniků – tedy v určitém smyslu brání snížení konkurenceschopnosti v důsledku pokut nebo odebrání dotací. Do určité míry se tak dá uvést, že reálná implementace opatření se oproti jeho původnímu zacílení posunula. Opatření tak jen ve velmi malé míře přispívá ke zvyšování konkurenceschopnosti zemědělských podniků ve smyslu zkvalitňování lidského potenciálu v zemědělství, optimalizace způsobu hospodaření na dané podmínky, zvyšování znalostí v zemědělství, sledování a implementace moderních trendů v hospodaření se zemědělskou půdou a hospodářskými zvířaty, atd.

Do určité míry tento posun významu opatření I.1.4 ilustrují také velice nízké hodnoty čerpání ve skupině lesních podniků. Na tyto se totiž nevztahují požadavky cross-compliance, což je, jak bude uvedeno níže, jedním z důvodů nízké absorpce.

V souvislosti s definicí podmínek jedenáctého kola, v němž bylo dané opatření vyhlášeno, je však možné pozorovat určité změny, jejichž efektem by mohlo být posílení působnosti opatření právě v oblasti odborného vzdělávání a zvyšování kvality lidského potenciálu v zemědělství. Praktický dopad nové definice podmínek opatření by tak měl být primárním zájmem hodnocení opatření v následujících letech.

Na základě realizované analýzy hodnotitel doporučuje:

- Zaměřit podmínky následujících kol (ve kterých bude opatření vyhlášeno) lépe na projekty s bezprostředním dopadem na konkurenceschopnost podniků a hospodářství (zejména tedy podporu poradenství v otázkách odborného nikoliv pouze administrativního, charakteru).
- Dále zjednodušit administrativu opatření, která namnoze není adekvátní maximální výši dotace (40.000 Kč). V průběhu strukturovaných rozhovorů s akreditovanými poradci totiž tito nezávisle na sobě několikrát uvedli, že jejich klienti se z důvodu přílišné náročnosti administrace projektu rozhodli vůbec se o podporu z PRV na projekt poradenství neucházet a toto poradenství financovat plně z vlastních zdrojů.
- V případě, že to nezvýší administrativní náročnost administrace projektů poradenství, sledovat vývoj indikátoru HPH také u projektů, které mimo opatření 114 nečerpaly žádné další opatření PRV. Je zřejmé, že sledování HPH u těchto podniků v PRV standardním způsobem by bezprostředně zvýšilo náročnost administrace projektu. V případě, že by Řídicí orgán vyžadoval ověření faktu, že opatření 114 nemá žádný bezprostřední vliv na konkurenceschopnost zemědělských podniků na tvrdých datech, je možné provést například jednorázové měření vývoje HPH na reprezentativním vzorku podpořených (těch, kteří získali podporu pouze v opatření 114), a to s maximálním využitím externích zdrojů dat (FADN, ČSÚ). Standardní a periodické monitorování vývoje HPH je, vzhledem

k charakteru opatření, nadbytečné a neefektivní, a to jak z hlediska zvýšení administrativní náročnosti, tak i nákladů na monitoring.

- Přehodnotit cílovou hodnotu indikátoru „Počet podporovaných držitelů lesa“. Je totiž jednoznačně zřejmé, že jeho cílové hodnoty nebude dosaženo. Nízká absorpce opatření ze strany držitelů lesů je způsobena především těmito důvody:
 - Nízká míra externího tlaku na využívání poradenství. Na rozdíl od zemědělských hospodářství nejsou na hospodaření s lesy aplikovány normy a požadavky typu „cross-compliance“, jejichž plnění by pro lesnické podniky představovalo *de facto* existenční podmínku. Lesní podniky nemusí reagovat na vnější tlak na zavádění nových norem do způsobů, jakými hospodaří, který je hlavní motivací pro předkládání většiny projektů poradenství v sektoru zemědělství.
 - Většina lesních podniků a majitelů lesů obecně se svými poradci spolupracuje na dlouhodobé bázi. Z tohoto důvodu se často může další motivace k využívání poradenství ve formě finančního příspěvku jevit představitelům těchto podniků jako nadbytečná, jinými slovy, využívají ji v případě, že do financování svých poradců potřebují zapojit nové zdroje financování.
 - S výše uvedeným faktem potom bezprostředně souvisí skutečnost, že lesní podniky často mají alespoň do určité míry zajištěno financování svých poradců z jiných zdrojů. Obvyklé je zejména jejich zapojení do jiných projektů financovaných ať už z PRV nebo z národních zdrojů.

4.4.6 Odpovědi na evaluační otázky

<i>Evaluační otázka 1141: Do jaké míry program zlepšil řízení a hospodářskou výkonnost zemědělských hospodářství a lesních podniků? Podrobné údaje z hlediska: výrobních technologií, norem kvality, podmínek bezpečnosti práce, řízení využívání přírodních zdrojů.</i>	
Hodnotící kritérium	Poskytnuté poradenské služby přispěly ke zlepšení řízení a hospodářské výkonnosti podpořených hospodářství/podniků.
Indikátory	Indikátor výstupu: Počet podporovaných držitelů lesa
	Indikátor výstupu: Počet podporovaných zemědělců
Odpověď na evaluační otázku	
V důsledku nastavení podmínek poskytování podpory z opatření 114 je zřejmé, že největší příspěvek opatření ke zlepšení řízení a hospodářské výkonnosti je možné sledovat v oblasti bezpečnosti práce a norem kvality, a to mimo jiné také z toho důvodu, že tento typ poradenství je povinnou součástí každého projektu podpořeného v opatření I.3.4. Rovněž je možné v relevantních typech poradenství sledovat určitý vliv opatření ve smyslu zavádění nových technologií nebo úpravy těch stávajících (více než 78 % příjemců v relevantních typech poradenství identifikovalo pozitivní efekt poradenství na zavádění nových technologií nebo úpravy těch stávajících). Je ovšem nutné poznamenat, že vliv opatření na výrobní technologie, stejně jako jeho vliv na řízení využívání přírodních zdrojů, je v drtivé většině případů spíše zprostředkovaný než bezprostřední – opatření bezprostředně vede k vyšší harmonizaci způsobů hospodaření	

s normativními požadavky cross-compliance a bezpečnosti práce, což následně pozitivně ovlivňuje jak výrobní technologie, tak i hospodaření s přírodními zdroji.

Evaluační otázka 1142: Do jaké míry přispěl program ke zvýšení lidského potenciálu v zemědělství?

Hodnotící kritérium	Poradenské služby byly zaměřeny na aktivaci lidského kapitálu a přispěly ke zvýšení lidského potenciálu v zemědělství a lesnictví.
Indikátory	Indikátor výstupu: Počet podporovaných držitelů lesa
	Indikátor výstupu: Počet podporovaných zemědělců

Odpověď na evaluační otázku

Vliv opatření na zvýšení lidského potenciálu v zemědělství je minimální. Je možné částečně sledovat vliv v oblasti zvyšování povědomí o novinkách v oboru a zvyšování odborných znalostí zemědělců, takový vliv byl však alespoň částečně identifikován pouze u cca třetiny podniků. Pouze 32 % respondentů uvádí, že poradenství bylo přínosné po odborné stránce. Ještě menší počet respondentů potom souhlasí s tvrzením, že poradenství umožňuje získat informace o novinkách v oboru, viz následující tabulku.

Tabulka 4.4-5: Kvantifikace odpovědí žadatelů

	Podíl z celku	
Poradenství umožnilo lépe zorganizovat činnosti a/nebo řízení zemědělského podniku prostřednictvím:	67,5 %	
• Hospodaření je administrativně přehlednější	44,8%	
• Lepšího obeznámení s požadavky zákona nebo dalšími normami	Frekvence souhlasu s daným vlivem mezi kladnými odpověďmi na otázku výše	
• Obeznámení s novinkami v oboru		75,9%
• Jiný přínos		31 %
Poradenství nemělo pozitivní efekt tohoto typu	13,8%	
Poradenství nemělo pozitivní efekt tohoto typu	30,2 %	
Bez odpovědi na otázku	2,3 %	

Zdroj: Výzkum zpracovatele

Je však nutné zdůraznit, že v závislosti na typu poradenství se tento vliv liší – významně vyšších hodnot dosahuje u poradenství v oblasti ekologického zemědělství a životního prostředí.

Tabulka 4.4-6: Míra souhlasu s pozitivním přínosem opatření 114 po odborné stránce napříč typy poradenství

	„Poradenství bylo přínosné po odborné stránce“: míra souhlasu
Životní prostředí včetně agro-envi	60 %
Welfare zvířat	33 %
Řízení podniků	25 %
Bezpečnost práce	14,3 %
Veřejné zdraví, zdraví zvířat a rostlin	42,9 %
Ekologické zemědělství	55,6 %

Zdroj: Výzkum zpracovatele

Tyto závěry potvrzují také polostrukturované rozhovory realizované s akreditovanými poradci,

kteří rovněž uváděli, že zejména poradenství v oblasti ekologického zemědělství má v podstatně vyšší míře charakter skutečně odborného poradenství jednotlivým (ekologickým) zemědělcům (např. v oblasti jakým způsobem a co mají pěstovat, atd.), než jiné typy poradenství, které mají v drtivé většině charakter administrativní kontroly souladu způsobu hospodaření s požadavky cross-compliance a návrhu optimalizace hospodaření v tomto smyslu.

Evaluační otázka 1143: Do jaké míry přispěl program ke zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství?

Hodnotící kritérium	Poradenské služby přispěly ke zvýšení konkurenceschopnosti podpořených hospodářství.
Indikátory	Indikátor výstupu: Počet podporovaných držitelů lesa
	Indikátor výstupu: Počet podporovaných zemědělců

Odpověď na evaluační otázku

Vliv opatření na zlepšení konkurenceschopnosti je možné vnímat při „negativním“ vymezení takového vlivu – poradenství primárně přispělo k zamezování snižování konkurenceschopnosti v důsledku pokut ze strany kontrolních orgánů a krácení nebo úplnému odejmutí dotací. Nelze jednoznačně identifikovat bezprostřední měřitelný efekt opatření na zvyšování konkurenceschopnosti zemědělských podniků, působí ovšem relativně efektivně proti snižování jejich konkurenceschopnosti, a to zejména v důsledku absence pokut ze strany kontrolních orgánů nebo snižování či dokonce odebrání dotací (v důsledku neplnění požadavků cross-compliance). Dle dotazníkového výzkumu i polostrukturovaných rozhovorů s akreditovanými poradci není možné sledovat bezprostřední vliv opatření na reálné zvyšování konkurenceschopnosti podniků (částečně s výjimkou poradenství v oblasti ekologického zemědělství).

Určitý zprostředkovaný vliv na konkurenceschopnost je možné vnímat také v tom smyslu, že v mnoha případech vede poradenství k předkládání dalších projektů do PRV (více než 21 % příjemců čerpá prostředky z opatření I.1.1.1, téměř 70 % potom čerpá přímé platby v rámci OSY II), které mohou mít na zvyšování konkurenceschopnosti již bezprostřední vliv.

4.5 Opatření 121 Modernizace zemědělských hospodářství (I.1.1.1, I.1.1.3)

Toto opatření je v ČR implementováno jako podopatření I.1.1.1 Modernizace zemědělských podniků, které se dále dělí na záměr a) Stavby a technologie pro živočišnou výrobu a záměr b) Stavby a technologie pro rostlinnou výrobu. Dále je opatření implementováno v rámci podopatření I.1.1.3 Založení porostů rychlerostoucích dřevin pro energetické využití. V tomto podopatření však prozatím nedošlo k vyhlášení jediného kola příjmu žádostí. S prvním vyhlášením se počítá na rok 2011.

Veškerá analýza a hodnocení uvedené níže se proto týkají výhradně podopatření I.1.1.1.

Popis opatření, Cíle opatření, Intervenční logika, Kontext opatření a Indikátory výchozího stavu vychází z programového dokumentu. Plnění indikátorů výstupu a výsledku je zřejmé z předkládaných výročních zpráv.

Doplněny jsou informace k indikátoru výsledku R.3 „Počet hospodářství zavádějících nové produkty nebo nové postupy“, neboť tento indikátor nebyl prozatím monitorován a pro účely hodnocení podopatření I.1.1.1 jej sesbíral evaluátor pomocí dotazníkového šetření příjemců s podanou ŽOP.

Tabulka 4.5-1: Podpořené podniky, které zavedly nové produkty

Velikost	Právní forma	Základní soubor	Výběr	Výběr ano	Výběr ne	Procento	Koeficient	Dopočet na celou populaci
XXX	FO	327	115	43	72	37,4%	2,8	122,3
XXX	PO	550	252	85	167	33,7%	X	X
XXX	FO/PO	877	367	128	239	34,9%	X	X
Mikro	PO	X	21	8	13	38,1%	X	X
Malý	PO	X	98	26	72	26,5%	X	X
Mikro/malý	PO	244	119	34	85	28,6%	2,1	69,7
Střední	PO	289	127	49	78	38,6%	2,3	111,5
Středně velký	PO	15	6	2	4	33,3%	2,5	5,0
CELKEM	FO/PO	877	367	128	239	34,9%	X	308,5

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dotazníku příjemců a dat z IS SAP SZIF z 3.5.2010

Tabulka 4.5-2: Podpořené podniky, které zavedly nové technologie

Velikost	Právní forma	Základní soubor	Výběr	Výběr ano	Výběr ne	Procento	Koeficient	Dopočet na celou populaci
XXX	FO	327	115	78	37	67,8%	2,8	221,8
XXX	PO	550	252	187	65	74,2%	X	X
XXX	FO/PO	877	367	265	102	72,2%	X	X
Mikro	PO	X	21	10	11	47,6%	X	X
Malý	PO	X	98	74	24	75,5%	X	X
Mikro/malý	PO	244	119	84	35	70,6%	2,1	172,2
Střední	PO	289	127	97	30	76,4%	2,3	220,7
Středně velký	PO	15	6	6	0	100,0%	2,5	15,0
CELKEM	FO/PO	877	367	265	102	72,2%	X	629,8

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dotazníku příjemců a dat z IS SAP SZIF z 3.5.2010

Tabulka 4.5-3: Podpořené podniky, které zavedly nové produkty a/nebo technologie

Velikost	Právní forma	Základní soubor	Výběr	Výběr ano	Výběr ne	Procento	Koeficient	Dopočet na celou populaci
XXX	FO	327	115	84	31	73,0%	2,8	238,9
XXX	PO	550	252	203	49	80,6%	X	X
XXX	FO/PO	877	367	287	80	78,2%	X	X
Mikro	PO	X	21	15	6	71,4%	X	X
Malý	PO	X	98	78	20	79,6%	X	X
Mikro/malý	PO	244	119	93	26	78,2%	2,1	190,7
Střední	PO	289	127	104	23	81,9%	2,3	236,7
Středně velký	PO	15	6	6	0	100,0%	2,5	15,0
CELKEM	FO/PO	877	367	287	80	78,2%	X	681,2

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dotazníku příjemců a dat z IS SAP SZIF z 3.5.2010

4.5.1 **Použitá data**

- IS SZIF
- Výroční zprávy PRV
- Dotazníkové šetření
 - Dotazník pro příjemce podpory z opatření 121 se ŽOP k 3.5.2010
 - Dotazník pro neúspěšné žadatele podpory z opatření 121 – srovnávací skupina
 - Dotazník pro nežadatele podpory z opatření 121 – srovnávací skupina
- Data ČSÚ
 - Agregované ukazatele hospodaření vzorku příjemců, kteří podali ŽOP v roce 2008
 - Agregované ukazatele hospodaření za srovnávací skupinu podniků nepodpořených z OSY I
 - Ceny zemědělských výrobců
- Osobní polostrukturované rozhovory s příjemci podpory (4 rozhovory)

4.5.2 Stav čerpání a absorpce

Na podopatření I.1.1.1 je alokováno celkem 36,5 % prostředků OSY I, což je nevíce ze všech (pod)opatření OSY I. Pro podopatření I.1.1.3 nebyl v Programovém dokumentu PRV rozpočet stanoven.

Tabulka 4.5-4: Finanční význam opatření

Schválená alokace EU + ČR			
	Kód opatření 121	Osa I	Celkem PRV
Fin. prostředky (EUR)	313 398 615	858 401 240	3 670 068 292
V %	100	36,51	8,54

Zdroj: PRV, leden 2010

Průběh administrace EU v období od roku 2007 až do 1.3.2010 ukazuje tabulka níže. V rámci podopatření I.1.1.1 již bylo ve finančním vyjádření zaregistrováno více žádostí, než je schválená alokace tohoto opatření, což signalizuje, že o opatření je velký zájem a přidělené prostředky budou využity.

Tabulka 4.5-5: Finanční plnění

Kód opatření 121 - Modernizace zemědělských podniků									
	Schválená alokace EU +	Zaregistrované projekty	B/A v %	Schválené projekty	C/A v %	Podané žádosti o propl.	D/A v %	Proplaceno	E/A v %
Název sloupce	A	B		C		D		E	
I.1.1.1 v CZK	7 891 377 126	7 958 516 184	100,85	5 314 546 882	67,35	2 350 476 748	29,79	1 795 364 009	22,75
I.1.1.1 v EUR	313 398 615	316 064 980	100,85	211 062 227	67,35	93 346 972	29,79	71 301 192	22,75

Pozn.: Jedná se o kumulativní hodnoty k 1. 3. 2010; Kurz EUR/CZK = 25,18

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16.3.2010

Tabulka 4.5-6: Počty projektů

Kód opatření 121 - Modernizace zemědělských podniků					
	Zaregistrované projekty	Schválené projekty	Podané žádosti o propl.	C/B v %	Proplacené projekty
Název sloupce	A	B	C		D
I.1.1.1	3246	2066	1107	53,58	879

Pozn.: Jedná se o kumulativní hodnoty k 1. 3. 2010

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16.3.2010

4.5.3 Věcný pokrok opatření

V tabulce 4.5-7 je pro srovnání uvedena předpokládaná kvantifikace indikátorů výstupu. Indikátor výstupu „Počet podporovaných hospodářství“ je plněn z 19,24 %. Vyššího procenta plnění (36,43 %) dosahuje indikátor výstupu „Celkový objem investic“.

Tabulka 4.5-7: Kvantifikace indikátorů výstupu

	Počet podporovaných	Celkový objem investic (v

	zemědělských hospodářství	tisících EUR)
Kvantifikace indikátorů výstupu za období 2007 - 2013 podle PRV	3 155	626 797
Aktuální stav k 31.12.2009	607	228 327
Míra provádění v %	19,24	36,43

Zdroj: PRV, leden 2010; Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010

4.5.4 Výsledky a dopady opatření

Analýza na základě vývoje ukazatelů hospodářské činnosti nasvědčuje, že u podpořených podniků došlo ke snížení efektivity výrobních faktorů. Toto snížení bylo však mírnější než u srovnávací skupiny nepodpořených podniků. Dotazníkové šetření nicméně poukazuje na velmi významný pozitivní vliv podpořených investic na výrobní faktory z hlediska snížení energetické a materiální náročnosti a náročnosti na lidskou práci. Pokud je výše zmíněná analýza na základě ukazatelů hospodářské činnosti doplněna kontextem vývoje cen zemědělských výrobců a zjištěními dotazníkového šetření, je dokonce u podpořených podniků možné předpokládat zlepšení efektivity využití výrobních faktorů.

Opatření významně přispělo k zavádění nových produktů a/nebo technologií. Rozdíly jsou patrné při pohledu na zavádění nových produktů a technologií zvlášť. Trend zavádění nových technologií je obecně vysoký a zvyšuje se s velikostí podniku. Investice pomohly k zavedení nových produktů částečně, míra je zhruba poloviční oproti míře zavádění nových technologií. Situace je vzhledem k velikosti a právní formě vyrovnanější. Lze dokonce konstatovat, že fyzické osoby a právnické osoby velikosti mikropodniků zaznamenaly mírně nadprůměrný trend zavádění nových produktů, stejně jako právnické osoby velikosti střední podnik.

Z hlediska přístupu na trh investice významně pomohly příjemcům udržet si současné odběratele a zlepšit vyjednávací pozici vůči odběratelům. Vliv podpory na získání nových odběratelů na tuzemském trhu byl částečný. Co se týče přístupu na zahraniční trh, investice částečně pomohly získat nové odběratele a ve velmi malé míře začít vyvážet nebo zvýšit objem vývozu. Při bližší strukturalizaci podle převažujícího výrobního zaměření lze konstatovat výrazně lepší výsledky ve všech zmíněných faktorech u podniků zabývajících se rostlinnou výrobou.

Velká většina příjemců zvýšila svoji produkční kapacitu. Podíl na trhu se nesnížil, ani nebyl navýšen, došlo k jeho zachování.

Z hlediska udržitelného hospodaření z provedených analýz vyplývá, že podpora má pozitivní vliv na trvalou udržitelnost zemědělských hospodářství v oblastech LFA a u podniků s ekologickou formou hospodaření. Dále podpora výrazně napomáhá k využívání stávajících staveb. V oblasti věkové struktury a zejména z pohledu multiplikačního efektu podpory lze konstatovat, že velmi malé procento příjemců podpory se shoduje s příjemci podpory v rámci opatření 112.

Analýza ukazatelů hospodářské činnosti ukazuje na snížení konkurenceschopnosti podpořených podniků. Toto snížení je však mírnější než u srovnávací skupiny nepodpořených. Podpořené podniky se tak jeví jako stabilnější a za výše zmíněného předpokladu zlepšení efektivity využití výrobních faktorů lze po zlepšení celkové tržní situace očekávat opět zvětšení jejich prostoru pro rozvoj a tím i k posilování konkurenceschopnosti.

4.5.5 Závěry a doporučení

Opatření jednoznačně umožnilo žadatelům zavádět nové produkty a technologie, což i z hlediska přístupu na trh významně pomohlo udržet si současné odběratele a zlepšit vyjednávací pozici vůči odběratelům. Díky realizaci projektů v rámci opatření většina příjemců rovněž zvýšila svoji produkční kapacitu a jejich podíl na trhu se nesnížil, ani nebyl navýšen, došlo však k jeho zachování.

Podniky žadatelů, kteří získali finanční podporu, jsou stabilnější a za výše zmíněného předpokladu zlepšení efektivity využití výrobních faktorů (snížením energetické a materiální náročnosti a náročnosti na lidskou práci) lze po zlepšení celkové tržní situace očekávat opět zvětšení jejich prostoru pro rozvoj a tím i k posilování konkurenceschopnosti.

Důležité je rovněž zmínit, že díky finanční podpoře bylo žadatelům umožněno ve větší míře využití stávajících staveb a byl zaznamenán pozitivní vliv na trvalou udržitelnost zemědělských hospodářství nejen v oblastech LFA a u podniků s ekologickou formou hospodaření.

Doporučení:

Na základě realizovaných analýz evaluátor doporučuje:

- Mírné snížení bodového zvýhodnění ekologických zemědělců v preferenčních kritériích. Předěšlo by se tak účelové „ekologizaci“ a odstupování od ekologické formy hospodaření po uplynutí 5letého závazku. Dalším způsobem řešení je možná preference pouze ekologických zemědělců, kteří hospodaří na 100 % výměry půdy v ekologickém režimu, případně v současné době již produkují finální výrobek pro spotřebitele. Alternativně se v souvislosti s přiznanou podporou projektu zaváže k jeho produkci.
- Z důvodu nižší četnosti podávaných žádostí žadatelů z kategorie mikropodniků (zejména fyzické osoby) v kontextu prokázaného nižšího povědomí a současně s velkou mírou obav hodnotitel doporučuje zvýšit limit způsobilého výdaje „Projektová dokumentace pro kategorii příjemců – mikropodnik ze stávající úrovně 20 000 Kč na žádost na výrazně vyšší hodnotu s nezbytným rozšířením způsobilých činností v rámci tohoto způsobilého výdaje. Dále se doporučuje využít finanční podporu pro žadatele i k řízení celé realizace projektu včetně podání žádosti o proplacení a poradenství v oblasti účtování. Tuto úpravu provést prozatím na dobu omezenou s následnou analýzou dopadů. Tímto opatřením může dojít i ke snížení počtu ukončených projektů v období administrace projektu z důvodu pochybení žadatele a zároveň dojde ke snížení administrativní zátěže SZIF.

- Lze doporučit soustředění se opatření 121 na rekonstrukci, budování jímek a skladovacích prostor pro kejdu a hnůj jako přípravu pro příští období, kdy budou kladeny vyšší požadavky na skladovací kapacitu těchto zařízení. Upravit tuto problematiku i v souvislosti s kritériem o využití stávající budovy např. automatickým udělením bodů u tohoto preferenčního kritéria, pokud žádost o dotaci zahrnuje výhradně způsobilý výdaj 011 Jímky na kejdu a 012 hnojiště. Toto opatření doporučeno i na základě Health checku a jeho doporučení (viz zavádění monitorovacího indikátoru v souvislosti s odpadními jímkami a hnojišti).
- Zlepšit informovanost potenciálních žadatelů, jelikož se u tohoto opatření z řad nežadatelů projevila neznalost Programu a zejména obavy související s nevládnutím složité administrace.
- Zrušit kritérium přijatelnosti minimálního podílu příjmů ze zemědělské prvovýroby na celkových příjmech v minimálním rozsahu 30 % při zachování zvýhodňování žadatelů s příjmem ze zemědělské prvovýroby vyšší jak 45 %.
 - Stávající metodika výpočtu příjmů ze zemědělské prvovýroby zahrnuje ještě navíc příjmy z produkce bioplynových stanic. Tj. preferuje jenom jednu z možných diversifikačních aktivit, která je navíc ještě zvýhodňována i výkupní cenou.
 - Nezohledňuje jiné diversifikační aktivity zemědělských podnikatelů (agroturistika, případně jiné služby), které byly rovněž podpořeny z PRV.
 - Zbytečně zatěžuje SZIF v rámci provádění kontrol na místě u žádostí o proplacení! Jelikož se jedná o všechny projekty!
 - Účelové rozšiřování aktivit (činností), které jsou zahrnovány do příjmů ze zemědělské prvovýroby, případně jsou k nim připočítávány, potírá původní význam (účel) vymezení pojmu zemědělská prvovýroba.
 - Na skutečnost účelového přidávání aktivit velmi často upozorňovali oslovení respondenti dotazníkových šetření.
- Zrušit nebo zvýšit omezení pro mladé začínající zemědělce zejména v období od 16 – 24 měsíců jejich existence z hlediska celkových způsobilých výdajů ze stávající výše 2 000 000 Kč na částku 15 000 000 Kč. Jedná se o naprosto diskriminační omezení nemající žádné racionální opodstatnění. V případě, že se bude jednat o MZZ podpořeného z opatření 112, tak ho tato podmínka výrazně omezuje ve vztahu k povinnosti dosahování 120 tis. Kč. zisku a podílu 45 % příjmu ze zemědělské prvovýroby. Jedná se o podporu pouze mikropodniků nebo podniků nerealizující žádný rozvoj. Podpora začínajícího zemědělce není podporou jeho rozvoje, ale podporou udržitelnosti českého zemědělství. Opatření 121 je jediné opatření s rozvojovým potenciálem pro tyto příjemce.

4.5.6 Odpovědi na evaluační otázky

Zodpovídání evaluačních otázek 1211, 1213 a 1214 se zakládá na metodologickém přístupu k hodnocení výsledkového indikátoru R.2 Nárůst HPH v podporovaných hospodářstvích / podnicích, který je uveden v samostatné příloze. Analýza je dále podložena dotazníkovým šetřením a osobními polostrukturovanými rozhovory.

Shrnutí vývoje ukazatelů hospodářské činnosti mezi lety 2008 a 2009 u vzorku podpořených podniků a srovnávací skupiny

Tabulka 4.5-8: Podpořené podniky

Ukazatel	2008	2009	Δ
Výkony (mld Kč)	16,5	13,6	-18 %
Výkonová spotřeba (mld Kč)	11,8	10,1	-14 %
HPH (mld Kč)	4,8	3,5	-27 %
Počet zaměstnanců (přepočtený)	12 859	11 934	-7 %
Produktivita práce (tis. Kč/přepočtený zaměstnanec)	370,0	292,3	-21 %
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb (mld Kč)	15,071	12,817	-15 %
Změna stavu zásob vlastní činnosti (mld Kč)	1,445	0,744	-49 %
Osobní náklady (mld Kč)	4,1	3,7	-9 %
NPH	1,17	0,93	-20 %

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dat ČSÚ

Tabulka 4.5-9: Srovnávací skupina

Ukazatel (mld)	2008	2009	Δ
Výkony (mld Kč)	10,7	8,1	-24 %
Výkonová spotřeba (mld Kč)	7,7	6,5	-15 %
HPH (mld Kč)	3,0	1,6	-47 %
Počet zaměstnanců (přepočtený)	11 438	10 374	-11 %
Produktivita práce (tis. Kč/přepočtený zaměstnanec)	260,9	151,1	-42 %
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb (mld Kč)	9,810	7,762	-21 %
Změna stavu zásob vlastní činnosti (mld Kč)	0,843	0,299	-65 %
Osobní náklady (mld Kč)	3,4	3,0	-11 %
NPH	0,88	0,52	-41 %

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dat ČSÚ

Evaluační otázka 1211: Do jaké míry přispěly podporované investice k lepšímu využívání

výrobních faktorů v zemědělských hospodářstvích? Zejména do jaké míry podporované investice usnadnily zavádění nových technologií a inovace?	
Hodnotící kritérium	Podpora vedla k lepšímu využívání (tj. zvýšení efektivity) výrobních faktorů a k zavedení nových technologií a/nebo produktů na úrovni podpořených podniků
Indikátory	Doplňkový výsledkový indikátor 1: Výkonová spotřeba, osobní náklady
	Doplňkový výsledkový indikátor 2: Produktivita práce
	Doplňkový výsledkový indikátor 3: Výkony
	Doplňkový výsledkový indikátor 4: Průměrný evidenční počet zaměstnanců přepočtený
	Pomocný indikátor pro měření výsledkového indikátoru 1: Produktivita práce zemědělského sektoru
	Výsledkový indikátor: R.3 Počet hospodářství zavádějících nové produkty nebo nové postupy
Odpověď na evaluační otázku	
Podpořené investice pomohly podle analýzy ukazatelů hospodářské činnosti k mírnějšímu snížení efektivity výrobních faktorů u podpořených podniků než u srovnávací skupiny. Pokud je tato analýza doplněna kontextem vývoje cen zemědělských výrobců a zjištěními dotazníkového šetření, je dokonce možné předpokládat zlepšení efektivity využití výrobních faktorů u podpořených podniků. Analýzou ukazatelů hospodářské činnosti u podpořených podniků a srovnávací skupiny lze dospět k závěru, že u žádné ze skupin nedošlo k pozitivní přeměně produkční funkce. Výkonová spotřeba reagovala méně než neutrálně na pokles výkonů (klesala méně než přímo úměrně). Výkony poklesly u podpořených podniků o 18 % a výkonová spotřeba o 14 %. U srovnávací skupiny poklesly výkony o 24 % a výkonová spotřeba o 15 %. U obou skupin došlo ke snížení poměru výkonů jak k výkonové spotřebě, tak k osobním nákladům. Nicméně, u podpořených podniků byl pokles méně výrazný. Poměr výkonů vůči výkonové spotřebě poklesl o 4 % a výkonů k osobním nákladům o 10 %. U srovnávací skupiny klesl poměr výkonů k výkonové spotřebě o 11 % a výkonů k osobním nákladům o 15 %. Produktivita práce rovněž poklesla, a to o 21 % u podpořených podniků a o 42 % u srovnávací skupiny. U obou skupin došlo tedy k poklesu efektivity výrobních faktorů. Tento pokles byl však výraznější u srovnávací skupiny nepodpořených podniků. Tuto analýzu je však nutné brát v ohledu na vývoj cen komodit. Efektivita využití výrobních faktorů se odvíjí od vývoje nákladů na výrobní faktory vůči vyprodukované hodnotě (výkonům). Výkony podniků se odvíjejí hlavně od tržeb, v daleko menší míře od výroby na sklad. Tržby poklesly stejnou měrou jako výkony, o 18 % u podpořených podniků a o 24 % u srovnávací skupiny. Pokles tržeb může být dán dvěma faktory: snížením prodejní ceny a/nebo snížením objemu tržní produkce. Právě mezi rokem 2008 a 2009 došlo k poklesu cen zemědělských výrobců o 24,8 %. Při porovnání propadu tržeb podpořených podniků, nepodpořených podniků a meziročního poklesu cen zemědělských výrobků je zřejmé, že u podpořených podniků mohlo dojít k navýšení objemu tržní produkce z pohledu naturálního vyjádření na rozdíl od nepodpořených podniků. Tomu by nasvědčovalo i zjištění dotazníkového šetření, v němž 88 % respondentů uvedlo, že dotace z opatření 121 jim umožnila	

prostřednictvím zavedení nové technologie či postupů zvýšit produkci. Tato souvislost vrhá jiné světlo na výše zmíněný vývoj poměru výkonů k výkonové spotřebě a k osobním nákladům. Z hlediska kvantity totiž mohly podpořené podniky vyrobit více, a to se současným poklesem výkonové spotřeby. To by znamenalo, že přes výše uvedenou analýzu ukazatelů hospodářské činnosti mohlo dojít k efektivnějšímu využití výrobních faktorů u podpořených podniků.

Tuto variantu vývoje u podpořených podniků dále podtrhuje dotazníkové šetření u příjemců, podle něhož nově zavedené technologie velmi významně pomohly snížit náročnost na materiální (85 % dotazovaných) a energetické zdroje (85 % dotazovaných).

Ještě větší procento dotazovaných (93 %) uvedlo, že jim zavedená technologie umožnila snížit náročnost na lidskou práci. Produktivita práce jako ukazatel hospodářské činnosti však poklesla o 21 %. Pokud je však přihlédnuto k výše zmíněnému poklesu cen zemědělských výrobců o 24,8 %, který měl nutně vliv na pokles výkonů, z nichž se produktivita práce odvíjí, je možné říci, že produktivita práce vztahovaná k objemu výroby ve fyzickém a nikoli finančním vyjádření mohla opravdu vzrůst.

Podpořené investice významně přispěly k zavedení nových technologií a/nebo produktů, a to u 78,2 % dotazovaných. Po dopočtu na celou populaci jde o 681 podniků z 877, které podaly žádost o proplacení. Neúspěšné podniky bez podpory zavedly nové technologie a/nebo produkty v menší míře (46,3 % dotazovaných). Míra zavádění nových technologií a/nebo produktů roste s velikostí podniku. Nejnížší je u fyzických osob (73 %) a právnických osob velikosti mikropodnik (71,4 %). Vyšší je u právnických osob velikosti malý podnik (79,6 %) a střední podnik (81,9 % a nejvyšší u středně velkých podniků (100 %).

Tyto rozdíly jsou způsobeny tím, že větší podniky zavádějí nové technologie s větší intenzitou. Dohromady zavedlo nové technologie 72,2 % dotazovaných, po dopočtu 630 podniků z 887.

Míra zavádění nových produktů je naopak více méně podobná u různých typů příjemců. Obecně je míra zavádění nových produktů zhruba dvakrát nižší oproti zavádění nových technologií (34,9 % dotazovaných, po dopočtu 309 podniků z 887). Fyzické osoby (37,4 %) a právnické osoby velikosti mikropodniků (38,1 %) však zaznamenaly, oproti novým technologiím, mírně nadprůměrné výsledky, stejně jako právnické osoby velikosti střední podnik (38,6 %). Pod průměrem se nachází právnické osoby velikosti malý podnik (26,5 %) a středně velký podnik (33,3 %).

Větší míra zavádění nových technologií u větších podniků a mírně nadprůměrná míra zavádění nových produktů u fyzických osob a právnických osob velikosti mikropodniků může souviset s rozdílnou strategií podniků. Zjednodušeně řečeno volí velké podniky strategii minimalizace nákladů, zatímco fyzické osoby a právnické osoby velikosti mikropodniků volí strategii zaměření na segment trhu.

Pro příští šetření by bylo vhodné rozčlenit i fyzické osoby podle velikosti podniku. Evaluátor však předpokládá, že jde ve většině o mikropodniky a v menší míře a malé podniky.

Evaluační otázka 1212: Do jaké míry zlepšily podporované investice přístup zemědělských hospodářství na trh a jejich podíl na trhu?

Hodnotící kritérium | Investice zlepšily přístup na trh a zvětšení podílu podpořených podniků

	na trhu
Indikátory	Doplňkový výsledkový indikátor: Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb
	Pomocný indikátor pro měření výsledkového indikátoru: Změna stavu zásob vlastní činnosti
Odpověď na evaluační otázku	
Z hlediska zlepšení přístupu na trh pomohla podpora příjemcům významně udržet si své současné odběratele (69 % dotazovaných). Podpora rovněž pomohla významným způsobem zlepšit vyjednávací pozici příjemců vůči odběratelům (60 % dotazovaných). Podpora částečně umožnila zlepšit jejich přístup na trh ziskem nových odběratelů v tuzemsku (39 % dotazovaných). Nakonec příjemcům investice pomohly částečně získat v zahraničí nové odběratele (18 % dotazovaných) a ve velmi malé míře se podařilo zvýšit objem vývozu a začít do zahraničí vyvážet (obojí 15 % dotazovaných). Velmi nízký vliv na zahraniční obchod je možné zdůvodnit většinovým podílem žadatelů se smíšeným hospodařením (zahrnující rostlinnou i živočišnou výrobu), kdy jejich hlavními výstupy jsou produkty, které jsou určeny zejména pro tuzemský trh a pouze v omezené míře pro trh zahraniční. Srovnávací skupina neúspěšných žadatelů uvádí po neobdržení podpory podobný vývoj. Jediný rozdíl lze zaznamenat ve zlepšení vyjednávací pozice vůči odběratelům, kdy příjemci zaznamenávají o cca 20 procentních bodů pozitivnější efekt. Pozitivní vliv podpory tak lze zaznamenat zejména v oblasti současných odběratelů. Důležité je zjištění zlepšení přístupu na trh podle výrobního zaměření podpořených podniků jak doma, tak v zahraničí. Dotazníkové šetření prokázalo velmi pozitivní vliv u podpořených podniků zabývajících se převážně rostlinnou výrobou, kterým podpora umožnila udržet si současné odběratele (91 %), zlepšit vyjednávací pozici vůči nim (79 %) a získat nové odběratele v tuzemsku (73 %). Z hlediska zahraničních trhů se podnikům se zaměřením na rostlinnou výrobu zvýšil objem vývozu (45 % dotazovaných) díky zahájení vývozu (41 % dotazovaných) a nebo získáním nových odběratelů (38 % dotazovaných) v případě, kdy podniky již vyvážejí. Velmi pozitivní dopad měla podpora na zahradnické podniky z hlediska udržení současných odběratelů (79 % dotazovaných), zlepšení vyjednávací pozice vůči odběratelům a zisku nových odběratelů v tuzemsku (shodně 75 % dotazovaných). Podpora rovněž nadprůměrně pomohla chovatelům prasat k zisku nových odběratelů v tuzemsku (50 % dotazovaných). U chovatelů drůbeže se finanční podpora rovněž výrazně odrazila v zahraničním obchodu. Zvýšil se, dle jejich vyjádření, podíl nových odběratelů (33 % dotazovaných) a tudíž i objem vývozu (25 % dotazovaných). Při pohledu na velikost a právní formu podpořených lze konstatovat, že finanční podpora z opatření umožnila zejména fyzickým osobám a právnickým osobám velikosti mikropodnik s výrobním zaměřením rostlinná výroba začít vyvážet do zahraničí nebo v zahraničí získat nové	

odběratele a tím komplexně zvýšit objem vývozu do zahraničí.

Co se týče podílu na trhu, o potenciálu pro jeho zvýšení může svědčit fakt, že velká většina příjemců (88 % dotazovaných) uvedla, že podpořené investice vedly ke zvýšení produkce.

Nicméně, na základě analýzy ukazatelů hospodářské činnosti, tedy vývoje tržeb, nelze učinit jednoznačný závěr o zlepšení podílu podpořených podniků na trhu. Celkově se pro skupinu podpořených podniků a srovnávací skupinu trh snížil o 17 %, tržní podíly obou skupin na trhu pak zůstaly prakticky beze změn. V této hypotetické tržní situaci tvoří skupina podniků s podporou a srovnávací skupina 100 % trhu, a to vyjádřením jejich tržeb. Obě skupiny podniků vyráběly v obou obdobích na sklad, pokles výkonů však vysvětluje i fakt, že tato tendence se v roce 2009 snížila. Výše uvedená analýza na základě dotazníkového šetření prokázala, že není rozdíl mezi oběma skupinami z hlediska získání nových trhů (odběratelů) doma ani v zahraničí. U podpořených podniků se prokázal pouze pozitivní vliv, oproti skupině nepodpořených podniků, z hlediska zlepšení vyjednávací pozice vůči odběratelům.

Evaluační otázka 1213: Do jaké míry přispěly podporované investice k trvalé a udržitelné činnosti zemědělských hospodářství?

Hodnotící kritérium	Investice přispěly k trvalé a udržitelné činnosti zemědělských hospodářství

Indikátory	Výstupový indikátor: Počet podpořených podniků

Odpověď na evaluační otázku

Z analýzy sekundárních dat IS SZIF je patrné, že se zvyšuje podíl úspěšných žadatelů, kteří hospodaří v systému ekologického zemědělství, čímž současně dochází k nárůstu finančních prostředků pro ekologické zemědělce. V rámci 9. kola se objem podpory ekologických zemědělců přiblížil 20 % celkového objemu schválených prostředků při předpokládaném podílu 10,36 % ekologických zemědělců hospodařících na zemědělské půdě. Z toho vyplývá, že objem podpory ekologických zemědělců je bezmála dvojnásobný ve vztahu k jejich podílu na zemědělské půdě.

Poměr podpory LFA a non LFA oblastí koresponduje s výměrou těchto oblastí v rámci ČR.

Z počtu úspěšných zemědělců se mladí začínající zemědělci podílejí 5 % a mladí zemědělci 28 % což odpovídá věkové struktuře českého zemědělství.

Z hlediska využití stávajících staveb lze jednoznačně uvést pozitivní trend a pozitivní celkový výsledek, jelikož celkem 68,53 % projektů v rámci realizace využívá existující budovu nebo stavbu. Toto relativní vyjádření je důležitým aspektem při posuzování trvalé a udržitelné činnosti zemědělských hospodářství, jelikož se jedná o investice do staveb a zároveň z 68 % jsou využívány stávající stavby (objekty).

Při posouzení podílu, jednotlivých právních forem na obhospodařované zemědělské půdě ve vztahu k objemu finanční podpory z opatření, bylo zjištěno, že fyzické osoby jsou méně aktivní v podávání žádostí o dotaci. Objem podpory pro projekty fyzických osob neodpovídá jejich podílu na zemědělské půdě. Rozdíl je na úrovni 10 % za poslední kolo a v kolech předchozích byl ještě významnější."

Z výsledků analýzy vyplývá, že podpora má pozitivní vliv na trvalou udržitelnost zemědělských hospodářství v oblastech LFA a u podniků s ekologickou formou hospodaření. Dále podpora výrazně napomáhá k využívání stávajících staveb. Pouze v oblasti věkové struktury a zejména z pohledu multiplikačního efektu podpory lze konstatovat, že velmi malé procento příjemců podpory se shoduje s příjemci podpory v rámci opatření 112 (I.3.2) Zahájení činnosti mladých zemědělců.

Evaluační otázka 1214: Do jaké míry přispěly podporované investice ke zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství?

Hodnotící kritérium	Investice přispěly ke zlepšení konkurenceschopnosti podpořených podniků
Indikátory	Výsledkový indikátor - R.2 Nárůst HPH v podporovaných hospodářstvích / podnicích
	Doplňkový výsledkový indikátor 1 - Výkony
	Doplňkový výsledkový indikátor 2 – Výkonová spotřeba
	Doplňkový výsledkový indikátor 3 – Osobní náklady
	Doplňkový výsledkový indikátor 4 – Normovaná HPH

Odpověď na evaluační otázku

Z analýzy ukazatelů hospodářské činnosti vyplývá, že klíčový ukazatel normované HPH se mezi lety 2008 a 2009 vyvíjel negativně jak u podpořených podniků, tak u srovnávací skupiny. U podpořených podniků klesla NHPH o 20 %, z 1,17 na 0,93. Srovnávací skupina zaznamenala mnohem výraznější pokles, a to o 41 %, z 0,88 na 0,52.

Vzhledem k analýze uvedené výše (EQ 1211) lze konstatovat, že podpořené investice zvýšily schopnost podniků flexibilně reagovat na výkyvy trhu, zejména na straně výkonové spotřeby. Je možné, že výkonová spotřeba na jednotku produkce se reálně snížila, neboť pokles výkonů mohl být způsoben pádem cen zemědělských výrobců. Mohlo tak dojít k pozitivní přeměně produkční funkce směrem k větší efektivitě výroby. I při omezení na analýzu na základě ukazatelů hospodářské činnosti lze tvrdit, že podpořené podniky prokázaly větší flexibilitu vývoje výkonové spotřeby než srovnávací skupina. Přestože NHPH podpořených podniků klesla pod hodnotu 1, je tato skupina podstatně stabilnější a po zlepšení celkové tržní situace lze očekávat opět zvětšení prostoru pro rozvoj a tím i k posilování konkurenceschopnosti.

4.6 Opatření 122 Zvyšování hospodářské hodnoty lesů (I.1.2.1)

Toto opatření je v ČR implementováno jako podopatření I.1.2.1 Lesnická technika.

Doplněny jsou informace k indikátoru výsledku R.3 „Počet hospodářství zavádějících nové produkty nebo nové postupy“, neboť tento indikátor nebyl prozatím monitorován a pro účely hodnocení jej evaluátor sesbíral pomocí dotazníkového šetření příjemců s podanou ŽOP k 18.5.2010. Vzhledem k evaluační otázce 1221 zkoumající diverzifikaci produkce lesních podniků evaluátor rozšířil šetření zavádění nových produktů a technologií o zavedení nových

služeb, neboť tyto rovněž popisují diversifikační potenciál u cílové skupiny. Z přehledu jsou vyloučeny obce.

Tabulka 4.6-1: Podpořené podniky, které zavedly nové produkty

Velikost	Právní forma	Základní soubor	Výběr	Výběr ano	Výběr ne	Procento	Koeficient	Dopočet na celou populaci
XXX	FO	172	55	20	35	36,4%	3,1	62,5
XXX	PO	95	21	9	12	42,9%	4,5	40,7
XXX	FO + PO	267	76	29	47	38,2%	3,5	101,9
Mikro	FO	X	45	15	30	33,3%	X	X
	PO	X	7	3	4	42,9%	X	X
Malý	FO	X	4	2	2	50,0%	X	X
	PO	X	8	5	3	62,5%	X	X
Mikro/malý	FO	140	49	17	32	34,7%	2,9	48,6
	PO	72	15	8	7	53,3%	4,8	38,4
Střední	FO	1	0	0	0	0,0%	0,0	0,0
	PO	18	6	1	5	16,7%	3,0	3,0
CELKEM	FO/PO	231 ¹³	70	26	44	37,1%	X	90,0

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dotazníku příjemců a dat z IS SZIF z 18.5.2010

Tabulka 4.6-2: Podpořené podniky, které zavedly nové služby

Velikost	Právní forma	Základní soubor	Výběr	Výběr ano	Výběr ne	Procento	Koeficient	Dopočet na celou populaci
XXX	FO	172	55	22	33	40,0%	3,1	68,8
XXX	PO	95	21	10	11	47,6%	4,5	45,2
XXX	FO + PO	267	76	32	44	42,1%	3,5	112,4
Mikro	FO	X	45	17	28	37,8%	X	X
	PO	X	7	3	4	42,9%	X	X
Malý	FO	X	4	2	2	50,0%	X	X
	PO	X	8	3	5	37,5%	X	X
Mikro/malý	FO	140	49	19	30	38,8%	2,9	54,3
	PO	72	15	6	9	40,0%	4,8	28,8
Střední	FO	1	0	0	0	0,0%	0,0	0,0
	PO	18	6	4	2	66,7%	3,0	12,0

¹³ FO/PO s podanou žádostí o proplacení bylo celkově 267, avšak pouze 231 jich uvedlo velikost podniku. Zbytek uvedl velikost podniku „jiné“. Důvodem je pravděpodobně fakt, že o podporu mohou žádat i fyzické osoby nepodnikající. Tyto jsou proto pro dopočet vyřazeny. Ze získaných odpovědí byla u 70 ze 76 FO/PO získána odpověď na velikost podniků. Těchto 70 bylo tak do dopočtu zařazeno.

Velikost	Právní forma	Základní soubor	Výběr	Výběr ano	Výběr ne	Procento	Koeficient	Dopočet na celou populaci
CELKEM	FO/PO	231	70	29	41	41,4%	X	95,1

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dotazníku příjemců a dat z IS SZIF z 18.5.2010

Tabulka 4.6-3: Podpořené podniky, které zavedly nové technologie

Velikost	Právní forma	Základní soubor	Výběr	Výběr ano	Výběr ne	Procento	Koeficient	Dopočet na celou populaci
XXX	FO	172	55	41	14	74,5%	3,1	128,2
XXX	PO	95	21	13	8	61,9%	4,5	58,8
XXX	FO + PO	267	76	54	22	71,1%	3,5	189,7
Mikro	FO	X	45	33	12	73,3%	X	X
	PO	X	7	5	2	71,4%	X	X
Malý	FO	X	4	2	2	50,0%	X	X
	PO	X	8	4	4	50,0%	X	X
Mikro/malý	FO	140	49	35	14	71,4%	2,9	100,0
	PO	72	15	9	6	60,0%	4,8	43,2
Střední	FO	1	0	0	0	0,0%	0,0	0,0
	PO	18	6	4	2	66,7%	3,0	12,0
CELKEM	FO/PO	231	70	48	22	68,6%	X	155,2

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dotazníku příjemců a dat z IS SZIF z 18.5.2010

Tabulka 4.6-4: Podniky, které zavedly nové produkty a/nebo služby

Velikost	Právní forma	Základní soubor	Výběr	Výběr ano	Výběr ne	Procento	Koeficient	Dopočet na celou populaci
XXX	FO	172	55	30	25	54,5%	3,1	93,8
XXX	PO	95	21	14	7	66,7%	4,5	63,3
XXX	FO + PO	267	76	44	32	57,9%	3,5	154,6
Mikro	FO	X	45	24	21	53,3%	X	X
	PO	X	7	4	3	57,1%	X	X
Malý	FO	X	4	2	2	50,0%	X	X
	PO	X	8	6	2	75,0%	X	X
Mikro/malý	FO	140	49	26	23	53,1%	2,9	74,3

	PO	72	15	10	5	66,7%	4,8	48,0
Střední	FO	1	0	0	0	0,0%	0,0	0,0
	PO	18	6	4	2	66,7%	3,0	12,0
CELKEM	FO/PO	231	70	40	30	57,1%	X	134,3

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dotazníku příjemců a dat z IS SZIF z 18.5.2010

Tabulka 4.6-5: Podniky, které zavedly nové produkty a/nebo služby a/nebo technologie

Velikost	Právní forma	Základní soubor	Výběr	Výběr ano	Výběr ne	Procento	Koeficient	Dopočet na celou populaci
XXX	FO	172	55	44	11	80,0%	3,1	137,6
XXX	PO	95	21	18	3	85,7%	4,5	81,4
XXX	FO + PO	267	76	62	14	81,6%	3,5	217,8
Mikro	FO	X	45	35	10	77,8%	X	X
	PO	X	7	6	1	85,7%	X	X
Malý	FO	X	4	3	1	75,0%	X	X
	PO	X	8	7	1	87,5%	X	X
Mikro/malý	FO	140	49	38	11	77,6%	2,9	108,6
	PO	72	15	13	2	86,7%	4,8	62,4
Střední	FO	1	0	0	0	0,0%	0,0	0,0
	PO	18	6	5	1	83,3%	3,0	15,0
CELKEM	FO/PO	231	70	56	14	80,0%	X	186,0

Zdroj: na základě dotazníku příjemců a dat z IS SZIF z 18.5.2010

4.6.1 Použitá data

- IS SZIF
- Výroční zprávy PRV
- Dotazníkové šetření
 - Dotazník pro příjemce podpory se ŽOP k 18.5.2010
 - Dotazník pro neúspěšné žadatele podpory z opatření 122
- Data ČSÚ
 - agregované ukazatele hospodaření vzorku příjemců, kteří podali ŽOP v roce 2008
 - agregované ukazatele hospodaření za srovnávací skupinu podniků nepodpořených z OSY I PRV
- Data MPO
 - statistika Obnovitelné zdroje energie – kontextová data

- Statistika Výkaz Les 1-01 – MZe
 - agregované provozní ukazatele hospodaření vzorku příjemců, kteří podali ŽOP v roce 2008
 - agregované provozní ukazatele za srovnávací skupinu podniků nepodpořených z opatření 122
- Osobní polostrukturované rozhovory s příjemci podpory (5 rozhovorů)
- Telefonické rozhovory s experty z oblasti
 - zástupce SVOL
 - zástupce ÚHUL
 - zástupce PEFC Česká republika
 - odborník v oblasti lesního hospodářství

4.6.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.6-6: Finanční význam opatření

Schválená alokace EU + ČR			
	Kód opatření 122	Osa I	Celkem PRV
Fin. prostředky (EUR)	25 543 479	858 401 240	3 670 068 292
V %	100	2,98	0,70

Zdroj: PRV, leden 2010

V tabulce níže je uvedena implementace tohoto opatření k 1. 3. 2010. Opatření je dobře implementováno, což dokazuje 47 % podíl proplacených projektů z celkově schválených projektů. To je dáno především charakterem podopatření, které podporuje rychle realizované projekty – nákup strojů. Také není velký rozdíl mezi podanými žádostmi o proplacení a proplacenými projekty.

Tabulka 4.6-7: Finanční plnění

Název sloupce	Kód opatření 122 Lesnická technika								
	Schválená alokace EU +	Zaregistrované projekty	B/A v %	Schválené projekty	C/A v %	Podané žádosti o propl.	D/A v %	Proplaceno	E/A v %
l.1.2.1 v CZK	643 184 801	817 348 150	127,08	366 204 261	56,94	205 269 168	31,91	184 523 882	28,69
l.1.2.1 v EUR	25 543 479	32 460 212	127,08	14 543 458	56,94	8 152 072	31,91	7 328 192	28,69

Pozn.: Jedná se o kumulativní hodnoty k 1. 3. 2010

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16.3.2010

Tabulka 4.6-8: Počty projektů

Název sloupce	Kód opatření 122 Lesnická technika				
	Zaregistrované projekty	Schválené projekty	Podané žádosti o propl.	C/B v %	Proplacené projekty
l.1.2.1	1 238	664	357	53,77	317

Pozn.: Jedná se o kumulativní hodnoty k 1. 3. 2010

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16.3.2010

4.6.3 **Věcný pokrok opatření**

V rámci tohoto opatření je vidět pokrok v naplňování indikátorů výstupu. Celkem bylo podle údajů monitorovacích tabulek VZ 2009 podpořeno 273 lesních hospodářství z plánovaných 490, což je 55,71% plnění plánovaného cíle. Menší pokrok je znatelný z indikátoru celkového objemu investic. Tento indikátor je naplňován z 37,50 % a dá se předpokládat, že při naplnění tohoto indikátoru bude podpořeno více lesních hospodářství.

Tabulka 4.6-9: Kvantifikace indikátorů výstupu

	Počet podporovaných lesních hospodářství	Celkový objem investic (v tisících EUR)
Kvantifikace indikátorů výstupu za období 2007 - 2013 podle PRV	490	51 087
Aktuální stav k 31.12.2009	273	19 160
Míra provádění v %	55,71	37,50

Zdroj: PRV, leden 2010; Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010

4.6.4 **Výsledky a dopady opatření**

Opatření přispělo k diverzifikaci produkce z hlediska zavedení nových produktů a/nebo služeb zhruba u poloviny podpořených podnikatelských subjektů. Vliv opatření na zavádění jednoho typu nového produktu (biomasy pro energetické účely) je velmi nízký. Podpora naopak významně pomohla zvýšit nezávislost příjemců na dodavatelích služeb.

Investice dále významně pomohly příjemcům udržet současné odběratele. Přibližně polovině příjemců se zlepšil přístup na trh ziskem nových odběratelů v tuzemsku. Podpora částečně pomohla příjemcům zlepšit svůj přístup na zahraniční trh. Příjemci rovněž mírně posílili svůj podíl na trhu.

Investice přispěly u podpořených subjektů významnou měrou ke zlepšení udržitelného obhospodařování lesů, a to z hlediska kritéria zavádění šetrné výchovné, těžební a dopravní technologie.

Přestože si podpořené podniky zatím nevytvořily prostor pro investice, lze u nich identifikovat zvýšení efektivity výroby. Pokud tyto podniky udrží výsledky provedené restrukturalizace, jejich konkurenceschopnost se dlouhodobě zvýší.

Výsledkem opatření tak může být mírné zvýšení podílu lesů, v nichž se hospodaří s technikou šetrnou k životnímu prostředí a zároveň efektivněji z hlediska nákladovosti.

4.6.5 Závěry a doporučení

Opatření 122 přispívá k plnění prvního ze dvou globálních cílů OSY I budováním silného lesnického odvětví prostřednictvím zvyšování efektivity výroby podpořených podniků, která může vést ke zvýšení jejich konkurenceschopnosti. Opatření dále významně přispívá k modernizaci podniků díky zavádění nových technologií a zhruba u poloviny příjemců pomáhá zavádět inovace v podobě nových produktů a/nebo služeb.

Na základě realizovaných analýz evaluátor doporučuje následující:

- Přínos opatření pro zavádění zpracování potěžebních zbytků na biomasu pro energetické účely je velmi malý. Největší potenciál zavést toto zpracování zaznamenaly mikropodniky. Vzhledem k tomu, že technika na biomasu pro energetické účely je podporovaná v rámci opatření 123 (I.1.2.2) Technické vybavení provozoven, kde jsou příjemci mikropodniky, nelze doporučit zvýhodnění mikropodniků v tomto opatření za účelem zvýšení jeho příspěvku k zavádění zpracování potěžebních zbytků na biomasu pro energetické účely. V této oblasti by se však dalo uvažovat o zvýhodnění obcí prostřednictvím preferenčních kritérií, neboť tyto vykazují druhý největší potenciál zavádění zpracování biomasy pro energetické účely a nemohou být v této oblasti podporovány z jiného opatření.

4.6.6 Odpovědi na evaluační otázky

Evaluační otázka 1221 Do jaké míry přispěly podporované investice ke zvýšení diverzifikace produkce lesních podniků?	
Hodnotící kritérium	Rozšíření sortimentu nabízených produktů a služeb na úrovni podpořených podniků (např. v oblasti OZE)
Indikátory	Výsledkový indikátor R.3 „Počet hospodářství zavádějících nové produkty nebo nové postupy“
Odpověď na evaluační otázku	
Podporované investice přispěly k diverzifikaci produkce podpořených podnikatelských subjektů, z hlediska zavedení nových produktů a/nebo služeb, zhruba v polovině případů (58 % dotazovaných). Obce nejsou do tohoto souhrnu začleněny. Po dopočtu na celou populaci jde o 134 podniků z 231, které podaly žádost o proplacení. Neúspěšné podniky bez podpory zavedly nové produkty a/nebo služby ve mnohem menší míře (17 % dotazovaných). Investice do nákupu lesní techniky neskýtají pro lesní podniky vysoký potenciál zavedení nových produktů. Potenciálními novými produkty je více druhů/sortimentů dřeva nebo biomasa pro energetické účely. Přesto se zjistilo, že podporované investice vedly u 38 % dotazovaných k zavedení nových produktů. Při bližším členění je možné konstatovat, že střední podniky zavádějí nové produkty v nejmenší míře (17 % dotazovaných). Mikropodniky zavedly nové produkty ve vyšší míře (35 % dotazovaných) a malé podniky v nejvyšší míře (58 % dotazovaných). Vliv opatření na zavedení nového produktu „biomasa pro energetické účely“ je u podniků a obcí velmi nízký (5,4 % dotazovaných). Po dopočtu na celou populaci jde o 20 podniků a obcí z 348, které podaly žádost o proplacení. Vliv se jeví jako zanedbatelný i ve srovnání s neúspěšnými	

žadatelé, kteří zaznamenali vyšší trend nového zavedení zpracování potěžebních zbytků na biomasu pro energetické účely v letech 2007 až 2010 (22 %).

Za diverzifikaci produkce lesních podniků je možné rovněž považovat zavádění nových služeb. Nové služby zavedlo 42 % dotazovaných. Největší potenciál pro zavedení nových služeb byl zaznamenán u středních podniků (67 % dotazovaných). U mikro a malých podniků byly nové služby zavedeny v menší míře, u 38 %, resp. 42 % dotazovaných. Prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů bylo zjištěno, že zavádění nových služeb je vedlejším efektem pořízení lesnické techniky. Jedná se tak o diverzifikaci prostřednictvím nabízení nevyužitých kapacit nakoupených strojů. Tento jev je plně v souladu s charakterem sektoru Lesnictví a těžba dřeva (CZ-NACE 02), v němž nabízené služby podniků představují významnou část jejich vlastní hospodářské činnosti (30,5 % tržeb v roce 2009, bez zahrnutí tržeb za zboží).¹⁴

Podpora měla naopak velmi významný vliv na zvýšení nezávislosti příjemců na dodavatelích služeb (89 % dotazovaných).

Zodpovídání evaluačních otázek 1222 a 1224 se zakládá na metodologickém přístupu k hodnocení výsledkového indikátoru R.2 Nárůst HPH v podporovaných hospodářstvích / podnicích, který je uveden v samostatné příloze. Analýza obou evaluačních otázek je rozšířena o vybrané provozní ukazatele, které byly agregovány pro odlišný vzorek podpořených a nepodpořených podniků (s výměrou lesa nad 200 ha). Analýza je podložena dotazníkovým šetřením a osobními polostrukturovanými rozhovory.

Shrnutí vývoje ukazatelů hospodářské činnosti mezi lety 2008 a 2009 u vzorku podpořených podniků a srovnávací skupiny

Tabulka 4.6-10: Podpořené podniky

Ukazatel	2008	2009	Δ
Výkony (mld Kč)	1,52	1,33	-13 %
Výkonová spotřeba (mld Kč)	1,16	0,97	-16 %
HPH (mld Kč)	0,359	0,356	-1 %
Počet zaměstnanců (přepočtený)	1 186	1 082	-9 %
Produktivita práce (tis. Kč/přepočtený zaměstnanec)	302,6	328,7	9 %
Tržby za vlastní výrobky a služby (mld Kč)	1,478	1,281	-13 %
Změna stavu zásob vlastní činnosti (mld Kč)	0,045	0,050	11 %
Osobní náklady (mld Kč)	0,38	0,36	-5 %
NHPH	0,95	0,99	4 %

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dat z ČSÚ

¹⁴ Tržby za vlastní výrobky se v sektoru CZ-NACE 02 podílely na tržbách za vlastní výrobky a služby z 69,5 %. Zdroj: ČSÚ.

Tabulka 4.6-11: Podpořené podniky nad 200 ha

Ukazatel	2008	2009	Δ
Prodej dřeva (tis. m ³)	204,86	193,92	-5,3 %
Náklady na těžbu dřeva (Kč/m ³)	159	155	-2,5 %

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dat z Výkazu Les 1-01

Tabulka 4.6-12: Srovnávací skupina

Ukazatel (mld)	2008	2009	Δ
Výkony (mld Kč)	1,64	1,35	-18 %
Výkonová spotřeba (mld Kč)	1,31	1,06	-19 %
HPH (mld Kč)	0,337	0,296	-12 %
Počet zaměstnanců (přepočtený)	1 142	959	-16 %
Produktivita práce (tis. Kč/přepočtený zaměstnanec)	294,7	308,9	5 %
Tržby za vlastní výrobky a služby (mld Kč)	1,624	1,333	-18 %
Změna stavu zásob vlastní činnosti (mld Kč)	0,018	0,022	22 %
Osobní náklady (mld Kč)	0,35	0,29	-17%
NHPH	0,95	1,02	7%

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dat z ČSÚ

Tabulka 4.6-13: Srovnávací skupina nad 200 ha

Ukazatel	2008	2009	Δ
Prodej dřeva (tis. m ³)	158,45	129,98	-18 %
Náklady na těžbu dřeva (Kč/m ³)	116	120	3,4 %

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dat z Výkazu Les 1-01

Evaluační otázka 1222: Do jaké míry přispěly podporované investice ke zlepšení přístupu lesních podniků na trh a jejich podílu na trhu v odvětvích, jako je např. odvětví obnovitelné energie?

Hodnotící kritérium	Investice přispěly ke zlepšení přístupu a podílu na trhu
Indikátory	Doplňkový výsledkový indikátor 1: Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb
	Doplňkový výsledkový indikátor 2: Změna stavu zásob vlastní činnosti
	Doplňkový výsledkový indikátor 3: Prodej dřeva celkem (bez vlastní spotřeby) - m ³

Odpověď na evaluační otázku

Z hlediska zlepšení přístupu na trh podpora příjemcům významně pomohla udržet si své současné odběratele (78 % dotazovaných). Podpora rovněž pomohla významným způsobem zlepšit vyjednávací pozici příjemců vůči odběratelům (73 % dotazovaných). Podpora nakonec

přibližně polovině příjemců (49 % dotazovaných) umožnila zlepšit jejich přístup ziskem nových odběratelů v tuzemsku. Projekty nakonec příjemcům částečně umožnily zlepšit přístup na zahraniční trh (21 % dotazovaných se podařilo získat v zahraničí nové odběratele, 20 % se podařilo zvýšit objem vývozu a 20 % začalo do zahraničí vyvážet).

Na základě analýzy ukazatelů hospodářské činnosti lze učinit závěr, že hypotetický podíl na trhu se mírně zlepšil ve prospěch skupiny podniků s podporou, které od podniků ve srovnávací skupině „převzaly“ cca 1,4 % trhu. V této hypotetické tržní situaci tvoří skupina s podporou a srovnávací skupina 100 % trhu, a to vyjádřením jejich tržeb. U obou skupin mírně vzrostla tendence vyrábět na sklad, která je celkově silnější u podniků s podporou.

Na podíl na trhu nemůže mít vliv pouze těžba dřeva na výměře lesa obhospodařované příjemci. Těžba dřeva se nedá libovolně zvyšovat, řídí se lesním hospodářským plánem. Výše vyjádřený podíl na trhu se zvýšil z hlediska tržeb, do nichž jsou zahrnuty tržby za vlastní výrobky a tržby za nabízené služby. Potenciál k rozšíření podílu na trhu je dán rozšířením nabízených služeb, tedy diverzifikací (viz EQ 1221).

Další analýza byla provedena pouze u podniků s výměrou lesa vyšší než 200 ha, a to u odlišné skupiny příjemců a srovnávací a skupiny oproti analýze ukazatelů hospodářské činnosti. Na základě posouzení vývoje provozního ukazatele prodeje dřeva (v m³) je patrné, že podniky s podporou zaznamenaly mnohem nižší pokles prodejů (5 %) než srovnávací skupina (18 %). Pro podniky s podporou z dlouhodobého pohledu hovoří tendence k cenové konkurenční výhodě. Podniky s podporou totiž prodávají svoji produkci v relativně nižší cenové úrovni a propad jejich prodejů nebyl tak významný jako u srovnávací skupiny.

Evaluační otázka 1223: Do jaké míry přispěly podporované investice k zachování nebo zlepšení udržitelného obhospodařování lesů?

Hodnotící kritérium	Investice přispěly k zachování nebo zlepšení udržitelného obhospodařování lesů z hlediska šetrné výchovné, těžební a dopravní technologie
Indikátory	Doplňkový výsledkový indikátor 1: Omlazení strojového parku

Odpověď na evaluační otázku

Investice přispěly u podpořených subjektů významnou měrou ke zlepšení udržitelného obhospodařování lesů, a to z hlediska kritéria zavádění šetrné výchovné, těžební a dopravní technologie.

Investice umožnily ve velmi vysoké míře (92 % dotazovaných) zakoupit techniku šetrnější k životnímu prostředí. Projekty významně umožnily zakoupit techniku méně poškozující lesní podloží (76 % dotazovaných) a stromy při těžbě dřeva (71 % dotazovaných). Významný byl rovněž vliv na zakoupení techniky méně poškozující vodní toky a/nebo lesní cesty (75 dotazovaných). Nesouhlas se pohyboval na velmi nízké úrovni (2 až 3 %). Zbytek respondentů uváděl možnost „nemá vliv“, neboť ne všechny typy zakupované techniky měly vliv na zkoumané jevy.

Investice rovněž pomohly zhruba polovině příjemců (49 % dotazovaných) výrazně a další přibližně polovině (48 % dotazovaných) částečně obnovit svůj vozový park. Podpora neměla

výrazný vliv na průměrné stáří vozového parku pouze ve velmi malé míře (4 % dotazovaných). U moderních strojů lze předpokládat vyšší míru použití biologicky odbouratelných olejů a hydraulických kapalin, což má rovněž pozitivní vliv na životní prostředí.

Evaluační otázka 1224: Do jaké míry přispěly podporované investice ke zvýšení konkurenceschopnosti lesních podniků?

Hodnotící kritérium	Investice přispěly ke zlepšení konkurenceschopnosti podpořených podniků
Indikátory	Výsledkový indikátor: R.2 Nárůst HPH v podporovaných hospodářstvích / podnicích
	Doplňkový výsledkový indikátor 1: Výkony
	Doplňkový výsledkový indikátor 2: Výkonová spotřeba
	Doplňkový výsledkový indikátor 3: Osobní náklady
	Doplňkový výsledkový indikátor 4: Normovaná HPH
	Doplňkový výsledkový indikátor 5: Průměrné vlastní náklady v Kč/m ³ na těžbu dřeva

Odpověď na evaluační otázku

Na základě analýzy ukazatelů hospodářské činnosti vyznívá vývoj klíčového ukazatele normované HPH mezi lety 2008 a 2009 o něco lépe pro srovnávací skupinu (růst o 7 %) než pro skupinu podniků s podporou (růst o 4 %). Celkově u obou skupin NHPH osciluje kolem 1. U podniků s podporou se rovná 0,99 a u srovnávací skupiny 1,02. Tento fakt znamená, že z dlouhodobějšího pohledu podnikům v obou skupinách prakticky nezbývá prostor na investice.

Zdroj změny NHPH se u obou skupin liší.

Podniky ve srovnávací skupině ve sledovaném období zaujaly téměř dokonale neutrální reakci. Jejich výkony poklesly o 18 %, výkonová spotřeba o 19 % a osobní náklady o 17 %. Lze usuzovat, že změna produkční funkce zde téměř nenastala. Nárůstu NHPH bylo dosaženo zejména proto, že výkonová spotřeba klesající o něco více než proporcionálně k výkonům má z hlediska nákladů ve srovnání s osobními náklady dominantní postavení.

U podniků s podporou lze identifikovat pozitivní dynamiku změny produkční funkce. Přestože se jim snížily výkony o 13 %, výkonová spotřeba klesla výrazněji (o 16 %) a osobní náklady klesly pouze o 5 %. Podpořené podniky se tak přesunuly k více labor-intensive produkční funkci. Růst NHPH byl zbrzděn méně než neutrální reakcí osobních nákladů na pokles výkonů. Zvýšila se jejich efektivita výroby z hlediska zvýšení poměru výkonů (tedy výroby) vůči výkonové spotřebě (spotřeba materiálu, energie a služeb). To potvrzuje i dotazníkové šetření. Podpora měla velmi významný vliv na snížení náročnosti na lidskou práci (97 % dotazovaných) a na materiální zdroje (86 % dotazovaných). Investice rovněž významně snížily náročnost na energetické zdroje (76 dotazovaných).

Podle analýzy provozních ukazatelů, provedené pouze u podniků s výměrou lesa vyšší než 200 ha, a to u odlišné skupiny příjemců a srovnávací skupiny oproti analýze ukazatelů hospodářské výkonnosti, dokumentují změnu u podniků s podporou i průměrné náklady na těžbu 1 m³ dřeva. Tyto u nich poklesly o 2,5 %, zatímco u srovnávací skupiny došlo k mírnému

nárůstu nákladů o 3,4 %.

Pokud podpořené podniky výsledky restrukturalizace (změny produkční funkce) udrží, jejich konkurenceschopnost se dlouhodobě zvýší.

4.7 Opatření 123 Přidávání hodnoty zemědělským a lesnickým produktům (I.1.2.2, I.1.3.1)

Toto opatření je v ČR implementováno jako podopatření I.1.2.2 Technické vybavení provozoven a podopatření I.1.3.1 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům. Hodnocení je vždy rozděleno do dvou částí podle daných českých podopatření.

Doplněny jsou informace k indikátoru výsledku R.3 „Počet hospodářství zavádějících nové produkty nebo nové postupy“, neboť tento indikátor nebyl prozatím monitorován a pro účely hodnocení jej sesbíral evaluátor pomocí dotazníkového šetření příjemců s podanou ŽOP.

Podopatření I.1.2.2

Tabulka 4.7-1: Podpořené podniky, které zavedly nové produkty

Velikost	Právní forma	Základní soubor	Výběr	Výběr ano	Výběr ne	Procento	Koeficient	Dopočet na celou populaci
CELKEM	FO/PO	27	20	13	7	65,0%	1,4	17,6

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dotazníku příjemců a dat z IS SZIF z 18.5.2010

Tabulka 4.7-2: Podpořené podniky, které zavedly nové technologie

Velikost	Právní forma	Základní soubor	Výběr	Výběr ano	Výběr ne	Procento	Koeficient	Dopočet na celou populaci
Mikro	FO/PO	27	20	14	6	70,0%	1,4	18,9

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dotazníku příjemců a dat z IS SZIF z 18.5.2010

Tabulka 4.7-3: Podpořené podniky, které zavedly nové produkty a/nebo nové technologie

Velikost	Právní forma	Základní soubor	Výběr	Výběr ano	Výběr ne	Procento	Koeficient	Dopočet na celou populaci
CELKEM	FO/PO	27	20	17	3	85,0%	1,4	23,0

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dotazníku příjemců a dat z IS SZIF z 18.5.2010

Podopatření I.1.3.1

Tabulka 4.7-4: Podpořené podniky, které zavedly nové produkty

Velikost	Právní forma	Základní soubor	Výběr	Výběr ano	Výběr ne	Procento	Koeficient	Dopočet na celou populaci
XXX	FO	86	35	28	7	80,0%	X	X
XXX	PO	156	65	45	20	69,2%	X	X
XXX	FO/PO	242	100	73	27	73,0%	X	X
Mikro	FO	X	24	19	5	79,17%	X	X
	PO	X	9	6	3	66,67%	X	X
Malý	FO	X	8	7	1	87,50%	X	X
	PO	X	18	15	3	83,33%	X	X
Mikro/malý	FO	84	32	26	6	81,3%	2,6	68,3
	PO	61	27	21	6	77,8%	2,3	47,4
Střední	FO	2	2	1	1	50,0%	1,0	1,0
	PO	76	29	19	10	65,5%	2,6	49,8
Středně velký	FO	0	1	1	0	100,0%	0,0	0,0
	PO	17	8	4	4	50,0%	2,1	8,5
CELKEM	FO/PO	240	99	72	27	72,7%	X	175,0

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dotazníku příjemců a dat z IS SZIF z 17.5.2010

Tabulka 4.7-5: Podpořené podniky, které zavedly nové technologie

Velikost	Právní forma	Základní soubor	Výběr	Výběr ano	Výběr ne	Procento	Koeficient	Dopočet na celou populaci
XXX	FO	86	35	30	5	85,7%	X	X
XXX	PO	156	65	55	10	84,6%	X	X
XXX	FO/PO	242	100	85	15	85,0%	X	X
Mikro	FO	X	24	24	0	100,00%	X	X
	PO	X	9	8	1	88,89%	X	X
Malý	FO	X	8	5	3	62,50%	X	X
	PO	X	18	15	3	83,33%	X	X
Mikro/malý	FO	84	32	29	3	90,6%	2,6	76,1
	PO	61	27	23	4	85,2%	2,3	52,0
Střední	FO	2	2	1	1	50,0%	1,0	1,0
	PO	76	29	24	5	82,8%	2,6	62,9
Středně velký	FO	0	1	0	1	0,0%	0,0	0,0
	PO	17	8	7	1	87,5%	2,1	14,9
CELKEM	FO/PO	240	99	84	15	84,8%	X	206,9

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dotazníku příjemců a dat z IS SZIF z 17.5.2010

Tabulka 4.7-6: Podpořené podniky, které zavedly nové produkty a/nebo nové technologie

Velikost	Právní forma	Základní soubor	Výběr	Výběr ano	Výběr ne	Procento	Koeficient	Dopočet na celou populaci
XXX	FO	86	35	33	2	94,3%	X	X
XXX	PO	156	65	59	6	90,8%	X	X
XXX	FO/PO	242	100	92	8	92,0%	X	X
Mikro	FO	X	24	24	0	100,00%	X	X
	PO	X	9	9	0	100,00%	X	X
Malý	FO	X	8	7	1	87,50%	X	X
	PO	X	18	17	1	94,44%	X	X
Mikro/malý	FO	84	32	31	1	96,9%	2,6	81,4
	PO	61	27	26	1	96,3%	2,3	58,7
Střední	FO	2	2	1	1	50,0%	1,0	1,0
	PO	76	29	25	4	86,2%	2,6	65,5
Středně velký	FO	0	1	1	0	100,0%	0,0	0,0
	PO	17	8	7	1	87,5%	2,1	14,9
CELKEM	FO/PO	240	99	91	8	91,9%	X	221,5

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dotazníku příjemců a dat z IS SZIF z 17.5.2010

Specifika výzev

Od 8. kola příjmu žádostí (3. výzva) byly v rámci opatření 123 (I.1.2.2) ze způsobilých výdajů vyřazeny CNC stroje a dělicí pily na deskové řezivo.

4.7.1 Použitá data

Podopatření I.1.2.2

- IS SZIF
- Výroční zprávy PRV
- Dotazníkové šetření
 - Dotazník pro příjemce podpory z podopatření I.1.2.2 se ŽOP k 18.5.2010
- Data ČSÚ
 - Seznam všech subjektů z ARES v kategoriích CZ-NACE 1610, 1621, 1622, 1623, 1624 a 1629 s určením KATP (velikostní kategorie podniku podle počtu zaměstnanců) a právní formy
 - Indexy cen v lesnictví (surové dříví), Indexy cen průmyslových výrobců

- Mikrodata MZe k indikátoru výsledku R.2
- Polostrukturované rozhovory
 - 1 žadatel s ukončenou administrací
 - 3 poradci pro dotace v opatření I.1.2 Investice do lesů
 - 2 pracovníci SZIF

Podopatření I.1.3.1

- IS SZIF
- Výroční zprávy PRV
- Dotazníkové šetření
 - Dotazník pro příjemce podpory z podopatření I.1.3.1 se ŽOP k 17.5.2010
 - Dotazník pro neúspěšné žadatele podpory z podopatření I.1.3.1 – srovnávací skupina
- Data ČSÚ
 - agregované ukazatele hospodaření vzorku příjemců, kteří podali ŽOP v roce 2008
 - agregované ukazatele hospodaření za srovnávací skupinu podniků nepodpořených z OSY I PRV
 - Statistika inovací (šetření 2006-2008) – kontextová data
- Osobní polostrukturované rozhovory s příjemci podpory (6 rozhovorů)

4.7.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.7-7: Finanční význam opatření

Schválená alokace EU + ČR			
	Kód opatření 123	Osa I	Celkem PRV
Fin. prostředky (EUR)	130 971 575	858 401 240	3 670 068 292
V %	100	15,26	3,57

Zdroj: PRV, leden 2010

Tabulka 4.7-8: Finanční alokace za období 07 – 13 kódu opatření

	Fin. prostředky kód 123	V %
I.1.3.1 v EUR	105 428 096	80,50
I.1.2.2 v EUR	25 543 479	19,50
Celkem v EUR	130 971 575	100

Zdroj: PRV, leden 2010

Z tabulky 4.7-9 je zřetelné nedostatečné plnění především u podopatření I.1.2.2, kde byly zaregistrovány projekty za 2,3 mil. €, to představuje 14,25 % alokace podopatření. Schváleno bylo ke spolufinancování k 1.3. 2010 celkem 2,3 mil. €, což je 9,28 % alokace tohoto podopatření. Ještě menší je podíl u proplacených projektů, které představují 2,67 % alokace. Důvody nedostatečného plnění tohoto opatření jsou dále zkoumány. Podopatření I.1.3.1, zaznamenává uspokojivou úroveň plnění.

Tabulka 4.7-9: Finanční plnění

Kód opatření 123 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům a Technické vybavení provozoven									
	Schválená alokace EU + ČR	Zaregistrované projekty	B/A v %	Schválené projekty	C/A v %	Podané žádosti o propl.	D/A v %	Proplaceno	E/A v %
Název sloupce	A	B		C		D		E	
I.1.3.1 v CZK	2 654 679 457	2 217 181 389	83,52	1 618 413 880	60,96	643 212 295	24,23	455 486 141	17,16
I.1.3.1 v EUR	105 428 096	88 053 272	83,52	64 273 784	60,96	25 544 571	24,23	18 089 203	17,16
I.1.2.2 v CZK	643 184 801	91 646 946	14,25	59 661 490	9,28	23 970 677	3,73	17 152 323	2,67
I.1.2.2 v EUR	25 543 479	3 639 672	14,25	2 369 400	9,28	951 973	3,73	681 188	2,67

Pozn.: Jedná se o kumulativní hodnoty k 1. 3. 2010; Kurz EUR/CZK = 25,18

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16.3.2010

Tabulka 4.7-10: Počty projektů

Kód opatření 123 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům a Technické vybavení provozoven					
	Zaregistrované projekty	Schválené projekty	Podané žádosti o propl.	C/B v %	Proplacené projekty
Název sloupce	A	B	C		D
I.1.3.1	711	520	258	49,62	194
I.1.2.2	77	61	25	40,98	20

Pozn.: Jedná se o kumulativní hodnoty k 1. 3. 2010

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16.3.2010

4.7.3 Věcný pokrok opatření

Při pohledu na plnění cílových hodnot indikátorů výstupu podle rozčlenění do dvou podopatření je vidět velmi nízkou úroveň plnění u podopatření I.1.2.2. Hodnoty nebudou naplněny. U podopatření I.1.3.1 je plnění uspokojivější a vzhledem ke 520 schváleným projektům nejsou obavy o jejich naplnění.

Tabulka 4.7-11: Kvantifikace indikátorů výstupu pro podopatření I.1.2.2

	Počet podporovaných podniků	Celkový objem investic (v tisících EUR)
Kvantifikace indikátorů výstupu za období 2007 - 2013 podle PRV	315	51 087
Aktuální stav k 31.12. 2009	15	1105
Míra provádění v %	4,76	2,16

Zdroj: PRV, leden 2010; Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010

Tabulka 4.7-12: Kvantifikace indikátorů výstupu pro podopatření I.1.3.1

	Počet podporovaných podniků	Celkový objem investic (v tisících EUR)
Kvantifikace indikátorů výstupu za období 2007 - 2013 podle PRV	750	210 856
Aktuální stav k 31.12. 2009	155	47 319,08
Míra provádění v %	20,67	22,44

Zdroj: PRV, leden 2010; Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010

Hodnocení podopatření I.1.2.2 Technické vybavení provozoven

4.7.4 Výsledky a dopady opatření

Hodnocení podopatření I.1.2.2 je do velké míry založeno na dotazníkovém šetření podniků, které podaly žádost o proplacení k 18.5.2010 (27). Analýza evaluační otázky 1233 je doplněna o rozbor mikrodat všech 3 podniků, které podaly žádost o proplacení v roce 2008. Odpověď na evaluační otázku 1235 je založena pouze na těchto mikrodatech.

Opatření velmi významně přispělo k zavádění nových produktů a/nebo technologií u podpořených podniků. Vliv opatření na nové zavedení zpracování zůstatkové biomasy na biomasu pro energetické účely byl částečný a byl konstatován u téměř třetiny žadatelů. Pokud bude navýšena absorpční kapacita v opatření, lze očekávat jeho vliv na celkovou tuzemskou výrobu biomasy pro energetické účely ze zůstatkové biomasy.

Jako významný hodnotí evaluátor příspěvek opatření ke zvyšování kvality produkce. Podporované investice podle vyjádření příjemců výrazně přispěly ke změně produkční funkce z hlediska snížení náročnosti výroby na lidskou práci. Významně se snížily náklady na energie a zhruba u poloviny podniků náklady na materiál. Změnu produkční funkce potvrdila i analýza ukazatelů hospodářské činnosti třech podpořených podniků.

Vzhledem k tomu, že podpořené investice významně pomohly zvýšit kvalitu produkce a snížit její nákladovost, došlo rovněž ke zvýšení efektivity uvádění produktů na trh.

Investice dále významně pomohly příjemcům zlepšit svůj přístup na trh udržením současných odběratelů a získáním nových odběratelů v tuzemsku. Příjemci nezískali žádné nové odběratele v zahraničí, což svědčí o lokálním zaměření jejich produkce. Investice vedly ve velmi vysoké míře ke zvýšení produkce a pomohly podnikům částečně zvýšit prodej ve vlastní prodejně, do maloobchodní sítě a do velkoobchodní sítě. Tyto vlivy rovněž svědčí o lokálním zaměření produkce ve srovnání s investičními opatřeními 122 a 123 (I.1.3.1).

U třech analyzovaných podpořených podniků lze identifikovat zvýšení efektivity výroby. Pokud tyto podniky udrží výsledky této restrukturalizace a dále rozvinou výrobu za plného využití pracovní síly, jejich konkurenceschopnost se dlouhodobě zvýší.

Nízká úroveň čerpání

Základním problémem podopatření I.1.2.2 je nízká úroveň čerpání. Částka za schválené projekty dosahuje po třech proběhlých kolech pouze 9,28 % alokace opatření na celé programové období. Částka za všechny zaregistrované projekty je pouze ve výši 14,25 % alokace. Opatření má velmi pozvolný náběh (viz tabulku 4.7-13).

Tabulka 4.7-13: Přehled žádostí a projektů v opatření I.1.2.2

Kolo / Rok	Zareg. Projekty	Schval. Projekty	Projekty se ŽOP
2. kolo / 2007	18	10	10
5. kolo / 2008	25	20	18
8. kolo / 2009	35	31	0
Celkem	78	61	28

Zdroj: IS SZIF, 18.5.2010

Počet předložených zaregistrovaných žádostí rostl meziročně zhruba o 40 %. Závazkovaná částka však zdaleka nedosahuje takové výše, aby byla vyčerpána alokace na opatření za jednotlivá kola (viz tabulka č. 4.7-14). Nevyčerpaná alokace na jednotlivá kola byla ve 2. kole rovnoměrně rozdělena mezi další dvě opatření (122 – Lesnická technika a 125 – I.1.2.3 Lesnická infrastruktura). V 5. a 8. kole byla přesunuta pouze pod opatření 125 (I.1.2.3) Lesnická infrastruktura. V obou opatřeních, jimž byla nevyčerpaná alokace rozdělena, zaznamenávají převis poptávky nad alokací.

Tabulka 4.7-14: Čerpání finanční alokace podle jednotlivých kol

Kolo / Rok	Alokace na kolo	Závazkovaná částka	Podíl závazkované částky na alokaci na kolo
2. kolo / 2007	105.666.074,45	14.584.095,00	13,8%
5. kolo / 2008	105.666.074,45	32.000.000,00	30,3%
8. kolo / 2009	105.666.074,45	23.575.327,00	22,3%
Celkem	316.998.223,35	70.159.422,00	22,1%

Zdroj: MZe, kurz pro přepočítání alokace opatření z EUR na Kč: Kurz EUR/CZK = 25,18

Pozn.: Alokace na každé kolo byla ve výši 115 % roční alokace na opatření

Analýza struktury cílové skupiny podle velikosti podniků

V opatření jsou způsobilé žádat pouze mikropodniky, a to dle Nařízení Rady EU č. 1698/2005, čl. 28, para 3. Zároveň je podpora omezena na všechny pracovní operace před průmyslovým zpracováním, a to dle Nařízení Komise (ES) č. 1974/2006, čl. 19, para 2. To prakticky znamená, že se podporují technologie pro **dřevařskou prvovýrobu** (mechanické zpracování dřeva na různé polotovary), nikoli druhovýrobu.

Do dřevařské prvovýroby je možné začlenit pilařskou výrobu a výrobu dýh, překližek a desek, které odpovídají těmto třídám klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE):

- CZ-NACE 1610 (Výroba pilařská a impregnace dřeva) a

- CZ-NACE 1621 (Výroba dřív a desek na bázi dřeva).

Subjekty těchto dvou tříd představují dle názoru evaluátora nejvíce přirozenou skupinu způsobilých žadatelů opatření 123 (I.1.2.2).

Z tabulky níže je patrné, že mikropodniky představují v obou třídách většinu. V CZ-NACE 1610 představují 1 371 subjektů z celkových 1 566, tedy 87,6 %. Mezi mikropodniky se nachází i dosti vysoký počet (298) společností s ručením omezeným, u nichž lze předpokládat vyšší potenciál pro investice než u živnostníků. Ve třídě CZ-NACE 1621 je 44 mikropodniků z celkových 73 subjektů, tedy 60,3 %.

Z opatření mohou dle Pravidel žádat i další kategorie spadající pod celý oddíl CZ-NACE 16 (Zpracování dřeva, výroba dřevěných, korkových, proutěných a slaměných výrobků, kromě nábytku). Jde o další třídy, které jsou sice zaměřeny na dřevařskou druhovýrobu, avšak jsou způsobilé žádat pouze na technologie odpovídající prvotnímu zpracování dřeva¹⁵:

- CZ-NACE 1622 - Výroba sestavených parketových podlah,
- CZ-NACE 1623 - Výroba ostatních výrobků stavebního truhlářství a tesařství,
- CZ-NACE 1624 - Výroba dřevěných obalů,
- CZ-NACE 1629 - Výroba ostatních dřevěných, korkových, proutěných a slaměných výrobků, kromě nábytku.

Jak je patrné z tabulky níže, mikropodniky představují v celém oddíle CZ-NACE 16 absolutní většinu podniků (96 %), počtem 22.530.+

Z opatření jsou podle Pravidel způsobilé žádat i další kategorie podniků, konkrétně:

- Subjekty oddílu CZ-NACE 17 Výroba papíru a výrobků z papíru
- Držitelé volné živnosti v oborech:
 - poskytování služeb pro zemědělství, zahradnictví, rybníkářství, lesnictví a myslivost,
 - činnost odborného lesního hospodáře,
 - nakládání s reprodukčním materiálem lesních dřevin.

Z výše uvedeného lze usuzovat, že počet mikropodniků způsobilých žádat v rámci opatření je dostatečný a s absorpční kapacitou by tedy na první pohled neměl být problém.

¹⁵ Podle Pravidel se nepodporují technologie na výrobu nábytku. Od 8. kola příjmu žádostí o dotaci jsou v této souvislosti podle Pravidel explicitně vyňaty CNC stroje a dělicí pila na deskové řezivo.

Tabulka 4.7-15: Cílová skupina opatření I.1.2.2 dle velikostních kategorií

Cílová skupina opatření 123 (I.1.2.2)								
		počty podniků						
Mikropodniky	Právní forma - slovně	1610	1621	1622	1623	1624	1629	Celkem
	živnostník nezapsaný v OR	1 031	32	1	18 553	143	1 395	21 155
	živnostník zapsaný v obchodním rejstříku	15	2	0	40	5	19	81
	FO ost. Nez. V OR	1	0	0	3	0	0	4
	zemědělský podnikatel (FO) nez. V OR	4	1	0	2	2	0	9
	Veřejná obch. spol.	3	1	0	13	4	9	30
	s.r.o.	298	6	1	740	47	114	1 206
	společnost komanditní	1		0	2	1		4
	a.s.	9	2	0	8	3	2	24
	družstvo	9		0	3	1	4	17
Celkem mikropodniky		1 371	44	2	19 364	206	1 543	22 530
Malé podniky		163	12	0	421	72	55	723
Střední podniky		28	13	0	37	14	20	112
Velké podniky		4	4	1	4	0	1	21
Celkem malé, střední a velké podniky		195	29	1	462	86	76	856
Celkem podniky		1 566	73	3	19 826	292	1 619	23 386
% mikropodniků z celkové počtu podniků		87,55	60,27	66,67	97,67	70,55	95,31	96,34

Pozn.: Kategorie podle CZ-NACE 1610 - Výroba pilařská a impregnace dřeva, 1621 - Výroba dých a desek na bázi dřeva, 1622 - Výroba sestavených parketových podlah, 1623 - Výroba ostatních výrobků stavebního truhlářství a tesařství, 1624 - Výroba dřevěných obalů, 1629 - Výroba ostatních dřevěných, korkových, proutěných a slaměných výrobků, kromě nábytku.

Evaluátor v této souvislosti upozorňuje, že mikropodniky podle jeho zkušeností a informací nabytých z dotazníkových šetření průřezově mezi různými opatřeními OSY I nemají většinou významné kapacity pro přípravu projektů. Na rozdíl od například středních podniků se jí nemůže nikdo soustavně věnovat, neboť všechny pracovní síly jsou zaměřeny na výrobu.

Informovanost

Evaluátor se obrátil na poradce v dotacích pro opatření I.1.2 Investice do lesů (3), aby zjistil bližší souvislosti nízkého zájmu. Všichni tři poradci se shodli¹⁶, že informovanost/propagace opatření 123 (I.1.2.2) je **nízká**. Dva z nich rozebrali situaci blíže. Upozornili na skutečnost, že někteří způsobilí žadatelé nemusí opatření hledat mezi ostatními dvěma opatřeními, 122 (Lesnická technika) a 125 (I.1.2.3 Lesnická infrastruktura). Důvodem je, že tato další dvě opatření jsou zaměřena na vlastníky lesů, kdežto způsobilí žadatelé v opatření 123 (I.1.2.2) nejsou většinou velkými vlastníky lesů. Jde spíše o podnikatele, malozpracovatele dřevní suroviny. Správní

¹⁶ Dva poradci to uvedli přímo. Třetí poradce sice uvedl, že informovanost o PRV je dobrá, ale byl jedním ze dvou, kteří uvedli, že způsobilí žadatelé nemusejí opatření hledat mezi dalšími dvěma opatřeními a že název opatření není vhodný.

žadatelé tak nemusejí být o existenci opatření dobře informováni. Tito dva poradci dále shodně uvedli, že název opatření není šťastně zvolen. Pod provozovnou si mnozí nepředstaví pilu nebo „katr“. Podle jednoho z nich by se opatření mohlo jmenovat spíše „Investice do dřevozpracujících podniků“.

Omezení způsobilých žadatelů na mikropodniky

Evaluátor se rovněž zaměřil na omezení způsobilých žadatelů na mikropodniky. Názorem poradců bylo, že omezení je vhodné. Opatření může podle nich najít své žadatele.¹⁷ Rozšíření do řad středních podniků by podporovalo takové subjekty, které podporu nepotřebují a které navíc často nejsou umístěny na lokální venkovské úrovni. Mikropodniky mají potenciál dát lidem na venkově práci. Ostatně, samotná preferenční kritéria reflektují zmíněný potenciál opatření na tvorbu pracovních míst. Podle 75 % dotazovaných má podpora vliv na pracovní místa. U 45 % dotazovaných vedla k zachování pracovních míst. U 30 % došlo k jejich zvýšení, dohromady o 10 pracovních míst.

Možné problémy cílové skupiny

Problémem cílové skupiny může být, že její subjekty nemají dostatek financí na investice.

Žadatel, který ukončil administraci a s nímž byl proveden osobní polostrukturovaný rozhovor, uvedl, že cena surového dříví v posledních letech stoupala. Naopak cena prvotně zpracovaného dřeva stagnuje. Navíc se zvyšuje cena energií a lidské práce. Proto se snížila marže dřevozpracujících podniků a tedy jejich prostor pro investice. Na tíživou finanční situaci sektoru zpracovatelů dřeva a s tím spojenou neochotou (nemožností) investovat upozornila rovněž pracovnice centrálního pracoviště SZIF a jeden z poradců.

Pohled na vývoj indexů cen v tabulce 4.7-16 svědčí o tom, že cena prvotně zpracovaného dřeva opravdu v posledních 4 letech stagnuje. Cena surového dříví v tomto období nepatrně poklesla. Ve dvou letech (2006 a 2009), kdy nebyl vývoj na trhu ovlivněn polomou, však stoupala. Růst v roce 2009 je však oproti propadu v roce 2008 nepatrný, což je s vysokou pravděpodobností ovlivněno hospodářskou krizí, hlavně v oblasti stavebnictví, a tedy nižší poptávkou po surovém dřevě. Stagnace v roce 2007 a pokles o 5 p.b. v roce 2008 byly způsobeny vysokou nabídkou surového dřeva na trhu po orkánu Kyrill a vichřici Emma. Lze se domnívat, že bez kalamit způsobených povětrnostními podmínkami, zde existuje tendence vzrůstu cen surového dříví.

Při stagnaci cen prvotně zpracovaného dříví, nepatrném poklesu cen surového dřeva a růstu cen energií a lidské práce lze usuzovat, že situace zpracovatelů dřeva neukazuje na možnost navýšit marži při výrobě, a tedy na zvyšující se prostor pro investice.

Tabulka 4.7-15: Indexy cen zpracovaného a surového dřeva

Indexy cen zpracovaného a surového dřeva					
Indexy cen průmyslových výrobců	2006	2007	2008	2009	kumulovaný index 06/09

¹⁷ Ve zbytku odstavce jsou již uváděny jednotlivé názory, nikoli shoda názorů všech oslovených poradců.

Indexy cen zpracovaného a surového dřeva					
Indexy cen průmyslových výrobců	2006	2007	2008	2009	kumulovaný index 06/09
Dřevo a dřev.v.,mimo náb.	100,4	100,1	99,6	99,9	100,00
Dřevo, rozřezané a hobl.	100,9	99,6	99,1	100,1	99,69
Dřev.,kork.,prout.,slam.v.	100,1	100,3	99,9	99,8	100,10
Indexy cen v lesnictví (surové dříví)					
Úhrnem jehličnaté a listnaté	101,9	100,2	94,9	101,6	98,45

Zdroj: ČSÚ¹⁸

Dalším problémem, na nějž upozornil jeden z poradců, může být nutnost stavebního povolení, jehož vyřízení je otázkou několika měsíců.

4.7.5 Závěry a doporučení

Z analýzy na základě dotazníkového šetření a mikrodat 3 podniků se ŽOP v roce 2008 vyplývá, že opatření 123 (I.1.2.2) v sobě pravděpodobně skrývá významnou možnost přispění k prvnímu ze dvou globálních cílů OSY I. Analýza totiž poukazuje na možné výrazné zvýšení efektivity výroby podpořených podniků, které může vést ke zvýšení konkurenceschopnosti. Většině doposud podpořených podniků pomohlo opatření zavést nové technologie. Významný je rovněž příspěvek k zavádění inovací, neboť opatření 123 (I.1.2.2) vykazuje po opatření 123 (I.1.3.1) druhý nejvyšší potenciál k zavádění nových produktů. Velmi významný je rovněž příspěvek opatření ke zvyšování kvality produkce.

Nicméně, potenciál opatření 123 (I.1.2.2) Technické vybavení provozoven nebyl doposud plně rozvinut. Čerpání v opatření je velmi nízké, s čímž souvisí velmi malá míra plnění výstupových indikátorů. Evaluátor v této souvislosti poukázal na dostatečně velký soubor způsobilých žadatelů. Za problémem s nízkým čerpáním mohou stát specifické problémy cílové skupiny, která je složena pouze z mikropodniků, u nichž evaluátor naráží průřezově v OSE I na nižší míru čerpání. Mikropodniky nedisponují většinou významnou kapacitou pro projektové řízení. Evaluátor rovněž konstatuje nižší informovanost potenciálních žadatelů. Za nízkou informovaností a čerpáním může stát také fakt, že opatření 123 (I.1.2.2) je nové, v předchozích programech neexistovalo (narozdíl od opatření 122 a 125 – I.1.2.3). S tímto souvisí průřezové doporučení za OSY I (kapitola 5) podpořit informovanost žadatelů velikosti mikropodnik a zvýšit pro ně limit způsobilého výdaje „Projektová dokumentace“. Dalším důvodem nízkého čerpání mohou být specifické problémy sektoru prvotně zpracovatelů dřeva, který se potýká se stagnujícími cenami prvotně zpracovaného dříví, tendencí vzrůstu cen surového dříví a zvyšujícími se cenami energií a lidské práce.

¹⁸ Indexy cen v lesnictví (surové dříví) - http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/publ/7007-10-2_ctvrtleti_2010;
Indexy cen průmyslových výrobců Tab. 2 - http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/ipc_cr.

Vzhledem k potenciálu opatření 123 (I.1.2.2) k dosahování prvního ze dvou globálních cílů OSY I a zároveň ke tvorbě pracovních míst na venkově evaluátor jednoznačně doporučuje zaměřit pozornost ŘO PRV na významné zvýšení úrovně absorpce, a to již od následujícího vyhlášeného kola příjmu žádostí v roce 2011.

Na základě realizovaných analýz evaluátor doporučuje následující:

- Zvýšit úroveň absorpce opatření 123 (I.1.2.2) ještě v rámci PRV. Před vyhlášením dalšího kola příjmu žádostí zvýšit informovanost o existenci opatření u cílové skupiny mikropodniků prostřednictvím vhodně zacílené informační kampaně. Tuto informační kampaň začít v dostatečném předstihu, nejméně půl roku před vyhlášením nového kola příjmu žádostí, neboť pro investice může být nutné stavební povolení.

Opatření může potenciálně přispět k zaměstnání pracovních sil na venkově a ke zvýšení produkce biomasy pro energetické účely.

4.7.6 Odpovědi na evaluační otázky

Evaluační otázka 1231: Do jaké míry přispěly podporované investice k zavedení nových technologií a inovacím?	
Hodnotící kritérium	Investice přispěly k zavedení nových technologií a/nebo produktů na úrovni podpořených podniků
Indikátory	Výsledkový indikátor R.3: Počet hospodářství zavádějících nové produkty nebo nové postupy
Odpověď na evaluační otázku	
Podporované investice velmi významně přispěly k zavedení nových technologií a/nebo produktů, a to u 85 % dotazovaných. Odhadem jde o 23 z 27 podniků, které podaly žádost o proplacení. Opatření významně přispělo k zavedení nových technologií (70 % dotazovaných) a k zavedení nových produktů (65 % dotazovaných). Opatření nakonec částečně přispělo (30 % dotazovaných) k novému zavedení zpracování zůstatkové biomasy na biomasu pro energetické účely. Pokud bude navýšena absorpční kapacita v opatření, lze očekávat jeho vliv na celkovou tuzemskou výrobu biomasy pro energetické účely ze zůstatkové biomasy.	

Evaluační otázka 1232: Do jaké míry přispěly podporované investice ke zlepšení kvality zemědělských a lesnických produktů?	
Hodnotící kritérium	Investice přispěly ke zvýšení kvality produktů
Indikátory	---
Odpověď na evaluační otázku	
Podporované investice velmi významně přispěly ke zvýšení kvality produkce, a to u 95 % dotazovaných. Investice vedly ve vysoké míře ke zvýšení jakostní třídy produktů (68 % dotazovaných). Investice rovněž u přibližně poloviny podniků pomohly snížit počet výrobků neodpovídajících normám (50 % dotazovaných).	

Evaluační otázky 1233, 1234 a 1235 u podopatření I.1.2.2 nejsou zodpovídány, na rozdíl od ostatních opatření, na základě kontrafaktuální analýzy indikátorů podnikového hospodaření vzorku příjemců a k němu sestavené srovnávací skupiny. Ve skupině příjemců jsou totiž jen 3 podniky, které podaly žádost o proplacení v roce 2008. To neposkytuje dostatečně velký soubor podniků, na němž by se dalo usuzovat na efekt podpory pomocí kontrafaktuální analýzy. V otázkách 1233 a 1235 je použito analýzy vývoje indikátorů podnikového hospodaření těchto tří podniků, a to mezi rokem 2008 (t_0) a 2009 (t_1). Na základě těchto mikrodat však není možné sledovat produktivitu práce, neboť chybí údaj o počtu přepočtených zaměstnanců. Pro otázku 1234, tedy vývoj podílu na trhu, neposkytují mikrodata dostatečné údaje.

Tabulka 4.7-16: Shrnutí vývoje ukazatelů hospodářské činnosti mezi lety 2008 a 2009 u třech podniků s podanou ŽOP v roce 2008

Ukazatel	2008	2009	Δ
Výkony (mil Kč)	22,67	21,94	-3,3%
Výkonová spotřeba (mil Kč)	19,33	16,99	-12%
Výkony/Výkonová spotřeba	1,17	1,29	10%
Výkony/Osobní náklady	4,40	4,31	-2%
HPH (mld Kč)	3,34	4,95	48%
Osobní náklady (mld Kč)	5,16	5,09	-1%
NHPH	0,65	0,97	50%

Zdroj: Vlastní výpočet na základě mikrodat od MZe

Evaluační otázka 1233: Do jaké míry přispěly podporované investice ke zlepšení efektivity zpracování a uvádění zemědělských a lesnických produktů na trh?

Hodnotící kritérium	Investice zefektivnily zpracování a uvedení výrobků na trh
Indikátory	Výsledkový indikátor: R.2 Nárůst HPH v podporovaných hospodářstvích / podnicích
	Doplňkový výsledkový indikátor 1: Výkony
	Doplňkový výsledkový indikátor 2: Výkonová spotřeba
	Doplňkový výsledkový indikátor 3: Osobní náklady

Odpověď na evaluační otázku

Podpořené podniky dle vlastního vyjádření díky investici významně snížily náklady na lidskou práci (84 % dotazovaných) a energii (79 % dotazovaných). Přibližně polovina podniků snížila náklady na materiální zdroje (59 % dotazovaných). Data za tři podniky, které projekt realizovaly v roce 2008, ukazují na zvýšení efektivity jejich výroby z hlediska snížení spotřeby materiálu, energie, případně služeb na jednici výkonu.

Podporované investice rovněž přispěly ke zvýšení efektivity uvádění produktů na trh. Dotazovaní příjemci identifikovali kvalitu a cenu výrobku jako hlavní faktory determinující umístění své produkce na trh. Evaluátor zároveň zjistil, že investice měly pozitivní vliv na zvýšení kvality a snížení nákladovosti výroby, tedy potažmo ceny výrobků. Příjemci tak díky

investicím získali prostor ovlivnit pozitivně dva základní faktory mající vliv na uvádění svých produktů na trh.

Evaluační otázka 1234: Do jaké míry přispěly podporované investice ke zlepšení přístupu zemědělských hospodářství a lesních podniků na trh a jejich podílu na trhu, včetně odvětví, jako je např. odvětví obnovitelné energie?

Hodnotící kritérium	Investice zlepšily přístup na trh a podíl na trhu, včetně např. odvětví OZE

Indikátory	---

Odpověď na evaluační otázku

Z hlediska zlepšení přístupu na trh pomohla podpora příjemcům významně udržet si své současné odběratele (80 % dotazovaných). Podpora rovněž pomohla významným způsobem zlepšit vyjednávací pozici příjemců vůči odběratelům (65 % dotazovaných) a zlepšit jejich přístup na tuzemský trh (65 % dotazovaných). Podpora neměla na příjemce žádný pozitivní vliv z hlediska obchodování se zahraničím, což je dáno jejich pravděpodobným působením spíše na lokálním trhu.

U velké většiny příjemců (89 % dotazovaných) vedly investice ke zvýšení produkce.

Z hlediska podílu na trhu pomohly investice podnikům, dle jejich vyjádření, částečně zvýšit prodej ve vlastní prodejně (35 % dotazovaných), do maloobchodní sítě (33 % dotazovaných) a do velkoobchodní sítě (22 % dotazovaných). Podpora rovněž částečně pomohla k zavedení prodeje ve vlastní prodejně (18 % dotazovaných). Pozitivní vliv na prodej ve vlastní prodejně a do maloobchodní sítě je v opatření významnější než u jiných opatření. To je dáno pravděpodobným lokálním zaměřením příjemců.

Evaluační otázka 1235: Do jaké míry přispěly podporované investice ke zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví?

Hodnotící kritérium	Investice přispěly ke zlepšení konkurenceschopnosti podpořených podniků

Indikátory	Výsledkový indikátor: R.2 Nárůst HPH v podporovaných hospodářstvích / podnicích

Doplňkový výsledkový indikátor 1: Výkony

Doplňkový výsledkový indikátor 2: Výkonová spotřeba

Doplňkový výsledkový indikátor 3: Osobní náklady

Doplňkový výsledkový indikátor 4: Normovaná HPH

Odpověď na evaluační otázku

U třech podpořených podniků se žádostí o proplacení v roce 2008 došlo v roce 2009 k výraznému (48 %) nárůstu HPH, a to díky transformaci produkční funkce zefektivněním výroby na straně výkonové spotřeby. Za mírného snížení osobních nákladů se normovaná přidaná hodnota zvýšila o 50 % (z 0,65 na 0,97). Rok po podpoře byly podniky schopny pokrýt téměř všechny osobní náklady (97 %) z HPH. Pokud podpořené podniky výsledky restrukturalizace (změny produkční funkce) udrží a dále rozvinou za tržně příznivější situace,

jejich konkurenceschopnost se dlouhodobě zvýší.

Hodnocení podopatření I.1.3.1 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům

4.7.7 Výsledky a dopady opatření

Opatření velmi významně přispělo k zavádění nových produktů a/nebo technologií. Nejvyšší míra byla zaznamenána u mikro a malých podniků. Z hlediska zavádění nových produktů je markantní pozitivní rozdíl v jejich zavádění u podpořených malých podniků (90 %) oproti sektorovým datům za malé podniky celého potravinářského sektoru (27 %). Rovněž u mikropodniků byl vliv podpory na zavedení nových produktů vysoký (71 %) a lze u nich odhadnout výrazný pozitivní odklon od trendu v celém sektoru. Opatření tak podporou mikro a malých podniků přispívá ke zvýšení inovačních aktivit potravinářského průmyslu ČR.

Jako velmi významný hodnotí evaluátor příspěvek opatření ke zvyšování kvality produkce. Podporované investice dále výrazně přispěly ke změně produkční funkce z hlediska snížení náročnosti výroby na spotřebu materiálu, energií, případně služeb. To vedlo k výraznému nárůstu produktivity práce podpořených podniků.

Vzhledem k tomu, že podpořené investice velmi významně pomohly zvýšit kvalitu produkce a výrazně vedly ke snížení její nákladovost, došlo rovněž ke zvýšení efektivity uvádění produktů na trh.

Z hlediska přístupu na trh investice velmi významně pomohly příjemcům udržet si současné odběratele. Významný byl vliv podpory na získání nových odběratelů na tuzemském trhu. Částečné zlepšení lze konstatovat z hlediska přístupu na zahraniční trh. Velká většina příjemců zvýšila svoji produkční kapacitu. Příjemci mírně zvýšili svůj podíl na trhu. V následujících letech se dá očekávat větší růst jejich podílu na trhu.

Celkovým výsledkem je zvýšení konkurenceschopnosti podpořených podniků, které získaly díky podpořeným projektům větší manévrovací prostor pro další investice při nepatrném poklesu počtu pracovní síly a mírném růstu osobních nákladů.

4.7.8 Závěry a doporučení

Opatření 123 (I.1.3.1) je ze všech opatření OSY I zaměřených na produktivní investice hodnoceno nejvíce kladně. Přispívá v největší míře k dosahování prvního ze dvou globálních cílů OSY I. Podporuje totiž budování silného zemědělsko-potravinářského odvětví prostřednictvím zvyšování efektivity výroby a konkurenceschopnosti podpořených podniků. Přispívá velmi

významně k modernizaci podniků díky zavádění nových technologií a významně pomáhá zavádět inovace v podobě nových produktů, především u mikro a malých podniků. Opatření 123 (I.1.3.1) má rovněž velmi výrazný vliv na zvyšování kvality produkce.

Na základě realizovaných analýz evaluátor doporučuje:

- Zavádění nových produktů (zvýšení přidané hodnoty stávajícího produktu, zvýšení kvality či zlepšení charakteristik stávajícího produktu, zavedení zcela nového produktu) bodově zvýhodnit v preferenčních kritériích. V tomto zvýhodnění preferovat všechny velikosti podniků, ovšem proporčně více preferovat mikro a malé podniky. U těchto velikostních kategorií podniků totiž podpora prokázala významný potenciál zvýšit zavádění nových produktů oproti sektorovým datům. Dále mají mikro a malé podniky obecně menší prostředky pro investice a horší podmínky pro získání úvěru. Bodové zvýhodnění zavádění nových produktů s větší preferencí mikro a malých podniků bude mít potenciálně vliv na zvýšení inovačních aktivit potravinářského průmyslu ČR.

Pro tento účel evaluátor doporučuje znovu zavést do žádostí o dotaci kolonku „Typ racionalizace výroby“, kde by žadatelé mohli identifikovat, jde-li v projektu o zavedení nové technologie a/nebo nového produktu. Pokud by žadatel uvedl „nový produkt“, byl by vyzván k bližšímu popisu zavedení nového produktu v projektu v kapitolách 3.1 Zdůvodnění projektu a 3.4 Výsledky projektu. Hodnotitelé projektů by po přečtení dotýčných částí projektu posoudili potenciál předloženého projektu z hlediska zavádění nových produktů.

- Zrušit v preferenčních kritériích poskytování bodů za certifikované systémy bezpečnosti a jakosti potravin/krmiv. Toto kritérium fakticky zvýhodní ty podniky, které jsou již tržně nuceny certifikovaný systém mít. Nepreferují tak zlepšení stavu v podnicích, ale naopak prohlubují propast mezi těmi, kteří již certifikaci mají a těmi, kteří chtějí zvýšit bezpečnost a jakost své produkce, ale na certifikaci ještě nedosahují, případně ji nepotřebují. Dalo by se uvažovat o udělení bodů těm podnikům, které chtějí investici provést s cílem zavést certifikovaný systém bezpečnosti a jakosti potravin/krmiv a kterým k tomu podpořená investice reálně pomůže. Zavedení certifikovaného systému by bylo zpětně zkontrolováno.

4.7.9 Odpovědi na evaluační otázky

Evaluační otázka 1231: Do jaké míry přispěly podporované investice k zavedení nových technologií a inovacím?	
Hodnotící kritérium	Investice přispěly k zavedení nových technologií a/nebo produktů na úrovni podpořených podniků
Indikátory	Výsledkový indikátor R.3: Počet hospodářství zavádějících nové produkty nebo nové postupy
Odpověď na evaluační otázku	
Podporované investice velmi významně přispěly k zavedení nových technologií a/nebo produktů,	

a to u 92 % dotazovaných. Po dopočtu na celou populaci jde o 222 podniků z 240, které podaly žádost o proplacení. Neúspěšné podniky bez podpory zavedly nové technologie/produkty v menší míře (62 %). Nejvyšší míra zavádění nových technologií/produktů (zvláště) byla zjištěna u podpořených mikro (100 % dotazovaných) a malých podniků (92 % dotazovaných).

Bez získání podpory podniky oddalují nákup technologií a volí minimálně jednu z těchto tří variant: levnější, starší a/nebo menší množství technologie. Podpora z opatření tak umožňuje rychlejší rozvoj podniků a zavádění většího množství nových technologií.

Podpora pomohla zavést nové produkty u malých podniků zabývajících se potravinářskou výrobou ve významně vyšší míře (90 % dotazovaných) než malé podniky v celém potravinářském sektoru (27 %). Rovněž mikropodniky zabývající se potravinářskou výrobou zavedly díky podpoře produkty ve vysoké míře (71 % dotazovaných) a lze u nich odhadnout výrazný pozitivní odklon od trendu v celém sektoru. Pro konkrétní srovnání však sektorová data u mikropodniků chybí. Opatření tak podporou mikro a malých podniků přispívá ke zvýšení inovačních aktivit potravinářského průmyslu ČR.

Evaluační otázka 1232: Do jaké míry přispěly podporované investice ke zlepšení kvality zemědělských a lesnických produktů?

Hodnotící kritérium	Investice přispěly ke zvýšení kvality produktů

Indikátory	---

Odpověď na evaluační otázku

Podporované investice velmi významně přispěly ke zvýšení kvality produkce obecně (97 % dotazovaných) a ke zvýšení jakostní třídy produktů (85 % dotazovaných). Investice vedly rovněž ve velmi vysoké míře (92 % dotazovaných) ke zlepšení stability podmínek ve výrobním procesu. Investice také významně (60 % dotazovaných) přispěly ke zvýšení trvanlivosti produktů díky lepšímu balení. Přibližně polovina příjemců získala díky podpoře certifikát kvality potravin/krmiv (56 % dotazovaných) a snížila počet výrobků neodpovídajících normám (55 % dotazovaných).

Zodpovídání evaluačních otázek 1233, 1234 a 1235 se zakládá na metodologickém přístupu k hodnocení výsledkového indikátoru R.2 Nárůst HPH v podporovaných hospodářstvích / podnicích, který je uveden v samostatné příloze. Analýza je dále podložena dotazníkovým šetřením a osobními polostrukturovanými rozhovory.

Shrnutí vývoje ukazatelů hospodářské činnosti mezi lety 2008 a 2009 u vzorku podpořených podniků a srovnávací skupiny

Tabulka 4.7-17: Podpořené podniky

Ukazatel	2008	2009	Δ
Výkony (mld Kč)	15,5	13,7	-11 %
Výkonová spotřeba (mld Kč)	13,4	11,1	-17 %
Výkony / Výkonová spotřeba	1,16	1,23	6 %

Ukazatel	2008	2009	Δ
Výkony / Osobní náklady	9,89	8,21	-17 %
HPH (mld Kč)	2,1	2,6	22 %
Počet přepočtených zaměstnanců	5 226,9	5 127,9	-2 %
Produktivita práce (tis. Kč/přepočtený zaměstnanec)	406,9	507,6	25 %
Tržby za vlastní výrobky a služby (mld Kč)	14,362	13,878	-3 %
Změna stavu zásob vlastní činnosti (mld Kč)	1,150	-0,144	-113 %
Osobní náklady (mld Kč)	1,6	1,67	7 %
NHPH	1,4	1,6	15 %

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dat z ČSÚ

Tabulka 4.7-18: Srovnávací skupina

Ukazatel	2008	2009	Δ
Výkony (mld Kč)	13,0	11,6	-11 %
Výkonová spotřeba (mld Kč)	11,5	10,0	-13 %
Výkony / Výkonová spotřeba	1,13	1,16	3 %
Výkony / Osobní náklady	7,86	7,54	-4 %
HPH (mld Kč)	21,5	1,6	6 %
Počet přepočtených zaměstnanců	5 152,0	4 690,7	-9 %
Produktivita práce (tis. Kč/přepočtený zaměstnanec)	292,1	339,7	16 %
Tržby za vlastní výrobky a služby (mld Kč)	12,246	10,871	-11 %
Změna stavu zásob vlastní činnosti (mld Kč)	0,788	0,765	-3 %
Osobní náklady (mld Kč)	1,7	1,5	-7 %
NHPH	0,91	1,03	14 %

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dat z ČSÚ

Evaluační otázka 1233 Do jaké míry přispěly podporované investice ke zlepšení efektivity zpracování a uvádění zemědělských a lesnických produktů na trh?

Hodnotící kritérium	Investice zefektivnily zpracování a uvedení výrobků na trh
Indikátory	Výsledkový indikátor: R.2 Nárůst HPH v podporovaných hospodářstvích / podnicích
	Doplňkový výsledkový indikátor 1: Výkony
	Doplňkový výsledkový indikátor 2: Výkonová spotřeba
	Doplňkový výsledkový indikátor 3: Osobní náklady
	Doplňkový výsledkový indikátor 4: Průměrný evidenční počet zaměstnanců přepočtený
	Doplňkový výsledkový indikátor 5: Produktivita práce

Odpověď na evaluační otázku

Podporované investice zefektivnily výrobu podpořených podniků.

Podniky s podpořenou investicí výrazně změnilly svoji produkční funkci. Na základě analýzy ukazatelů hospodářské činnosti lze vyzdvihnout, že se zvýšila jejich efektivita výroby z hlediska zvýšení poměru výkonů (tedy výroby) vůči výkonové spotřebě (spotřeba materiálu, energie a služeb). Výkony klesly konkrétně o 11 %, zatímco výkonová spotřeba o 17 %. Evaluátor na základě dotazníkového šetření odhaduje snížení spotřeby materiálu nebo energií na jednici výkonu u téměř 80 % příjemců.

Reakce podniků ve srovnávací skupině se podle analýzy ukazatelů hospodářské činnosti mnohem více přibližuje nulové hypotéze neutrální reakce, tzn. že snížení výkonové spotřeby u nich bylo více následkem snížení výkonů (výroby), než změnou produkční funkce. Konkrétně u nich klesly výkony o 11 % a výkonová spotřeba o 13 %. U srovnávací skupiny proto nedošlo ke zefektivnění výroby.

Produktivita práce se zvýšila u obou skupin. Na základě analýzy ukazatelů hospodářské činnosti se ukázalo, že se produktivita práce výrazněji zvýšila u podpořených podniků (o 25 %), a to především díky přeměně produkční funkce, tedy výraznějším poklesem výkonové spotřeby (17 %) než výkonů (11 %). Počet zaměstnanců na ni neměl tak výrazný vliv, neboť počet plných úvazků klesl pouze o 2 %. Markantní je zejména polštář (= pozitivní rozdíl) mezi úrovní hrubé přidané hodnoty a osobních nákladů v případě podpořených podniků, který díky růstu produktivity práce ještě výrazně narostl. Tento polštář uvolňuje prostor pro další investice (viz EQ 1235). Evaluátor odhaduje, na základě dotazníkového šetření, zvýšení produktivity práce u více než 80 % příjemců.

U srovnávací skupiny vzrostla produktivita práce o 16 %, a to hlavně snížením počtu plných pracovních úvazků o 9 %. Mírně vyšší pokles výkonové spotřeby (13 %) než výkonů (11 %) neměl na růst produktivity práce tak zásadní vliv.

Podporované investice rovněž přispěly ke zvýšení efektivity uvádění produktů na trh. Dotazovaní příjemci identifikovali kvalitu a cenu výrobku jako hlavní faktory determinující umístění své produkce na trh. Evaluátor zároveň zjistil, že podpořené investice měly pozitivní vliv na zvýšení kvality a snížení nákladovosti výroby, tedy potažmo ceny výrobků. Příjemci tak díky investicím získali prostor ovlivnit pozitivně dva základní faktory mající vliv na uvádění jejich produktů na trh.

Evaluační otázka 1234: Do jaké míry přispěly podporované investice ke zlepšení přístupu zemědělských hospodářství a lesních podniků na trh a jejich podílu na trhu, včetně odvětví, jako je např. odvětví obnovitelné energie?

Hodnotící kritérium	Investice zlepšily přístup na trh a podíl na trhu
Indikátory	Doplňkový výsledkový indikátor 1: Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb
	Doplňkový výsledkový indikátor 2: Změna stavu zásob vlastní činnosti

Odpověď na evaluační otázku

Z hlediska zlepšení přístupu na trh pomohla podpora příjemcům velmi výrazně udržet si své současné odběratele (90 % dotazovaných). Podpora rovněž pomohla významným způsobem zlepšit vyjednávací pozici příjemců vůči odběratelům (81 % dotazovaných). Podpora významně umožnila zlepšit jejich přístup na trh získáním nových odběratelů v tuzemsku (71 % dotazovaných). Nakonec příjemcům investice pomohly částečně zlepšit přístup na zahraniční trh (33 % dotazovaných se podařilo získat v zahraničí nové odběratele, 25 % se podařilo zvýšit objem vývozu a 24 % začalo do zahraničí vyvážet).

U velké většiny příjemců (85 % dotazovaných) vedly investice ke zvýšení produkce.

Na základě analýzy ukazatelů hospodářské činnosti lze učinit závěr, že hypotetický podíl na trhu se po realizaci podpořené investice mírně zlepšil ve prospěch skupiny podniků s podporou, a to o 2,1 % na úkor srovnávací skupiny. V této hypotetické tržní situaci tvoří skupina podniků s podporou a srovnávací skupina 100 % trhu, a to vyjádřením jejich tržeb. I když výkony obou skupin klesly mezi lety 2008 a 2009 o shodných 11 %, příjemci vyrábí v roce 2009 pouze na trh a redukuje skladové zásoby (o 1 % vlastních výkonů), zatímco srovnávací skupina zvyšuje skladové zásoby o stejný podíl výkonů jako v roce 2008 (7 %). V roce 2008 činily skladové zásoby 6 – 7 % produkce (výkonů) obou skupin. Pokud by tedy podniky s podporou i v roce 2009 zachovaly stejnou míru výroby na sklad, klesly by jejich výkony mnohem méně. Možným důvodem je to, že příjemci jsou obezřetnější a jejich chování vykazuje menší setrvačnost (viz odpověď na otázku 1235).

Z hlediska jednotlivých typů prodejů lze konstatovat, že podpora pomohla přibližně polovině příjemců (47 % dotazovaných) zvýšit prodej do maloobchodní sítě. Podpora dále částečně pomohla (34 % dotazovaných) zvýšit prodej do velkoobchodní sítě. Zvýšení internetového prodeje a prodeje ve vlastní prodejně bylo konstatováno ve velmi malé míře (shodně 10 % dotazovaných).

U zemědělců bylo dále zjištěno, že jim podpora částečně pomohla zvýšit prodej ze dvora (32 % dotazovaných) a v malé míře tento prodej nově zavést (12 % dotazovaných). Tato zjištění jsou u zemědělských podnikatelů důležitá, neboť ukazují, že podpora jim umožňuje prodávat větší množství zemědělských produktů přímo spotřebiteli. To může svědčit o rozšíření objemu výroby zemědělských produktů s přidanou hodnotou, případně o zavedení nových produktů.

V budoucnosti, po odeznění hospodářské krize, je u příjemců možné očekávat další posílení podílu na trhu, neboť u většiny z nich (85 % dotazovaných) vedly investice ke zvýšení produkční kapacity.

Evaluační otázka 1235: Do jaké míry přispěly podporované investice ke zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví?

Hodnotící kritérium	Investice přispěly ke zlepšení konkurenceschopnosti podpořených podniků
Indikátory	Výsledkový indikátor: R.2 Nárůst HPH v podporovaných hospodářstvích / podnicích
	Doplňkový výsledkový indikátor 1: Výkony
	Doplňkový výsledkový indikátor 2: Výkonová spotřeba

	Doplňkový výsledkový indikátor 3: Osobní náklady
	Doplňkový výsledkový indikátor 4: Normovaná HPH
Odpověď na evaluační otázku	
Investice významně přispěly k růstu konkurenceschopnosti podpořených podniků. Na základě analýzy ukazatelů hospodářské činnosti zůstal zachován velký náskok podniků s podporou v ukazateli NHPH, který zachycuje prostor podniků pro investice po zaplacení osobních nákladů. NHPH podniků s podporou se zvýšilo z 1,36 na 1,56 (o 15 %). To znamená, že na 1 Kč osobních nákladů připadá v roce 2009 dalších 0,56 Kč na investice. U podniků srovnávací skupiny rostla NHPH podobným tempem, o 14 %. Mezi rokem 2008 a 2009 se díky tomuto růstu přesunuly z dlouhodobě neudržitelné situace NHPH (0,91), kdy nebyly z produkované HPH schopny pokrýt všechny osobní náklady, do situace, kdy je jsou schopny pokrýt (NHPH = 1,03). Nezbývá jim však mnoho prostoru pro investice, pouze 0,03 Kč na 1 Kč osobních nákladů. Zdroj změny NHPH se u obou skupin liší. U podniků s podporou jde o výraznou změnu produkční funkce. Přestože se jim snížily výkony o 11 %, výkonová spotřeba klesla o 17 % a osobní náklady naopak stouply o 7 %. Podniky se tak přesunuly k více labor-intensivní produkční funkci za současného růstu NHPH. Tento prostor byl vytvořen poklesem výkonové spotřeby. Vývoj NHPH podniků ve srovnávací skupině mnohem více připomíná neutrální reakci. Výkony totiž poklesly o 11 %, výkonová spotřeba o 13 % a osobní náklady o 7 %. Zvýšení NHPH tak je více záležitostí poklesu osobních nákladů než poklesu výkonové spotřeby.	

4.8 Opatření 124 Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií v zemědělství, potravinářství a lesnictví (I.1.1.2, I.1.3.2)

Opaření kódu 124 je v Programu rozvoje venkova implementováno ve dvou podopatřeních, konkrétně jako podopatření I.1.1.2: Spolupráce při vývoji a aplikaci nových postupů či produktů zemědělské výroby a podopatření I.1.3.2: Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií (resp. inovací) v potravinářství.

4.8.1 Použitá data

Realizace podopatření I.1.1.2 v PRV je specifická tím, že v průběhu tří kol zůstala jeho absorpce zcela nulová. V rámci evaluace je tedy nutné prohlásit všechny evaluační otázky, které se k tomuto opatření vztahují, za irelevantní. Hodnotitel se proto při analýze opatření I.1.1.2 zaměřil nikoliv na předepsaný soubor evaluačních otázek, ale na identifikaci a hodnocení strukturálních důvodů nezájmu cílové skupiny o čerpání prostředků z tohoto opatření. Při tomto hodnocení bylo pro sběr dat využito techniky polostrukturovaných rozhovorů (pět bezprostředních a jeden prostřednictvím emailu) mezi širokým spektrem stakeholderů opatření.

Podopatření I.1.3.2 bylo hodnoceno primárně prostřednictvím kvalitativních metod. Důvodem kvalitativního charakteru hodnocení byl velmi malý vzorek podpořených žadatelů, a zejména nedostatečná pokročilost podpořených projektů. Drtivá většina z jedenácti doposud podpořených projektů totiž buďto ještě není vůbec ukončena, nebo se nachází ve fázi zkušebního provozu nově instalovaných technologií a jejich testování. Z tohoto důvodu prozatím nejsou k dispozici téměř žádná kvantitativní data, na jejichž základě by bylo možné efekty a dopady podpory věrohodně kvantifikovat a analyzovat na základě standardních (a u hodnocení jiných opatření použitých) indikátorů. Kvalitativní data byla sbírána z těchto zdrojů:

- Výroční zprávy PRV
- IS SZIF
- Předložené projekty (dokumentová analýza)
- Polostrukturované rozhovory s příjemci a zástupci Odboru výzkumu, vzdělávání a poradenství MZe

4.8.2 Stav čerpání a absorpce

Tento kód je tvořen podopatřeními I.1.1.2 Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií (resp. inovací) v zemědělství a I.1.3.2. Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií (resp. inovací) v potravinářství. Na tento kód je alokováno 4,6% prostředků OSY I.

Tabulka 4.8-1: Finanční význam opatření

Schválená alokace EU + ČR			
	Kód opatření 124	Osa I	Celkem PRV
Fin. prostředky (EUR)	39 542 381	858 401 240	3 670 068 292
V %	100	4,61	1,08

Zdroj: PRV, leden 2010

Tabulka 4.8-2: Finanční alokace za období 07 – 13 kódu opatření

	Fin. prostředky kód 124	V %
I.1.3.2 v EUR	30 616 032	77,43
I.1.1.2 v EUR	8 926 349	22,57
Celkem v EUR	39 542 381	100

Zdroj: PRV, leden 2010

U podopatření I.1.1.2 byl předložen pouze jeden projekt za 31,2 mil. €, který ovšem nebyl schválen. Jeho finanční plnění je tedy prozatím nulové. Podopatření I.1.3.2 bylo využito částečně, když bylo zaregistrováno celkem 34,3 % celkové alokace. Schváleno bylo 21,2 % vymezené alokace. K 1. 3. 2010 nebyl proplacen žádný projekt a podané žádosti o proplacení byly na úrovni 1,9 % alokace tohoto podopatření. Blížší data uvádí následující tabulky.

Tabulka 4.8-3: Finanční plnění

Kód opatření 124 Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií (resp. inovací) v zemědělství a potravinářství									
	Schválená alokace EU + ČR	Zaregistrované projekty	B/A v %	Schválené projekty	C/A v %	Podané žádosti o propl.	D/A v %	Proplaceno	E/A v %
Název sloupce	A	B		C		D		E	
I.1.3.2 v CZK	770 911 686	264 636 545	34,33	163 070 545	21,15	14 975 000	1,94	0	0,00
I.1.3.2 v EUR	30 616 032	10 509 791	34,33	6 476 193	21,15	594 718	1,94	0	0,00
I.1.1.2 v CZK	224 765 468	800 000	0,36	0	0,00	0	0,00	0	0,00
I.1.1.2 v EUR	8 926 349	31 771	0,36	0	0,00	0	0,00	0	0,00

Pozn.: Jedná se o kumulativní hodnoty k 1. 3. 2010; Kurz EUR/CZK = 25,18

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16.3.2010

Tabulka 4.8-4: Počty projektů

Kód opatření 124 Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií (resp. inovací) v zemědělství a potravinářství					
	Zaregistrované projekty	Schválené projekty	Podané žádosti o propl.	C/B v %	Proplacené projekty
Název sloupce	A	B	C		D
I.1.3.2	18	12	2	16,67	0
I.1.1.2	1	0	0	0,00	0

Pozn.: Jedná se o kumulativní hodnoty k 1. 3. 2010

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16.3.2010

Opatření I.1.1.2 je vyhlášováno společně s opatřením I.1.1.1, ovšem pouze v 6. kole byl předložen jediný projekt, který byl vyřazen na hodnocení přijatelnosti – nebyl tedy vyhovující pro dané opatření (nebyl posouzen jako projekt zavedení inovací).

V prvním kole příjmu žádostí bylo opatření I.1.1.2 značně široké. Od následujícího vyhlášeného, tedy 6. kola, došlo na základě jednání Monitorovacího výboru k velkému zúžení věcného zaměření programu pouze na otázku inovací v oblasti využívání bioplynu pro účely vlastní zemědělské výroby. Podobně bylo opatření zaměřeno rovněž v následujícím, devátém kole příjmu žádostí.

4.8.3 Věcný pokrok opatření

U podopatření I.1.1.2 PRV předpokládá podporu 140 iniciativ spolupráce. Je zcela zřejmé, že tohoto cíle nebude dosaženo. Podopatření I.1.1.2 je vyhlášováno společně s podopatřením I.1.1.1, a je pro něj určeno vždy cca 3 % z celkové alokace daného kola na opatření I.1.1. Alokační na podopatření I.1.1.2 je ale i v případě žádného úspěšného projektu (tedy v situaci, která vznikla prozatím vždy) vyčerpána v podopatření I.1.1.1. Je tedy zřejmé, že i v následujících kolech, ve kterých bude opatření I.1.1 vyhlášeno, bude otevřeno také podopatření I.1.1.2. Stejně tak je však zřejmé, že v případě, že nebude zásadním způsobem přepracováno, zůstane jeho alokace opět nevyčerpaná, resp. bude vyčerpaná podopatřením I.1.1.1. Nabízí se ovšem otázka, zda existuje reálný zájem, aby se podopatření I.1.1.2 skutečně rozběhlo a dosáhlo alespoň části svých plánovaných hodnot. Na řídicí orgán, resp. monitorovací výbor totiž – s ohledem na to, že nezaznamenává žádnou poptávku po tomto opatření ze strany příjemců a je vždy schopen dané

prostředky vyčerpat jiným způsobem – nepůsobí žádná bezprostřední motivace toto skutečně realizovat.

K podopatření I.1.3.2 byl definován pouze jeden indikátor výstupu. Ke konci roku 2009 nebyla zaznamenána žádná podpořená iniciativa spolupráce, což však bylo způsobeno tím, že žádný z 11 v té době realizovaných projektů v podopatření I.1.3.2 ještě neměl podanou žádost o proplacení výdajů, v jejímž rámci daný indikátor vstupu vykazuje a nahrává do monitorovacího systému PRV. I přesto je ale zřejmé, že stanovené cílové hodnoty nebude v žádném případě dosaženo, což je zřejmé už z faktu, že zatím je v současnosti realizováno 11 projektů (necelých 8% z cílové hodnoty), tyto vyčerpají téměř 20 % alokace.

Tabulka 4.8-5: Kvantifikace indikátorů výstupu

	Počet podporovaných iniciativ spolupráce
Kvantifikace indikátorů výstupu za období 2007 - 2013 podle PRV	140
Aktuální stav k 31.12. 2009	0
Míra provádění v %	0

Zdroj: PRV, leden 2010; Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010

Hodnocení podopatření I.1.1.2 Spolupráce při vývoji a aplikaci nových postupů či produktů zemědělské výroby

4.8.4 Výsledky analýzy podopatření I.1.1.2

Při analýze realizované především formou polostrukturovaných rozhovorů se zástupci stakeholderů, kteří disponují hlubokým vhladem do problematiky vědy, výzkumu a inovací v zemědělství, hodnotitel identifikoval následující důvody nulové absorpce opatření I.1.1.2:

1. Patrně nejdůležitějším důvodem, na jehož zásadním vlivu na nečerpání podpory v tomto opatření se shodli všichni dotázaní experti, je omezení tohoto opatření na oblast využití bioplynu pro účely vlastní zemědělské výroby od šestého kola příjmu žádostí (tedy druhého, v němž bylo opatření otevřeno). Takové má bezprostřední vliv na (ne)zájem o čerpání ze strany příjemců, a to především z těchto důvodů:
 - a. Cílová skupina takto zaměřeného opatření je velice malá. Je omezena na zemědělské podniky, které již postavily a uvedly do provozu bioplynovou stanici. Vzhledem k vyšší investice do výstavby bioplynové stanice (byť byla často podpořena ze 3. prioritní OSY PRV) je ovšem nutné předpokládat, že rozhodnutí postavit bioplynovou stanici předcházela důkladná finanční rozvaha využití této stanice takovým způsobem, který by obhájil vyšší investice. V tomto smyslu je tedy možné vnímat další omezení cílové skupiny, poněvadž je možné předpokládat, že i podniky, které již bioplynovou stanici mají postavenou, mají důkladně rozmyšlené a naplánované využití produktů těchto stanic (tedy bioplynu), k experimentům tak nezůstává kapacita.

- b. S výše uvedeným omezením spočívajícím ve specifických cílové skupiny opatření bezprostředně souvisí i následující omezení. Výstavba bioplynové stanice je finančně neobyčejně náročná investice. Přestože je možné předpokládat, že část této investice je spolufinancovaná z jiných opatření PRV, je zřejmé, že v drtivé většině případů její výstavba zemědělský podnik zatíží vysokým úvěrem. V takové situaci není možné očekávat, že by tento podnik měl volné prostředky pro další významnou investici (například do technologií čištění bioplynu), jejíž návratnost je navíc velice nejistá a investice sama o sobě tedy riziková.
- c. Patrně největším limitem pro využívání opatření pro investice do využití bioplynu pro účely vlastní zemědělské výroby však je zcela minimální motivace zemědělských podniků k diverzifikaci využívání bioplynu. Státní podpora produkce elektrické energie z obnovitelných zdrojů poskytuje zemědělským podnikům stabilní a garantovaný příjem, bez ohledu na výši produkce. Jinými slovy, zemědělské podniky mají možnost využít 100% své produkce bioplynu na výrobu elektrické energie, na kterou obdrží stabilní a dostatečně motivující výkupní ceny, jejichž výše je garantovaná legislativou. Neexistuje tak žádná ekonomická motivace k tomu, aby se zemědělské podniky pokoušely o diverzifikaci a nalézání alternativních způsobů využití produkovaného bioplynu. Tuto situaci navíc umocňuje fakt, že projekty spolupráce s výzkumem a vývojem v oblasti využívání bioplynu pro vlastní zemědělskou výrobu jsou značně riskantní v tom smyslu, že prozatím není možné odhadnout jeho budoucí ekonomické přínosy. Zemědělské podniky tedy nejen že nemají externí ekonomickou motivaci pro diverzifikaci využití bioplynu (příjem, který ze současného využití 100% produkce mají je dostatečně stabilní a postačuje pro tvorbu přiměřeného zisku po odečtení nákladů na provoz a splátek úvěru), ovšem i v případě, že by z jakéhokoliv důvodu o alternativním využití uvažovaly, nemají žádné nástroje pro výpočet dlouhodobých ekonomických výnosů a úspor takového projektu. Jinými slovy, nemohou si spočítat, zda by se jim to vůbec vyplatilo.
- d. Jak již bylo naznačeno, významným omezením je fakt, že současná legislativa ČR bezprostředně podporuje obnovitelné zdroje energie pouze pro výrobu elektrické energie. Je sice zřejmé, že bioplyn je možné po určitém upravení (čištění) využít jako palivo pro spalovací motory a dokonce i jako alternativu zemního plynu. Ovšem bez ohledu na to, že prozatím není jisté, zda legislativa umožňuje takto upravený bioplyn dodávat přímo to rozvodového řádu zemního plynu, výkupní ceny takto využívaných obnovitelných zdrojů energie nejsou, na rozdíl od produkce elektrické energie, garantovány, kupříkladu tedy případná produkce alternativy zemního plynu z bioplynu by proto nemohla být ekonomicky výhodná.
- e. Posledním důvodem proč producenti bioplynu z řady zemědělských podniků nemají zájem o využívání opatření I.1.1.2 jsou omezení legislativního charakteru. Není zřejmé, jakým způsobem legislativa ČR ošetřuje využívání vlastních paliv do spalovacích motorů. Není tedy zřejmé například, jakým způsobem do tohoto kontextu zapadá například Zákon o spotřebních daních. Podobně nejisté z hlediska legislativy jsou přestavby zemědělských strojů na využívání paliv z vlastní produkce.

Panují tak obavy, že by taková přestavba znamenala minimálně ztrátu záruky na nové stroje, omezení při jejich servisování, atd. Podobně nejasné jsou, jak již bylo zmíněno, legislativní opatření pro připojení očištěného bioplynu do rozvodného řádu zemního plynu.

2. Obecně je možné identifikovat určitý pokles zájmu o spolupráci s vědecko-výzkumnými institucemi. Určitou spolupráci při zavádění inovací zemědělské produkce sice je možné zaznamenat, ta má ovšem v drtivé většině pouze formu konzultací při počátku úvah o inovacích. Ve fázi vlastní realizace inovace však zemědělské produkty zřídka akceptují riziko nejistých výsledků inovace při vlastním vývoji jejího konkrétního řešení. V naprosté většině případů proto nakonec pro realizaci zvolí již vyzkoušenou technologii, kterou v nejlepším případě pouze upraví pro vlastní potřeby. Zemědělské podniky tedy jednoznačně upřednostňují hotové produkty a řešení „na klíč“ ze strany dodavatelů než spolupráci s vědecko-výzkumnými institucemi na vývoji nového řešení. To pochopitelně dále posilují marketingové aktivity dodavatelů zemědělské techniky, kteří se snaží zemědělcům maximálním možným způsobem zprostředkovat informace o inovacích produkce, které dodávají. Zemědělské podniky tedy mají informace o možných inovacích a jejich konkrétních řešeních z mnohem širší základny než pouze ze strany vědecko-výzkumných institucí.
3. V prvním odstavci několikrát zmíněná riskantnost tohoto typu projektů pochopitelně platí nejen pro spolupráci při využívání bioplynu, ale rovněž pro opatření I.1.1.2 obecně. Opatření předpokládá předkládání projektů, které je možné označit za ekonomicky rizikové. Není totiž jisté, zda projekt spolupráce s vědecko-výzkumnou institucí povede k předpokládanému cíli, tedy realizaci takového typu inovace, kterou by žadatel očekával. Finanční zátěž za tyto projekty ovšem leží výhradně na zemědělském podniku, který musí nést až 60% nákladů na projekt (od 6. kola již jde o fixní část 60 %). Zemědělské podniky proto nejsou ochotny nést finanční odpovědnost za experimentování při vývoji nových produktů, postupů a technologií, což platí obzvláště pokud jsou i bez toho zatíženi vysokými úvěry (kupříkladu na stavbu bioplynové stanice).
4. Je zřejmé, že pokud se má zlepšit realizace opatření (tedy má dojít k předkládání kvalitních projektů a čerpání prostředků), musí být do celého procesu ve větší míře zapojeny vědecko-výzkumné instituce, které často musí poskytnout zemědělskému podniku, se kterým spolupracují na řešení konkrétního problému, první impuls k využití prostředků z opatření I.1.1.2 na realizaci tohoto řešení. Důkazem o tom, že větší míra participace ze strany vědecko-výzkumných institucí by čerpání opatření mohla výrazně pomoci je možné spatřovat při pohledu na dotační programy MZe směřující do výzkumu a vývoje. V těchto dotačních programech jsou, na rozdíl od PRV, žadateli tyto instituce (nikoliv tedy zemědělské podniky) a je možné zaznamenávat často i více než desetinásobný převis předložených projektů nad projekty schválenými k podpoře. Na tomto místě je ovšem nutné uvést, že povědomí o opatření I.1.1.2 v PRV je, dle bezprostřední zkušenosti hodnotitele, napříč subjekty zemědělského VaV zcela minimální. Nedostatečný „marketing“ opatření, a to zejména mezi vědecko-výzkumnými institucemi, tak představuje významnou bariéru čerpání prostředků z tohoto opatření.

5. Administrativní problémy. Mimo obvyklé problémy s vysokou administrativní náročností projektů podporovaných z PRV je možné identifikovat tři další faktory týkající se administrativy opatření, které zemědělské podniky odrazují od předkládání projektů:
- f. Nejasná definice inovací. Podobně jako v případě opatření I.3.2 (Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií (resp. inovací) v potravinářství) je možné zaznamenat nejasnosti ohledně vlastní definice toho, co je možné považovat za inovaci, a tedy za způsobilý projekt pro podporu v opatření I.1.1.2.
 - g. Otázka udržitelnosti. Jak již bylo výše uvedeno, opatření I.1.1.2 je specifické v tom smyslu, že zpravidla není možné dopředu přesně odhadnout reálné ekonomické výnosy projektů (na rozdíl od jiných opatření, v jejichž rámci se zavádí již vyzkoušená technologie, má toto opatření sloužit spíše pro vývoj a testování účinnosti nových řešení). Mimo problém reálného odhadu nákladů takového projektu v jeho úvodní fázi (kdy žadatel neví, jak rychle a případně po kolika neúspěšných pokusech, se konečně povede vyvinout efektivní řešení) a rizikovosti investice do podobného projektu (právě kvůli nejasnosti její návratnosti) vzniká rovněž otázka udržitelnosti projektu. Pravidla totiž stanovují, že investice musí být udržena minimálně 5 let po ukončení projektu. Prakticky to tedy znamená, že i v případě, že se výsledná inovace projektu v dlouhodobém horizontu ukáže jako ekonomicky nevýhodná, žadatel bude muset tuto v nejhorším případě dokonce prodělečnou technologii provozovat minimálně po dobu pěti let.
 - h. Obzvláště s přihlédnutím k zúžení zaměření opatření na oblast využití bioplynu po účely vlastní zemědělské výroby se z administrativního hlediska jako problematické zdá rovněž definice příjemce dotace. Příjemcem totiž může být pouze jednotlivý zemědělský podnik a explicitně je potom vyloučena možnost, aby o dotaci žádalo sdružení právnických osob vzniklé podle § 829 zákona č. 40/1964 Sb. (Občanský zákoník). Ovšem kupříkladu technologie čištění bioplynu, které je základem pro jeho další využívání, a tedy představuje jednu z nejlogičtějších investic při současném zaměření opatření, je v současnosti značně nákladná. Je tak dokonce možné předpokládat, že jednomu (byť velkému) zemědělskému podniku se ekonomicky nevyplatí realizovat takto velkou investici pouze pro vlastní potřebu. Pokud by ovšem byla otevřena možnost sdružení více producentů bioplynu za účelem výstavby technologie jeho čištění, kterou by sdíleli, mohlo by dojít k navýšení absorpčního potenciálu opatření.

4.8.5 Závěry a doporučení – podopatření I.1.1.2

Je zřejmé, že má-li dojít ke zlepšení výkonu opatření I.1.1.2, musí dojít k zásadnímu povzbuzení absorpční kapacity tohoto opatření. V tomto smyslu hodnotitel, na základě výsledků podrobné analýzy opatření, formuluje následující doporučení:

- Mělo by dojít k přehodnocení zúžení opatření na oblast využívání bioplynu pro vlastní zemědělskou výrobu. Závěry analýzy opatření jednoznačně potvrdily, že toto zúžení

zásadním způsobem omezilo, nebo dokonce zcela eliminovalo, absorpční kapacitu opatření. Problémem v tomto smyslu totiž je nejen to, že po zúžení zaměření opatření v 6. kole je za cílovou skupinu opatření možné používat jen relativně malou skupinu zemědělských podniků, které již investovaly do zařízení na výrobu a zpracování bioplynu, ale rovněž to, že specifičnost opatření I.1.1.2 i obecné (zejm. legislativní) podmínky v tomto odvětví bezprostředně generují strukturální limity motivace právě této cílové skupiny zapojit se do čerpání PRV v tomto opatření. Minimální variantou pro rozšíření oblasti působnosti opatření by mělo být využití bioplynu pro účely vlastní zemědělské výroby, ale také vlastní produkce bioplynu (kupříkladu inovace v oblasti optimalizace pěstování plodin / biomasy pro zpracování na bioplyn a testování nových plodin), využití zbytkového materiálu, který opouští bioplynovou stanici (kupříkladu se nabízí možnost jeho zpracování na zahradní substráty, atd.) nebo využití odpadního tepla produkovaného při výrobě bioplynu. Vhodnější se ovšem zdá návrat k širokému vymezení působnosti opatření I.1.1.2 tak, jak bylo stanoveno v 1. kole sběru žádostí. V tomto smyslu je sice možné namítnout, že rovněž v prvním kole sběru žádostí i přes jeho velmi široké zaměření nebyl předložen žádný projekt. To je však nutné přičíst primárně faktu, že PRV se teprve spouštěl a povědomí o tomto programu tak bylo velmi malé. Pro srovnání je možné uvést hodnoty podobně zaměřeného opatření I.1.3.2, které ve 2. kole (první, v němž bylo toto opatření vyhlášeno) zaznamenalo rovněž pouze 3 projektové žádosti, ovšem již v 7. kole bylo předloženo žádostí 10.

- Na základě rozhovorů s odborníky v oblasti zemědělského výzkumu je navíc možné říci, že největší potenciál pro inovace je možné nalézt v oblasti ekologického zemědělství.
- Je nutné významně zlepšit „marketing“ opatření, který by měl být cílený nejen na zemědělské podniky, ale především na vědecko-výzkumné instituce. Ty sice nejsou mezi vhodnými žadateli programu, mají však významný potenciál iniciovat předložení projektu ze strany spolupracujícího zemědělského podniku. Je totiž jednoznačné, že motivace k čerpání prostředků z tohoto opatření je na straně vědecko-výzkumných organizací podstatně vyšší než u zemědělských podniků samotných.
- Zásadní pro úspěch opatření je obecně zapojení většího počtu subjektů do jeho implementace. Ze zkušeností s implementací podobného opatření I.1.3.2 je zřejmé, že významného povzbuzení absorpční kapacity bylo docíleno prostřednictvím zapojení tzv. technologických platforem (konkrétně České technologické platformy pro potraviny). Technologické platformy jsou relativně novou institucí, které sdružují subjekty aktivní ve výzkumu a vývoji, producenty i spotřebitele a jejich cílem je podpora výzkumu a vývoje v daném odvětví zaměřeného na inovace a vývoj nových a zdokonalených produktů¹⁹. V případě opatření I.1.3.2 tato technologická platforma sehrála roli určitého „převodového mechanismu“ mezi jednotlivými výrobci potravin a řídicím orgánem PRV, který nejen zajistil oběma stranám zpětnou vazbu, ale zejména podpořil zájem o toto opatření ze strany potravinářů. V oblasti zemědělství je možné nalézt několik podobných technologických platforem, zejména potom tyto:

¹⁹ Blíže k technologickým platformám viz např. Fryček, R. – Klusáček, K. – Hejda, Z. (2005): *Technologické platformy*, Technologické centrum AV ČR; dostupné on-line: http://www.tc.cz/dokums_novinka/platformy_1594.pdf.

- Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství;
- Česká technologická platforma pro biopaliva;
- Česká technologická platforma rostlinných biotechnologií;
- Česká technologická platforma pro chov hospodářských zvířat.

Zapojení těchto institucí by mohlo sehrát klíčovou roli při aktivizaci zemědělských podniků pro čerpání v opatření I.1.1.2.

- Pokud to je legislativně možné, upravit podmínky programu v oblasti spolufinancování a udržitelnosti. Spolufinancování ve výši a 60% velmi spolehlivě odrazuje zemědělské podniky od „experimentování“ – mohou si totiž pořídit již hotovou a vyzkoušenou technologii v obdobné finanční výši, jakou by tvořilo spolufinancování projektu v opatření I.1.1.2, v jejímž případě navíc budou mít jistotu spolehlivého fungování. Rozvolnění (případně jednoznačná specifikace) požadavků udržitelnosti potom zemědělské podniky zbaví obav, že budou muset dlouhodobě provozovat prodělečnou technologii.
- Umožnit předkládání žádostí ze strany seskupení více zemědělských podniků.

Hodnocení podopatření I.1.3.2 Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií (resp. inovací) v potravinářství

4.8.6 Výsledky a dopady podopatření I.1.3.2

Výsledky a dopady opatření je prozatím obtížné generalizovat z důvodu nedostatečně dostupných dat.

Z dat IS SZIF se zdá, že původně nízký zájem ze strany cílové skupiny byl zejména v důsledku angažovanosti České technologické platformy pro potraviny. Nedávno ukončené 10. kolo sběru žádostí by tento trend mělo potvrdit nebo vyvrátit.

Obecně je možné uvést, že příjemci dotace pozorují nebo očekávají pozitivní vliv opatření na jejich postavení na trhu a obecně na jejich konkurenceschopnost, a to buďto v tom smyslu, že se jim v důsledku realizace projektu podaří udržet si svou pozici na trhu nebo došlo/dojde k jejímu posílení. Rovněž co se týče konkurenceschopnosti příjemci předpokládají nebo očekávají rozdílné vlivy, zejména potom zvýšení tržního podílu daného výrobku, zvýšení marže na výrobek, zavedení nového typu výrobku a marketingový efekt projektu.

Je zřejmé, že opatření I.1.3.2 vykazuje vyšší hodnoty mrtvé váhy než jiná opatření. Náročnost přípravy a realizace projektu totiž do značné míry již předem filtruje projekty, které nejsou dostatečně připraveny. U podpořených projektů je tak téměř ve všech případech možné zaznamenat dlouhodobé uvažování a plánování investice do inovace výrobních technologií

a postupů a/nebo výrobu nového typu výrobku. Nezřídka projekt tvoří součást komplexnější investiční strategie nebo navazuje na předchozí investice podobného charakteru (tedy zaměřené na inovace výrobních procesů a technologií). Významnou přidanou hodnotou programu je ovšem spolupráce s vědecko-výzkumnými pracovištěm, která by – v případě realizace projektu bez podpory PRV – u všech zkoumaných projektů byla omezena maximálně na konzultace. V důsledku této spolupráce, kterou je možné opatření I.1.3.2 bezprostředně přičíst, bylo dosaženo efektivnějších řešení a rovněž v kratším čase. Druhou přidanou hodnotou je potom také výrazné zrychlení realizace investice a často rovněž její větší rozsah (bez podpory by se investice kupříkladu omezila pouze na výši spolufinancování).

4.8.7 Závěry a doporučení – podopatření I.1.3.2

Také podopatření I.1.3.2 zpočátku vykazovalo relativně nízké hodnoty čerpání, od sedmého kola se však zdá, že problémy s nedostatečnou absorpční kapacitou jsou minulostí (tuto domněnku potvrzuje také předběžné vyhodnocení zájmu o opatření v rámci nedávno ukončeného 10. kola). Opatření prozatím nemohlo být vyhodnoceno skutečně robustním způsobem, poněvadž drtivá většina projektů buďto ještě nebyla ukončena nebo se nachází ve stádiu testovacího provozu nové technologie. Skutečně robustní vyhodnocení na základě kvantitativních dat (jak to bylo provedeno kupříkladu v podopatření I.1.3.1) tak bude moci být realizováno až v následujících letech. Již nyní však je zřejmé, že realizace opatření spolupráce má výrazný potenciál posílit ekonomický růst podpořených podniků.

Na základě realizované analýzy hodnotitel ve vztahu k opatření 124B doporučuje:

- Ze strukturovaných rozhovorů jednoznačně vyplynulo, že šlo o jednu z nejdůležitějších překážek při zpracovávání projektu. Hodnotitel rovněž zahrnul otázky na opatření I.1.3.2 také do dotazování příjemců v opatření 123 (I.1.3.1) a z něj vyplynulo, že právě nejednoznačná definice inovací patří mezi nejdůležitější důvody, proč se tyto příjemci rozhodli nepředložit žádost do opatření I.1.3.2. Přestože je definice inovace jednoznačně uvedena v pravidlech, je zřejmé, že její interpretace nezřídka působí příjemcům obtíže. Bylo by proto vhodné kupříkladu v rámci seminářů k této oblasti podpory věnovat otázce definice inovace a její interpretace zvýšenou pozornost a případně pro takové semináře přizvat i některé členy hodnotitelské komise pro inovace.
- Hodnotitel doporučuje i v následujících kolech příjmu žádostí spolupracovat s technologickou platformou v potravinářství.
- Většina analyzovaných příjemců vyhodnocuje jako problematickou minimální podíl prostředků, který v projektu musí čerpat spolupracující VaV instituce. To se projevuje zejména u malých projektů v řádu jednotek milionů. Hodnotitel proto doporučuje jemněji odstupňovat podíl minimální výše výdajů na spolupráci se spolupracujícím subjektem podle výše dotace.
- Pro robustnější vyhodnocení kvantitativního charakteru v následujících evaluacích (zejména potom v ex-post evaluaci) je bezpodmínečně nutné, aby byl vyšší podíl

příjemců z opatření I.1.3.2 zahrnut do vzorku, na němž MZe zkoumá hodnoty hlavních výsledkových indikátorů.

4.8.8 Odpovědi na evaluační otázky – podopatření I.1.3.2

Evaluační otázka 1241: Do jaké míry zlepšila podpora přístup primárních zemědělských a lesnických produktů na trh?	
Evaluační otázka 1242: Do jaké míry přispěla podpora ke zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství, lesnictví a potravinářství?	
Hodnotící kritérium	Podpora přispěla k lepšímu přístupu výrobků na trh a jejich podílu na trhu. Investice přispěly ke zlepšení konkurenceschopnosti podpořených podniků
Indikátory	Indikátor výstupu: Počet podpořených iniciativ spolupráce
	Indikátor výsledku: Nárůst HPH v podporovaných hospodářstvích / podnicích.
	Indikátor výsledku: Příjmy z prodeje potravinářských výrobků)
	Indikátor baseline – doplňkový: Vývoj HPH v potravinářském průmyslu
Odpověď na evaluační otázku	
Odpovědi prozatím, vzhledem k nedostatku dat, není možné generalizovat. Kupříkladu data relevantní pro měření vývoje HPH a produktivity práce, která jsou klíčová pro měření vývoje konkurenceschopnosti podpořených podniků, jsou prozatím dostupná pouze u jednoho podpořeného podniku. Vzhledem k tomu, že projekty byly ukončeny prozatím u jen velmi malého počtu žadatelů (i v těchto případech ale až v roce 2010), nejsou prozatím rovněž k dispozici data pro rigidní analýzu vlivu opatření na zlepšování přístupu zemědělských a lesnických produktů na trh. Z výše uvedených důvodů byly evaluační otázky v této fázi hodnoceny výhradně kvalitativně. Na základě kvalitativní analýzy je zřejmé, že realizované projekty přispívají nebo mají potenciál přispívat k: • Upevnění (udržení) pozice na trhu; • Zvýšení podílu na trhu; • Zavedení nového výrobku na trh s garantovanou poptávkou (odběrem); • Zlepšení pověsti a reputace podniku na trhu.	

4.9 Opatření 125 Zdokonalení a rozvoj infrastruktury související s rozvojem a přizpůsobováním zemědělství a lesnictví (I.1.2.3., I.1.4)

Toto opatření je v ČR implementováno jako podopatření I.1.2.3 Lesnická infrastruktura a opatření I.1.4 Pozemkové úpravy. Finanční analýza je uváděna dohromady v členění na podopatření I.1.2.3 a opatření I.1.4. Hodnocení je rozděleno do dvou částí podle daných českých (pod)opatření.

Podopatření I.1.2.3

Tabulka 4.9-1: Indikátor výstupu „Délka nově vystavených/rekonstruovaných lesních cest“

Kolo	Počet projektů	km
2008 (2. kolo PRV)	64	131,97
2009 (5. kolo PRV)	68	104,37
2010 (8. kolo PRV)	51	98,12
Celkem PRV	183	334,46

Zdroj: IS SZIF z 18.5.2010

Pozn.: U projektů 2. a 5. kola jde o údaje u projektů, které byly již proplaceny. U projektů 8. kola je uvedena odhadovaná délka rekonstruovaných km lesních cest, jak byla žadateli uvedena v žádostech o dotaci.

Opatření I.1.4

Tabulka 4.9-2: Doplnkové indikátory a jejich kvantifikace

Typ	Název indikátoru / data	Zdroj	2008 – 2009
Výstup	Celkové prostředky vynaložené na PÚ a jejich členění na jednotlivé aktivity	ÚPÚ	3 654 901 tis. Kč
Výstup	Celkové prostředky vynaložené na realizaci jednotlivých společných zařízení realizace PÚ	ÚPÚ	1 892 435 tis. Kč
Výstup	Plocha a počet zpracovaných návrhů JPÚ a KPÚ	ÚPÚ	160 tis. ha

Kontext opatření I.1.4

Opatření nepřináší nové aktivity – pozemkové úpravy jsou v ČR prováděny dlouhodobě. Vstupuje ovšem do tohoto komplexního systému provádění pozemkových úprav a poskytuje mu nový impuls v podobě dodatečných finančních prostředků pro faktickou realizaci plánovaných a schválených pozemkových úprav. Výrazně tak stimuluje zejména právě fázi faktické realizace PÚ.

4.9.1 **Použitá data**

Podopatření I.1.2.3

- IS SZIF
- Dotazníkové šetření
 - Dotazník pro příjemce podpory z podopatření I.1.2.3 se ŽOP k 18.5.2010
 - Dotazník pro neúspěšné žadatele podpory z opatření 125 (I.1.2.3)
- Data ČSÚ
 - Agregované ukazatele hospodaření vzorku příjemců, kteří podali ŽOP v roce 2008
 - Agregované ukazatele za srovnávací skupinu podniků nepodpořených z OSY I PRV
 - Index cen stavebních děl CZ-CC 2112 - Místní a účelové komunikace
- Statistika Výkaz Les 1-01 – MZe
 - agregované provozní ukazatele vzorku příjemců, kteří podali ŽOP v roce 2008
 - agregované provozní ukazatele za srovnávací skupinu podniků nepodpořených z opatření 125 (I.1.2.3)
- Osobní polostrukturované rozhovory s příjemci podpory (2 rozhovory)
- Telefonické rozhovory s experty z oblasti
 - zástupce SVOL
 - zástupce ÚHUL
- Odborná analýza opatření 1.3. Lesní hospodářství Operačního programu „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“, závěrečná hodnotící zpráva, září 2006, ČZÚ, Praha.

Opatření I.1.4

- IS SZIF
- Výroční zprávy PRV
- monitorovací systém Ústředního pozemkového úřadu
- oborová dokumentace
- osobní rozhovory s pracovníky ÚPÚ a dalšími experty

4.9.2 **Stav čerpání a absorpce**

Tabulka 4.9-3: Finanční význam opatření

Schválená alokace EU + ČR v EUR			
	Kód opatření 125	Osa I	Celkem PRV
Fin. prostředky (EUR)	207 905 515	858 401 240	3 670 068 292
V %	100	24,22	5,66

Zdroj: PRV, leden 2010

Rozložení finančních prostředků v rámci tohoto kódu je znázorněno v tabulce č. 4.9-4 níže.

Tabulka 4.9-4: Finanční alokace za období 07 – 13 kódu opatření

	Fin. prostředky kód 125	V %
I.1.4 v EUR	173 847 544	83,62
I.1.2.3 v EUR	34 057 971	16,38
Celkem v EUR	207 905 515	100

Zdroj: PRV, leden 2010

V tabulce 4.9-5 je uvedena implementace tohoto opatření k 1. 3. 2010. Při porovnání podopatření I.1.2.3 a opatření I.1.4 je v relativním vyjádření vůči alokované částce na celé programové období zřetelný větší zájem o podopatření I.1.2.3, kde byly zaregistrovány projekty v celkové výši 188,27 % alokace.

Absorpce opatření I.1.4 je uspokojivá. Je dokonce možné uvést, že potenciální absorpce vysoce převyšuje možnosti opatření (tedy PÚ připravené k realizaci až několikanásobně převyšují možnosti opatření I.1.4), ovšem je možné, že ze strany jednotlivých PÚ probíhá určité filtrování záměrů (realizace PÚ), které jsou pro opatření I.1.4 „vhodné“ – tedy odpovídají preferenčním kritériím.

Tabulka 4.9-5: Finanční plnění

Kód opatření 125 Pozemkové úpravy a Lesnická infrastruktura									
	Schválená alokace EU + ČR	Zaregistrované projekty	B/A v %	Schválené projekty	C/A v %	Podané žádosti o propl.	D/A v %	Proplaceno	E/A v %
Název sloupce	A	B		C		D		E	
I.1.4 v CZK	4 377 481 158	3 051 828 507	69,72	1 781 333 746	40,69	1 205 822 419	27,55	659 532 915	15,07
I.1.4 v EUR	173 847 544	121 200 497	69,72	70 743 993	40,69	47 888 102	27,55	26 192 729	15,07
I.1.2.3 v CZK	857 579 710	1 614 595 808	188,27	646 607 628	75,40	319 123 773	37,21	255 937 187	29,84
I.1.2.3 v EUR	34 057 971	64 122 153	188,27	25 679 413	75,40	12 673 700	37,21	10 164 304	29,84

Pozn.: Jedná se o kumulativní hodnoty k 1. 3. 2010; Kurz EUR/CZK = 25,18

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16.3.2010

Tabulka 4.9-6: Počty projektů

Kód opatření 125 Pozemkové úpravy a Lesnická infrastruktura					
	Zaregistrované projekty	Schválené projekty	Podané žádosti o propl.	C/B v %	Proplacené projekty
Název sloupce	A	B	C		D
I.1.4	537	320	233	72,81	138
I.1.2.3	561	242	135	55,79	105

Pozn.: Jedná se o kumulativní hodnoty k 1. 3. 2010

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16.3.2010

4.9.3 Věcný pokrok opatření

V podopatření I.1.2.3 zaostává plnění indikátoru výstupu „Počet podporovaných operací“ za indikátorem výstupu „Celkový objem investic“. Situace nasvědčuje tomu, že indikátor výstupu „Počet podporovaných operací“ nebude naplněn (analýza viz další text).

Tabulka 4.9-7: Kvantifikace indikátorů výstupu pro podopatření I.1.2.3

	Počet podporovaných operací	Celkový objem investic (v tisících EUR)
Kvantifikace indikátorů výstupu za období 2007 - 2013 podle PRV	392	34057,97
Aktuální stav k 31.12. 2009	90	11683,26
Míra provádění v %	22,96	34,30

Zdroj: PRV, leden 2010; Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010

V opatření I.1.4 zaostává rovněž mírně plnění indikátoru výstupu „Počet podporovaných operací“ za indikátorem výstupu „Počet podpořených investic“. Naplnění cílové hodnoty indikátoru výstupu „Počet podporovaných operací“ se však jeví jako reálné.

Tabulka 4.9-8: Kvantifikace indikátorů výstupu pro opatření I.1.4

	Počet podporovaných operací	Celkový objem investic (v tisících EUR)
Kvantifikace indikátorů výstupu za období 2007 - 2013 podle PRV	1 210	173 847
Aktuální stav k 1.3.2010	91	15 920,82
Míra provádění v %	7,52	9,16

Zdroj: IS SZIF k 1.3.2010.

Pro účely hodnocení opatření I.1.4 níže hodnotitel vychází z jiných hodnot výše uvedených indikátorů výstupu, a to z dat k 1.3.2010. Hodnoty ostatních indikátorů použitých pro hodnocení opatření totiž byly k dispozici právě k 1.3.2010 a nebyly součástí Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010. Zároveň je na místě upozornit, že hodnoty k indikátorům výstupu „Počet podporovaných operací“ a „Celkový objem investic“ vycházejí z dat k projektům se ŽOP, nikoli k projektům již proplaceným. Indikátory počítají pouze hodnoty u proplacených projektů, ale pro přiblížení se pokroku v realizaci bylo přihlédnuto k datům za projekty s podanou ŽOP.

Tabulka 4.9-9: Kvantifikace indikátorů výstupu pro opatření I.1.4 na základě dat k projektům s podanou ŽOP k 1.3.2010

	Počet podporovaných operací	Celkový objem investic (v tisících EUR)
Kvantifikace indikátorů výstupu za období 2007 - 2013 podle PRV	1 210	173 847
Aktuální stav k 1.3.2010	233	47 888
Míra provádění v %	19,3	27,6

Zdroj: PRV, leden 2010; Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010

Hodnocení podopatření I.1.2.3 Lesnická infrastruktura

4.9.4 Výsledky a dopady opatření

Podopatření je zaměřeno na výstavbu, modernizaci, rekonstrukci nebo celkové opravy lesní infrastruktury. V rámci opatření jsou podporovány tři různé typy infrastruktury:

- lesní cesty nad 2 m šíře (záměr a)
- zařízení upravující vodní režim (záměr b)
- ostatní infrastrukturní objekty a zařízení sloužící lesnímu hospodářství (záměr c)

K 18.5.2010 bylo podáno 149 žádostí o proplacení, tzn. že byl realizován stejný počet projektů. Jedná se pouze o projekty schválené ve 2. a 5. kole. Co se týče lesních cest, žádný ze schválených projektů těchto kol se netýkal výstavby nové cesty, všechny se týkaly oprav/rekonstrukcí cest. Naprostá většina projektů (140) byla zaměřena na lesní cesty, tedy záměr a). Pouze 8 projektů bylo zaměřeno na zařízení upravující vodní režim, tedy záměr b). Jen 1 projekt byl zaměřen na záměr c), tedy ostatní infrastrukturní objekty. Opatření tak doposud přispělo v naprosté většině případů (94 %) k rozvoji fyzického potenciálu rekonstrukcí lesních cest. Situace schválených projektů k 18.5.2010 (tedy za 2., 5. a 8. kolo příjmu žádostí) je podobná. Z 241 schválených projektů jich bylo 219 v záměru a), 20 v záměru b) a pouze 2 v záměru c).

Evaluátor se proto v hodnocení dosavadních výsledků opatření 125 (I.1.2.3) soustředil pouze na záměr a), tedy budování lesních cest.

Hodnotitel na základě kritéria účinnosti konstatuje růst průměrných celkových způsobilých výdajů (nákladů) na rekonstrukci 1 km lesní cesty. Zatímco růst nákladů mezi projekty realizovanými v rámci OP RVMZ v roce 2005 a projekty 2. kola PRV korespondoval s vývojem Indexu cen stavebních děl CZ-CC 2112 - Místní a účelové komunikace, mezi 2. a 5. kolem PRV se od vývoje tohoto Indexu výrazně odchýlil. Více než proporcionální růst nákladů na rekonstrukci 1 km lesní cesty v 5. a 8. kole by mohla vysvětlit změna charakteru prováděných prací. Tuto hypotézu je nutné ověřit.

Výdaje na spolufinancování rekonstrukce 1 km lesní cesty se rovněž zvyšují, a to z důvodu zvýšení procentuální míry spolufinancování a růstu nákladů. Postupně dochází k vyšším výdajům na spolufinancování v důsledku vyšších nákladů na rekonstrukci, neboť tyto se zvyšují, zatímco procentuální míra spolufinancování se postupně kolo od kola snižuje. V PRV se tak reálně snižuje potenciál veřejné podpory z hlediska rozsahu podpořených rekonstrukcí lesních cest, a to s růstovou tendencí.

V souvislosti s tímto je patrné, že se rovněž snižuje množství projektů, které je schopno opatření podpořit. Při zachování současné průměrné výše spolufinancování na projekt (ve všech

záměrech) bude indikátor výstupu „Počet podpořených akcí“ naplněn za využití dané alokace pouze z 82 %. Poptávka po podpoře z opatření 125 (I.1.2.3) však na druhou stranu převyšuje jeho alokaci nejvíce ze všech opatření OSY I. Míra realizace projektů bez obdržení podpory je v rámci opatření OSY I nejnižší.

Hodnotitel konstatuje nižší úroveň kontroly ve srovnání s jinými opatřeními OSY I. Většina projektů v opatření je realizována prostřednictvím ohlášení stavby, u něhož není zajištěna kontrola technického provedení prací, a existuje proto riziko, že technické provedení neodpovídá na celé délce úseku projektové dokumentaci. Další skutečností je neexistence maximálních limitů způsobilých výdajů na m², která může dát prostor pro přeceňování realizovaných prací. Hodnotitel v doporučeních reflektuje výše zmíněné skutečnosti a navrhuje jejich řešení.

Rekonstrukce lesních cest velmi významně přispěla ke zpřístupnění dříve obtížně přístupných částí lesa pro těžební a/nebo odvozní techniku a celkově k lepšímu přístupu do větší části lesních pozemků. Rekonstrukce lesních cest má rovněž významný potenciál zvýšit cestovní ruch v podpořených oblastech.

Positivní vliv podporovaných investic na konkurenceschopnost podpořených podniků se neprokázal. Investice však mohou mít vliv na snížení nákladů na těžbu, přibližování a odvoz dřeva.

4.9.5 Závěry a doporučení

Opatření 125 (I.1.2.3) podle očekávání pozitivně přispívá k rozvoji fyzického potenciálu lesních pozemků. V době střednědobého hodnocení však jde prozatím v naprosté většině projektů o lepší přístup do větší části lesních pozemků a o zpřístupnění lesa pro lesnickou techniku. Pouze ve velmi malé míře opatření podporuje úpravu vodního režimu nebo budování ostatních infrastrukturních objektů lesního hospodářství. Velmi nízká míra žádostí v záměru b), úpravy vodního režimu, vedla od 8. kola k zavedení preferenčního kritéria „oprava nebo vybudování retenční nádrže“, což je hodnotitelem vítáno a může vést ke zvýšení počtu žádostí v tomto záměru.

Hlavní závěr hodnotitele se týká účinnosti projektů v rámci záměru a). Výrazný růst cen způsobilých výdajů na rekonstrukci 1 km lesní cesty v 5. a 8. kole totiž neodpovídá vývoji Indexu cen stavebních děl CZ-CC 2112 - Místní a účelové komunikace. To může být způsobeno změnou charakteru prováděných rekonstrukcí. V každém případě však dochází ke zvyšování veřejných výdajů na fyzickou jednotku (1 km rekonstruované lesní cesty), čímž se snižuje potenciál veřejné podpory z hlediska rozsahu podpořených rekonstrukcí lesních cest. Tato skutečnost kontrastuje s vysokou poptávkou po podpoře, která není uspokojena. Na základě těchto faktů evaluátor formuluje svá hlavní doporučení.

Na základě realizovaných analýz hodnotitel doporučuje:

- Cena rekonstrukce 1 km lesní cesty roste rychleji než Index cen stavebních děl CZ-CC 2112 - Místní a účelové komunikace. Hypotézou za zvyšováním nákladů je změna struktury prováděných rekonstrukcí z důvodu zaměření na lesní cesty vyšší kategorie, použití nákladnějších materiálů a/nebo větším rozsahem prací. Tato hypotéza musí být ověřena expertním posouzením charakteru prováděných prací.
- Stanovit si jasné priority co se týče cílů opatření. Pokud bude ověřena hypotéza změny struktury prováděných rekonstrukcí, měl by Řídící orgán vyhodnotit tento aspekt v souvislosti s vysokou poptávkou po podpoře z opatření. Řídící orgán by měl v tomto případě rozhodnout, je-li žádoucí provádět rekonstrukce cest vyšších kategorií, rekonstrukce s použitím nákladnějších materiálů a/nebo rekonstrukce rozsáhlejší nebo je-li žádoucí uspokojit větší množství žadatelů.
- Pokud si Řídící orgán stanoví prioritu uspokojit větší množství žadatelů, kontrolu nad náklady může zajistit přijetí opatření zavedení maximálních limitů způsobilých výdajů na m² (metr čtvereční) u rekonstrukcí lesních cest, a to podle kategorie lesní cesty (L1, L2, L3, L4). Takto stanovené limity mohou sloužit Řídícímu orgánu jako manažerský nástroj, pomocí něhož bude dosaženo rekonstrukce předem stanovené délky lesních cest. To znamená, že tímto nástrojem lze dosáhnout plánované hodnoty indikátoru výstupu „Délka nově vystavených/rekonstruovaných lesních cest“, jejíž stanovení hodnotitel Řídícímu orgánu rovněž doporučuje.
- Revidovat plánovanou hodnotu indikátoru výstupu „Počet podporovaných operací“, a to směrem dolů.
- Stanovit plánovanou hodnotu indikátoru výstupu „Délka nově vystavených/rekonstruovaných lesních cest“.
- Vzhledem k převisu poptávky nad nabídkou evaluátor doporučuje rozšířit systém hodnocení projektů o další kritéria. Evaluátor si je vědom rozšíření preferenčních kritérií od 8. kola příjmu žádostí o dvě kritéria zohledňující účelnost. Nicméně, projekty splňující tato preferenční kritéria mohou být stále ještě dosti rozdílné z hlediska jejich přínosu a potřeby. Za účelem výběru těch nejpřínosnějších a nejpotřebnějších projektů evaluátor navrhuje přidání další úrovně posuzování, za níž by byly dodatečně udělovány body, nyní však již při procesu hodnocení projektů a nikoli formou uplatňování kritérií samotnými žadateli. Toho by se dalo docílit několika způsoby:
 - Hodnocením předložených projektů, konkrétně podkapitol 3.1. Zdůvodnění projektu a 3.4. Výsledky projektu. Žadatelé by byli na tuto skutečnost předem upozorněni. Na základě tohoto posouzení by hodnotitel projektu mohl udělit body za přínos a potřebnost na předem určené škále, nikoli tedy jednotné bodové hodnocení.
 - Vyjádření odborného lesního hospodáře k současné a potenciální míře využívání předmětné komunikace.

- Místní šetření předložených žádostí, kde by byla účelnost a potřebnost posouzena. Hodnotitel zde doporučuje ex-ante kontrolu předložených projektů na místě za účelem zjištění skutečného stavu poškození lesní cesty.
- U projektů nad určitý finanční limit celkových způsobilých výdajů stanovit povinnost stavebního dozoru, přestože je stavba realizována prostřednictvím ohlášení stavby. Stavební dozor by se stal způsobilým výdajem v rámci opatření.
- U všech projektů zavést povinnost příjemce informovat RO SZIF 14 dní před zahájením prací o této skutečnosti, a to pod hrozbou sankce (A – 10 % částky dotace). Určitý počet namátkově vybraných projektů by poté byl v průběhu realizace vystaven kontrole správného technického provedení.

4.9.6 Odpovědi na evaluační otázky

Evaluační otázka 1251: Do jaké míry přispěl program k restrukturalizaci a rozvoji fyzického potenciálu zdokonalením infrastruktury?	
Hodnotící kritérium	Zdokonalení infrastruktury přispělo k rozvoji fyzického potenciálu
Indikátory	Indikátor výstupu: Celkový objem investic
	Indikátor výstupu: Délka nově vystavených/rekonstruovaných lesních cest (km)
Odpověď na evaluační otázku	
Naprostá většina projektů se žádostí o proplacení (94 %) byla zaměřena na rekonstrukci lesních cest. U 132 projektů 2. a 5. kola se žádostí o proplacení bylo zrekonstruováno 236,34 km lesních cest. Pokud budou realizovány všechny projekty 8. kola, bude za 132 projektů 2. a 5. kola a u projektů 8. kola dohromady zrekonstruováno 334,46 km. Na základě dat z IS SZIF a z evaluační studie předchozího programu (OP RVMZ) byl zaznamenán růst průměrných celkových způsobilých výdajů (nákladů) na rekonstrukci 1 km lesní cesty. Růst nákladů mezi projekty realizovanými v rámci OP RVMZ v roce 2005 a projekty 2. kola PRV korespondoval s vývojem Indexu cen stavebních děl CZ-CC 2112 - Místní a účelové komunikace. Růst nákladů mezi 2. a 5. kolem PRV převýšil vývoj Indexu CZ-CC 2112 o 19 procentních bodů a mezi 5. a 8. kolem PRV o 42,8 procentních bodů. Za více než proporcionálním růstem nákladů na rekonstrukci 1 km lesní cesty v 5. a 8. kole může stát změna charakteru prováděných prací. Za touto hypotézou mohou stát tři důvody: 1. Rekonstrukce se ve vyšší míře týkají vyšší kategorie lesních cest 2. Rekonstrukce jsou prováděny s použitím nákladnějších materiálů 3. Rekonstrukce jsou rozsáhlejší – zahrnují ve větší míře doprovodné prvky – zejména protierozní opatření V souvislosti s tímto je doporučeno expertní posouzení prováděných prací. Výdaje na spolufinancování rekonstrukce 1 km lesní cesty se rovněž zvyšují. Za tímto nárůstem stojí na jedné straně zvýšení maximálního spolufinancování z 50 % v OP RVMZ na 100 % v PRV;	

na druhé straně potom pojednané zvyšující se náklady na rekonstrukci. Postupně dochází k vyšším výdajům na spolufinancování v důsledku vyšších nákladů na rekonstrukci, neboť tyto se zvyšují, zatímco procentuální míra spolufinancování se postupně kolo od kola snižuje. V PRV se tak reálně snižuje potenciál veřejné podpory z hlediska rozsahu podpořených rekonstrukcí lesních cest, a to s růstovou tendencí. Oproti OP RVMZ bylo PRV schopno poměrně podpořit ve 2. kole 1,92krát menší, v 5. kole 2,1krát menší a v 8. kole 2,29krát menší délku rekonstruovaných lesních cest.

Pokud by cena rekonstrukcí lesních cest u těchto tří kol stoupala úměrně Indexu CZ-CC 2112, pak by bylo možno ze stejné výše veřejných prostředků (ceteris paribus za stejné procentuální výše spolufinancování zaznamenané v jednotlivých kolech PRV) podpořit rekonstrukci 388,27 km lesních cest, tedy o 53,81 km více, než bude reálně rekonstruováno (334,46 km).

V souvislosti s tímto je patrné, že se rovněž snižuje množství projektů, které je schopno PRV podpořit. Indikátor výstupu „Počet podpořených akcí“ nebude pravděpodobně za využití schválené alokace naplněn. Pokud bude dosavadní průměrná výše spolufinancování na projekt za tři proběhlá kola zachována po zbytek programového období, bude oproti plánované hodnotě 392 projektů možno podpořit o 70 projektů méně, tedy 322. Indikátor by tak byl ze schválené alokace naplněn z 82,14 %.

Poptávka po podpoře z opatření 125 (I.1.2.3) převyšuje jeho alokaci o 88,3 procentních bodů, což je nejvíce ze všech opatření osy I. Míra realizace projektů bez obdržení podpory je však v rámci opatření osy I nejnižší. Evaluátor tuto mrtvou váhu odhaduje na 10 %.

Evaluátor v opatření konstatuje nižší úroveň kontroly ve srovnání s jinými opatřeními osy I. Většina projektů v opatření je realizována prostřednictvím ohlášení stavby, u něhož není zajištěna kontrola technického provedení prací a existuje proto riziko, že technické provedení neodpovídá na celé délce úseku projektové dokumentaci. Další skutečností je neexistence maximálních limitů způsobilých výdajů na m², která může dát prostor pro přečeňování realizovaných prací.

Rozšíření preferenčních kritérií v 8. kole umožnilo preferovat projekty a) zaměřené na rekonstrukci vyšších kategorií lesních cest 1L a 2L (82 % všech schválených projektů), b) s větší účelností z hlediska podpory rekonstrukce cest navazujících nebo vyúsťujících na stávající cestní síť typu 1L a 2L (84 % všech schválených projektů). Alespoň jedno z těchto dvou kritérií uplatnilo 49 z 51 schválených projektů (96 %).

Rekonstrukce lesních cest velmi významně přispěla k rozvoji fyzického potenciálu u podpořených subjektů, a to z hlediska zpřístupnění dříve obtížně přístupných částí lesa pro těžební a/nebo odvozní techniku (90 % dotazovaných) a celkově z hlediska lepšího přístupu do větší části lesních pozemků (88 % dotazovaných). Rekonstrukce lesních cest má rovněž významný potenciál zvýšit cestovní ruch v podpořených oblastech: 69 % dotazovaných se domnívá, že rekonstrukce zvýšila a 74 %, že zvýší turistický ruch v oblasti.

Zodpovídání evaluační otázky 1252 se zakládá na metodologickém přístupu k hodnocení výsledkového indikátoru R.2 Nárůst HPH v podporovaných hospodářstvích / podnicích, který je

uveden v samostatné příloze. Tento přístup je doplněn analýzou provozních ukazatelů. Analýza je dále podložena dotazníkovým šetřením a osobními polostrukturovanými rozhovory.

Shrnutí vývoje ukazatelů hospodářské činnosti mezi lety 2008 a 2009 u vzorku podpořených podniků a srovnávací skupiny

Tabulka 4.9-10: Podpořené podniky

Ukazatel	2008	2009	Δ
Výkony (mld Kč)	0,43	0,40	-8%
Výkonová spotřeba (mld Kč)	0,32	0,27	-15%
HPH (mld Kč)	0,113	0,125	11%
Počet zaměstnanců (přepočtený)	403	379	-6%
Produktivita práce (tis. Kč/přepočtený zaměstnanec)	279,7	329,6	18%
Osobní náklady (mld Kč)	0,12	0,12	-2%
NHPH	0,93	1,06	14%

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dat z ČSÚ

Tabulka 4.9-11: Podpořené podniky nad 200 ha

Ukazatel	2008	2009	Δ
Prům. vlastní náklady na těžbu dřeva (Kč/m ³)	141	130	-8%
Náklady na přibližování dřeva v (Kč/m ³)	180	165	-15%
Náklady na odvoz dřeva v (Kč/m ³)	133	116	11%

Zdroj: Vlastní výpočet na základě Výkazu Les 1-01

Tabulka 4.9-12: Srovnávací skupina

Ukazatel (mld)	2008	2009	Δ
Výkony	0,83	0,82	0%
Výkonová spotřeba	0,72	0,68	-5%
HPH	0,107	0,141	33%
Počet zaměstnanců (přepočtený)	430	409	-5%
Produktivita práce (tis. Kč/přepočtený zaměstnanec)	248,1	346,1	39%
Osobní náklady (ON)	0,13	0,11	-10%
NHPH	0,84	1,24	48%

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dat z ČSÚ

Tabulka 4.9-13: Srovnávací skupina nad 200 ha

Ukazatel	2008	2009	Δ
Prům. vlastní náklady na těžbu	229	251	10%

dřeva (Kč/m ³)			
Náklady na přibližování dřeva v (Kč/m ³)	173	175	1%
Náklady na odvoz dřeva v (Kč/m ³)	139	152	9%

Zdroj: Vlastní výpočet na základě Výkazu Les 1-01

Evaluační otázka 1252: Do jaké míry zvýšil program konkurenceschopnost zemědělských hospodářství a lesních podniků zdokonalením infrastruktury?	
Hodnotící kritérium	Investice přispěly ke zlepšení konkurenceschopnosti podpořených podniků
Indikátory	Výsledkový indikátor: R.2 Nárůst HPH v podporovaných hospodářstvích / podnicích
	Doplňkový výsledkový indikátor 1: Výkony
	Doplňkový výsledkový indikátor 2: Výkonová spotřeba
	Doplňkový výsledkový indikátor 3: Osobní náklady
	Doplňkový výsledkový indikátor 4: Normovaná HPH
	Doplňkový výsledkový indikátor 5: Produktivita práce
	Doplňkový výsledkový indikátor 6: Průměrné vlastní náklady v Kč/m ³ na těžbu dřeva
	Doplňkový výsledkový indikátor 7: Náklady na přibližování dřeva v Kč/m ³
	Doplňkový výsledkový indikátor 8: Náklady na odvoz dřeva v Kč/m ³
Odpověď na evaluační otázku	
Neproduktivní investice typu zdokonalení infrastruktury obecně nemají prokazatelný vliv na konkurenceschopnost. Vliv se neprokázal ani v případě opatření 125 (I.1.2.3). Podpora mohla mít nicméně vliv na snížení nákladů na těžbu, přibližování a odvoz dřeva. Na základě analýzy ukazatelů hospodářské činnosti u skupiny podpořených vzrostla NHPH o 14 %, z 0,93 na 1,06. Lepší dynamiku prokázaly podniky ve srovnávací skupině, u nichž vzrostla NHPH o 48 %, z 0,84 na 1,24. U obou skupin se výkonová spotřeba vyvíjela podobně. U skupiny podpořených podniků klesla o 15 %, přičemž výkony poklesly o 8 %. U srovnávací skupiny poklesla o 5 %, přičemž její výkony zůstaly prakticky stejné. Produkční funkce se tak vyvíjela u obou skupin podniků více méně podobně. Výraznější růst NHPH u nepodpořených způsobil výrazný pokles osobních nákladů o 10 %, zatímco u podpořených podniků osobní náklady poklesly pouze nepatrně, o 2 %. Vliv na konkurenceschopnost není možné konstatovat. Pomocným vysvětlením může být i vázání části manažerské kapacity na administrativu podpořené investice. Další analýza byla provedena pouze u podniků s výměrou lesa vyšší než 200 ha, a to u odlišné skupiny příjemců a srovnávací a skupiny oproti analýze ukazatelů hospodářské činnosti. Byl posouzen vývoj provozních ukazatelů. U podpořených podniků lze konstatovat pokles nákladů (na 1 m³ dřeva) na těžbu (o 8 %), přibližování (o 8 %) a na odvoz (o 13 %). Podniky srovnávací skupiny čelí růstu těchto nákladů	

(těžba o 10 %, přibližování o 1 % a odvoz o 10 %).

Hodnocení opatření I.1.4 Pozemkové úpravy

4.9.7 Výsledky a dopady opatření

Je zřejmé, že opatření mělo zásadní vliv ve smyslu akcelerace fyzické realizace (především komplexních) pozemkových úprav (PÚ). Existence opatření je proto ze strany expertů i zapojených účastníků hodnocena velmi pozitivně. PRV zde zapadá do komplexních procesů PÚ a umožňuje převedení zpracované a na KN zapsané PÚ do reality. Data ukazují, že za roky 2008 – 2009 financoval PRV až 65 % nákladů na fyzickou realizaci PÚ. Toto zjištění zapadá do kontextu analyzovaných dopadů finančních nástrojů EU, které PÚ financovaly před spuštěním PRV: Finanční prostředky EU významným způsobem zprostředkovávají skutečnou realizaci PÚ, tedy fakt, že PÚ neskončí pouze u nového vymezení vlastnických vztahů a jejich zaměření, ale dosáhne se jejich komplexní realizace.

Oproti tomu příspěvek PRV k ostatním činnostem souvisejícím s PÚ je marginální. To však není nutné vnímat negativně – PRV působí tam, kde tyto dodatečné zdroje financování přinesou největší změnu a přidanou hodnotu. Stabilní financování dřívějších fází PÚ v odpovídající výši je zajištěno, neexistuje tak potřeba zapojovat prostředky PRV do těchto fází (jinými slovy, vyšší zapojení PRV do předchozích fází by sice mělo za důsledek akceleraci zpracování návrhů a vytyčení PÚ, ty by však čekaly déle na svou fyzickou realizaci). Navíc je v rámci PRV uznatelná jen malá část výdajů souvisejících s činnostmi dřívějších fází PÚ.

Určitým problémem, který však souvisí s problematikou PÚ jako celku, je fakt, že realizace PÚ do značné míry stojí maximálně na parciálních analýzách jejich komponentů, velmi málo systematizovaných sdílených zkušenostech s dopady PÚ a obecně spíše na hypotézách změny, kterou realizovaná PÚ přináší. Prozatím chybí empirické analýzy a hodnocení dopadu realizovaných PÚ, které by nejen poskytly lepší informace ohledně dopadů PÚ na lokální a regionální úrovni (ať už co se týče ekonomických hledisek nebo kvality života obecně), ale také umožnily kvalitnější hodnocení vlivu PÚ na konkurenceschopnost zemědělských podniků, který je ovšem vždy pouze zprostředkovaný a nepřímý.

4.9.8 Závěry a doporučení

Opatření I.1.4 je jedním z nástrojů, s jehož pomocí jsou v ČR realizovány pozemkové úpravy. Zapadá tedy do komplexu nástrojů pozemkových úprav a v tomto kontextu musí být také hodnoceno. Evaluace opatření prokázala jednoznačný přínos opatření k akceleraci pozemkových úprav v ČR, a to zejména v oblasti jejich fyzické realizace. Opatření se tedy významnou měrou podílí na tom, aby se zmenšoval podíl pozemkových úprav, které sice byly naplánoány, vyměřeny a zapsány do katastru nemovitostí, ale v důsledku nedostatečných finančních

prostředků nebyly fyzicky realizována společná zařízení, bez nichž není možné považovat pozemkovou úpravu za ukončenou. V této akceleraci fyzické realizace (ve většině případů již dříve naplánovaných a zapsaných) pozemkových úprav je tak nutné vidět největší přínos opatření.

Na základě realizovaných analýz evaluátor doporučuje následující:

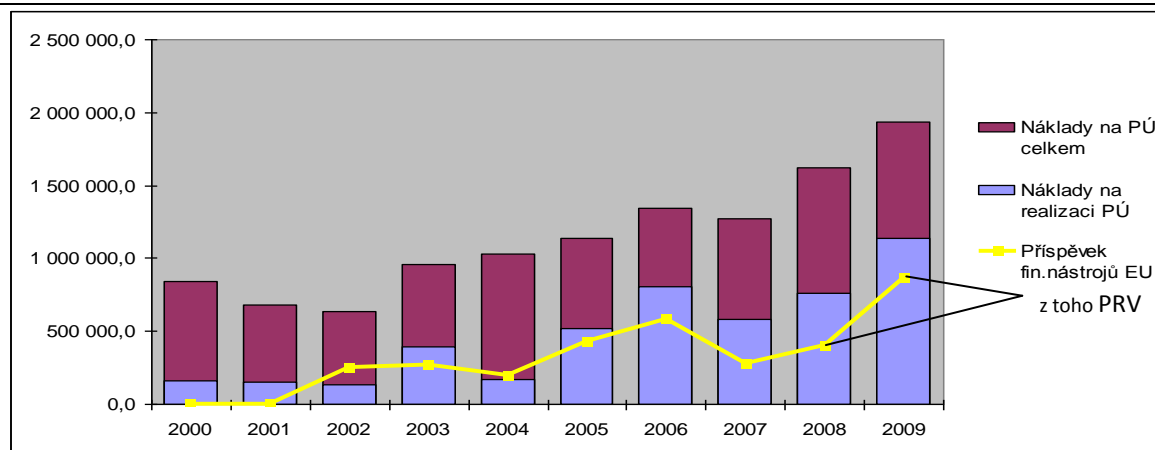
- Neměnit výši alokace a zaměření opatření I.1.4. Je zřejmé, že pro opatření existuje dostatečná absorpční kapacita, jeho výsledky a dopady jsou navíc, v kontextu realizace PÚ, do kterých jsou jednotlivé projekty zapojeny, velmi pozitivně hodnoceny. Vzhledem k faktu, že počet pozemkových úprav, které čekají na svou fyzickou realizaci stále výrazně převažuje nad počtem ukončených pozemkových úprav, je možné očekávat stabilně uspokojivou absorpční kapacitu opatření²⁰.
- S výše uvedeným souvisí doporučení, že v případě nedostatečné absorpce jiného opatření a přerozdělování jeho alokace může být opatření I.1.4, vzhledem ke stabilní absorpční kapacitě i své efektivity, jedním z cílů pro navyšování alokace.
- Evaluátor doporučuje využít části prostředků PRV alokovaných na technickou pomoc na zpracování několika komplexních případových studií – hodnocení dopadu realizované PÚ na lokalitu jako celek, a to zejména z pohledu zvyšování konkurenceschopnosti v rámci této lokality. Dané případové studie (a jejich metodika) mohou být využity pro ex-post hodnocení PRV. Hodnotit příspěvek opatření ke konkurenceschopnosti dané lokality (a jejich zemědělských hospodářství) na základě předem daných a pro celé opatření jednotných monitorovacích indikátorů není, vzhledem ke značně individualizované podobě jednotlivých PÚ, realizovatelné při zachování nároků na kvalitu a přesnost takového monitoringu.
- Má-li se zvýšit vypovídající hodnota doplňujících („orientačních“) indikátorů výstupu kvantifikujících aktivitu d) opatření I.1.4 (tedy délka nově vybudovaných a rekonstruovaných komunikací, výměra protierozních a vodohospodářských opatření a opatření k ochraně životních prostředí), musí být dosaženo srovnatelného způsobu vykazování těchto indikátorů ze strany příjemců.

4.9.9 Odpovědi na evaluační otázky

Evaluační otázka 1251: Do jaké míry přispěl program k restrukturalizaci a rozvoji fyzického potenciálu zdokonalením infrastruktury?	
Hodnotící kritérium	Investice přispěly k restrukturalizaci a rozvoji fyzického potenciálu
Indikátory	Indikátor výstupu: Počet podporovaných operací
	Indikátor výstupu: Celkový objem investic
	Indikátor výstupu: Plocha vyměřených pozemků pro zpracování návrhu PÚ

²⁰ Pouze pro ilustraci: k 31. 12. 2009 evidoval ÚPÚ celkem 991 komplexních pozemkových úprav, které byly zapsány na katastru nemovitostí (jsou tedy připraveny na fyzickou realizaci), 747 je rozpracováno.

	Indikátor výstupu: Počet nových pozemků vycházející ze schváleného návrhu PÚ
	Indikátor výstupu: Plocha nových pozemků vycházející ze schváleného návrhu PÚ
	Indikátor výstupu: Počet vyměřených pozemků
	Indikátor výstupu: Plocha vyměřených pozemků
	Indikátor výstupu: Nově vybudované komunikace
	Indikátor výstupu: Rekonstruované komunikace
	Indikátor výstupu: Protierozní opatření
	Indikátor výstupu: Vodohospodářská opatření
	Indikátor výstupu: Opatření k ochraně životního prostředí
	Indikátor výsledku doplňkový: Počet vlastnických parcel před zahájením a po ukončení PÚ
	Indikátor výsledku doplňkový: Nárůst plochy s realizovanými PÚ (v % z výměry ZPF)
	Pomocný indikátor: Celkové prostředky vynaložené na PÚ a jejich členění na jednotlivé aktivity (ÚPÚ)
	Pomocný indikátor: Celkové prostředky vynaložené na realizaci jednotlivých společných zařízení realizace PÚ (ÚPÚ)
	Pomocný indikátor: Plocha a počet zpracovaných návrhů JPÚ a KPÚ (ÚPÚ)
Odpověď na evaluační otázku	
Příspěvek opatření I.1.4 k restrukturalizaci fyzického potenciálu je marginální a pohybuje se okolo 1% - 1,5% celkových investic do restrukturalizace. To ovšem vyplývá z faktu, že financování restrukturalizace je stabilně zajištěno z jiných zdrojů. Opatření I.1.4 výrazným způsobem přispělo k rozvoji fyzického potenciálu prostřednictvím investic do realizace společných zařízení pozemkových úprav. Příspěvek PRV k této fyzické realizaci p.ú. dosahuje za roky 2008 – 2009 téměř 65% celkových investic do fyzické realizace. Do tohoto typu aktivit zároveň plyne více než 95% celkové alokace opatření I.1.4. PRV tak, v návaznosti na předchozí podpory ze strany finančních nástrojů EU, do značné míry umožnilo vlastní fyzickou realizaci PÚ, tedy zejména budování společných zařízení. Tento fakt naznačuje zejména srovnání trendů objemu investic směřujícího do realizace PÚ a objemu příspěvku EU na PÚ – je zřejmé, že oba trendy kopírují podobnou křivku a jsou na sebe navázány. Graf 4.9-1: Struktura výdajů na PÚ a jejich podpora finančními nástroji EU (v tis. Kč).	

Zdroj: ÚPÚ.

Evaluační otázka 1252: Do jaké míry zvýšil program konkurenceschopnost zemědělských hospodářství a lesních podniků zdokonalením infrastruktury?

Hodnotící kritérium	Investice přispěly ke zlepšení konkurenceschopnosti podniků v podpořených oblastech
Indikátory	Indikátor výstupu: Počet podporovaných operací
	Indikátor výstupu: Celkový objem investic
	Indikátor dopadu: Hospodářský růst
	Indikátor dopadu: Produktivita práce
	Pomocný indikátor: Celkové prostředky vynaložené na PÚ a jejich členění na jednotlivé aktivity (ÚPÚ)
	Pomocný indikátor: Celkové prostředky vynaložené na realizaci jednotlivých společných zařízení realizace PÚ (ÚPÚ)

Odpověď na evaluační otázku

Kvantifikace příspěvku opatření ke zlepšení konkurenceschopnosti je na úrovni celého opatření velmi obtížná nebo dokonce nemožná při zachování požadavků na přesnost a kvalitu takového měření. Hodnocení musí být založeno na komplexních případových studiích vlivu PÚ na konkrétní lokalitu, ty ovšem prozatím nejsou dostupné. Zlepšení konkurenceschopnosti, resp. pozitivní trend realizace pozemkových úprav na konkurenceschopnost dané oblasti, tak je možné vyvodit na základě literatury a jí poskytnutých parciálních analýz jednotlivých společných zařízení, nikoliv ovšem kvantifikovat.

4.10 Opatření 211, 212 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA) (II.1.1.)

4.10.1 Použitá data

- Monitorovací systém SZIF
- Zemědělská účetní datová síť (FADN)
- Český statistický úřad (zejména statistická ročenka krajů)
- LPIS
- Dotazníkový průzkum mezi příjemci opatření²¹

4.10.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.10-1: Finanční význam opatření 211 a 212

Schválená alokace EU+ ČR v EUR			
	Kód opatření 211 a 212	OSA II	Celkem PRV
Finanční prostředky (EUR)	706 495 657	1 945 738 851	3 670 068 292
v %	100	36,31	19,25

Zdroj: PRV, leden 2010

Detailní přehled administrace opatření v jednotlivých letech je uveden v tabulce 4.10-2. V průběhu let je znatelný postupný nárůst počtu žádostí a celkové výměry pozemků, na které byly dotace požadovány.

Tabulka 4.10-2: Přehled průběhu administrace žádostí opatření 211 a 212 v jednotlivých letech

Opatření II. 1.1 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech	2007		2008		2009	
	Zaregistrované	Proplacené	Zaregistrované	Proplacené	Zaregistrované	Proplacené
	Žádosti o dotaci (ks)	10 328	9 619	10 746	9 997	11 549
Výměra (ha)	760 700	743 000	769 669	745 440	775 619	518 849
Fin. prostředky (EUR)	101 297 003	98 891 916	102 450 490	100 093 040	102 638 590	45 676 040
Fin. prostředky (CZK)	2 788 200 000	2 722 000 000	2 701 004 718	2 638 852 907	2 753 280 177	1 225 259 773

Pozn. Kurz EUR/CZK podle Výroční zprávy PRV 2009; rok 2007 - 27,525 rok 2008 - 26,364, rok 2009 - 26,825; Tabulka znázorňuje kumulativní čerpání.

Zdroj: Výroční zprávy PRV rok 2007, 2008 a pracovní verze VZ 2009 k 21. 6. 2010

²¹ Výsledky šetření nebyly schopny reflektovat jednotlivé oblasti LFA.

4.10.3 Věcný pokrok opatření

Tabulka 4.10-3: Kvantifikace indikátorů výstupu opatření 211 a 212

	Počet podpořených podniků ve znevýhodněných oblastech horských	Počet podpořených podniků ve znevýhodněných oblastech jiných než horských	Plocha podporované zemědělské půdy v horských LFA oblastech	Plocha podporované zemědělské půdy v jiných než horských LFA oblastech
Kvantifikace indikátorů výstupu za období 2007 - 2013 podle PRV	3 500	5 600	300 000	400 000
Aktuální stav k 31. 12. 2009	4 319	6 543	394 111	436 471
Míra provádění v %	123,40	116,84	131,37	109,12

Pozn.: Tabulka znázorňuje absolutní čerpání, tj. jedná se o čistý přírůstek opatření.

Zdroj: PRV, leden 2010; Pracovní verze VZ 2009 k 21. 6. 2010 - Monitorovací tabulky

Počet i finanční objem zaregistrovaných žádostí plán z PRV převyšuje a je zřejmé, že dojde k překročení tohoto předpokladu i na konci období.

4.10.4 Výsledky a dopady opatření

Fyzická výměra podporovaných travních porostů v průběhu hodnoceného období stoupá, a tudíž dochází k jejímu využívání, resp. nedochází k jejímu opouštění. V jednotlivých letech dochází k nárůstu podpořené půdy o cca 0,3-1,6 % oproti hodnotám z předchozího roku. Dostupná data neposkytují informace o tom, zdali byla v průběhu sledovaného období nepřetržitě obdělávána půda na úrovni jednotlivých podniků, nicméně dokládají nárůst v kontextu celé České republiky.

Blízkost rozsahu podpořené půdy a půdy způsobilé dokládá, že podmínky platby jsou nastaveny takovým způsobem, který umožňuje většině žadatelů čerpání prostředků na plochy, které jsou k podpoře způsobilé.

Stanovení vlivu plateb LFA na zachování životaschopného společenství je z metodického hlediska spojeno s řadou úskalí, protože stabilitu venkovských společenství ovlivňuje řada dalších faktorů, jakými jsou např. hustota populace, věková struktura, zajištění zdravotní péče a veřejných služeb, dostupnost oblastí, možnosti pracovních míst a bydlení.

Z tohoto důvodu se tedy hodnocení zaměřuje na vliv plateb ve vztahu k životaschopnosti zemědělských podniků, jako jednoho z článků venkovského společenství. Z provedených analýz vyplývá, že platby LFA slouží v méně příznivých oblastech k vytvoření zisku ze zemědělské činnosti (platí pro oblasti H), jinými slovy podniky by bez plateb LFA byly v této oblasti ztrátové a nebyly by v dlouhodobém horizontu životaschopné. Stejně tvrzení lze aplikovat i pro roky 2008 a 2009 pro oblasti S. Pro podniky v oblasti O přispěly platby k podstatné eliminaci rozdílů výše hrubé přidané hodnoty mezi touto oblastí a podniky situovaných v produkčně příznivějších

oblastech v roce 2007, v dalších letech se nicméně na základě sledovaného vzorku ocitly tyto podniky ve ztrátě, přestože vyrovnávací příspěvky tuto ztrátu podstatnou měrou snížily. Je třeba zmínit, že se do ekonomických výsledků sledovaných podniků promítly v průběhu hodnoceného období dopady celosvětové hospodářské krize a sledované ekonomické ukazatele významně ovlivnily.

Příspěvek opatření k podpoře udržitelných systémů zemědělského hospodaření byl posuzován dle přístupu z předchozího programového období. V tomto smyslu veškeré podpořené plochy vykazují zatížení dobytčími jednotkami pod stanovenou míru udržitelnosti 2 VDJ/ha. Opatření kvůli charakteru integrované produkce v ČR (uplatňováno pouze pro vinice, ovocné sady a zeleninu) nevykazuje žádný průnik výměr s IP. Průnik výměr podporovaných v tomto opatření a zároveň zařazených v systému ekologického zemědělství vzrostl v průměru od roku 2007 z 15,8 % na 38,3 % v roce 2009.

Klíčovým aspektem opatření ve vztahu k zachování krajiny a ke zlepšení životního prostředí je jeho nastavení. Na rozdíl od většiny zemí EU se v ČR poskytují platby výhradně na travní porosty a tím se vytváří nepřímý tlak na snižování zornění v méně příznivých oblastech. Travní porosty, ve srovnání s ornou půdou, vykazují celou řadu pozitivních vlivů na krajinu a životní prostředí obecně. Vliv nepřímého působení opatření je demonstrován na modelových případech u snižování vstupů N a ochraně půdy před erozí ve srovnání s potenciálním nárůstem orné půdy na úkor podporovaných travních porostů. Poměrně významným aspektem působícím na zachování kulturního rázu a údržbu krajiny je nastavení základního způsobu/managementu ošetřování podporovaných travních porostů v rámci opatření a rovněž poměrně významný průnik s agroenvironmentálními opatřeními, zvláště v roce 2009, kdy řada žadatelů AEO z předchozího programového období ukončila v roce 2008 pětileté závazky a nově se nahlásila do AEO v rámci PRV.

4.10.5 Závěry a doporučení

Vyrovňovací platby pokrývají v téměř plném rozsahu předpokládaný rozsah cílových hodnot ploch podporované zemědělské půdy v horských a jiných LFA oblastech, čímž přispívají v obecné rovině k nepřetržitému využívání půdy v těchto oblastech. Rovněž je třeba zmínit skutečnost, že opatření vykazuje nejen vysokých hodnot vůči stanoveným cílům, ale i vysokou míru průniku celkové půdy způsobilé k podpoře a půdy skutečně podpořené.

Vyrovňovací příspěvky dále velkou měrou přispívají k udržení životaschopnosti zemědělských subjektů prostřednictvím vyrovnání rozdílů ve výsledku zemědělského hospodaření mezi oblastmi LFA a příznivějšími produkčními oblastmi. Toto vyrovnání výsledků hospodaření zajišťují příspěvky plně pro oblasti H a S, v případě kategorie O provozní ztráta podniků v této oblasti dosahuje takové míry, že současná výše plateb LFA nepokrývá vyrovnání handicapů plně. Výše uvedeným působením předcházejí platby opouštění hospodaření v těchto oblastech a přispívají k udržení pracujících v tomto sektoru jako součást společenství na venkově.

Doporučení:

- Programový dokument (resp. jeho příloha) uvádí Indikátory výchozího stavu pro posuzování kontextu a dopadů v souladu s hodnotícím rámcem EU. Nicméně, vzhledem k charakteru opatření a cílům na jednotlivých úrovních, je stanovený rámec pro hodnocení dopadů nedostačující. Zatímco zvolené indikátory kontextu mají přímou vazbu na výsledky opatření, zvolený rámec nedává odpověď na otázku, vůči jakým hodnotám dopady posuzovat (tzn. míru příspěvku opatření k dopadu programu). Doporučujeme zvážit doplnění těchto indikátorů. Jednou z možných variant by mohla být míra příspěvku plateb na celkové HPH podniků.

4.10.6 Odpovědi na evaluační otázky

Evaluační otázka 2111 a 2112: Do jaké míry přispěly vyrovnávací příspěvky k zajištění nepřetržitého využívání zemědělské půdy v horských oblastech / v jiných než horských oblastech?	
Hodnotící kritérium	Využívání zemědělské půdy je nepřetržité.
Indikátory	Pomocný výstupový indikátor ve vztahu k hodnotícímu kritériu: Meziroční změna ve výměře podporované půdy (v ha)
Vyrovňovací příspěvky zajistily nepřetržité využívání zemědělské půdy v horských oblastech/ oblastech jiných než horských v míře bezmála 100 % předpokládaného stavu. V jednotlivých letech dochází k nárůstu podpořené půdy o cca 0,3-1,6 % oproti hodnotám z předchozího roku. Nejnižší nárůst proběhl mezi lety 2007 a 2008 u oblasti H (0,93 %, mezi lety 2008 a 2009 o 0,33 %). Nejvyšší nárůst proběhl naopak mezi lety 2007 a 2008 u oblasti S (1,59 %; mezi lety 2008 a 2009 pak již jen 0,36 %). V případě oblasti O se nárůst mezi lety 2007 a 2008 rovnal 1,32 %, mezi lety 2008 a 2009 pak 0,92 %. Současně byla prokázána blízkost rozsahu podpořené půdy a půdy způsobilé, což dokládá, že podmínky platby jsou nastaveny takovým způsobem, který umožňuje většině žadatelů čerpání prostředků na plochy, které jsou k podpoře způsobilé. Platby LFA jsou tak využívány ve velmi vysoké míře a poukazují tím i na vysokou úspěšnost realizace opatření. Z dostupných dat vyplývá, že fyzická výměra podporovaných travních porostů stoupá, a tudíž na ní dochází v průběhu hodnoceného období k plnění předepsaného managementu, a tedy k jejímu využívání (dostupná data nicméně neposkytují informace o tom, zdali byla v průběhu sledovaného období nepřetržitě obdělávána půda na úrovni jednotlivých podniků). Předpokládanými důvody nárůstu podpořené plochy jsou zejména: • o podporu žádají ti, kteří zatravnili části orné půdy a následně požádali o podporu v rámci tohoto opatření, • o podporu žádají ti, kteří v předchozích letech nesplňovali některé z kritérií	

způsobilosti,   • opětovné obdělávání opuštěné půdy. Na základě porovnání bilance ploch nebyly zjištěny prokazatelné indikace opuštění půdy.

Evaluační otázka 2112 a 2122: Do jaké míry přispěly vyrovnávací příspěvky k zachování životaschopného společenství na venkově v horských oblastech / v jiných než horských oblastech?

Hodnotící kritérium	Přiměřená životní úroveň farmářů Pokračování ve využívání zemědělské půdy je kritické pro udržení životaschopného společenství na venkově
Indikátory	Pomocný indikátor pro měření výsledkového indikátoru 1 Míra pokrytí zisku na ha z.p. podniků průměrnými platbami LFA na ha z. p. (na základě dat FADN v členění dle jednotlivých typů zatřídění podniků)

Odpověď na evaluační otázku

Ze srovnání zisku s výší plateb LFA jednoznačně vyplývá, že platby LFA slouží v méně příznivých oblastech k vytvoření zisku ze zemědělské činnosti (platí pro oblasti H), jinými slovy podniky by bez plateb LFA byly v této oblasti ztrátové a nebyly by životaschopné. Stejně tvrzení lze aplikovat i pro roky 2008 a 2009 pro oblasti S. Pro podniky v oblasti O přispěly platby k podstatné eliminaci rozdílů výše hrubé přidané hodnoty mezi touto oblastí a podniky situovaných v produkčně příznivějších oblastech v roce 2007, v dalších letech se nicméně na základě sledovaného vzorku ocitly tyto podniky ve ztrátě. Vyrovnávací příspěvky přesto umožnily tuto ztrátu podstatnou měrou snížit.

Vyrovnávací příspěvky zvýšily životaschopnost – ziskovost podniků ve všech oblastech, a to v následující míře: v oblastech H (46,7 % způsobilých ploch LFA) a S (15,7 % způsobilých ploch LFA) a snížení provozní ztráty v oblasti O (37,6 % způsobilých ploch LFA).

Z výsledků dotazníkových šetření vyplývá významný vliv plateb LFA pro setrvání příjemců v místě bydliště jakožto členů venkovského společenství.

Evaluační otázka 2113 a 2123: Do jaké míry přispělo opatření LFA k zachování nebo podpoře udržitelných systémů zemědělského hospodaření?

Hodnotící kritérium	Souběh udržitelných systémů hospodaření z hlediska ochrany životního prostředí (EZ) s podporou LFA.
Indikátory	Výstupový indikátor 28 - Počet podpořených podniků ve znevýhodněných oblastech horských
	Výstupový indikátor 29 Plocha podporované zemědělské půdy v horských LFA oblastech
	Výstupový indikátor 30 Počet podpořených podniků ve znevýhodněných oblastech jiných než horských

	Výstupový indikátor 31 Plocha podporované zemědělské půdy v jiných než horských LFA oblastech
	Výstupový indikátor 34 Počet podniků s agroenvironmentální podporou (pro EZ)
	Výstupový indikátor 36 Skutečně podporovaná plocha v AEO (pro EZ)

Odpověď na evaluační otázku

Platby LFA přispěly k zachování nebo podpoře udržitelných systémů zemědělského hospodaření na 100 % zemědělské půdy v případě extenzivního zatížení VDJ/ha a dále minimálně v míře odpovídající průniku ploch podpořených v opatření LFA a výměry půdy využívané jako ekologické zemědělství. Na konci hodnoceného období představovalo 17,9 % žádostí o platby LFA subjekty podporované v EZ a v průměru 38,2 % podporované půdy v LFA je zároveň evidováno v EZ. Výrazné jsou ukazatele poměru podporované půdy v oblastech H (50,5 %) a oblastech S (47,6 %). Nižší je naopak tento podíl v případě oblasti O (19,3 %).

Evaluační otázka 2114 a 2124: Do jaké míry přispělo opatření k zachování krajiny a ke zlepšení životního prostředí?

Hodnotící kritérium	Příspěvek k údržbě krajiny a k ochraně životního prostředí
Indikátory	R6 Nárůst plochy území se způsobem hospodaření, který přispívá ke Zlepšení kvality půdy (vedlejší efekt opatření) - omezení eroze (voda / vítr / obdělávání půdy)
	Pomocný výsledkový indikátor – bilance vstupů dusíku v porovnání s ornou půdou
	Pomocný výsledkový indikátor - Půda chráněná před erozním smyvem vyjádřená v tunách za rok a v Kč za rok v porovnání s ornou půdou
	Pomocný výsledkový indikátor – Synergické působení s AEO ovlivňující údržbu krajiny

Odpověď na evaluační otázku

Opatření svým nastavením vytváří tlak na snižování zornění a podporu travních porostů, jejichž ohospodařování je z hlediska ochrany životního prostředí příznivější. Úbytkem 10 % výměr travních porostů by se zvýšily vstupy dusíku o 1,24 tis. tun N za rok (10% úbytek) a současně by se zvýšil potenciál vodní eroze půdy v řádu 898,2 tis. tun půdy v hodnotě 179,7 mil. Kč. Stanovením minimálního způsobu údržby travních porostů pak opatření přispívá k údržbě kulturního rázu krajiny přibližně na 81 % všech travních porostů v ČR. Synergie s AEO - na více jak 86 % způsobilých ploch opatření 211 a 212 je uplatňováno AE podopatření Ošetřování travních porostů. Více než 6 tis. ha orné půdy bylo zatravněno v LFA z titulu Zatravnění orné půdy v rámci AEO.

4.11 Opatření 213 Platby v rámci oblastí NATURA 2000 a rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES (WFD) (II.1.2.)

Opatření se skládá ze dvou podopatření II.1.2.1. Platby v rámci Natury 2000 na zemědělské půdě (9,74% alokace 213) a II.1.2.2. Platby související se směrnicí Rady 2000/60/ES (90,26% alokace 213). Podopatření II.1.2.2. nebylo do konce roku 2009 implementováno.

4.11.1 Použitá data

- Monitorovací systém SZIF
- Výroční zprávy PRV
- Dotazníkový průzkum mezi příjemci opatření
- Data portálu justice.cz (www.portal.justice.cz)

4.11.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.11-1: Finanční význam opatření 213

Schválená alokace EU+ ČR v EUR			
	Kód opatření 213	OSA II	Celkem PRV
Finanční prostředky (EUR)	59 615 336	1 945 738 851	3 670 068 292
V %	100	3,06	1,62

Zdroj: PRV, leden 2010

Tabulka 4.11-2: Přehled průběhu administrace žádostí opatření 213 v jednotlivých letech

Opatření II.1.2 Platby v rámci oblastí Natura 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES						
	2007		2008		2009	
	Zaregistrovano	Proplaceno	Zaregistrovano	Proplaceno	Zaregistrovano	Proplaceno
Žádosti o dotaci (ks)	175	133	209	164	223	0
Výměra (ha)	2 790	2 483	3745	3 377	3 741	0
Fin. prostředky (EUR)	312 487	278 140	419 405	378 280	417 360	0
Fin. prostředky (CZK)	8 601 200	7 332 880	11 057 193	10 147 361	11 195 682	0

Pozn.: Kurz EUR/CZK podle Výroční zprávy PRV 2009; rok 2007 - 27,525, rok 2008 - 26,364, rok 2009 - 26,825; Tabulka znázorňuje kumulativní čerpání.

Zdroj: Výroční zprávy PRV rok 2007, 2008 a Pracovní verze VZ 2009 ke 21.6.2010

Počet podávaných žádostí se pomalu rok od roku zvyšuje a tento trend dokumentuje tabulka č. 4.11-2. V roce 2009 nebyly žádosti propláceny z důvodu vyplácení zálohy SAPS a proto byly dovypláceny v lednu 2010.

Celkem bylo proplaceno 12,8 % z finančních prostředků určených pro podopatření II.1.2.1 na celé programové období.

4.11.3 **Věcný pokrok opatření**

Tabulka 4.11-3: Kvantifikace indikátorů výstupu opatření 213

	Počet podpořených podniků	Celková podpořená rozloha (ha)
Kvantifikace indikátorů výstupu za období 2007 - 2013 podle PRV	300 ²²	4 000 ²³
Aktuální stav k 31.12. 2009	204	3 819
Míra provádění v %	68	94,48

Pozn.: Tabulka znázorňuje absolutní čerpání, tj. jedná se o čistý přírůstek opatření.

Zdroj: PRV, leden 2010; Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010 - Monitorovací tabulky

Zaregistrováno bylo celkem 223 žádostí o dotaci, což odpovídá 68 % plánované hodnoty za programové období. Dá ale předpokládat, že se bude počet žádostí zvyšovat. Celkem bylo podle monitorovacích tabulek k 31.12.2009 podpořeno 3 819 ha zemědělské půdy, což je na úrovni 95,49 % očekávaného rozsahu čerpání podopatření. Podopatření by mělo být využito podle plánu a nastavené indikátory výstupu by měly být naplněny.

4.11.4 **Výsledky a dopady opatření**

Opatření předchází opouštění půdy a podporuje udržitelné obhospodařování, což lze ilustrovat prostřednictvím změny výměry podpořené půdy. Výměra podpořené plochy půdy se ve srovnání let 2007 a 2009 změnila u téměř poloviny žadatelů. Ze skupiny žadatelů, u kterých změna nastala, pak výměra způsobilé půdy ve srovnání stavu k 31.12.2007 a k 31.12.2009 u 43 % poklesla a u 57 % žadatelů naopak výměra vzrostla. V případě zvýšení výměry se jedná v průměru o nárůst obhospodařované plochy o téměř 50 %, v případě snížení výměry se průměrně tato plocha snížila o cca 13 %. Obecně tedy dochází k nárůstu plochy podpořené v tomto opatření.

Míra příspěvku opatření k ochraně hospodaření v oblastech Natura 2000 byla posuzována v několika rovinách. Při posouzení poměru půdy podpořené a celkové zemědělské půdy příjemců vyplynulo, že u právnických osob, které v letech 2007-2010 podaly žádosti o platbu je průměrné zastoupení podporovaných ploch v rozsahu 7,8 % celkové rozlohy zemědělské půdy žadatele, u fyzických osob je tento poměr výrazně vyšší a dosahuje přibližně 20,5 %. Tato skutečnost jednoznačně souvisí s průměrnou velikostí hospodářství žadatelů. Je tedy zřejmé, že podpora je obecně vztažena na relativně menší výměry podniků právnických osob a nebude hrát zásadní roli v celkové ekonomice a tudíž nebude klíčovým faktorem při ochraně hospodaření v oblastech Natura 2000. Nicméně, u fyzických osob představují podporované plochy v tomto opatření již 1/5 celkové užívané rozlohy zemědělské půdy.

²² vztahující se pouze k podopatření II.1.2.1 Platby v rámci Natury 2000

²³ vztahující se pouze k podopatření II.1.2.1 Platby v rámci Natury 2000

Z pohledu míry zastoupení travních porostů na celkové výměře zemědělské půdy jednotlivých příjemců bylo zjištěno, že u fyzických osob se zastoupením travních porostů nad 50 % zemědělské půdy daného hospodářství dosahuje průměrné zastoupení podporovaných ploch 22 % z celkové rozlohy. V případě právnických osob s hospodářstvím se zastoupením travních porostů nad 50 % zemědělské půdy podniku dosahuje rozloha podpořených travních porostů 11 % z celkové zemědělské půdy podniku.

Vliv tohoto opatření na životní prostředí není přímo svázán s jeho nastavením, ale vychází z obecného legislativního rámce, který je na jedné straně tvořen předpisy společenství ošetřující problematiku oblastí Natura 2000 a na straně druhé národní legislativou, kterou je především zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, v platném znění a jeho prováděcí předpisy. Mírou příspěvku tohoto opatření k ochraně krajiny a životního prostředí je tedy úroveň absorpce tohoto opatření a udržení stálého obhospodařování vymezených ploch a tím předcházení opouštění půdy s jeho negativními dopady. Výměra podpořených ploch v rámci tohoto opatření od začátku programové období vykazuje vzestupnou tendenci, kdy v roce 2007 bylo podpořeno 2 790,1 ha a v roce 2009 už podpořená výměra travních porostů činila 3 819,4 ha. Podpořená výměra v roce 2009 přitom představuje 95,5 % stanovené cílové podpořené výměry (4000 ha) uvedené v PRV pro celé programovací období.

4.11.5 Závěry a doporučení

Opatření je využíváno ve vysoké míře a již v polovině programovacího období (v roce 2009) je uplatňováno na 95,5 % výměry stanovené zpracovatelem PRV jako operativní cíl opatření. Jeho realizace ve vztahu k možnému rozsahu v PRV je na úrovni téměř 90 %.

Od začátku programovacího období vzrostla podporovaná výměra o 1029,3 ha na současnou výměru 3 819,4 ha. Jedním z výstupů realizovaného dotazníkového šetření na vzorku žadatelů je zjištění, že zhruba 50 % dotázaných by pokračovalo v hospodaření i bez poskytované podpory. Tento výsledek je jednak pravděpodobně způsoben faktem, že výměry v oblastech Natura 2000 nehrají v rámci celkových výměr dotázaných podniků zásadní význam pro jejich ekonomickou udržitelnost, resp. životaschopnost, taktéž tady hrají důležitou roli fakt, že postupy hospodaření v oblastech Natura 2000 jsou legislativně dané.

Zastoupení půdy podpořené v opatření 213 je výrazně vyšší u žadatelů z řady fyzických osob 20,5 % oproti počtu žadatelů z řad právnických osob (7,8 %), které většinou vykazují výrazně vyšší výměry zem. půdy v rámci podniku. To dokládá rostoucí význam plateb opatření 213 spíše pro menší podniky (převážně fyzické osoby).

Doporučení:

- V systému FADN navýšit počet subjektů hospodařících na způsobilé půdě tohoto opatření pro možnost posouzení příspěvku opatření k zachování ekonomické životaschopnosti alespoň na úrovni 5 % vzorku žadatelů v tomto opatření.

Tento aspekt je zvláště důležitý v letech, kdy dochází k ekonomickým disturbancím v sektoru, jak tomu bylo v hodnoceném období, kdy zemědělství, stejně jako jiné sektory hospodářství, zasáhla celosvětová finanční krize. Hodnotitel doporučuje zároveň se správcem FADN uzavřít dohodu o průběžném sledování ekonomických ukazatelů u relevantních subjektů a zabezpečit tak plynulou řadu dat, podle které se bude moci hodnotit výsledek opatření na konci programovacího období.

- Podobně jako u opatření 211 a 212 Programový dokument (resp. jeho příloha) neuvádí indikátory výchozího stavu pro posuzování dopadů. Chybí tak informace vůči jakým hodnotám se mají dopady posuzovat (tzn. míru příspěvku opatření k dopadu programu). Hodnotitel doporučuje zvážit doplnění tohoto indikátoru (indikátorů).
- Urychlit přípravu opatření II.1.2.2. Rámcová směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES v návaznosti na úroveň zpracování Plánu oblastí povodí, neboť zavedení opatření přispívajících k ochraně kvality vod jsou jedním z klíčových témat a úkolů na celoevropské úrovni.

4.11.6 Odpovědi na evaluační otázky

Evaluační otázka 2131: Do jaké míry přispěly vyrovnávací příspěvky k udržitelnému obhospodařování lokalit Natura 2000?	
Hodnotící kritérium	Opatření předchází opouštění zemědělské půdy v podpořených oblastech
Indikátory	Výstupový indikátor 1 - 33 Plocha zemědělské půdy, na kterou byla poskytnuta podpora
	R6 Nárůst plochy území se způsobem hospodaření, který přispívá k zabránění marginalizace a opouštění půdy
	Pomocný výstupový indikátor se vztahem k hodnotícímu kritériu – Podíl podpořené z.p. kterou obhospodařují žadatelé na celkové způsobilé z.p. v lokalitách Natura 2000
Odpověď na evaluační otázku	
Efektivnost opatření a jeho příspěvek k předcházení opouštění zemědělské půdy v podpořených oblastech dokládá skutečnost, že opatření dosáhlo z 95,5% operativního cíle ve vztahu k výměře podpořené plochy.	
Z 213 příjemců v daném opatření se výměra podpořené plochy půdy ve srovnání let 2007 a 2009 změnila u téměř poloviny z nich (u 102 žadatelů). Z této skupiny žadatelů pak výměra způsobilé půdy ve srovnání stavu k 31.12.2007 a k 31.12.2009 u 43 % z nich poklesla a u 57 % žadatelů naopak výměra vzrostla. V případě zvýšení výměry se jedná v průměru o nárůst obhospodařované plochy o téměř 50 %, v případě snížení výměry se průměrně tato plocha snížila o cca 13 %. Obecně tedy dochází k nárůstu plochy podpořené v tomto opatření a opatření předchází opouštění z.p. v podpořených oblastech.	
Z odpovědí vybraného vzorku žadatelů vyplývá poměrně značná vůle zemědělských subjektů dále hospodařit na dotčených plochách i bez podpory z Programu rozvoje venkova (téměř	

51 %) ²⁴. Nicméně na téměř stejný počet příjemců by tato změna vliv měla. Tato změna by se projevila buď omezením hospodaření (necelých 28 %), popřípadě jeho úplným přerušením (necelých 20 %).

Odpověď na evaluační otázku 2132 Do jaké míry přispěly vyrovnávací příspěvky k účinnému obhospodařování půdy v povodích řek dotčených rámcovou směrnicí o vodě? Není zpracována, neboť v průběhu tohoto hodnocení nebyla podpora dle článku 38 nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 (opatření II.1.2.2. Rámcová směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES) v ČR implementována.

Evaluační otázka 2133: Do jaké míry přispěly vyrovnávací příspěvky k ochraně hospodaření v těchto oblastech?

Hodnotící kritérium	Opatření poskytuje odpovídající úroveň příjmů zemědělců
Indikátory	Výstupový indikátor 1 - 32 Počet podporovaných hospodářství v oblastech soustavy Natura 2000
	Výsledkový indikátor R6 Nárůst plochy území se způsobem hospodaření, který přispívá k zabránění marginalizace a opouštění půdy
	Pomocný výstupový indikátor se vztahem k hodnotícímu kritériu - Vývoj podpořených ploch u podpořených subjektů vůči celkové ploše těchto podniků
	Pomocný výsledkový indikátor – Vývoj příjmu subjektů hospodařících v oblastech Natura 2000

Odpověď na evaluační otázku

Míra vlivu příspěvku k ochraně hospodaření v těchto oblastech byla hodnocena prostřednictvím:

- porovnání vývoje podpořených ploch u podpořených subjektů vůči celkové ploše těchto podniků,
- porovnání hospodářského výsledku příjemců před zdaněním vůči výši poskytnuté dotace.

Míru, kterou platby opatření přispívají k ochraně hospodaření v oblastech Natura 2000, bylo nezbytné posoudit v kontextu poměru půdy podpořené a celkové zemědělské půdy příjemců.

U právnických osob, je průměrné zastoupení podporovaných ploch v rozsahu 7,8 % celkové rozlohy zemědělské půdy žadatele, u fyzických osob poměr dosahuje 20,5 %. Skutečnost souvisí s velikostí hospodářství: u fyzických osob v průměru 118 ha; u právnických osob 1149 ha.

Pro účely posouzení ekonomického vlivu plateb byla dále porovnána výše plateb s ročním hospodářským výsledkem před zdaněním. Data byla dostupná pouze pro právnické osoby. U nich dosahovala výše ročního příspěvku kalkulovaného na základě sazby poskytované na 1 ha (vynásobeného počtem hektarů) 2,52 – 4,71 % celkového hospodářského výsledku podniku

²⁴ Vysoké procento odpovědí typu, že by zrušení podpory nemělo vliv na další hospodaření je dáno faktem, že v lokalitách Natura 2000 je legislativně stanoven způsob hospodaření.

před zdaněním.

Výše uvedené údaje naznačují, že platby částečně přispívají k ochraně hospodaření v oblastech Natura 2000.

Evaluační otázka 2134: Do jaké míry přispěly vyrovnávací příspěvky k zachování krajiny a ke zlepšení životního prostředí?

Hodnotící kritérium	Opatření přispívá k údržbě krajiny a k ochraně životního prostředí
Indikátory	Výstupový indikátor 1 - 33 Plocha zemědělské půdy, na kterou byla poskytnuta podpora
	Výsledkový indikátor R6 Nárůst plochy území se způsobem hospodaření, který přispívá k • zabránění marginalizace a opouštění půdy
	Pomocný výsledkový indikátor1 – Podíl podpořené z.p. kterou obhospodařují žadatelé na celkové způsobilé z.p. v lokalitách Natura 2000

Odpověď na evaluační otázku

Vlastní nastavení opatření nemá přímý vliv na ochranu životního prostředí – tento aspekt vychází z obecně platného legislativního rámce.

Prostřednictvím extenzivního managementu travních porostů, však na bezmála 90 % způsobilých ploch (tzn. 3 819,4 ha z z 4 267,7 ha) zabezpečuje základní ošetření travních porostů (sekání, spásání) a tím přispívá k údržbě krajiny a současně zabraňuje vytlačování cenných lučních společenstev invazními druhy či náletovými dřevinami.

4.12 Opatření 214 Agroenvironmentální opatření (II.1.3.)

4.12.1 Použitá data

- Výroční zprávy PRV
- Monitorovací systém IS SZIF
- LPIS
- Výsledky studií a monitorovacích projektů prováděných v rámci opatření OSY II
- data AOPK (vrstva mapování biotopů České republiky a nálezová databáze Agentury ochrany přírody a krajiny ČR)
- data VÚMOP (erozní ohroženost, zranitelné oblasti nitráty)
- Hodnotící zprávy o stavu a vývoji evropsky významných přírodních fenoménů z hlediska ochrany evropsky významných druhů a typů přírodních stanovišť v ČR za období 2004-2006.
- CRF 2007, 2008 (Common Reporting Format), informace z Národní inventarizační zprávy 1990 – 2010 (NIR), Národní GHG inventarizační report za období 1990-2008
- ČSÚ a Zprávy o stavu zemědělství pro roky hodnoceného období
- Dotazníková šetření
- Expertní panel

4.12.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.12-1: Finanční význam opatření 214

Schválená alokace EU+ ČR v EUR			
	Kód opatření 214	OSA II	Celkem PRV
Finanční prostředky (EUR)	1 054 302 836	1 945 738 851	3 670 068 292
Z toho Cíl konvergence	1 044 576 541	53,69 %	28,46 %
Z toho Cíl Konkurenceschopnost	9 726 295	0,50 %	0,27 %

Zdroj: PRV, leden 2010

Detailní přehled průběhu administrace PRV nám dává tabulka níže, ve které je vidět postupný náběh realizace opatření. V roce 2008 řada žadatelů z předchozího programovacího období ukončila pětiletý závazek a nově se v roce 2009 nahlašovali do opatření PRV. To vysvětluje masivní nárůst žadatelů v roce 2009.

Tabulka 4.12-2: Přehled průběhu administrace žádostí PRV opatření 214 v jednotlivých letech

Opatření II. 1.3 Agroenvironmentální opatření						
	2007		2008		2009	
	Zaregistrováno	Proplaceno	Zaregistrováno	Proplaceno	Zaregistrováno	Proplaceno
Žádosti o dotaci (ks)	3 605	0	4 928	3 276	11 988	4 840
Výměra (tis. ha)	389 900	0	443 979	375 283	1 235 680	575 270
Fin. prostředky (EUR)	54 855 586	0	60 467 940	48 670 530	141 048 782*	59 547 372
Fin. prostředky (Kč)	1 509 900 000	0	1 594 176 770	1 283 149 853	3 783 633 577	1 597 358 264

Pozn.: Kurz EUR/CZK podle Výroční zprávy PRV 2009; rok 2007 - 27,525, rok 2008 - 26,364, rok 2009 - 26,825; Tabulka znázorňuje kumulativní čerpání.

* údaj IS SZIF 2010

Zdroj: Výroční zprávy PRV rok 2007, 2008 a Pracovní verze VZ 2009 ke 21.6.2010

Na cíl konkurenceschopnost je vyčleněno 9,7 mil. € na celé období 2007 – 2013.

Tabulka 4.12-3: Přehled průběhu administrace žádostí PRV opatření 214 v jednotlivých letech – Cíl konkurenceschopnost

PRV	2007		2008		2009		2010
	zaregistrováno	proplaceno	zaregistrováno	proplaceno	zaregistrováno	proplaceno	proplaceno
Žádosti o dotaci (ks)	4	0	3	3	4	2	4
Výměra (ha)	15	0	12	11	19,68	7	19,68
Finanční prostředky (CZK)	136 839	0	65 756	120389	131 255	51129	131 255
Finanční prostředky (EUR)	4 971	0	2 494	4374	4 893	1939	4 893

Pozn.: Kurz CZK/EUR podle Výroční zprávy PRV 2009; rok 2007 - 27,525, rok 2008 - 26,364, rok 2009 - 26,825; Tabulka znázorňuje kumulativní čerpání.

Zdroj: IS SAP SZIF

4.12.3 Věcný pokrok opatření

Tabulka 4.12-4: Kvantifikace indikátorů výstupu opatření 214

	Počet podniků s agroenvironmentální podporou	Celková podpořená plocha v AEO v ha	Skutečně podporovaná plocha v AEO v ha	Celkový počet závazků
Kvantifikace indikátorů výstupu za období 2007 - 2013 podle PRV	12 000	1 500 000	1 000 000	18 000
Aktuální stav k 31.12. 2009	4 508	580 517	443 723	10 366
Míra provádění v %	37,57	38,70	44,37	57,58

Pozn.: Tabulka znázorňuje absolutní čerpání, tj. jedná se o čistý přírůstek opatření.

Zdroj: PRV, leden 2010; Pracovní verze VZ 2009 ke 21.6.2010 – Monitorovací tabulky

Podle výstupových indikátorů, je opatření implementováno dobře a navržené cíle budou dosaženy anebo překročeny.

4.12.4 Výsledky a dopady opatření

Agroenvironmentální opatření jsou komplexní soubor podopatření a managementů, který svým charakterem celkově podporuje zachování udržitelných systémů zemědělského hospodaření z hlediska ochrany přírody a krajiny.

V rámci hodnocení byly zvažovány nejen účinky opatření na jednotlivá témata výsledkových indikátorů, tak jak jsou Českou republikou reportována v rámci monitorovacích tabulek příslušným orgánům EU, ale hodnotitel se pokusil zohlednit i vedlejší účinky některých podopatření/titulů.

Vzhledem k pětiletému charakteru závazků jsou při hodnocení častěji využívány informace o zařazených plochách nebo o plochách/výměrách figurujících v žádostech o zařazení do opatření a nikoliv jen o podpořených plochách, neboť příjemci pomoci jsou povinni dodržovat předepsané managementy po dobu trvání závazku a to i za teoretické situace, že v některém roce o podporu nezažádají, nebo jim bude vyplacena se zpožděním. Obecně se poskytování podpor v rámci tohoto opatření posouvá o jeden kalendářní rok. Informace o (potenciálně) zařazené ploše tedy lépe vystihují podstatu vlivů, výsledků a dopadů, kterým opatření přispívá k ochraně životního prostředí.

Zařazená výměra v opatření, resp. výměra na níž byla podána žádost o zařazení v jednotlivých podopatřeních/titulech za období 2007 – 2009 výrazně narůstá.

Opatření	2007	2008	2009
	ha	ha	ha
A1	150 331,90	185 003,23	362 323,26
A2	31 574,72	32 762,23	34 418,53
B	189 839,67	209 593,82	741 121,54
C1	16 332,67	21 751,97	30 590,65
C2	4 925,05	5 125,80	79 530,36
C3	369	548	1056

Zdroj: data LPIS, k 31.5. příslušného kalendářního roku.

Ve všech letech je patrný stoupající trend výměry zemědělské půdy na níž jsou jednotlivá podopatření a tituly uplatňovány. Jedním z podstatných faktorů ovlivňující markantní nárůst v roce 2009 byl přechod řady žadatelů z agroenvironmentálních opatření HRDP pro období 2004 - 2006 do závazků PRV.

Z hlediska vlivu na biodiverzitu lze obecně říci, že agroenvironmentální opatření mají významný vliv na ochranu biologické rozmanitosti zejména z hlediska ohrožení stanovišť a druhů hnojením. Z provedených analýz je rovněž patrný pozitivní vliv opatření na ochranu před upouštěním od hospodaření, hromaděním organické hmoty a rovněž před šířením invazních druhů. Jejich pozitivní dopad je však limitován tím, že významná výměra ploch cenných biotopů se nachází mimo půdní bloky zemědělské půdy a tudíž možný vliv opatření na zlepšení biodiverzity je poněkud zúžen. Hospodářící subjekty účastníci se agroenvironmentálních opatření si volí, nebo

nemají jinou možnost než si zvolit obecnější (méně cílené) tituly, které jim umožňují flexibilitu z hlediska způsobu hospodaření na místo lépe cílených a pro biodiverzitu vhodnějších titulů. Ze závěrů *in situ* monitoringu na vybraných podpořených lokalitách vyplývá, že opatření se obecně projevují vyšším počtem zjištěných druhů; vliv na další aspekty diverzity jako je vyrovnanost druhového složení nelze prokázat. Intenzita pozitivního účinku roste s dobou, po kterou se dané opatření uplatňuje. Ze srovnání dopadů na jednotlivé skupiny organismů lze soudit, že příznivější dopady mají jednotlivá opatření na rostliny (na které byl původně design titulů navržen) než na hmyz nebo ptáky. Co do životních strategií se rostlinná společenstva vesměs posunovala směrem od většího zastoupení druhů tolerantních vůči disturbancím k druhům více tolerujícím environmentální stres a intenzivnější kompetici. Ošetřování travních porostů – titul Druhově bohaté pastviny je jediné opatření, kde se během času snížila druhová bohatost rostlin.²⁵

K metodickému provedení monitoringu hodnotitel uvádí celou řadu doporučení, která by měla zvýšit jeho efektivitu a především spolehlivost výstupů, které jsou v mnoha aspektech diskutabilní. Monitoring zaměřený na vliv ekologického zemědělství a integrované produkce, jejichž převážná část je zahrnuta v AEO, ukázal pozitivní přínos těchto způsobů hospodaření na vinicích a v sadech ve vztahu k biologické rozmanitosti.

Z hlediska vlivu opatření na kvalitu vody jsou významná podopatření nebo tituly, které se podílejí na snižování vstupů na zemědělskou půdu. Především se jedná o Ošetřování travních porostů, Zatrávňování orné půdy a Biopásy. Působení meziplodin nebylo v rámci analýz hodnoceno, jelikož přes příznivý účinek fixace dusíku v biomase rostlin v podzimním období se u převážně využívaných vymrzajících druhů zvyšuje vyplavování N z odumřelých zbytků v jarním období. Z modelových analýz vyplývá, že odhad potenciálu těchto opatření na snižování vstupů dusíku se pohybuje za hodnocené období v řádu 25,7 tis. tun N v čistých živinách oproti situaci bez implementovaných opatření. Z provedeného *in situ* monitoringu na modelové lokalitě povodí řeky Želivky (vodní nádrž Švihov) vyplývá, že AEO jsou vysokou měrou zastoupeny v třídách zranitelnosti I, II přesahující v letech 2007 a 2008 30 % výměr všech AEO aplikovaných ve sledovaném povodí. V roce 2009 v důsledku výrazného nárůstu výměr AEO v celém povodí VN Švihov kleslo procento zastoupení AEO v třídách zranitelnosti na 20,23 %. I přes relativní pokles v roce 2009 představuje hodnota 1/5 z celkových výměr AEO v povodí VN Švihov uplatněných právě ve zranitelných oblastech vysokou hodnotu. Výsledky analýzy ukazují, že dochází k mírnému poklesu koncentrací dusičnanového dusíku v povrchových vodách. Dále podle dostupných dat dochází v některých povodích ke snižování vysokých koncentrací amoniakálního dusíku, v některých případech byl prokázán statisticky průkazný dlouhodobý lineární trend. Tyto výsledky naznačují snižování fekálního a antropogenního zatížení sledovaných vod ve vybraných povodích. Obdobné výsledky platí pro fosfor. Z provedené analýzy však nelze dovodit míru přímého vlivu opatření, neboť nejsou dostupné spolehlivé informace o vlivu ostatních faktorů ovlivňujících koncentrace výše uvedených látek. Kromě toho,

²⁵ Je nutné podotknout, že toto opatření se zaměřuje na lokality, které jsou ze všech monitorovaných lokalit druhově nejcennější.

dopady konkrétních AEO na tvorbu jakosti vod povrchových toků jsou na základě vyhodnocení dat za krátké časové období obtížně stanovitelné.

Hlavním problémem z hlediska kvality a ochrany půdy v ČR je eroze. Více než 46 % půd na území České republiky je silně ohroženo erozí půdy, kdy povrchový odnos přesahuje hodnotu 4,6 tun zeminy na hektar za rok. Při hodnocení vlivu agroenvironmentálních opatření na omezení eroze půdy byly posuzovány dotační tituly podopatření Péče o krajinu – Zatravňování orné půdy, Meziplodiny a Biopásy. Z provedených geografických analýz vyplývá, že implementací výše uvedených dotačních titulů se předešlo v souvislosti s erozí smyvu půdy v řádu 392 tis. tun zeminy v hodnotě 78,2 mil. Kč.

Přestože příspěvek agroenvironmentálních opatření k zmírnění klimatických změn není v rámci indikátorů R6 reportován, lze u některých podopatření/titulů vysledovat určitý vliv na redukcí emisí skleníkových plynů, případně kvantifikovat jejich potenciál přispívající k udržení úrovně emisí na stávající úrovni. Vzhledem k charakteru tohoto opatření nebyla zjištěna kauzalita s emisemi metanu a proto se hodnocení zaměřilo výhradně na emise N₂O, jmenovitě emise ze zemědělských půd. Pro zohlednění vlivu tohoto opatření na zmírnění klimatických změn byly formou expertního odhadu posuzovány tituly Zatravňování orné půdy a Biopásy a dále podopatření Ošetřování travních porostů. Z provedených analýz vyplynulo, že potenciál těchto opatření k redukcí N₂O emisí se pohybuje za celé hodnocené období v řádu 266,5 Gg CO₂ eq. V jednotlivých letech pak redukční potenciál N₂O emisí AEO vůči celkovým emisím skleníkových plynů ze sektoru zemědělství představoval v roce 2007 0,64 % a v roce 2008 0,74 %. Pro rok 2009 nebyla informace dostupná. Kromě toho v důsledku změny užívání půdy (přeměny orné půdy na travní porosty) je odhadován příspěvek opatření k redukcí CO₂ emisí v řádu 138,5 Gg CO₂ za hodnocené období oproti scénáři bez implementace opatření.

Údržba kulturní krajiny prostřednictvím podpory příznivé extenzifikace v rámci podpory PRV je jedním z primárních cílů opatření. Výměra v podaných žádostech na podopatření Ošetřování travních porostů činila v roce 2009 více než 724 tis. ha, což činí přibližně 78 % veškerých travních porostů v ČR (evidovaných v roce 2009 v LPIS). Vizualní pestrost, kterou podopatření Péče o krajinu svým typem managementu podporuje, je sice vedlejším avšak rovněž důležitým výstupem tohoto opatření. Celková podpořená výměra (dle podaných žádostí) podopatření Péče o krajinu přesahuje v roce 2009 110 tis. ha. Zvýšení potravní nabídky pro volně žijící živočichy byla prostřednictvím titulu Biopásy (směs osiva z pohanky, prosa, kapusty a jiné plodiny -jarní obilnina či lupina bílá) v roce 2009 uplatňována na výměře přesahující 1 tis. ha. Marginalizace zemědělství a opouštění zemědělské půdy je problémem především méně příznivých oblastí, jelikož stojí na okraji ekonomického zájmu. Překryv titulu Zatravňování orné půdy s výměrami způsobilé půdy v LFA na níž byla podána žádost o podporu představuje téměř 6,2 tis. ha, což je přibližně 20 % veškeré zatravněné půdy v rámci tohoto programu za hodnocené období.

4.12.5 Závěry a doporučení

Jedná se o opatření s nejvyšší finanční alokací v rámci OSY II. Úspěšnost tohoto opatření, je vzhledem k jeho charakteru pětiletých závazků značně ovlivněna účastí hospodařících subjektů v obdobném opatření z předchozího programovacího období. Tato skutečnost se projevuje na hodnotách jednotlivých indikátorů výstupů za roky 2007 a 2008, neboť v těchto letech jsou poměrně nízké ve srovnání s operativními cíli stanovenými v PRV. Velký pokrok v tomto smyslu znamenal rok 2009, kdy se do AE opatření PRV začali nově přihlašovat žadatelé, kteří vstoupili do AE opatření v roce 2004 a tudíž jim na konci roku 2008 vypršel pětiletý závazek z předchozího období. Narůstající trend počtu žadatelů i podporované výměry lze očekávat i v letech 2010 a 2011, přestože tento nárůst již nebude tak vysoký jako v roce 2009.

Od roku 2007, kdy byly zaregistrovány žádosti na výměru téměř 390 tis. ha, vzrostl počet zaregistrovaných žádostí v roce 2009 na výměru přesahující 1, 23 mil. ha, což představuje 82,4 % stanoveného operativního cíle. Celkový počet žádostí v roce 2009 činil více jak 11,9 tisíc, což přesahuje 99 % operativního cíle. Z výše uvedených hodnot je zřejmé, že opatření je úspěšné a je zde reálný předpoklad, že operativní cíle tohoto opatření budou do konce programovacího období překročeny. Od počátku programového období do 31.12.2009 bylo v rámci PRV bez dvojího započítávání podpořeno 4 840 žadatelů na celkovou plochu 443,7 tis. ha.

Hodnocení míry úspěšnosti je poněkud nejasné v případě posuzování příspěvku tohoto opatření k dosažení specifických cílů na úrovni celé OSY, neboť stanovené cíle jsou definovány nárůstem výměr příslušných opatření ošetřující věcně indikátory výstupu (např. kvalita půdy, kvalita vody atd.) během programového období. V PRV však není exaktně stanoveno, vůči jaké referenční hranici má být nárůst posuzován. Tento aspekt bude blíže popsán v níže uvedených doporučeních.

Doporučení:

Obecná

- Doplnit referenční úroveň v PRV, vůči které se bude posuzovat příspěvek příslušného opatření k naplnění specifických cílů, které jsou definovány jako nárůst výměry se způsobem hospodaření, které přispívá k vlivu na jednotlivé tematické okruhy výsledkového indikátoru R6 za programovací období 2007 - 2013.

Biodiverzita

- Zajistit možnost rozdělení seče v prostoru a čase v rámci jednoho půdního bloku, např. při každé seči ponecháním určité části nepokosené, která by zůstala refugiem pro populace místních druhů až do další seče, kdy by se nechala neposečená jiná část půdního bloku. Ze stejných důvodů doporučujeme obdobně přistoupit k pastvě. Zvláštní pozornost by měly být věnována zeleným pásům podél vodních toků a nádrží.
- ŘO by měl projednat s orgány ochrany přírody možnost intenzivnějšího využití stávajícího systému možností distribuce termínů seče a pastvy v prostoru i čase při vymezení Envirovrstvy (způsobilosti k uplatňování jednotlivých titulů podopatření Ošetřování travních porostů) K tomu je třeba zajistit pro vymezení dostatečný časový prostor.

- Vzhledem k distribuci přírodních stanovišť v České republice hodnotitel doporučuje zvážit rozšíření nadstavbových titulů (B2, B3, B8) i mimo zvláště chráněná území. Toto doporučení lze v tomto období aplikovat pouze v případě, že ŘO nebude zavádět nová opatření, která by byla náročná na výši alokace a zároveň po přepočtech dostatečnosti současné alokace. V příštím programovém období lze s tímto doporučením kalkulovat od počátku programování a vyhodnotit dostatečnost prostředků.
- Zrušit povinnost sečení nedopasků a doplnit tuto povinnost možností udělit výjimku na jejich dosečení.
- Orgány ochrany přírody by měly lépe využít možnosti vymezení plochy, které jsou nevhodné pro obhospodařování v rámci zemědělských dotací (rašeliníště, přechodové plochy). V tomto ohledu by měla být intenzivnější komunikace mezi Řídicím orgánem a orgány ochrany přírody.

Podněty k in situ monitoringu organizovaným MZe

Via Service, s.r.o. - Přiblížit metody provádění a vyhodnocování monitoringu blíže standardům vědecké práce současné doby a tím zvýšit věrohodnost výsledků a relevanci závěrů. Zejména se jedná o následující:

- Vliv každého opatření byl testován na datech, která zahrnovala jak plochy s tímto opatřením, tak plochy s ostatními opatřeními, jež sloužily jako kontrolní skupina. U tohoto designu se implicitně předpokládá, že se dané opatření bude projevovat jinak než ta ostatní. Tento předpoklad je diskutabilní. Vědecky korektní způsob, jak vliv opatření otestovat, je porovnání dat z ploch s tímto opatřením s daty z co možná nejshodnějších ploch, kde se dané opatření neprovádělo. Výsledky by byly v tomto ohledu přesvědčivější a bylo by možné jasně ukázat, která opatření ovlivňují ty které organismy pozitivně, negativně či průkazný vliv nemají.
- Každoroční sledování je jednou z cest, ale kdyby se místo toho sbírala data ve dvou až tříletých intervalech na větším množství ploch, vypovídací hodnota by byla vyšší. Každoroční monitoring může poskytnout informace o detailech vývoje během času, které však v předložených studiích nejsou podrobněji zkoumány.
- Není jasné, jakým způsobem byly vybírány jednotlivé půdní bloky a jak byly v prostoru rozmístěny (ideálně by měly být jednotlivé plochy vybírány náhodně a být na sobě nezávislé). Bylo by vhodné dobře popsat způsob výběru a prostorové rozmístění sledovaných ploch, aby bylo možné posoudit, jak důvěryhodné dosažené výsledky jsou. Pokud by všechny plochy obhospodařované v rámci jednoho hodnoceného titulu ležely v těsné blízkosti, pak je nutné případný statisticky průkazný vliv onoho titulu přijímat s rezervou. Studie by měly obsahovat mapy rozmístění monitorovaných ploch v různých prostorových rozlišeních (např. v rámci celé ČR a na úrovni cca okresu). Ve studiích jsou uvedeny pouze detailní zákresy každého půdního bloku, které toto neumožňují. Míra vzájemné závislosti monitorovaných ploch mohla být zohledněna i při statistických testech.

- Vybrané složky biodiverzity hmyzu sledované v letech 2006-2008 reprezentují pouze úzký výsek z obrovského druhového bohatství této živočišné skupiny. Vzhledem k omezenosti finančních prostředků je určitě nutné použít ke sledování pouze několik indikátorových skupin, jejich výběr je však vhodné provést na bázi rozsáhlejších konzultací s odborníky v oboru a podpořit světovou vědeckou literaturou. Například zaměření na ploštice je překvapivé. Obvykle se sledují např. blanokřídlí či rovnokřídlí.²⁶
- Data u hmyzu byla na rozdíl od ostatních skupin sbírána v rozlišení „půdní blok-ekotonles“, a to bez uvedení relevantního důvodu; jejich srovnání s ptáky a rostlinami může být proto zavádějící.
- Obecně je ve všech studiích kladen zbytečně velký důraz na vysvětlování pojmů, zevrubnou charakteristiku každého zkoumaného půdního bloku včetně terénních dat a na prezentaci každého provedeného statistického testu. Tyto údaje zvyšují objem zpracovaných studií bez vlastní přidané hodnoty. Zásadní je přehledně a podrobně popsat design terénního výzkumu i způsob statistického zpracování a výsledky testů prezentovat formou přehledných tabulek ve formátu obvyklém v článkách mezinárodních vědeckých časopisů.
- Pozitivně lze hodnotit snahu o kvantitativní interpretaci výsledků botanického monitoringu z hlediska ekologických charakteristik jednotlivých druhů. Tímto přístupem je možné odhalit, jestli případné zvýšení druhového bohatství je skutečně doprovázeno šířením těch druhů, na které jsou jednotlivá opatření cílena. Tento přístup by bylo žádoucí aplikovat i na ostatní sledované skupiny organismů.

Krajina

- Doporučujeme zvážit umístění/zakládání Biopásů během celého pětiletého závazku na stejném místě, čímž se dosáhne maximálního účinku pro volně žijící živočichy. Docílí se tím zejména přežití larev i dospělých jedinců hmyzu, které jsou důležitým potravním zdrojem polního ptactva a jedním ze základních článků potravního řetězce ve volné krajině.
- Vzhledem k tomu, že výměra pod závazkem podopatření C (Péče o krajinu) dosahuje v polovině programového období přibližně jen 30 % stanoveného očekávaného rozsahu dle PRV (300 tis. ha), doporučujeme zvážit úpravu nastavení nebo navýšení plateb k podpoření akceptace. Zejména se jedná o tituly C2 a C3, které jsou zaměřeny na hospodaření na orné půdě při zachování této zemědělské kultury (na rozdíl od titulu C1, při kterém se orná půda mění na travní prostory).

Voda

- Pro dynamiku koncentrací posuzovaných parametrů jakosti vody ve vztahu k posouzení vlivů AEO jsou rovněž podstatné bodové a drobné difúzní zdroje znečištění (ČOV, septiky a jímky, objekty živočišné výroby, hnojiště, chovné rybníky, apod.). Pro přípravu

²⁶ Monitoring byl v roce 2009 rozšířen o další druhy hmyzu.

odborného odhadu významnosti všech těchto faktorů by bylo vhodné zpracovat hlubší analýzu, která by se opírala o podrobná data, charakterizující co možná největší počet potenciálních faktorů (např. účinnost ČOV a doba její případné rekonstrukce, způsob odvádění a skladování splaškových vod v intravilánech, počty VDJ v pastevních areálech a způsoby ustájení a pastvy zvířat, informace o zemědělském hospodaření - přibližné oseední postupy a dávky hnojiv, informace o rybníčním hospodaření, atd.).

- Pro výše uvedenou analýzu, která by poskytla relevantní výsledky ohledně účinků AEO na kvalitu vod, je rovněž nutné delší sledované časové období a dále zejména cíleně umístěné měrné profily (např. v rámci výzkumného experimentálního povodí nebo přímo v povodí, kde došlo k realizaci opatření), prostřednictvím kterých by mohl být prováděn kontinuální monitoring jakosti i množství vody. Z tohoto důvodu doporučujeme, aby byla s relevantními partnery prověřena možnost zpracování detailnějšího průzkumu, na základě něhož již bude možné účinnost AEO přesněji vyhodnotit a případně kvantifikovat.

4.12.6 Odpovědi na evaluační otázky

Evaluační otázka 2141: Do jaké míry přispěla agroenvironmentální opatření k zachování nebo podpoře udržitelných systémů zemědělského hospodaření?	
Hodnotící kritérium	Aplikace AEO na plochách zemědělské půdy v ČR
Indikátory	Výstupový indikátor 1 - 35 Celková (podpořená) plocha v AEO
	R6 Nárůst plochy území se způsobem hospodaření, který přispívá ke • Zlepšení biologické rozmanitosti • Zlepšení kvality vod • Zmírňování změny klimatu • Zlepšení kvality půdy
	Pomocný výstupový indikátor se vztahem k hodnotícímu kritériu – Výměra zemědělské půdy v ČR vůči výměře z.p. v AEO
Odpověď na evaluační otázku	
Od roku 2007 vzrostlo procento plochy na níž byla podána žádost o zařazení do AEO vůči celkové zemědělské půdě z 11,39 % na 35,4 % v roce 2009 (1,25 mil. ha). Komplexní systémy (ekologické zemědělství a integrovaná produkce) z toho v roce 2009 činí 11,3 % veškeré zemědělské půdy. Výše uvedené údaje je však třeba chápat v kontextu souběhu AEO z předchozího programového období. Výměra podpořené plochy do roku 2009 představuje více než 82 % operativního cíle pro programové období a příspěvek opatření je v tomto ohledu významný. Od počátku programového období do 31.12.2009 byla v rámci PRV bez dvojího započítávání podpořena celková plocha 443,723 tis. ha. V roce 2009 byly zaregistrovány žádosti o dotaci na výměru 1 235, 68 tis. ha.	

Evaluační otázka 2142: Do jaké míry přispěla agroenvironmentální opatření k zachování a

zlepšení stanovišť a biologické rozmanitosti?	
Hodnotící kritérium	Vytváření podmínek pro zlepšení biologické rozmanitosti
Indikátory	R6 Nárůst plochy území se způsobem hospodaření, který přispívá ke • Zlepšení biologické rozmanitosti
	Pomocný výsledkový indikátor se vztahem k hodnotícímu kritériu – míra řešení tlaků a hrozeb na biotopy prostřednictvím opatření
Odpověď na evaluační otázku	
Opatření mají významný vliv na ochranu biologické rozmanitosti zejména z hlediska ohrožení stanovišť a druhů hnojením. Z provedených analýz je rovněž patrný pozitivní vliv opatření na ochranu před upouštěním od hospodaření, hromadění organické hmoty a rovněž zamezení šíření invazních druhů. Jejich pozitivní dopad v České republice je však limitován tím, že významná výměra ploch cenných biotopů se nachází mimo půdní bloky zemědělské půdy a tudíž možný vliv opatření na zlepšení biodiverzity je poněkud zúžen.	

Evaluační otázka 2143: Do jaké míry přispěla AEO k zachování nebo zlepšení kvality vody?	
Hodnotící kritérium	Snižování množství vstupů ze zemědělství potenciálně znečišťujících vodní zdroje.
Indikátory	Výstupový indikátor 35 Celková (podpořená) plocha v AEO
	R6 Nárůst plochy území se způsobem hospodaření, který přispívá ke • Zlepšení kvality vod
	Pomocný výsledkový indikátor – Redukce vstupů živin (dusíku)
Odpověď na evaluační otázku	
Opatření disponuje potenciálem redukovat vstupy dusíku v čistých živinách na úrovni 25,7 tis. tun za hodnocené období prostřednictvím uplatňování podopatření Ošetřování travních porostů a titulů Zatrávňování orné půdy a Biopásy. Na základě <i>in situ</i> monitoringu vod v modelovém povodí řeky Želivky byl na řadě měrných profilů vysledován klesající trend koncentrací dusíku (NO_3^+ a NH_4^-) ve vodě a v některých případech i pokles koncentrací fosforu. Přímá souvislost s uplatňovanými agroenvironmentálními opatřeními zde však nebyla věrohodně prokázána, přestože přes 20 % výměry AE opatření v povodí je lokalizováno v I. a II. zónách zranitelnosti.	

Evaluační otázka 2144: Do jaké míry přispěla agroenvironmentální opatření k zachování nebo zlepšení kvality půdy?	
Hodnotící kritérium	Vlivem závazku nedošlo ke zhoršení půdních vlastností a charakteristik (degradaci půdy), ale naopak došlo ke stabilizaci půdy, či zlepšení jejích vlastností.
Indikátory	Výstupový indikátor 35 Celková (podpořená) plocha v AEO
	R6 Nárůst plochy území se způsobem hospodaření, který přispívá ke • Zlepšení kvality půdy
	Pomocný výsledkový indikátor se vztahem k hodnotícímu kritériu – Redukce eroze půdy
Odpověď na evaluační otázku	

Celkově se realizací opatření během celého hodnoceného období omezil odnos půdy vodní erozí, která je hlavním problémem v ČR, v řádu 392 tis. tun. Cena takto ochráněné půdy je 78,2 mil. Kč²⁷.

Z in situ měření je zřejmý pozitivní vliv na stabilitu půdní struktury a zamezení úbytku organických látek v půdě. Neprokázal se vliv zatravnění na kvalitu humusu.

Otázka 2145: Do jaké míry přispěla AEO k zmírnění klimatických změn?

Hodnotící kritérium	Snížení/zvýšení emisí skleníkových plynů
Indikátory	Výstupový indikátor 1 - 35 Celková (podpořená) plocha v AEO
	R6 Nárůst plochy území se způsobem hospodaření, který přispívá ke • Zmírňování změny klimatu
	Pomocný výsledkový indikátor se vztahem k hodnotícímu kritériu – Redukce N ₂ O emisí
Odpověď na evaluační otázku	
Potenciál opatření k redukci N₂O emisí se pohybuje za hodnocené období v řádu 266,5 Gg CO₂ eq. V jednotlivých letech pak redukční potenciál N₂O emisí AEO vůči celkovým emisím skleníkových plynů ze sektoru zemědělství představoval v roce 2007 0,64 % a v roce 2008 0,74 %. Pro rok 2009 nejsou informace dostupné. V důsledku změny užívání půdy (přeměny orné půdy na travní porosty) je odhadován příspěvek opatření k redukci CO₂ emisí v řádu 138,5 Gg CO₂ za hodnocené období oproti scénáři bez implementace opatření.	

Otázka 2146: Do jaké míry přispěla agroenvironmentální opatření k zachování a zlepšení krajiny a jejích vlastností?

Hodnotící kritérium	Zachovaný nebo zvýšený soulad mezi zemědělskou půdou a přirozeným charakterem krajiny. Trvalé obhospodařování zemědělské půdy.
Indikátory	Výstupový indikátor - 35 Celková (podpořená) plocha v AEO
	R6 Nárůst plochy území se způsobem hospodaření, který přispívá ke • zvýšení mimoprodukčních funkcí zemědělské krajiny
	Pomocný výstupový indikátor se vztahem k hodnotícímu kritériu – výměra hospodaření s vlivem na kulturní ráz krajiny a její údržbu
	Pomocný výsledkový indikátor2 – výměra hospodaření s vlivem na vizuální pestrost krajiny a zvýšení potravinové nabídky volně žijícím živočichům

²⁷ Výsledek vlivu opatření na kvalitu půdy byl vyjádřen cenou půdy ochráněné před erozí travním porostem nebo jiným porostem příslušného titulu, ve srovnání s modelovou (hypotetickou) situací, kdy by na dané lokalitě/ploše byla výhradně orná půda a opatření nebylo implementováno. Rozdíl těchto variant byl vyjádřen v tunách půdy za rok (na úrovni celé ČR) a dále přepočten na cenu v Kč za rok, při použití jednotné ceny zeminy (200,- Kč za 1 tunu). Do ceny nebyly zohledněny škody na majetku způsobené v intravilánech obcí, ceny za odstranění případných škod apod. Při hodnocení vlivu agroenvironmentálních opatření na omezení eroze půdy byly posuzovány podopatření Péče o krajinu – Zatravnění orné půdy (C1), Meziplodiny (C2) a Biopásy (C3).

Odpověď na evaluační otázku

Ošetřováním travních porostů se do roku 2009 zabezpečila údržba a v důsledku kulturní charakter krajiny na více než 740 tis. ha, což činí více než 78 % veškerých travních porostů v ČR. Podopatřením Péče o krajinu se zvýšila vizuální pestrost krajiny na více než 111 tis. ha orné půdy. Z toho zvýšení potravní nabídky pomocí Biopásů bylo do roku 2009 aplikováno na více než tisíce hektarech.

Zatravňování orné půdy a pěstování meziplodin pak přispělo k retenci vody v krajině na přibližně 110 tis. ha do konce programovacího období.

Z dotazníkového šetření vyplývá:

69 % dotázaných žadatelů o podopatření B se domnívá, že po realizaci AEO ošetřování travních porostů došlo k pozitivní změně krajinného rázu v místě realizace AEO.

75 % respondentů (žadatelů) u podopatření C péče o krajinu se domnívá, že se vizuální pestrost krajiny zvýšila v souvislosti s realizací AEO. 73 % z nich vidí pozitivní změnu v souvislosti s titulem C.1 zatravňování orné půdy, 32 % s titulem C.2 pěstování meziplodin a 14 % s titulem C.3 biopásy.

Nejvíce mění pozitivním směrem krajinný ráz zatravňování orné půdy, jak odpovědělo 75 % dotázaných žadatelů.

54 % dotázaných žadatelů o AEO vnímá nárůst a obohacení mimoprodukčních funkcí zemědělské krajiny, přičemž 43 % z nich vidí nejvyšší nárůst v půdoochranné funkci, 31 % v druhové rozmanitosti.

Otázka 2147: Do jaké míry přispěla agroenvironmentální opatření ke zlepšení životního prostředí? Rozlišujte mezi přínosem agroenvironmentálních opatření provedených jako náročná, opatřeními specifickými pro danou lokalitu a méně náročnými opatřeními, která jsou široce používána.

Hodnotící kritérium	Vliv opatření na jednotlivé složky životního prostředí
Indikátory	Výstupový indikátor 1 - 35 Celková (podpořená) plocha v AEO
	R6 Nárůst plochy území se způsobem hospodaření, který přispívá ke • Zlepšení biologické rozmanitosti • Zlepšení kvality vod • Zmírňování změny klimatu • Zlepšení kvality půdy
	Pomocný výsledkový indikátor se vztahem k hodnotícímu kritériu 1 – Míra řešení tlaků a hrozeb na biotopy prostřednictvím opatření
	Pomocný výsledkový indikátor se vztahem k hodnotícímu kritériu 2 – Redukce vstupů živin (dusíku)
	Pomocný výsledkový indikátor se vztahem k hodnotícímu kritériu 3 - Redukce eroze půdy
	Pomocný výsledkový indikátor se vztahem k hodnotícímu kritériu 4 - Snížení emisí N ₂ O

Odpověď na evaluační otázku

Mezi opatření specifická pro danou lokalitu patří tituly A2, C1, B2, B3, B4, B5, B6, B8, B9

Mezi méně náročné tituly patří: A1, B1, B7, C2 a C3

Opatření mají významný vliv na ochranu biologické rozmanitosti zejména z hlediska ohrožení stanovišť a druhů hnojením. Z provedených analýz je rovněž patrný pozitivní vliv opatření na ochranu před upouštěním od hospodaření, hromadění organické hmoty a rovněž zamezení šíření invazních druhů.

Opatřením se docílilo redukce vstupu dusíku v čistých živinách o 25,7 tis. tun. V rámci *in situ* monitoringu vod v modelovém povodí byl na řadě měrných profilů vysledován klesající trend koncentrací dusíku (NO_3^+ a NH_4^-) a v některých případech i pokles koncentrací fosforu při uplatňování AEO v povodí v I. a II. zónách zranitelnosti.

Celkově se realizací opatření během celého hodnoceného období omezil odnos půdy v řádu 392 tis. tun a v hodnotě 78,2 mil. Kč.

Potenciál opatření k redukci N_2O emisí se pohybuje za hodnocené období v řádu 266,5 Gg CO_2 eq.

4.13 Opatření 221 Zalesňování zemědělské půdy (II.2.1.)

4.13.1 Použitá data

- Výroční zprávy PRV
- Monitorovací systém IS SZIF
- LPIS
- CRF 2007 a 2008, NIR 1990-2008
- datové vrstvy popisující ohroženost půdy vodní erozí v ČR, které spravuje VÚMOP, v.v.i.
- ČSÚ
- Dotazníkové šetření mezi příjemci opatření

4.13.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.13-1: Finanční význam opatření opatření 221

Schválená alokace EU+ ČR v EUR			
	Kód opatření 221	OSA II	Celkem PRV
Finanční prostředky (EUR)	60 970 298	1 945 738 851	3 670 068 292
v %	100	3,13	1,66

Zdroj: Pracovní verze VZ 2009 ke 21.6.2010

Podpora byla poskytována v minulém programovém období v rámci programu HRDP a do roku 2008 docházelo k souběhu proplácení prostředků z obou programů HRDP a PRV. Podle výročních zpráv, bylo k 31.12.2009 proplaceno celkem 3,459 mil. €, což odpovídá 5,7 % alokace na celé programové období.

Tabulka 4.13-2: Finanční plnění opatření 221

Opatření II. 2.1. Zalesňování zemědělské půdy						
	2007		2008		2009	
	Zaregistrovano	Proplaceno	Zaregistrovano	Proplaceno	Zaregistrovano	Proplaceno
Žádosti o dotaci (ks)	276	0	550	258	755	537
Výměra (ha)	654	0	1 162	546	1 444	1 224
Fin. prostředky (EUR)	1 635 030	0	1 862 550	1 450 740	1 617 430	2 008 560
Fin. prostředky (CZK)	48 697 733	0	55 474 189	43 208 840	48 173 535	59 822 951

Pozn.: Kurz EUR/CZK podle Výroční zprávy PRV 2009; rok 2007 - 27,525, rok 2008 - 26,364, rok 2009 - 26,825; Tabulka znázorňuje kumulativní čerpání.

Zdroj: Výroční zprávy PRV rok 2007, 2008 a pracovní verze VZ 2009 ke 21.6.2010 2009; Výroční zprávy HRDP rok 2007, 2008

4.13.3 Věcný pokrok opatření

Tabulka 4.13-3: Kvantifikace indikátorů výstupu opatření 221

	Počet příjemců	Celková podpořená rozloha (ha)
Kvantifikace indikátorů výstupu za období 2007 - 2013 podle PRV	3 550	9 000
Aktuální stav k 31.12. 2009	520	1 202
Míra provádění v %	14,65	13,36

Pozn.: Tabulka znázorňuje absolutní čerpání, tj. jedná se o čistý přírůstek opatření.

Zdroj: PRV, leden 2010; Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010 - Monitorovací tabulky

Pokrok tohoto opatření měřený naplňováním stanovených výstupových indikátorů není prozatím velký a dá se předpokládat, že stanovené indikátory nebudou naplněny. Taktéž finanční pokrok opatření je na velmi nízké úrovni a opatření nespĺňuje nastavené předpoklady.

4.13.4 Výsledky a dopady opatření

Podle údajů ČSÚ dochází v ČR k nárůstu lesních pozemků v řádu cca 2000 ha ročně, jak ilustruje níže uvedená tabulka. Tabulka dále uvádí i míru možného příspěvku tohoto opatření k celkovému nárůstu lesní půdy v ČR.

Tabulka 4.13-4: Vývoj lesní plochy v ha

	2007	2008	2009
Lesní půda v ČR	2 651 206	2 653 033	2 655 212
Přírůstek plochy v jednotlivých letech	2 059	1 827	2 179
Výměra zalesnění z.p. v rámci opatření II.2.1	NA	545,53	1 202,29

Zdroj: ČSÚ a Monitorovací tabulky výročních zpráv PRV 2007, 2008 a pracovní verze VZ PRV 2009 ke 21.6.2010

Z výše uvedených hodnot vyplývá, že opatření 221 se roce 2008 podílelo na celkovém nárůstu lesní půdy v ČR v řádu 30 % a v roce 2009 již 55 %. Z hlediska celkových dopadů opatření na plochy lesní půdy v ČR je však míra příspěvku poměrně nízká, neboť v hodnoceném období

2007-2009 představuje možný nárůst lesní půdy podpořené v PRV v průměru 0,3 ‰ celkové lesní půdy v ČR.

Indikátor výchozího stavu pro posuzování kontextu byl vyjádřen % zastoupení lesů vůči půdě v ČR hodnotou 32,4 %. V roce 2009 dosáhlo zastoupení lesů vůči půdě v ČR 33,6 %. Již z hodnocení celkových dopadů opatření na plochy lesní půdy v ČR vyplývá, že opatření má málo významný dopad na vývoj ploch lesů v ČR. V této souvislosti je však třeba zmínit, že programový dokument uvádí jako očekávaný rozsah tohoto opatření do roku 2013 číslo 9000 ha a je tedy zřejmé, že opatření nemá ambici významně ovlivňovat výměru lesní půdy v ČR. Dalším indikátorem výchozího stavu pro posuzování kontextu je „Průměrný roční přírůstek rozlohy lesů v hodnotě 2 200 ha. Ani v jednom roce hodnoceného období výměry zemědělské půdy k zalesnění v zaregistrovaných žádostech nepřekročily tuto hodnotu.

V roce 2009 činila výměra vytvořených významných lesních oblastí²⁸ (lesy v oblastech NATURA 2000 a LFA) 839,93 ha. V rámci této výměry je zahrnutý nárůst výměry zalesněné půdy v LFA oblastech na úrovni 796,26 ha a v oblastech Natura 2000 činil nárůst 43,67 ha.

Jediným indikátorem výsledku vztahujícím se k zlepšení životního prostředí, který je v rámci monitorovacích tabulek u tohoto opatření reportován, je indikátor změny klimatu (resp. emisí skleníkových plynů). Fenomén emisí/propadů GHG, resp. CO₂ má však globální charakter a míra očekávaného rozsahu opatření (9 000 ha za období 7 let) nemůže statisticky tuto problematiku ovlivnit, přestože z hlediska intervenční logiky je tato spojitost mezi opatřením a indikátorem zcela správná. Hodnota 9 000 ha (za 7 let) představuje méně než 0,34 % veškeré lesní půdy ČR a tudíž nárůst sekvence CO₂ podpořenými lesními porosty (vyjádřen propadem CO₂ emisí v řádu 8,6 Gg) v tomto opatření je zanedbatelný. Z globálního hlediska bude podobná situace i v případě dalších environmentálních aspektů (jako např. eroze půdy, biodiverzita, atd.), avšak tyto aspekty mohou mít, na rozdíl od problematiky změny klimatu, výrazný lokální dopad.

Za hodnocené období toto opatření přispělo dle expertních odhadů k propadům CO₂ emisí přibližně v hodnotě 8,6 Gg CO₂, což představuje 0,13 % celkových propadů oxidu uhličitého v kategorii 5A lesní půda (dle vodítek IPCC) v roce 2008, které činily 6408,12 Gg CO₂. Přičemž 6,4 Gg CO₂ emisí představují propady ve vazbě na uložený uhlík v biomase porostů a přibližně 2,2 Gg CO₂ emisí propady spojené se změnou uloženého uhlíku v půdě v návaznosti na přeměnu zemědělské půdy na lesní porost.

Dále z provedených analýz vyplývá, že toto opatření přispělo k omezení eroze půdy v řádu 6 200 tun půdy za hodnocené období v ceně 1,2 mil. Kč.

²⁸ Hodnotitel na základě diskuze s odborníky a pracovníky ŘO musel stanovit vlastní definici významné lesní oblasti, jelikož takovýto termín česká legislativa nezná a podle odpovědi od EEN for RD není tato definice k dispozici ani pro programy rozvoje venkova.

4.13.5 Závěry a doporučení

Opatření 221 je funkční dotace s praktickými dopady především ve vztahu k snižování výměr zemědělské půdy, která vykazuje nízkou úroveň rentability a zvyšuje se tak u ní riziko opouštění. Realizaci žádostí/projektů předchází schvalovací proces, který má za cíl zohledňovat aspekt udržitelnosti obhospodařování a zalesňování tak probíhá v souladu národními pravidly, které mají zajišťovat udržitelnost lesních porostů a zohledňovat ekologické funkce lesa. V tomto smyslu tedy veškeré projekty tohoto opatření mají potenciál přispívat k tvorbě udržitelně obhospodařovaných lesních oblastí.

Relativně vysoká administrativní zátěž při získávání všech povolení k provedení zalesnění má svoji podstatu. Tento mechanismus má zabránit zalesňování úrodných a cenných půd. Při schvalování projektu zalesnění bývá kladen důraz na složení dřevin a posouzení jejich vhodnosti pro podmínky příslušné lokality, jsou navrhována pěstební a výchovná opatření, která mají vést k úspěšnému vytváření zdravého porostu. Při splněním všech těchto podmínek opatření disponuje potenciálem pro vytváření významných lesních oblastí a lesních porostů s trvale udržitelným obhospodařováním.

U všech projektů by dodržen minimální podíl melioračních a zpevňujících dřevin (MZD) a v průměru byly vysázeny 4 druhy lesních dřevin na projekt. Z projektů dále vyplývá, že variabilita lesních dřevin u prvního zalesnění zemědělské půdy je vyšší, než při opakovaném zalesňování v lesích.

Přesto však stanovení a výběr vhodných dřevin, při respektování stanovištních podmínek, není vždy snadno proveditelný. Nemožnost využívání pionýrských a pomocných dřevin a nevyužívání pozdější podsady vede ke komplikacím, zvláště na suchých a chudých stanovištích, které mohou mít v pozdější době negativní vliv na funkci lesního porostu. Např. zmíněné nevyužívání pionýrských a pomocných dřevin se může projevit zvláště u porostů na exponovaných a vláhově chudých stanovištích, jelikož pionýrské a pomocné dřeviny pomáhají vytvářet vhodné „lesní“ mikroklima na zemědělských půdách a napomáhat k rychlejšímu vytvoření kvalitního lesního porostu. Z výsledků dotazování vyplývá, že 38 % žadatelů má na zalesněné ploše alespoň jednu dřevinu, která významně zaostává, nevykazuje dobrý zdravotní stav, nebo dochází k nevhodnému košatění a zasychání hlavního terminálu.

Doporučení:

- Řídící orgán u tohoto opatření uvádí v programovém dokumentu dvě hodnoty cílového stavu. V rámci kapitoly 5.2.2 uvádí očekávaný rozsah opatření 12 600 ha, avšak v kapitole/tabulce 5.3 je uvedena hodnota výsledkového indikátoru 9 000 ha. Tento fakt poněkud znesnadňuje zhodnocení úspěšnosti naplňování operativního cíle opatření – hodnota by se měla sjednotit. V obou případech je však skutečné naplňování operativního cíle poněkud nízké neboť skutečně zalesněná plocha do 31. 12. 2009 činí pouze 1202,29 ha, což představuje 13,3 %, resp. 9,5 % ze stanoveného operativního cíle.

- Řídící orgán by měl provést analýzu příčin relativně nízké akceptace tohoto opatření a na základě výsledků zvážit jeho modifikaci či rozšíření.
- Řídící orgán by měl rovněž zvážit úpravu platby u stávajícího nastavení opatření, neboť při snižování reálné hodnoty finanční kompenzace (rostoucí náklady na zalesnění, posilování kurzu koruny vůči euru) poskytované tímto opatřením, je pravděpodobné, že bude docházet ke snižování zájmu o toto opatření.
- Častou příčinou degradace nově vznikajícího lesního porostu je nerespektování ekologických nároků jednotlivých druhů dřevin při sestavování projektu. Tato chyba, je velmi častá u dřevin s vysokými nároky na půdu a okolní mikroklima. Jedná se zejména o stinné a vlhkomilné dřeviny (buk, jedle, javor atd.), které na slunných a suchých půdách živoří a stávají se slabým článkem celého lesního ekosystému. Většina těchto chyb vzniká v důsledku detailní neznalosti terénu, nezkušenosti kompetentních osob se zalesňováním zemědělských půd (používání stejných metod jako při zalesňování lesních půd), snahy minimalizace nákladů na úkor pěstebních a ochranných opatření a opomíjení důležitosti pionýrských a pomocných dřevin v porostu. Z tohoto důvodu hodnotitel doporučuje, provést revizi stávajících zalesněných ploch na zemědělské půdě a na základě výsledku zvážit vytvoření příručky, jak postupovat při prvním zalesnění zemědělských půd. V návodu by měl být uveden detailní postup pro žadatele (i pro odborné lesní hospodáře) a popis jednotlivých druhů dřevin a jejich stanovištních nároků. Popis chyb, kterých je potřeba se vyvarovat, doporučení a výsledků, kterých by mělo být dosaženo.

4.13.6 Odpovědi na evaluační otázky

Evaluační otázka: 2211 Do jaké míry přispělo toto opatření k vytvoření významných lesních oblastí v souladu s ochranou životního prostředí?	
Hodnotící kritérium	Byla vytvořena významná lesní oblast. (Porovnání potenciálně podpořené výměry odpovídající definici významné lesní oblasti, vůči celkové výměře lesů tvořících významnou lesní oblast (tzn. lesy v oblastech Natura 2000 a LFA))
Indikátory	Výstupový indikátor 44: Výměra zalesněné plochy (ha) Pomocný výstupový indikátor se vztahem k hodnotícímu kritériu: Výměra zalesněné plochy významné lesní oblasti (ha)

Odpověď na evaluační otázku

Opatření přispělo k vytvoření významných lesní oblastí²⁹ na ploše 839,93 ha, což představuje téměř 70 % celkové podpořené výměry do roku 2009.

Evaluační otázka: 2212 Do jaké míry přispělo toto opatření k udržitelným obhospodařovaným lesním oblastem, které přispívají k zachování ekologických funkcí lesů a k prevenci přírodních nebezpečí a požárů?

Poznámka k relevantnosti otázky: *Otázka je relevantní s výhradami. Každý les přirozeně ekologické funkce zajišťuje. Opatření nebylo nastavováno jako prevence před přírodními nebezpečími a požáry.*

Hodnotící kritérium	Výměra zalesněné zemědělské půdy, na niž je provozován/plánován udržitelný způsob hospodaření.
Indikátory	Výstupový indikátor: Počet hektarů zalesněné půdy (ha) Pomocný výsledkový indikátor se vztahem k hodnotícímu kritériu: Zvolená skladba dřevin na podpořené půdě

Odpověď na evaluační otázku

Veškeré projekty tohoto opatření mají potenciál přispívat k tvorbě udržitelně obhospodařovaných lesních oblastí a v období 2007 – 2009 bylo takto skutečně zalesněno 1202,29 ha, přičemž výměra všech zaregistrovaných žádostí za dané období čítá 3 260 ha (včetně započtení výměr na podané žádosti o náhradu a péči).

U všech projektů by dodržen minimální podíl melioračních a zpevňujících dřevin a v průměru byly vysázeny 4 druhy lesních dřevin na projekt. Z výsledků dotazování (vzorek 120 respondentů/žadatelů v období 2007-2009) rovněž vyplynulo, že 40 % ze vzorku dotázaných žadatelů podíl melioračních a zpevňujících dřevin zvýšilo nad minimální hranici danou národními pravidly (legislativní normou). Z projektů vyplývá, že variabilita lesních dřevin u prvního zalesnění zemědělské půdy je vyšší, než při opakovaném zalesňování v lesích.

Evaluační otázka: 2213 Do jaké míry přispělo opatření k zachování venkova a ke zlepšení životního prostředí?

Hodnotící kritérium	Zalesnění erozně ohrožených půd.
Indikátory	Zalesnění erozně ohrožených půd. Výstupový indikátor 44 - Plocha zalesněné zemědělské půdy (ha a % ve vztahu k očekávanému rozsahu) Výsledkový indikátor - Oblast s úspěšným hospodařením s půdou přispívající k:

²⁹ Hodnotitel po diskusi s pracovníky MZe a vybranými odborníky vytvořil vlastní definici významné lesní oblasti, pro potřeby zodpovězení otázky, a stanovil, že za "významnou lesní oblast v souladu s ochranou životního prostředí" bude považována zalesněná oblast v oblastech Natura 2000 a oblastech LFA. Významnost těchto lesních porostů byla zdůvodněna v první průběžné zprávě.

	• zlepšení kvality půdy (zalesnění v erozních oblastech) • zmírňování změny klimatu Pomocný indikátor pro měření výsledkového indikátoru se vztahem k hodnotícímu kritériu - Půda ochráněná před erozním smyvem vyjádřená v tunách za rok a v Kč za rok
Odpověď na evaluační otázku Podporované opatření má pozitivní vliv jak na půdu, tak na obsah organické hmoty v půdě. Opatření přispělo k omezení vodní eroze půdy v řádu 6 200 tun půdy za hodnocené období. Sumární hodnota půdy ochráněné před smyvem, vyjádřena v Kč, je rovna částce 1 200 000 Kč. Při teoretické délce obmýtí cca 60 let pak zalesněná plocha v letech 2007-2009 omezí smyv půdy v důsledku eroze v řádu 372,4 tis. tun půdy v hodnotě přesahující 74 mil. Kč. Za hodnocené období celkem toto opatření přispělo dle expertních odhadů k propadům CO₂ emisí přibližně v hodnotě 8,6 Gg CO₂ Vzhledem k tomu, že k 31. 12. 2009 bylo skutečně realizováno zalesnění na výměře 1202,29 ha, je příspěvek tohoto opatření k cíli spojeným se zlepšením životního prostředí téměř zanedbatelný. Opatření může mít bezesporu velmi pozitivní vliv na lokální úrovni, s přihlédnutím ke specifickým podmínkám stanovišť, na kterých se zalesňování realizuje, avšak na úrovni opatření OSY II a celého programu jsou výsledky a dopady ve vztahu k životnímu prostředí a krajině málo významné.	

4.14 Opatření 224 Platby v rámci NATURA 2000 v lesích (II.2.2.)

4.14.1 Použitá data

- Výroční zprávy PRV
- Monitorovací systém IS SZIF
- Dotazníkové šetření mezi příjemci dotace³⁰

4.14.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.14-1: Finanční význam opatření 224

Schválená alokace EU+ ČR v EUR			
	Kód opatření 224	OSA II	Celkem PRV
Finanční prostředky (EUR)	12 238 490	1 945 738 851	3 670 068 292
V %	100	0,63	0,33

Zdroj: PRV, leden 2010

Toto opatření bylo spuštěno poprvé roce 2008. První proplácení dotací proběhlo v roce 2009 a to na 593 ha v částce 32 378 €. Dle údajů za roky 2008 a 2009 je z tabulky Přehled průběhu administrace žádostí v jednotlivých letech patrné, že počty žádostí o dotaci jsou zatím velmi nízké, 7 žádostí v roce 2008 na výměru 264 ha a 10 žádostí na plochu 1 188 ha v roce 2009.

Tabulka 4.14-2: Přehled průběhu administrace žádostí v jednotlivých letech opatření 224

	Opatření II. 2.2 Platby v rámci NATURA 2000 v lesích					
	2007		2008		2009*	
	Zaregistrovano	Proplaceno	Zaregistrovano	Proplaceno	Zaregistrovano	Proplaceno
Žádosti o dotaci (ks)	0	0	7	0	10	8
Výměra (ha)	0	0	264	0	1 188	593
Fin. prostředky (CZK)	0	0	15 840	0	1 907 920	868 535
Fin. prostředky (EUR)	0	0	601	0	71 125	32 378

Pozn.: Kurz EUR/CZK podle Výroční zprávy PRV 2009; rok 2007 - 27,525, rok 2008 - 26,364, rok 2009 - 26,825; Tabulka znázorňuje kumulativní čerpání.

Zdroj: Výroční zprávy PRV rok 2008, *IS SZIF za rok 2009

4.14.3 Věcný pokrok opatření

Tabulka 4.14-3: Kvantifikace indikátorů výstupu opatření 224

	Počet podporovaných	Podpořená výměra (ha)

³⁰ Vzhledem k tomu, že opatření je spuštěno teprve druhým rokem a počet podpořených žádostí je velmi nízký, je vypovídací schopnost šetření omezená.

	lesních hospodářství	
Kvantifikace indikátorů výstupu za období 2007 - 2013 podle PRV	450	37 000
Aktuální stav k 31.12. 2009	6	262
Míra provádění v %	1,34	0,71

Pozn.: Tabulka znázorňuje absolutní čerpání, tj. jedná se o čistý přírůstek opatření.

Zdroj: PRV, leden 2010; Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010 - Monitorovací tabulky

V rámci tohoto opatření se nedaří naplňovat určené indikátory výstupu a lze usuzovat, že výstupy opatření nebudou naplněny.

4.14.4 Výsledky a dopady opatření

V návaznosti na ustanovení zákona č. 289/1995 Sb. o lesích v platném znění (lesní zákon) viz § 1, lze konstatovat, že lesy obhospodařované na základě schváleného lesního hospodářského plánu nebo lesní hospodářské osnovy mají předpoklad být klasifikovány jako lokality, kde dochází k naplňování principů trvale udržitelného hospodaření (TUH) a zaručují nepřetržité obhospodařování lesních porostů.

V otázce míry přispění tohoto opatření ke zvýšení udržitelnosti obhospodařované lesní půdy a nepřetržitého obhospodařování lesů je třeba zdůraznit, že realizace projektů se provádí v souladu s ustanoveními výše uvedeného právního předpisu a tyto projekty se musí řídit stanovenými pravidly, které mají zaručit trvalou udržitelnost hospodaření a zohledňovat ekologické funkce lesa. V tomto smyslu tedy veškeré projekty, které jsou realizovány v souladu s národními pravidly, splňují výše uvedené podmínky (udržitelnost a nepřetržité obhospodařování lesní půdy).

Z tohoto pohledu je u realizovaných projektů zajištěna stálost udržitelného obhospodařování lesních porostů i v oblastech Natura 2000. Příspěvek tohoto opatření (262 ha) k obhospodařování lesů v oblastech Natura 2000 představuje 0,13 % z očekávaného rozsahu opatření. Zároveň podpořená plocha představuje přibližně 0,3 ‰ na výměře lesů v území Natura 2000.

Vzhledem k faktu, že základní koncept opatření je udržet stávající stav a nikoliv měnit *status quo*, kvantifikace příspěvku ke zlepšení životního prostředí (údržbě krajiny) v této oblasti není relevantní.

4.14.5 Závěry a doporučení

V rámci opatření byla podpořena pouze malá výměra plochy lesní půdy čítající 262 ha. Tato hodnota je však zkreslena, jelikož se jedná pouze o projekty, které byly k 31. 12. 2009

proplaceny, přičemž reálný předpoklad skutečně podpořené výměry je přibližně 946 ha³¹. Důvodem nízkého čerpání je pravděpodobně administrativní náročnost spojená s průměrně velmi nízkou výměrou lesní půdy jednotlivých soukromých vlastníků. Operativní cíl opatření tak zatím nebyl naplněn a existují důvodné pochybnosti, zda jej bude v budoucnu dosaženo.

Podpora v rámci opatření byla koncipována tak, aby bylo vlastníkovi kompenzováno omezení hospodaření, které představuje zachování optimální druhové skladby. Je však otázkou, zda takto nastavené opatření dosáhne svého cíle. Samotná myšlenka celého opatření podpořit vlastníky hospodařící v lesích soustavy Natura 2000 je přínosná. Otázkou zůstává, zde neexistuje efektivnější způsob podpory vlastníka, který by lépe zajistil fungování hospodaření v lesích Natura 2000. Pokud by podpora byla koncipována tak, aby byl podpořen komplexně způsob hospodaření v lesích Natura 2000, mohlo by opatření lépe naplnit svůj cíl. Dotace by mohla být přidělena a využita na různé provozní lesnické postupy, které povedou k zachování současného stavu optimální druhové skladby. Výše dotace na jednotku plochy by měla být výrazně vyšší a mohla by zahrnovat celou řadu podpořených aktivit během celého hospodářského cyklu porostu. Tím by mohlo dojít k vyššímu využití podpory soukromými subjekty a vyššímu naplnění cílů opatření.

Doporučení:

- Z šetření vyplynulo několik zásadních omezení, která brání vstupu žadatelů do tohoto opatření. Většina dotazovaných uvedla jako největší omezení administrativní náročnost a složitost celého procesu. Řídící orgán by měl zvážit, zda existují možnosti zjednodušení celého procesu.
- Relativně nízké výměry lesa, na kterých hospodaří soukromí vlastníci, jsou s největší pravděpodobností dalším výrazným omezením, které brání vstupu žadatelů do opatření. Pokud se sečte efekt těchto omezení (administrativní náročnost a nízká výměra lesa žadatele), je zřejmé, že velké části soukromých vlastníků se nevyplatí o podporu požádat, protože očekávaný zisk může být výrazně nižší než vynaložené náklady na administraci dotaci. V tomto ohledu by měl Řídící orgán zvážit možnosti zvýšení stanovené podpory a finanční motivace žadatelů k vyšší akceptaci opatření. Lze uvažovat o rozšíření tohoto opatření o další kritéria, která povedou ke zlepšení životního prostředí a ochraně biodiverzity a zároveň umožní zvýšit finanční podporu v rámci opatření na jednotku plochy. Mezi taková kritéria by mohly patřit například preferované hospodářské způsoby, zavedení historických způsobů managementu lesa, prodlužování doby obmýtí, ponechání určitého počtu biologicky významných stromů k dožití nebo zvyšování podílu tlejícího dřeva. V rámci opatření by neměla být vyplácena podpora pouze na zachování stávajícího hospodářského souboru.
- Za účelem zvýšení informovanosti potenciálních žadatelů by ŘO mohl zvážit realizaci cílené informační kampaně přímo mezi potenciálními žadateli (navíc oproti již probíhajícím školením).

³¹ 1 210 ha zaregistrovaných v roce 2009 mínus 264 ha zaregistrovaných v roce 2008 = 946 ha.

- Pokud se bude počet žádostí pohybovat stále v řádech několika kusů ročně, pak by Řídící orgán měl zvážit efektivitu tohoto opatření a jeho realizaci v následujících letech a dalším programovém období, neboť náklady spojené s příjmem žádostí, posuzováním, administrací a kontrolou projektů pravděpodobně převýší benefity, které může toto opatření nabídnout.
- Uvedená způsobitelná výměra pro toto opatření v PRV (možný rozsah opatření = 200 tis. ha) je podle dostupných informací značně nadhodnocena a to především v souvislosti s vhodností lokalit pro uplatňování opatření. Řídící orgán by měl zanalyzovat zacílení tohoto opatření a případně upravit údaj o možném rozsahu a v návaznosti rovněž upravit cílovou hodnotu očekávaného rozsahu – operativní cíl (momentálně 37 tis. ha), která se za současného vývoje absorpce opatření zdá zcela nereálná.
- Zvážit přesun části alokovaných prostředků ve prospěch opatření 227 Neproduktivní investice v lesích, kde je převis podávaných projektů.

4.14.6 Odpovědi na evaluační otázky

Otázka 2241: Do jaké míry pomohl program k zajištění stálého obhospodařování lesů v oblastech Natury 2000?	
<i>Poznámka k relevanci otázky: Otázka stálosti obhospodařování lesů není v České republice příliš relevantní, neboť základní principy nepřetržitého obhospodařování lesních porostů jsou ošetřeny zákonnou normou. Z tohoto pohledu je u realizovaných projektů zajištěna stálost obhospodařování lesních porostů i v oblastech Natura 2000. Posouzením míry příspěvku opatření je tedy rozsah, jakým se podílí na celkové výměře lesů v oblastech Natura 2000.</i>	
Hodnotící kritérium	Bylo zajištěno stálé obhospodařování lesů v oblastech Natura 2000
Indikátory	Výstupový indikátor 50: Podpořená plocha lesa v lokalitách Natura 2000
Odpověď na evaluační otázku	
Opatření přispělo svým uplatňováním na 262 ha ke stálému obhospodařování lesů reprezentující 0,36 % z celkové výměry lesů v území Natura 2000.	
V případě, že by se vzala v potaz předpokládaná skutečně podpořená výměra v rámci opatření ve výši 924 ha, opatření by přispělo svým uplatňováním ke stálému obhospodařování lesů reprezentující 1,3 % z celkové výměry lesů v území Natura 2000. ³²	

Otázka 2242: Do jaké míry přispěl program k zachování nebo podpoře udržitelného obhospodařování lesní půdy?	
Hodnotící kritérium	Plocha lesů se zachovaným stávajícím porostním typem hospodářského souboru (= podpořená plocha lesa)
Indikátory	Výstupový indikátor 50: Podpořená plocha lesa v lokalitách Natura

	2000
Odpověď na evaluační otázku	
Veškeré projekty, které jsou realizovány v souladu s národními pravidly, splňují podmínky udržitelného obhospodařování lesní půdy. Do konce roku byla v rámci tohoto opatření podpořena výměra o rozloze 262 ha, což představuje 0,7 % z celkové výměry plánované plochy, která činí 37 tis. ha³³. Podpořená plocha představuje 0,1 ‰ celkové rozlohy lesní půdy v ČR.	

Otázka 2243: Do jaké míry přispěl program k zachování krajiny a ke zlepšení životního prostředí?	
Hodnotící kritérium	Plocha lesů se zachovaným stávajícím porostním typem hospodářského souboru
Indikátory	Výstupový indikátor 50: Podpořená plocha lesa v lokalitách Natura 2000
Odpověď na evaluační otázku	
Vzhledem k faktu, že základní koncept opatření je udržet stávající stav a nikoliv měnit <i>status quo</i>, kvantifikace příspěvku v této oblasti není relevantní.	

³³ Hodnotitel si je vědom informace, že v závislosti na nastavených podmínkách v národní legislativě (nařízení vlády č.147/2008 Sb.) je očekávaný rozsah opatření 16 020 ha. PRV však tuto informaci neobsahuje a tudíž je nutné respektovat informace uvedené v PRV.

4.15 Opatření 225 Lesnicko-environmentální platby (II.2.3.)

4.15.1 Použitá data

- Pracovní verze Výroční zprávy PRV za rok 2009

4.15.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.15-1: Finanční význam opatření 225

Schválená alokace EU+ ČR v EUR			
	Kód opatření 225	OSA II	Celkem PRV
Finanční prostředky (EUR)	13 235 994	1 945 738 851	3 670 068 292
V %	100	0,68	0,36

Zdroj: PRV, leden 2010

Opatření bylo spuštěno až v roce 2009 a zatím jsou všechny žádosti ve fázi „zaregistrovaných“.

V prvním roce účinnosti bylo celkem zaregistrováno 30 žádostí na celkovou rozlohu 2,6 tis. ha a požadované prostředky byly 148 000 EUR. Tato částka představuje pouze 5,6 % plánované alokace na jeden rok (alokace přepočtena na 5 let).

V tabulce níže je uveden dosavadní průběh registrace žádostí.

Tabulka 4.15-2: Přehled administrace žádostí opatření 225

	Žádosti o dotaci (ks) za rok	Výměra (ha)	Finanční prostředky (EUR)
Zaregistrované v roce 2009	30	2 609	148 000

Zdroj: Pracovní verze VZ 2009 ke 21.6.2010; PRV, leden 2010. Finanční prostředky byly upraveny na základě informací od pracovníků ŘO.

4.15.3 Věcný pokrok opatření

Jelikož je opatření implementováno od roku 2009 a zatím nedošlo v proplácení žádostí, nejsou prozatím uvedeny hodnoty v monitorovacích tabulkách. Na základě zaregistrovaných žádostí o dotaci můžeme usuzovat, že stanovených cílů nebude dosaženo. Na jednu žádost je průměrně požadováno 86,9 ha, což je vyšší hodnota než v případě navržených indikátorů – 25,8 ha na jeden podnik (přepočteno výměra / počet podpořených podniků).

Tabulka 4.15-3: Kvantifikace indikátorů výstupu opatření 225

	Počet podpořených	Výměra (ha)

	podniků	
Kvantifikace indikátorů výstupu za období 2007 - 2013 podle PRV	1 550	40 000
Aktuální stav k 31.12. 2009	0	0

Pozn.: Tabulka znázorňuje absolutní čerpání, tj. jedná se o čistý přírůstek opatření.

Zdroj: PRV, leden 2010; Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010 - Monitorovací tabulky

4.15.4 Výsledky a dopady opatření

V současné době je zaregistrováno 30 žádostí na plochu 2 609 ha (rok 2009), což představuje přibližně 0,1 % z celkové plochy lesů v ČR. Cílem opatření je podpořit plochu o výměře 40 000 ha lesní půdy (1,5 % z celkové plochy lesů v ČR).

4.15.5 Závěry a doporučení

Vzhledem k faktu, že výsledky skutečné realizace opatření v době zpracování tohoto hodnocení nebyly k dispozici, není vliv tohoto opatření hodnocen.

Vzhledem k zjištěným skutečnostem lze doporučit následující:

- Zrychlit způsob administrace přijatých žádostí a vydání rozhodnutí o schválení resp. zamítnutí žádosti
- Zvážit přesun části alokovaných prostředků ve prospěch opatření 227 Neproduktivní investice v lesích, kde je převis podávaných projektů, příp. ve prospěch opatření 226 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření, která má potenciál finanční prostředky vyčerpat.
- Upravit hodnotu operativního cíle v programovém dokumentu. Momentálně je naplánováno, že opatření do konce období podpoří 40 tis. ha, což se nejeví reálné.

4.16 Opatření 226, 227 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesa (II.2.4)

4.16.1 Použitá data

- Výroční zprávy PRV
- IS SZIF
- Informace ohledně celkové zasažené ploše lesa v ČR postižené kalamitními jevy v jednotlivých letech vychází z ročenek ČSÚ ČR (226).
- Osobní a telefonické rozhovory s vybranými žadateli, kteří podali žádost o proplacení (žadatelé v rámci 3. kola příjmu žádostí pro opatření 226 a 227)
- Data k posouzení druhové skladby dřevin, podílu zastoupení melioračních a zpevňujících dřevin a způsobu ochrany porostu do doby zajištění byla použita ze vzorku vybraných 20 projektů (226).

4.16.2 Stav čerpání a absorpce 226

Tabulka 4.16-1: Finanční význam opatření 226

Schválená alokace EU+ ČR v EUR			
	Kod opatření 226	Osa II	Celkem PRV
Fin. prostředky (EUR)	35 697 745	1 945 738 851	3 670 068 292
V %	100	1,83	0,97

Zdroj: PRV, leden 2010

Tabulka 4.16-2: Finanční plnění opatření 226

Kód opatření 226 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření									
	Schválená alokace EU + ČR	Zaregistrované projekty	B/A v %	Schválené projekty	C/A v %	Podané žádosti o propl.	D/A v %	Proplaceno	E/A v %
	A	B		C		D		E	
II.2.4.1 v CZK	925 821 017	551 067 936	59,52	283 966 331	30,67	121 762 417	13,15	46 147 845	4,98
II.2.4.1 v EUR	35 697 745	21 248 041	59,52	10 949 155	30,67	4 694 907	13,15	1 779 366	4,98

Pozn.: Jedná se o kumulativní hodnoty k 8. 3. 2010

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16.3.2010

Tabulka 4.16-3: Počty projektů opatření 226

Kód opatření 226 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření					
	Zaregistrované projekty	Schválené projekty	Podané žádosti o propl.	C/B v %	Proplacené projekty
Název sloupce	A	B	C		D
II.2.4.1	343	182	106	58,24	77

Pozn.: Jedná se o kumulativní hodnoty k 8. 3. 2010

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY II k 16.3.2010

Průměrně bylo proplaceno 23 109 € na projekt a míra úspěšnosti schválení projekt byla 53 %.

4.16.3 Věcný pokrok opatření 226

Tabulka 4.16-4: Kvantifikace indikátorů výstupu

	Počet podpořených akcí	Podpořená plocha lesa v ha
Kvantifikace indikátorů výstupu za období 2007 - 2013 podle PRV	600	290
Aktuální stav k 31.12. 2009	60	620
Míra provádění v %	10	213

Pozn.: Tabulka znázorňuje absolutní čerpání, tj. jedná se o čistý přírůstek opatření.

Zdroj: PRV, leden 2010; Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010 - Monitorovací tabulky

Při pohledu na finanční a věcné plnění opatření z předchozích tabulek v porovnání s cíli opatření, je dobrým znakem, že byly schváleny projekty v rozsahu 30 % alokace opatření a zároveň 182 schválených projektů odpovídá 30% plnění cíle indikátoru výstupu 600 podpořených akcí. Průměrné náklady na projekt, když se podělí alokace indikátorem výstupu, počet podpořených akcí vychází na 59 496 EUR. Skutečné náklady na 1 schválený projekt jsou ve výši 60 160 EUR na projekt.

4.16.4 Stav čerpání a absorpce 227

Tabulka 4.16-5: Finanční význam opatření 227

Schválená alokace EU+ ČR v EUR			
	Kod opatření 227	Osa II	Celkem PRV
Fin. prostředky (EUR)	3 182 495	1 945 738 851	3 670 068 292
V %	100	0,16	0,09

Zdroj: PRV, leden 2010

O toto opatření je velký zájem. Již k 1.3.2010 zde byl finanční převis zaregistrovaných žádostí na úrovni 169,95 % plánované alokace. Schváleno již bylo 54,75 % alokace pro celé programové období. Z těchto údajů je patrné, že určená alokace bude vyčerpána a absorpční kapacita je větší než přidělené finanční prostředky.

Tabulka 4.16-6: Finanční plnění opatření 227

Kód opatření 227 Neproduktivní investice v lesích									
	Schválená alokace EU + ČR	Zaregistrované projekty	B/A v %	Schválené projekty	C/A v %	Podané žádosti o propl.	D/A v %	Proplaceno	E/A v %
	A	B		C		D		E	
II.2.4.2 v CZK	82 538 008	140 276 514	169,95	45 185 593	54,75	26 999 636	32,71	19 861 005	24,06
II.2.4.2 v EUR	3 182 495	5 408 772	169,95	1 742 263	54,75	1 041 050	32,71	765 799	24,06

Pozn.: Jedná se o kumulativní hodnoty k 8. 3. 2010

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY II k 16.3.2010

Průměrně bylo proplaceno 38 289 € na projekt a míra úspěšnosti schválení projekt byla 33 %.

Tabulka 4.16-7: Počty projektů opatření 227

Kód opatření 227 Neproduktivní investice v lesích					
	Zaregistrované projekty	Schválené projekty	Podané žádosti o propl.	C/B v %	Proplacené projekty
Název sloupce	A	B	C		D
II.2.4.2	110	36	24	66,67	20

Pozn.: Jedná se o kumulativní hodnoty k 8. 3. 2010

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY II k 16.3.2010

4.16.5 Věcný pokrok opatření 227

Tabulka 4.16-8: Kvantifikace indikátorů výstupu opatření 227

	Počet podporovaných držitelů lesů	Celkový objem investic v EUR
Kvantifikace indikátorů výstupu za období 2007 - 2013 podle PRV	130	3 187 000
Aktuální stav k 31.12. 2009	11	791 390
Míra provádění v %	8,5	24,83

Pozn.: Tabulka znázorňuje absolutní čerpání, tj. jedná se o čistý přírůstek opatření.

Zdroj: PRV, leden 2010; Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010 - Monitorovací tabulky

Manažersky lépe vypovídající obrázek o věcném pokroku podopatření podá srovnání plnění Počtu podpořených držitelů lesů s Celkovým objemem veřejných investic v EUR, viz tabulka níže:

Tabulka 4.16-9: Kvantifikace indikátorů výstupu opatření 227 – II.

	Počet podporovaných držitelů lesů	Celkový objem veřejných investic v EUR
Kvantifikace indikátorů výstupu za období 2007 - 2013 podle PRV	130	3 187 000 (=výše alokace)
Aktuální stav k 31.12. 2009	11	533 710
Míra provádění v %	8,5	16

Pozn.: Tabulka znázorňuje absolutní čerpání, tj. jedná se o čistý přírůstek opatření.

Zdroj: PRV, leden 2010; Pracovní verze VZ 2009 ke 21.6.2010

Průměrné plánované celkové investice na 1 podpořený podnik, když se podělí alokace indikátorem výstupu Počet podporovaných držitelů lesů, vychází na 24 515 EUR. Skutečné celkové investice na 1 podpořený podnik jsou prozatím ve výši 71 945 EUR. Výše veřejných výdajů na 1 podpořený podnik je 48 519 EUR³⁴, což je důležitější údaj pro porovnání plánovaných investic se skutečnými z důvodu, že plánovaná hodnota Celkový objem investic

³⁴ 533 710 EUR / 11 = 48 519 EUR

v EUR 3 187 000 je rovná alokaci na podopatření (a nepočítá s vlastním spolufinancováním a nezpůsobilými výdaji, které ve skutečnosti u projektů existují).

4.16.6 Výsledky a dopady opatření

226 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření (II.2.4.1)

Opatření má za cíl zabezpečit obnovu lesního potenciálu po kalamitách a zavádět preventivní opatření tak, aby bylo zaručeno trvale udržitelné využití lesní půdy a zlepšování podmínek životního prostředí a krajiny. Tyto cíle se opatření daří naplňovat.

Plochy lesa postižené kalamitou bývají obvykle většího rozsahu. U 60 % proplacených projektů přesáhla kalamitní těžba více jak 250 % ročního těžebního etátu. Žadatelé díky schváleným a proplaceným projektům obnovili celkovou plochu 1 402,59 ha lesní půdy poškozené kalamitními jevy. Z toho byla obnovena plocha v souvislosti s biotickými činiteli 12,49 ha a v souvislosti s abiotickými vlivy 1 371,81 ha³⁵.

V letech 2006 a 2007 bylo v ČR poškozeno kalamitami 5 629 ha. Vzhledem k tomu, že žadatelé mohou žádat až na dva roky zpět, představuje podpořená výměra v rámci tohoto opatření 25% příspěvek k ošetření kalamitních situací v ČR.

Ve všech sledovaných projektech je jako způsob provedení ochrany porostu do doby zajištění kultury uváděn nátěr repelentem proti okusu, oplocení a likvidace plevelů mechanicky nebo chemicky 2x ročně. Výše uvedená ochranná opatření přispívají k vytváření kvalitních a zdravých trvale udržitelných lesních porostů.

V otázce míry přispění tohoto opatření ke zvýšení udržitelnosti obhospodařované lesní půdy je třeba zdůraznit, že realizace projektů se provádí v souladu s ustanoveními zákona č. 289/1995 Sb. o lesích v platném znění (lesní zákon) a podpořené projekty se musí řídit stanovenými pravidly, které mají zaručit trvalou udržitelnost hospodaření a zohledňovat ekologické funkce lesa. V tomto smyslu tedy veškeré projekty, které jsou realizovány v souladu s národními pravidly, splňují výše uvedené podmínky udržitelnosti obhospodařované lesní půdy).

Největší vliv na životní prostředí mají kalamitní plochy velkého rozsahu (nad 1 ha), kdy dochází k narušení lesního mikroklimatu a stability dalších porostů. Ze všech podpořených akcí bylo 89 % podpořené výměry zahrnuto v žádostech s kalamitními plochami přesahující 1 ha.

227 Neproduktivní investice v lesích (II.2.4.2)

Opatření nemá přímý vliv na zachování nebo podporu udržitelných lesnických systémů, ale svým charakterem vede k eliminaci negativních dopadů návštěvnosti na lesní ekosystémy. Opatření působí do určité míry jako výchovným prostředek a nemění pouze chování návštěvníků,

³⁵ Uváděná čísla jsou převzata z IS SAP a týkají se všech proplacených projektů 3. kola.

ovlivňuje také lesníky a majitele lesů v chápání lesa nejen jako zdroje dřevní hmoty, ale i systému s mimoprodukční funkcí.

Za období 2007 – 2009 bylo vystaveno nebo zrekonstruováno 51 km stezek pro turisty a zřízeno 44 parkovacích míst. Dále byla podpořena výstavba odpočinkových stanovišť a přístřešků (44 ks), informačních cedulí (133 ks), odpadkových košů (38 ks) a laviček (66 ks).

Opatření podpořilo aktivity, které mají přímý vliv, jejichž cílem je usměrnit koncentraci návštěvníků na místa k tomu určené a zabránění škod na okolních ekosystémech a dále rovněž aktivity s nepřímým vlivem, které zvyšují informovanost veřejnosti o lesnickém ekosystému a lesnictví jako oboru národního hospodářství.

Přestože se opatření podílí na celkové finanční alokaci OSY II jen malou částí, jedná se o velmi úspěšné opatření, o které je ze strany žadatelů velký zájem. V roce 2009 zájem žadatelů přesahoval téměř šestkrát finanční roční alokaci na toto opatření.

4.16.7 Závěry a doporučení

Opatření. 226 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření (II.2.4.1) plní svoji funkci podpory při obnově lesa poničeného kalamitními jevy a při zavádění preventivních opatření. Podle vyjádření všech respondentů dotazníkového šetření je vliv dotace na rychlejší a kvalitnější provedení zalesnění ploch po kalamitách nepopíratelný, zvláště pokud jde o kalamity většího rozsahu.

Při komunikaci se žadateli bylo toto opatření hodnoceno kladně jako účelné a velmi potřebné k zajištění trvale udržitelného hospodaření v lesích postižených kalamitami. Některé subjekty uváděly, že dotace na obnovu po kalamitách pomohla při existenčních problémech způsobených rozsáhlou kalamitou na území ČR (nahodilá těžba v roce 2007 činila 14,885 mil./m³ dřeva, v roce 2009 „pouze“ 6,628 mil./m³), která vedla ke znehodnocení dřevní hmoty a k přebytku dřeva na trhu. Výsledkem byla nízká cena dřeva a citelné snížení příjmů lesnických subjektů.

Závěry k opatření II.2.4.1. a)

Obnova lesního potenciálu po kalamitách je nastavena tak, aby šance získání podpory byla vyšší pro žadatele, u kterých bylo poškození porostů kalamitou většího rozsahu. Porovnává se podílem nahodilých těžeb vzhledem k ročnímu těžebnímu etátu. To umožňuje nejvíce zasaženým majitelům lesů žádat o podporu z tohoto opatření a snižuje riziko vzniku dlouhodobých nezalesněných ploch. Nastavení je vhodné zejména pro drobné majitele lesů, u kterých vzniká riziko neschopnosti provést zalesnění v požadované lhůtě a kvalitě.

Opatření je nenahraditelné zvláště u velkoplošných kalamit, kdy dochází k totálnímu zničení lesnických majetků.

Poskytovaná podpora rekonstrukce a obnovy lesa do stáří 40 let věku je velice důležitá. Tyto porosty negenerují zisk a v případě kalamity jsou tudíž na podpoře závislé. Při jejich narušení a poškození není vůle k jejich rekonstrukci. Dochází ke snížení stability a vitality. V pozdějších letech jsou tyto porosty nekvalitní nebo dochází k jejich dalšímu poškození, a tím i znehodnocení.

Doporučení 226:

- Slabinou současného nastavení čerpání dotací z opatření II.2.4.1. a) obnova lesního potenciálu po kalamitách je dlouhé časové období od podání žádosti o dotaci, po informaci o schválení žádosti (na informaci žadatel čeká cca 4-5 měsíců), až po vyplacení peněz na účet žadatele. Při kalamitách je třeba začít s likvidací a přípravou ploch na obnovu co nejdříve. Včasně je potřeba také rozhodnout o podílu melioračních a zpevňujících dřevin (MZD), úpravě terénu a plánování ochranných opatření. Na základě rozhovorů se žadateli je zřejmé, že právě dotace hraje důležitou roli v tom, jestli bude podíl MZD navýšen. Hodnotitel na základě uvedeného doporučuje prozkoumat možnosti zkrácení doby nutné k administraci od podání žádosti o dotaci až po rozhodnutí o přidělení dotace a vyplacení. Administrace probíhá od konce února až do konce května, právě tato doba je nejvíce příhodná k provádění obnovy lesa. Žadatel po toto období neví, zda mu bude dotace přidělena.
- Opatření poněkud chybí pevný mechanismus na podporu k vytváření stanovištně trvale udržitelných porostů. Odborný lesní hospodář placený vlastníkem lesa není vždy zárukou správné obnovy lesa a může se stát, že se les obnoví stejným nestabilním porostem. Jako vhodné se tady jeví zavést bodové zvýhodnění pro žadatele, kteří na kalamitních plochách zvýší podíl melioračních a zpevňujících dřevin vhodných pro danou lokalitu.
- Kontroly prováděné pracovníky platební agentury před proplacením projektu jsou velmi detailně zaměřeny na správnost dokladů. Při kontrole v terénu se stává, že např. z důvodu nedostatečného technického vybavení (terénní auto ve špatných klimatických podmínkách) je provádění kontroly omezeno. Rovněž by mělo být pracovníkům platební agentury umožněno další vzdělávání ohledně lesnické praxe a rozšíření tak jejich kontrolních schopností.
- Bylo by vhodné přidat mezi položky uznatelných výdajů rovněž oplocení melioračních a zpevňujících dřevin na kalamitních plochách.
- Řídící orgán by měl zvýšit plánovanou hodnotu indikátoru 55 Podpořená plocha lesa v ha. Již teď je indikátor plněn na 213 %.

Závěry k opatření II.2.4.1 b) - Zavádění preventivních opatření bylo hodnoceno respondenty i hodnotitelem kladně bez vážnějších připomínek a hodnotitel momentálně neuplatňuje žádná doporučení.

Opatření II.2.4.2 Neproduktivní investice v lesích (227):

Nastavení pravidel a rozsah podpory je hodnoceno jako dostatečné. Zájem žadatelů o toto opatření však výrazně přesahuje jeho roční alokaci.

Doporučení 227:

- Řídící orgán by měl zvážit realokaci ve prospěch tohoto opatření na úkor jiných opatření OSY II, u kterých je pravděpodobné, že nebude dosaženo předpokládaných operativních cílů a finanční obálka nebude vyčerpána. Takovým opatřením může být opatření 221 (První zalesnění zemědělské půdy), Opatření 224 (Platby v rámci NATURA 2000 v lesích) a opatření 225 (Lesnicko-environmentální platby).
- Řídící orgán by měl zvážit přezkoumání účinnosti vynakládaných prostředků v rámci tohoto opatření. Čerpání alokace postupuje rychleji než naplňování stanoveného cíle počtu podporovaných držitelů lesů. Hodnotitel navrhuje přezkoumání dosud podpořených projektů a jejich nákladů a vyvození případných závěrů a postupů při schvalování nových projektů.

V případě, že se potvrdí, že prostředky jsou čerpány účinně, hodnotitel navrhuje snížení cílové hodnoty indikátoru 56 Počet podpořených lesnických podniků.

- Zabezpečit jednotnost vykazovaných a sbíraných údajů do monitorovacího systému od příjemců ve formulářích jednotlivých kol v rámci žádosti o dotaci a žádosti o proplacení.

4.16.8 Odpovědi na evaluační otázky

Evaluační otázka 2261: Do jaké míry přispěla podporovaná opatření k obnově lesnického potenciálu v poničených lesích?	
Hodnotící kritérium	Obnovený produkční potenciál po škodách způsobených živelnými pohromami
Indikátory	Výstupový indikátor: 55 – Podpořená plocha lesa (ha) Pomocný výstupový indikátor se vztahem k hodnotícímu kritériu : Plocha poškozená živelnými pohromami v ČR (pro porovnání s celkovou plochou lesa postiženou kalamitami a podpořenou v rámci tohoto opatření).
Odpověď na evaluační otázku	
Podporované opatření přispělo k obnově lesního potenciálu poničeného po kalamitách na celkové ploše 1 402,59 ha (dle žádosti o proplacení 3. kola) ³⁶ . V porovnání s celkovou zasaženou plochou lesa v ČR v roce 2006 a 2007 (žadatelé mohou žádat dva roky zpět), která činila 5 629 ha dle publikací ČSÚ ČR, to představuje cca 25% míru příspěvku opatření k ošetření kalamitních jevů v ČR. <i>(Do této sumy se započítávají veškeré holiny vzniklé všemi kalamitními jevy, na rozdíl od hodnoceného opatření, kde nejsou uznány kalamitní plochy vzniklé zanedbáním preventivní péče např. škody vzniklé lýkožroutem smrkovým.)</i>	

³⁶ Údaj z IS SZIF k červnu 2010.

Evaluační otázka 2262: Do jaké míry přispěla zavedená preventivní opatření k zachování lesů?	
Hodnotící kritérium	Zavádění preventivních opatření v lesích
Indikátory	Výstupový indikátor: 54 - Počet realizovaných preventivních a/nebo obnovných aktivit
Odpověď na evaluační otázku	
Zavedená preventivní opatření pomohla ochránit lesní půdu o výměře 1 682,34 ha. Tato výměra představuje 82,9 % z operativního cíle opatření 2 030 ha (který byl stanoven společně pro kalamitní jevy i pro preventivní opatření). Realizovaná preventivní opatření pokryla půdu o výměře 946,44 ha a délka úprav drobných vodních toků byla 13 640 m, což poukazuje na úspěšný průběh implementace opatření.	

Evaluační otázka 2263: Do jaké míry přispělo podporované opatření ke zvýšení udržitelného obhospodařování lesní půdy?	
Hodnotící kritérium	Uplatňování postupů výsadby zaručujících udržitelné obhospodařování lesní půdy.
Indikátory	Výstupový indikátor: 55 – Podpořená plocha lesa (ha)
Odpověď na evaluační otázku	
Realizované opatření vedlo ke zvýšení udržitelného obhospodařování lesní půdy na ploše 1 402,59 ha. Podle průzkumu vybraného vzorku žádostí, došlo k viditelnému navýšení podílu melioračních a zpevňujících dřevin (MZD). Průměrný podíl MZD na obnovovaných plochách po kalamitě u sledovaných žádostí dosahoval 36 %. (Ke všem podaným žádostem se vyjadřoval lesní odborný hospodář, lesní ochranná služba a u velkoplošných opatření a na zvláště chráněných územích a územích soustavy Natura 2000 MŽP (krajské středisko AOPK). Právě tento mechanismus má zabezpečit udržitelné obhospodařování.	

Evaluační otázka 2264: Do jaké míry přispěla podporovaná opatření ke zlepšení životního prostředí?	
Hodnotící kritérium	Obnovená produkční kapacita po škodách způsobených živelnými pohromami
Indikátory	Výstupový indikátor: 55 – Podpořená plocha lesa (ha)
Odpověď na evaluační otázku	
Podporované opatření vedlo ke zlepšení životního prostředí na celkové obnovené ploše po kalamitách 1 402,59³⁷ ha lesní půdy. Důležitost tohoto opatření se ukázala zejména u kalamitních ploch přesahujících 1 ha, kde je dopad na životní prostředí a stabilitu porostu vyšší. Na vybraném vzorku žadatelů bylo zjištěno, že plocha poškozených porostů o výměře nad 1 ha byla u 89 % vybraných žadatelů, což ukazuje vhodné nastavení programu v oblasti dopadu na životní prostředí.	

³⁷ Aktuální údaj z IS SZIF k červnu 2010.

Opatření 227

Evaluační otázka 2271: Do jaké míry přispěly podporované investice k zachování nebo podpoře udržitelných lesnických systémů?	
Hodnotící kritérium	Negativní dopady návštěvnosti byly eliminovány/společenská hodnota lesů vzrostla.
Indikátory	Výstupový indikátor: Typy zavedených opatření eliminujících negativní dopady návštěvnosti/zvyšující společenskou hodnotu lesů.
Odpověď na evaluační otázku	
Neproduktivní investice nemají přímý vliv na zachování nebo podporu udržitelných lesnických systémů. Udržitelnost lesnického systému závisí v první řadě na způsobu hospodaření. Podporované investice zvyšují společenskou hodnotu lesů. Ovlivněním chování veřejnosti lze předcházet škodám lesních porostů – posouzení/kvantifikace však vzhledem k charakteru opatření je neproveditelná.	

Evaluační otázka 2272: Do jaké míry přispěly podporované investice ke zvýšení společenské hodnoty lesních oblastí?	
Hodnotící kritérium	Realizované aktivity mají pozitivní vliv na zvýšení společenské hodnoty lesů (značení, stezky, odpočívadla...)
Indikátory	Výstupový indikátor: Typy zavedených opatření za účelem zvýšení společenské hodnoty lesů.
Odpověď na evaluační otázku	
Neproduktivní investice zvýšily společenskou hodnotu lesních oblastí u všech podpořených projektů (11 projektů). Tomuto cíli přispělo opatření výstavbou nebo rekonstrukcí 51 km stezek pro turisty a zřízením 44 parkovacích míst. Dále byla podpořena výstavba odpočinkových stanovišť a přístřešků (44 ks), informačních cedulí (133 ks), odpadkových košů (38 ks) a laviček (66 ks) Dotázaní žadatelé uvádí, že po uskutečnění projektů došlo ke zvýšení návštěvnosti. Prodloužila se také délka trávení volného času.	

Evaluační otázka 2273: Do jaké míry přispěla podporovaná opatření ke zlepšení životního prostředí a k zachování krajiny?	
Hodnotící kritérium	Negativní dopady návštěvnosti byly eliminovány.
Indikátory	Výstupový indikátor: Typy zavedených opatření eliminujících negativní dopady návštěvnosti.
Odpověď na evaluační otázku	
Opatření podporuje aktivity, které mají přímý vliv na životní prostředí, jejichž cílem je usměrnit koncentraci návštěvníků na místa k tomu určené a zabránění škod na okolních ekosystémech. Mezi tyto aktivity patří budování záchytných parkovišť, závor zabraňujících vjezdu do lesa, značených stezek a pěšin, mostků přes drobné vodní toky, studánek a umístování odpadkových košů. Opatření rovněž podporuje aktivity s nepřímým vlivem na životní prostředí, které zvyšují informovanost veřejnosti o lesnickém ekosystému a lesnictví jako oboru národního	

hospodářství. Do této kategorie aktivit spadá budování naučných stezek, informačních tabulí, lesoparků, objektů pro zajištění bezpečnosti návštěvníků, odpočinkových stanovišť, laviček, přístřešků a zřízení herních naučných prvků.

Kvantifikace dopadů na životní prostředí u tohoto opatření vzhledem k jeho charakteru a sbíraným datům není možná.

4.17 Opatření 311 Diverzifikace činností nezemědělské povahy (III.1.1)

4.17.1 Použitá data

- Výroční zprávy PRV
- Monitorovací systém IS SZIF
- ČSÚ
- Dotazníkové šetření
- Doplňkové telefonické šetření na vzorku projektů
- Srovnávací skupina
- Expertní škálování

4.17.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.17-1: Finanční význam opatření

Schválená alokace EU+ČR				
	Kód opatření 311	Opatření III.1	OSA III	Celkem PRV
Fin. prostředky EUR	148 179 568	328 136 817	645 913 635	3 670 068 292
%	100	45,2 %	22,9 %	4,0 %

Zdroj: PRV ČR, leden 2010

Tabulky 4.17-2 a 4.17-3 uvádí aktuální stav realizace opatření podle jednotlivých záměrů, poměrů alokace, zaregistrovaných projektů, schválených projektů, podaných žádostí o proplacení a proplacených projektů. Z přehledů vyplývá, že k 1. 3. 2010 byly schváleny projekty ve výši 42,7 % celkové alokace a zrealizováno 24,5 % projektů (podané žádosti o proplacení). Převis zaregistrovaných projektů tvořil 43,2 %.

Tabulka 4.17-2: Finanční plnění opatření 311

Kód opatření 311 - Diverzifikace činností nezemědělské povahy									
	Schválená alokace EU +	Zaregistrované projekty	B/A v %	Schválené projekty	C/A v %	Podané žádosti o proplacení	D/A v %	Proplaceno	E/A v %
Název sloupce	A	B		C		D		E	
III.1.1. v CZK	3731161522	2 279 614 005	61,1%	1 591 523 990	42,7 %	913 091 730	24,5 %	658 786 798	28,9 %
III.1.1 a) v CZK		206 677 736	5,5 %	114 315 028	3,1 %	45957592	1,2 %	32197653	15,6 %
III.1.1. b) v CZK		1 922 456 215	51,5 %	1 390 177 308	37,3 %	809944114	21,7 %	594796178,0	30,9 %
III.1.1.c) v CZK		24 234 342	0,6 %	12 034 442	0,3 %	3961408	0,1 %	2518971,0	10,4 %

Kód opatření 311 - Diverzifikace činností nezemědělské povahy									
	Schválená alokace EU +	Zaregistrované projekty	B/A v %	Schválené projekty	C/A v %	Podané žádosti o proplacení	D/A v %	Proplaceno	E/A v %
III.1.1.d) v CZK		126 245 712	3,4 %	74 997 212	2,0 %	53228616	1,4 %	29273996,0	23,2 %
III.1.1. v EUR	148 179 568	90532724,58	61,1 %	63205877,28	42,7 %	36 262 578,6	24,5 %	26163097,6	28,9 %
III.1.1. a) v EUR		8208011,8	5,5 %	4539913,7	3,1 %	1 825 162,5	1,2 %	1278699,5	15,6 %
III.1.1.b) v EUR		76348539,1	51,5 %	55209583,3	37,3 %	32 166 168,1	21,7 %	23621770,4	30,9 %
III.1.1.c) v EUR		962444,1	0,6 %	477936,5	0,3 %	157 323,6	0,1 %	100038,6	10,4 %
III.1.1.d) v EUR		5013729,6	3,4 %	2978443,7	2,0 %	2 113 924,4	1,4 %	1162589,2	23,2 %

Pozn.: Kurz EUR/CZK podle Výroční zprávy PRV 2009; rok 2007 - 27,525, rok 2008 - 26,364, rok 2009 - 26,825; Tabulka znázorňuje kumulativní čerpání.

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16. 3. 2010

Tabulka 4.17-3: Počty projektů opatření 311

Kód opatření 311 - Diverzifikace činností nezemědělské povahy					
	Zaregistrované projekty	Schválené projekty	Podané žádosti o propl.	C/B v %	Proplacené projekty
Název sloupce	A	B	C		D
III.1.1.	274	186	94	50,5 %	73
III.1.1 a)	115	79	32	40,5 %	28
III.1.1 b)	97	66	36	54,5 %	27
III.1.1.c)	18	12	5	41,7 %	3
III.1.1.d)	44	29	21	72,4 %	15

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16. 3. 2010

4.17.3 Věcný pokrok opatření

Tabulka 4.17-4: Srovnání indikátorů výstupů a výsledků

Kategorie	Název sloupce	Stav 31. 12. 2009	Plánovaná hodnota	Míra plnění	Schválené projekty k 18. 5. 2010	Míra plnění
Příjemci podpory	a	61	1000	6,10 %	184	18,4 %
Počet projektů na bioplynové stanice	b	34	119	28,6 %	66	55,5 %
Celkový objem vyrobené elektrické energie (GWH)	c	74	490	15,1 %	x	x
Hrubá přidaná hodnota (HPH)	d	-8142,86	2200	-370,13 %	x	x
Hrubý počet pracovních míst (HPM)	e	73	9000	0,81 %	x	x

Kategorie	Název sloupce	Stav 31. 12. 2009	Plánovaná hodnota	Míra plnění	Schválené projekty k 18. 5. 2010	Míra plnění
Vyčerpaná/zazávazkovaná alokace (v ti. EUR)	f	18 055,1	148 180	12,18 %	59938,7	40,45 %
Objem investic (v tis. EUR)	g	55 893,51	285999	19,54 %	190758	66,70 %

Zdroj: Pracovní verze VZ 2009 k 21. 6. 2010, vlastní propočty

Realizace opatření 311 je z hlediska objemu investic dominantně tvořena záměrem b) bioplynové stanice. Tomu odpovídají i hodnoty indikátorů, které jsou na tento záměr navázány. Předně indikátor Počet projektů na bioplynové stanice dosáhl k 31. 12. 2009 hodnoty 28,6 %, z hlediska schválených projektů k 18. 5. 2010 to bylo 55,5 %. Převaha záměru b) se projevuje i ve vyšším průměrném objemu investic (765,66 tis. EUR) a průměrné dotace na podpořený projekt (295,99 tis. EUR). Z hlediska návazného celkového objemu vyrobené elektrické energie, tak hodnota indikátoru k 31. 12. 2009 byla 74 GWh (15,1 %).

V případě ostatních výsledkových indikátorů je situace obdobná jako u ostatních opatření oblasti III.1, zatím byly dosaženy nízké hodnoty indikátorů. Propad byl způsoben hospodářskou recesí, takže lze očekávat, že dojde k obrácení negativního trendu po zotavení hospodářského cyklu. Určitý vliv měla vnější situace i na tvorbu Hrubých pracovních míst, které dosáhly plnění ve výši 0,81 % z plánované hodnoty a jsou významně za cílem stanoveným na začátku období (9000).

Čistý počet pracovních míst dosahuje plnění ve výši 0,95 %. Ve srovnání s ostatními opatřeními oblasti III.1 je v tomto místě vyšší míra deadweight efektu i displacement efektu, které vypovídají o nižším reálném dopadu intervence, než je tomu v ostatních opatřeních.

Tabulka 4.17-5: Výpočet čistých pracovních míst

	Abs.	Deadweight efekt	Displacement efekt	Income multipliers	Supplier efect	ČPM
Úroveň efektu		37,50 %	4,80 %	1,2	1,05	
Absolutní vyjádření	73	27,4	3,5	14,6	3,7	60,4

Zdroj: Vlastní propočty

4.17.4 Výsledky a dopady opatření

Positivním aspektem realizace opatření je významný příspěvek intervence k diverzifikaci nezemědělských aktivit. Podíl nezemědělských činností u příjemců má rostoucí tendenci (nárůst o 12 % ve sledovaném období). Díky podpoře došlo ke změně trendu úbytku nezemědělských

činností v zemědělských podnicích. Přes 51 % respondentů v dotazníkovém šetření uvedlo, že jim podpora pomohla zavést nový výrobek nebo službu.

V ukazateli nezemědělské hrubé přidané hodnoty (HPH) došlo k propadu o 8 mil. EUR. Evaluátor předpokládá, že tento propad byl způsoben ekonomickou krizí, která postihla výkonnost zemědělských podniků (meziroční pokles 2008/2009 v celkové sektorové HPH dosáhl 35,4 %). Analýza dopadů prokázala rozdíl mezi vlivem ekonomické krize na skupinu příjemců podpory a srovnávací skupinu nepřijemců. Rozdíl v obou skupinách je v intenzitě propadu v ukazatelích, které tento stav ilustrují. Celková HPH se u příjemců snížila o 32,5 %, u nepřijemců to bylo o 49,5 %. Souběžně došlo i k propadu nezemědělské HPH u příjemců o 0,7 %.

Podpora nemá takový významný vliv na tvorbu pracovních míst, jak bylo předpokládáno při přípravě programu. V rámci realizace opatření bylo vytvořeno celkem 73 pracovních míst. Z dosavadních výsledků je zřejmé, že řídicí orgán předpokládal mnohem vyšší počet pracovních míst vzniknuvších u podpořených podniků. Uvedená disproporce je zřejmá při srovnání míry plnění celkového objemu investovaných prostředků (19,54 %) a míry plnění indikátoru hrubý počet pracovních míst (0,81 %). Tato disproporce je zapříčiněna různou korelací indikátorů na kontextuálním vývoji indikátorů. Zatímco objem investovaných prostředků se ukazuje jako indikátor s nízkou závislostí na hospodářském vývoji v ČR, tak tvorba pracovních míst je na hospodářském kontextu závislá významně. Takže v období klesající poptávky dochází k reorganizaci a optimalizaci počtu zaměstnanců. Čistý počet pracovních míst je 60,4.

Dále je nutné zdůraznit, že hodnocení probíhá v období zvyšující se nezaměstnanosti (rok 2008: 4,4 %, rok 2009: 6,7 %), které je ilustrováno ekonomickým propadem mezi roky 2008 a 2009 a úbytkem pracovních míst, jenž se promítl i do možnosti tvorby pracovních míst u příjemců podpory. V dalším období hodnocení bude nutné zaměřit se i na efekt udržení pracovních míst, který do současného hodnocení nebyl zapojen.

Pozitivním aspektem realizace je významný příspěvek ke zvyšování produkce OZE a k plnění závazků ČR vůči EU. Celkový objem vyrobené elektrické energie dosáhnul 74 GWh, což dosahuje solidních 15,1 % plánovaného cíle (490GWh). Hodnota je tvořena 34 zrealizovanými bioplynovými stanicemi v záměru b).

Význam vlastního příspěvku k produkci OZE v ČR je možné hodnotit z hlediska jeho podílu na produkci elektrické energie v sektoru bioplynu a příspěvku k výrobě elektrické energie z OZE v ČR. Podíl projektů PRV na celkové produkci bioplynu v ČR ve srovnání s rokem 2008 tvoří téměř 70 %. Vezme-li se v úvahu dosavadní trend vývoje objemu vyrobené elektrické energie prostřednictvím bioplynových stanic hodnota vztažená k roku 2009, může být zhruba na poloviční úrovni, ale i tak je příspěvek k produkci výroby elektrické energie významný. Z hlediska příspěvku produkce elektrické energie v rámci opatření 311 se výše podílu vyrobené elektrické energie na celkové produkci elektrické energie z bioplynu v ČR rovná 1,7 % vztažených k celkové produkci za rok 2008.

Čistá přidaná hodnota nebyla vzhledem k záporné hodnotě HPH a vzhledem k velké diverzitě ekonomických činností podporovaných prostřednictvím opatření hodnocena.

4.17.5 Závěry a doporučení

- Hodnotitel doporučuje upravit indikátor Počet příjemců podpory na 500 příjemců. Čerpání alokované částky je rychlejší díky vyšší průměrné dotaci na projekt. Zatímco před zahájením příjmu žádostí vycházela plánovaná průměrná dotace na jednoho příjemce podpory 153,69 tis. EUR (vzhledem k celkovému objemu a předpokládanému počtu projektů), po zhodnocení realizace projektů k 31. 12. 2009 poměr dosáhnul výše 295,99 tis. EUR. Vyšší průměr je způsoben převahou projektů v záměru b), ve kterém se realizují bioplynové stanice. Z této disproporce vyplývá i nižší reálná hodnota indikátoru příjemců podpory. Hodnota indikátoru bude tvořena vyšším počtem projektů zaměřených na realizaci bioplynových stanic, kterých může být reálně podpořeno až 150. Již k 31. 12. 2009 byla mezi vyčerpanými prostředky a počtem bioplynových stanic disproporce ve prospěch bioplynových stanic a k 18. 5. 2010 se ještě zvýšila na 15,05 %.
- Hodnotitel doporučuje upravit indikátor Zvýšení nezemědělské HPH o polovinu, a to na 1,1 mil. EUR. Ve sledovaném období došlo k propadu indikátoru R7 Nezemědělská hrubá přidaná hodnota zhruba o 8 mil. EUR a je zřejmé, že výsledkový indikátor, který předpokládal vzrůst nezemědělské HPH o 2,2 mil. EUR, nebude naplněn. V následujícím období hodnotitel předpokládá změnu trendu.
- Upravit indikátory vtahující se na tvorbu pracovních míst. Z uvedených poměrů hodnotitel odvozuje, že v rámci podpory bude vytvořeno do konce roku 2013 přibližně 600 hrubých pracovních míst a jejich čistá hodnota se bude pohybovat na úrovni 500 čistých pracovních míst. Podpora negeneruje takové množství pracovních míst, jejichž vznik byl předpokládán na začátku realizace programu. Na jeden zrealizovaný projekt vychází průměr 1,2 hrubého pracovního místa. Míra plnění indikátoru hrubých pracovních míst dosahuje 0,81 % ze stanoveného cíle (9000). V případě čistých pracovních míst (60,4) je to přibližně 1 pracovní místo na projekt. Vzhledem k vývoji ekonomické situace a k nízkému počtu vytvořených pracovních míst se doporučuje do evaluace v dalších obdobích zahrnout zachování pracovních míst v podpořených podnicích.
- Proporcionálně zvýšit preferenci projektů vytvářejících pracovní místa. Dále hodnotitel doporučuje zvážit začlenění kritéria zaměřeného na efektivitu podnikatelského záměru, který je předmětem projektu. Projekt by měl obsahovat základní popis podnikatelské záměru v samotné žádosti, popřípadě v samostatné příloze.
- Doplnit monitorovací systém o možnost sledování ukazatele průměrný počet zaměstnanců, prostřednictvím kterého lze srovnávat vývoj indikátorů pracovních míst se srovnávací skupinou. Za současného stavu lze tuto analýzu provádět prostřednictvím sekundárních dat.

- Hodnotitel doporučuje zavést vhodnou kombinaci realizace opatření s opatřeními III.2. a opatřením III.3.1. Podpora podnikatelských projektů z hlediska návazné infrastruktury (opatření III.2) nebo z hlediska vzdělávání zejména při realizaci nových podnikatelských aktivit může vést k vyšší atraktivitě podnikatelských ploch a nižšímu riziku problémů nových podnikatelských subjektů. Kombinace mohou být preferovány prostřednictvím zavedení bodového zvýhodnění projektů, které mají předpoklad pro takovou návaznost. Prakticky se může jednat např. o spolupráci podnikatelského subjektu připravujícího rekonstrukci nevyužitého objektu a obce, která může souběžně do příslušného opatření předložit projekt zaměřený na přístupovou komunikaci, dobudování inženýrských sítí či liniové zeleně v části obce. Nebo se může například jednat, ve stejném gardu, o vybudování prodejní plochy v intravilánu obce a kombinace s úpravou přilehlého veřejného prostranství. Oba tyto příklady vyžadují úzkou spolupráci žadatelů ze dvou typově odlišných opatření, nicméně podílejících se na komplexním integrovaném řešení. Obdobně mohou mít v opatření III.3.1. preferenci projekty, které předpokládají poskytování vzdělávání realizátorům podpořených projektů, popřípadě zástupcům připravovaných projektů.
- Hodnotitel navrhuje stanovit minimální mez bodového zisku, pod kterou nebude možné projekt podpořit, respektive, jejíž nesplnění se stane eliminačním kritériem. Eliminace projektů s nízkým bodovým ziskem (projektů příliš nepřispívajících k plnění parametrů programu) povede k vyšší efektivitě využívání prostředků.

4.17.6 Odpovědi na evaluační otázky

Evaluační otázka 3111: Do jaké míry podpořily podporované investice diverzifikaci činností zemědělských hospodářství směrem k nezemědělským činnostem? V tomto ohledu zaměřte analýzu na nejdůležitější činnosti.	
Hodnotící kritérium	Diverzifikace aktivit příjemců podpory
Indikátory	Indikátor výstupu 58: Počet příjemců podpory
	Indikátor výstupu 59: Celkový objem investic
	Pomocný indikátor výsledku ve vztahu k hodnotícímu kritériu: Podíl nezemědělských aktivit na celkových příjmech zem. podniků
	Pomocný indikátor výsledku ve vztahu k hodnotícímu kritériu: Diverzita aktivit podpořených projektů
	Indikátor dopadu: Trend Hrubé přidané hodnoty (zemědělské, nezemědělské)
Odpověď na evaluační otázku	
Podporované investice významně přispěly k diverzifikaci hospodářství směrem k nezemědělským činnostem.	
Většině příjemců pomohla podpora najít si nový zdroj příjmů (89,3 % dotazovaných), poměr nezemědělských aktivit příjemců proporcionálně roste (analýza zjistila meziroční nárůst o 12,1 % ve skupině příjemců). Podpořené aktivity směřují do nezemědělských aktivit a jsou	

různorodého zaměření.

Evaluační otázka 3112: Do jaké míry podpořily podporované investice další pracovní příležitosti pro zemědělská hospodářství mimo zemědělství?

Hodnotící kritérium	Nárůst počtu pracovních míst v oblasti cestovního ruchu
Indikátory	Indikátor výstupu 58: Počet příjemců podpory
	Indikátor výstupu 59: Celkový objem investic
	Indikátor dopadu: Čistý počet pracovních míst
	Indikátor dopadu: Hrubý počet pracovních míst
	Pomocný indikátor výsledku ve vztahu k hodnotícímu kritériu: Struktura nových pracovních míst
Odpověď na evaluační otázku	
Podporované investice měly malý vliv na vytváření dalších pracovních příležitostí pro zemědělská hospodářství mimo zemědělství.	
V rámci podpory bylo vytvořeno 73 hrubých pracovních míst prostřednictvím podpory 61 projektů. Průměrně bylo vytvořeno 1,2 hrubého pracovního místa jedním projektem a přibližně 1 čisté pracovní místo na projekt. Míra plnění indikátoru hrubých pracovních míst dosahuje 0,81 % ze stanoveného cíle (9000). Z hlediska realizované podpory byla k 31. 12. 2009 průměrná výše dotace potřebné na vytvoření jednoho hrubého pracovního místa 247,33 tis. EUR. Hodnota čistých pracovních míst byla 60,4, hodnota deadweight efektu dosáhla 37,5 %, hodnota displacement efektu dosáhla 4,8 %.	

Evaluační otázka 3113: Do jaké míry přispělo toto opatření ke zlepšení diverzifikace a rozvoje hospodářství venkova?

Hodnotící kritérium	Rozvoj hospodářství venkova: hodnocení přínosů pro podpořené podniky, hodnocení srovnávací skupinou.
Indikátory	Indikátor výstupu 58: Počet příjemců podpory
	Indikátor výstupu 59: Celkový objem investic
	Indikátor dopadu: Hrubá přidaná hodnota
	Indikátor dopadu: Čistá přidaná hodnota
	Pomocný indikátor výsledku ve vztahu k hodnotícímu kritériu: Nárůst počtu pracovních míst

Odpověď na evaluační otázku

Otázka na zlepšení diverzifikace viz otázka 3111.

Podpora přispěla částečně k rozvoji hospodářství venkova. Podpořené podniky mají lepší ekonomickou kondici. Podpora zmírnila propad ukazatele HPH o 17 % oproti podnikům zařazeným do srovnávací skupiny. Podpořené podniky si udržely kladnou hodnotu normované HPH (1,1) zatímco nepodpořené skončily ve ztrátě (0,5).

Celkem 89,3 % dotazovaných uvádí, že jim podpora umožnila najít nový zdroj příjmů. Většina dotazovaných uvádí pozitivní efekty na rozvoj jejich podnikání (71 % dotazovaných). Opatření přispělo u podpořených podniků k uvádění nových výrobků a služeb (51,5 % dotazovaných).

Evaluační otázka 3114: Do jaké míry přispělo toto opatření ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech?

Hodnotící kritérium	Na evaluační otázku je nazíráno z perspektivy tří aspektů: • Ekonomický aspekt • Environmentální aspekt • Sociální aspekt
Indikátory	Indikátor výstupu 58: Počet příjemců podpory
	Indikátor výstupu 59: Celkový objem investic
	Indikátor dopadu: Čistý počet pracovních míst
	Indikátor výsledku: Celkový objem vyrobené elektrické energie

Odpověď na evaluační otázku**Opatření přispělo částečně ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech.**

V oblasti ekonomického rozvoje došlo u podpořených příjemců k propadu ekonomické výkonnosti (záporná hodnota hrubého přidané hodnoty, zhruba -8 mil. EUR). Srovnání propadu hrubé přidané hodnoty u příjemců se srovnávací skupinou vypovídá o lepší kondici a ekonomické stabilitě podpořených podniků, díky které se lépe vypořádaly s hospodářskou krizí. Do kvality života se pozitivně promítá tvorba pracovních míst (viz evaluační otázka 3112).

Za pozitivnější výsledek realizace opatření je možné považovat diverzifikaci činností nezemědělské povahy u zemědělských mikropodniků, která přispívá k posilování stability hospodaření zemědělců a která se promítá i do ostatních aspektů kvality života na venkově (zaměstnanost, dostupnost služeb apod.).

Z hlediska environmentálního aspektu je možné konstatovat, že se projevoval zejména v případě realizace záměrů b), c), d), ve kterých byly realizovány projekty zaměřené na implementaci obnovitelných zdrojů energie (podíl OZE z hlediska celkového objemu dosavadní zazávazované alokace tvořil 92,8 %). Projekty přispěly 1,7 % k celkovému objemu výroby elektrické energie o OZE v ČR.

Za sociální aspekt v tomto opatření je možné považovat projekty, které jsou zaměřeny na rozšiřování základny služeb na venkově. V tomto případě jsou mezi ně počítány projekty

zaměřené na rozvoj služeb a částečně projekty zaměřené na zpracovatelský průmysl. Ve struktuře vzorku projektů v záměru a) tvoří rozvoj služeb přibližně 1-2 % podpořených projektů. Nelze tedy hovořit o významnější podpoře služeb pro místní obyvatelstvo.

Respondenti v rámci expertního škálování oznámkovali vliv (neboli míru) opatření na kvalitu života známkou 2,78, tedy mírný nadprůměr v rámci bodovací škály.

V rámci dotazníkového průzkumu mezi příjemci podpory 56,9 % podpořených podniků hodnotí kladně příspěvek svého projektu ke zlepšování kvality života na venkově. Respondenti nejčastěji charakterizovali svůj příspěvek jako příspěvek k ochraně životního prostředí (realizace projektů OZE), dále zlepšení infrastruktury (rekonstrukce objektu) nebo rozšíření spektra služeb.

4.18 Opatření 312 podpora zakládání podniků a jejich rozvoje (III.1.2)

4.18.1 Použitá data

- Výroční zprávy PRV
- Monitorovací systém IS SZIF
- ČSÚ
- Dotazníkové šetření
- Doplňkové telefonické šetření na vzorku projektů
- Srovnávací skupina
- Expertní škálování

4.18.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.18-1: Finanční význam opatření 312

Schválená alokace EU+ČR				
	Kód opatření 312	Opatření III.1	OSA III	Celkem PRV
Fin. prostředky EUR	100 513 045	328 136 817	645 913 635	3 670 068 292
%	100	30,6 %	15,6 %	2,7 %

Zdroj: PRV ČR, leden 2010

Tabulky 4.18-2 a 4.18-3 uvádí aktuální stav realizace opatření podle jednotlivých záměrů, poměrů alokace, zaregistrovaných projektů, schválených projektů, podaných žádostí o proplacení a proplacených projektů. Z přehledů vyplývá, že k 16. 3. 2010 bylo schváleno 36,9 %

projektů z celkové alokace a zrealizováno 15,1 % projektů (podané žádosti o proplacení). Převís zaregistrovaných projektů dosáhl 66 %.

Tabulka 4.18-2: Finanční plnění opatření 312

Kód opatření 312 - Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje									
	Schválená alokace EU +	Zaregistrované projekty	B/A v %	Schválené projekty	C/A v %	Podané žádosti o proplacení	D/A v %	Proplaceno	E/A v %
Název sloupce	A	B		C		D		E	
III.1.2. v CZK	2530918473	1 552 589 627	61,3 %	934 415 853	36,9 %	382 578 903	15,1 %	267 192 681	17,2%
III.1.2 a) v CZK		1 115 332 439	44,1 %	640 494 482	25,3 %	232051023	9,2 %	153572245	13,8%
III.1.2. b) v CZK		291 422 140	11,5 %	197 750 977	7,8 %	124526977	4,9 %	94203327,0	32,3%
III.1.2.c) v CZK		41 447 107	1,6 %	25 184 407	1,0 %	1606997	0,1 %	1199915,0	2,9 %
III.1.2.d) v CZK		104 387 941	4,1 %	70 985 987	2,8 %	24393906	1,0 %	18217194,0	17,5%
III.1.2. v EUR	100513045	61659635,7	61,3 %	37109446,11	36,9 %	15 193 761,0	15,1 %	10611305,8	17,2%
III.1.2. a) v EUR		44294378,0	44,1 %	25436635,5	25,3 %	9 215 688,0	9,2 %	6098977,2	13,8%
III.1.2.b) v EUR		11573556,0	11,5 %	7853493,9	7,8 %	4 945 471,7	4,9 %	3741196,5	32,3%
III.1.2.c) v EUR		1646032,8	1,6 %	1000175,0	1,0 %	63 820,4	0,1 %	47653,5	2,9 %
III.1.2.d) v EUR		4145668,8	4,1 %	2819141,7	2,8 %	968 781,0	1,0 %	723478,7	17,5%

Pozn.: Kurz EUR/CZK podle Výroční zprávy PRV 2009; rok 2007 - 27,525, rok 2008 - 26,364, rok 2009 - 26,825; Tabulka znázorňuje kumulativní čerpání.

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16. 3. 2010

Tabulka 4.18-3: Počty projektů opatření 312

Kód opatření 312 - Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje						
	Zaregistrované projekty	Schválené projekty	Podané žádosti o propl.	C/B v %	Proplacené projekty	
Název sloupce	A	B	C		D	
III.1.2	1002	587	288	49,1 %	197	
III.1.2 a)	876	510	255	50,0 %	175	
III.1.2 b)	23	13	8	61,5 %	5	
III.1.2.c)	33	16	5	31,3 %	4	
III.1.2.d)	70	48	20	41,7 %	13	

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16. 3. 2010

4.18.3 Věcný pokrok opatření

Tabulka 4.18-4: Pokrok v indikátorech výstupu a výsledku

Položka	Název sloupce	Stav k 31. 12. 2009	Plánovaná hodnota	Míra plnění 31. 12. 2009	Schválené projekty 18. 5. 2010	Míra plnění

Položka	Název sloupce	Stav k 31. 12. 2009	Plánovaná hodnota	Míra plnění 31. 12. 2009	Schválené projekty 18. 5. 2010	Míra plnění
Počet podpořených mikropodniků	a	160	1084	14,76 %	584	53,9 %
Počet projektů na bioplynové stanice	b	9	46	19,57 %	34	73,9 %
Hrubá pracovní místa (HPM)	c	167,1	12000	1,4 %	x	
Celkový objem vyrobené el.energie (GWH)	d	184	13	7,1 %	x	
Hrubá přidaná hodnota (v tis. EUR)	e	-23716,3	1400	-1694,0 %	x	
Vyčerpaná/zazávazkovaná alokace (Kč)	f	212330363	x	x	924710026	
Vyčerpaná/zazávazkovaná alokace (EUR)	g	8163,0	100 513	8,1 %	34345,56	34,2 %
Objem investic (v CZ)	h	424660726,0			2299210844	
Objem investic (v EUR)	i	16288,8	201 026	8,1 %	88191,4	

Zdroj: Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010, vlastní propočty

Nižší hodnota indikátoru Počet podpořených mikropodniků k 31. 12. 2009 je dána způsobem jeho kompozice, který zahrnuje jen proplacené projekty, existuje tedy jistá prodleva mezi dokončením projektu a jeho proplacením. Srovnání plnění indikátoru Podpořené mikropodniky s vyčerpanými či zazávazkovanými alokacemi ukazuje disproporci na straně naplánovaných prostředků. Průměrná přidělená dotace na projekt dosahuje 58810,9 EUR, čímž by vyčerpaním celé alokace bylo dosaženo zhruba 1700 podpořených mikropodniků.

K 18. 5. 2010 bylo v opatření 312 zrealizováno 9 projektů na bioplynové stanice, respektive bylo podáno 9 žádostí o platbu. Úroveň plnění indikátoru je 19,5 %. Schváleno bylo 13 žádostí z celkem 34 zaregistrovaných. Pokud se srovná poměr zazávazkovaných prostředků k alokovaným, který tvoří 34 %, a poměr schválených projektů na bioplynové stanice k plánované hodnotě indikátoru, rozdíl není výrazný a je reálný předpoklad naplnění indikátoru.

Z přehledu dále vyplývá disproporce mezi počtem projektů, objemem investic a počtem vytvořených hrubých pracovních míst, ze které je zřejmé, že indikátor hrubých pracovních míst nebude naplněn. Hodnota nastavení indikátoru R9 na 12.000 hrubých pracovních míst je nereálná. Poměrový ukazatel počtu hrubých pracovních míst dosahuje 1 pracovního místa na jeden podpořený projekt. Vzhledem k propadu, kterým byl sektor postižen, se jeví jako reálná úroveň v rozmezí 1 – 2 pracovní místa na podpořený projekt.

Na bioplynové stanice je úzce navázán indikátor Celkového objemu vyrobené elektrické energie, který k 31. 12. 2009 dosáhl úrovně 13 GWH (míra plnění 7,1 %). Při srovnání Celkového objemu vyrobené elektrické energie dochází k mírné disproporci na úrovni 12,47 %, která může být

zapříčiněna pomalejším náběhem výroby a dodávky energie po dokončení projektu. Takže má smysl tento indikátor více zhodnotit po získání údajů za další období, díky kterým bude snadněji odhadnout trend.

Čistý počet pracovních míst dosahuje 1,26 %. Ve srovnání s ostatními opatřeními oblasti III.1. je v tomto opatření vyšší míra deadweight efektu i displacement efektu, které vypovídají o nižším reálném dopadu intervence, než je tomu v ostatních opatřeních.

Tabulka 4.18-5: Výpočet čistých pracovních míst

	Abs.	Deadweight efekt	Displacement efekt	Income multipliers	Supplier effect	ČPM
Úroveň efektu		59,10 %	10,43 %	1,2	1,05	
Absolutní vyjádření	167,1	98,8	17,4	33,4	8,4	92,7

Zdroj: vlastní propočet

4.18.4 Výsledky a dopady opatření

Dotazníkové šetření mezi příjemci podpory prokázalo pozitivní pohled na rozvoj podpořených mikropodniků. Respondenti tento přínos charakterizovali pomocí efektů, kterými se na jejich podnikání projevil. Mezi nimi uváděli: zvýšení výnosů, snížení nákladů při stejném objemu hospodaření, rozšíření portfolia aktivit nebo udržení stávajícího objemu hospodaření, popřípadě zmírnění propadu podnikání.

V období, za které je evaluace prováděna, se nezemědělská hrubá přidaná hodnota u podpořených podniků propadla o téměř 24 mil. EUR, ukazatel vykazuje zápornou procentuelní míru plnění cíle. Jedná se o nejvyšší propad tohoto indikátoru ze všech posuzovaných opatření. Vzhledem k tomu, že v celém hospodářství došlo v letech 2008 a 2009 k recesi, lze dovodit, že záporná hodnota byla generována v důsledku hospodářské krize a propadu poptávky ve sledovaných podnicích. Obrat trendu lze jen obtížně předvídat a bude souviset s rozvojem poptávky v důsledku hospodářského růstu.

Na základě propočetů na vzorku podpořených projektů u příjemců podpory klesla v období 2008 a 2009 celková hrubá přidaná hodnota o 11,2 %, kdežto nezemědělská hrubá přidaná hodnota zůstala téměř stejná (pokles o 0,8 %). Rozdíl nás vede k úsudku, že podpořené podniky se díky podpoře z opatření lépe vyrovnávaly s propadem způsobených hospodářskou krizí díky nezemědělské části svého podnikání.

V rámci realizace opatření bylo vytvořeno celkem 167,1 pracovních míst. Jedná se o celkový počet pracovních míst, které podniky vytvořily po realizaci vlastních projektů. Z dosavadních výsledků je zřejmé, že řídicí orgán předpokládal mnohem vyšší počet pracovních míst v podpořených podnicích. Uvedená disproporce je zřejmá při srovnání míry plnění celkového

objemu investovaných prostředků (12,3 %) a míry plnění indikátoru hrubý počet pracovních míst (1,4 %). Tato disproporce je zapříčiněna různou korelací indikátorů na kontextuálním vývoji indikátorů. Zatímco objem investovaných prostředků se ukazuje jako indikátor s nízkou závislostí na hospodářském vývoji v ČR, tak tvorba pracovních míst je na hospodářském kontextu závislá významně. Takže v období klesající poptávky dochází k reorganizaci a optimalizaci počtu zaměstnanců. Diverzifikace nově vytvořených pracovních příležitostí se jeví jako uspokojivá, program vytváří široké spektrum kvalifikovaných pracovních míst. V rámci vlastního šetření byla propočtena hodnota čistých pracovních míst ve výši 92,7 čistých pracovních míst.

Hodnotitel přesto konstatuje, že opatření je z hlediska současné stavu i potenciálu tvorby pracovních míst v PRV nejvýznamnější. Dále je nutné podotknout, že hodnocení probíhá v období zvyšující se nezaměstnanosti (rok 2008: 4,4 %, rok 2009: 6,7 %), které je ilustrováno ekonomickým propadem mezi roky 2008 a 2009. V dalším období hodnocení bude nutné zaměřit se i na efekt udržení pracovních míst, který do současného hodnocení nebyl zapojen.

Celkový objem vyrobené elektrické energie dosáhnul 13 GWh, což dosahuje 7,1 % plánovaného cíle (184 GWh). Hodnota je tvořena 9 zrealizovanými bioplynovými stanicemi v záměru b). Z hlediska podílu na celkové produkci bioplynu v ČR ve srovnání s rokem 2008 by produkce bioplynových stanic zrealizovaných z PRV tvořila 14,1 %. Vezme-li se v úvahu dosavadní trend vývoje objemu vyrobené elektrické energie prostřednictvím bioplynových stanic, hodnota vztahená k roku 2009 může být zhruba poloviční.

Z hlediska příspěvku produkce elektrické energie v rámci opatření 312 se výše podílu vyrobené elektrické energie na celkové produkci elektrické energie z bioplynu v ČR rovná 1,2 %.

Čistá přidaná hodnota nebyla vzhledem k záporné hodnotě HPH a vzhledem k velké diverzně ekonomických činností podporovaných prostřednictvím opatření hodnocena.

4.18.5 Závěry a doporučení

Dosavadní vývoj výstupových indikátorů z hlediska čerpání alokovaných prostředků je na dobré úrovni. K 31. 12. 2009 bylo podpořeno 160 podniků částkou 8,1 mil. EUR. Indikátor Počet podpořených mikropodniků dosahuje plnění 14,7 % ze stanoveného cíle a při zachování celkové alokace hodnotitel odhaduje překročení jeho výše až o 1,5 násobku plánované hodnoty (1500). K naplnění by mělo dojít v případě indikátoru Počet projektů na bioplynové stanice, v současné době je jeho hodnota 19,5 % a spolu se schválenými projekty je tato hodnota 28,2 %.

Díky podpořeným projektům v záměru b) bylo dosaženo celkového objemu vyrobené elektrické energie ve výši 13 GWh. Hodnotitel odhaduje, že se jedná přibližně o 7,1 % produkce elektrické energie v ČR. Vzhledem k zaměření celého opatření je tato hodnota považována za příznivou.

- Hodnotitel doporučuje upravit indikátor R7 Zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty o -0,7 mil. EUR (polovina současné hodnoty). Současnou situaci považuje

hodnotitel za neuspokojivou. Ve sledovaném období došlo k propadu indikátoru R7 Nezemědělská hrubá přidaná hodnota o téměř 24 mil. EUR a je zřejmé, že výsledkový indikátor, který předpokládal vzrůst zemědělské HPH o 1,4 mil. EUR, nebude naplněn. Do plnění indikátoru se promítly důsledky hospodářské recese, v jejímž důsledku se propadla poptávka ve sledovaných oborech.

- Hodnotitel dále doporučuje úpravu indikátoru Hrubá pracovní místa na 1700 a indikátoru Čistá pracovní místa na 800. Podpora negeneruje tolik pracovních míst, jejichž vznik byl předpokládán na začátku realizace Programu. Míra plnění indikátoru hrubých pracovních míst dosahuje 1,4 % ze stanoveného cíle. Navrhované úpravy jsou odvozeny od současného trendu plnění indikátoru se zapracováním rezervy pro vyšší míru plnění v období konjunktury. Diverzifikace činností se jeví jako uspokojivá. Spektrum podporovaných projektů je různorodé. Významnou část podporovaných projektů tvoří dřevozpracovatelský průmysl a kovoobráběcí průmysl.
- Hodnotitel navrhuje stanovit minimální mez bodového zisku, pod kterou nebude možné projekt podpořit, respektive, jejíž nesplnění se stane eliminačním kritériem. Vzhledem k míře podpory v prvních třech výzvách lze obtížně posoudit, zda nastavení kritérií vede ke správnému zacílení podpory. Doporučuje se ovšem stanovit minimální hranici bodového zisku, jejíž překročení se stane podmínkou pro přidělení podpory. V projektech, které byly podpořeny ve 2. kole a 3. kole se objevuje projekt s 1 bodovým ziskem a několik projektů s nižším než 10 bodovým ziskem. Obecně preferenční kritéria pomáhají vybírat projekty s největším příspěvkem k plnění parametrů programu. Pokud jsou podporovány jakékoliv projekty, které splní podmínky administrativní kontroly a kontroly přijatelnosti, dochází k podpoře projektů nezávisle na jejich příspěvku k cílové hodnotě intervence.
- Dále hodnotitel doporučuje zvážit podporu projektů s jasnou podnikatelskou strategií mířící k růstu profitability podpořených podniků. Doporučuje se zvážit začlenění kritéria zaměřeného na hodnocení efektivity podnikatelského záměru, který je předmětem projektu. Proto by bylo vhodné, aby buď projektová žádost obsahovala základní popis podnikatelské strategie, nebo je možné tyto informace požadovat formou přiloženého jednoduchého podnikatelského plánu. Vyšší míru preference při bodování by měly požívat projekty z hospodářsky slabých nebo strukturálně postižených regionů. Proporcionálně vyšší preferenci by měla získat kritéria počtu pracovních míst.
- Hodnotitel doporučuje doplnit monitorovací systém o možnost sledování ukazatele průměrný počet zaměstnanců, prostřednictvím kterého lze srovnávat vývoj indikátoru čistý počet pracovních míst.
- Hodnotitel doporučuje zavést vhodnou kombinaci realizace opatření s opatřeními III.2 a opatřením III.3.1. Podpora podnikatelských projektů z hlediska návazné infrastruktury (opatření III.2) nebo z hlediska vzdělávání zejména začínajících podnikatelů může vést k vyšší atraktivitě podnikatelských ploch a k nižšímu riziku „úmrtnosti“ nových podnikatelských subjektů či nových aktivit. Kombinace mohou být preferovány

prostřednictvím zavedení bodového zvýhodnění projektů, které takové provázání předpokládají.

4.18.6 Odpovědi na evaluační otázky

Evaluační otázka 3121: Do jaké míry přispěla podpora ke zlepšení diverzifikace a podnikání? Zaměřte analýzu na nejdůležitější činnosti?	
Hodnotící kritérium	Zlepšení diverzifikace podnikání Zlepšení výkonnosti podnikání
Indikátory	Zvýšení nezemědělské HPH/ ČPH v podpořených podnicích
	Čistý počet/Hrubý počet vytvořených pracovních míst
	Diverzifikace podnikatelských aktivit
Odpověď na evaluační otázku	
Podpora přispěla částečně ke zlepšení podnikání na venkově.	
Podpora podniků proporcionálně zvýšila objem nezemědělského podnikání. Zatímco celková HPH ve skupině příjemců klesla, nezemědělská HPH spíše stagnovala. Dotazníkové šetření ukázalo, že k zavedení nového výrobku nebo služby mohlo dojít až ve čtvrtině podpořených projektů. Nové výrobky a služby zvýšily diverzifikaci podnikání ve venkovských oblastech. Nejvíce respondentů odpovídalo, že podpora pomohla zlepšit stávající výrobky a služby (57,7 %), menší část uvedla, že jim podpora umožnila udržet stávající výrobky, či služby. Většina respondentů šetření uvádí pozitivní dopady podpory na jejich podnikání (89 % dotazovaných). Nový zdroj příjmů našlo 60 % dotazovaných. Podpora zvýšila diverzifikaci podnikání na venkově (příjemci rozvíjejí nové podnikatelské aktivity). Dalším aspektem projektů je otázka efektů, které projekty generovaly v podpořených podnicích. Většina respondentů uvedla nastartování pozitivních trendů do budoucna (Zvýšení výnosů 24 %, Snížení nákladů 22 %, Rozšíření portfolia aktivit 19 %), menšina viděla význam podpořeného projektu v eliminaci negativních trendů (Udržení stávajícího objemu hospodaření 14 %, Zmírnění propadu podnikání 10 %).	

Evaluační otázka 3122: Do jaké míry napomohla podpora k dalším pracovním příležitostem ve venkovských oblastech?	
Hodnotící kritérium	Hodnocení přímého dopadu intervence Doplňkové hodnocení nepřímého dopadu Hodnocení kvalitativní
Indikátory	Čistý počet pracovních míst
	Hrubý počet pracovních míst
	Kvalitativní úroveň vytvořených pracovních míst
Odpověď na evaluační otázku	
Podpora měla malý vliv na podporu pracovních příležitostí ve venkovských oblastech.	

Plnění indikátoru hrubých pracovních míst dosáhlo hodnoty 1,4 %, pracovní příležitosti vytváří přibližně 50 % projektů. Dotazníkový průzkum potvrdil, že většina pracovních míst v projektech vzniká v kvalifikovaných profesích.

Dotazníkovým průzkumem provedeným na vzorku podpořených mikropodniků bylo zjištěno, že 59,1 % žadatelů by pracovní místo vytvořilo i bez dotace (deadweight efekt). Dále byl zjištěn Displacement efekt ve výši 10,43 %. Celkový počet čistých pracovních míst byl vypočítán na 92,7. Výše čistých pracovních míst ukazuje, že podpora nemá vzhledem ke stanovenému cíli (8000) takový význam, jaký byl předpokládán při přípravě Programu.

Evaluační otázka 3123: Do jaké míry přispěla podpora ke zlepšení diverzifikace a rozvoje hospodářství venkova?

Hodnotící kritérium	Zlepšení diverzifikace podnikání Zlepšení hospodářství venkova
Indikátory	Zvýšení nezemědělské HPH/ ČPH v podpořených podnicích
	Diverzifikace podnikatelských aktivit

Odpověď na evaluační otázku

Podpora měla částečný vliv na zlepšení diverzifikace a rozvoje hospodářství venkova. Větší část podpory (80 %) směřovala do podpory stávajících mikropodniků. Dotazníkové šetření prokázalo částečný vliv podpory na rozjezd nového podnikání (18,4 % dotazovaných) nebo impuls pro založení podnikání (5,6 % dotazovaných). Podpora měla nízký dopad na ostatní podniky (4,1 % dotazovaných). Podpora působí pozitivně na diverzitu hospodářských činností, žádná z ekonomických činností CZ-NACE v podpořených podnicích výrazně nedominuje.

Evaluační otázka 3124: Do jaké míry přispěla podpora ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech?

Hodnotící kritérium	Evaluační otázka bude zodpovídána z perspektivy tří aspektů: • Ekonomický aspekt • Environmentální aspekt • Sociální aspekt
Indikátory	Hrubá pracovní místa
	Celkový objem vyrobené elektrické energie

Odpověď na evaluační otázku

Podpora měla částečný vliv ke zlepšení kvality života na venkově.

Z hlediska ekonomického aspektu lze konstatovat, že dosavadní realizace opatření měla částečný vliv na zlepšování kvality života na venkově v podobě zlepšení stability podniků. V ukazatelích zaměřených na ekonomický rozvoj u podpořených podniků došlo k propadu ekonomické výkonnosti (záporná hodnota hrubého přidané hodnoty -23,7 mil. EUR). Dále za období 2007 až 2009 bylo vytvořeno 167,1 pracovních míst, což vzhledem k rozsahu cílového území opatření není významný dopad. Hodnotitel předpokládá, že podpora pomohla část

pracovních míst u podpořených podniků udržet.

Za pozitivnější výsledek realizace opatření je možné považovat diverzifikaci činností nezemědělské povahy u zemědělských mikropodniků, která přispívá k posilování stability hospodaření podniků. Z hlediska zaměření bylo podpořeno široké spektrum podnikatelských činností.

Pozitivním aspektem podpory je rozšiřování či posilování spektra služeb pro místní obyvatelstvo. Přibližně třetina podpořených projektů podporuje služby, které rozvíjejí spektrum občanské vybavenosti (např. autodílny, maloobchodní prodejny, truhlářství apod.). Tento aspekt může pozitivně přispívat ke spokojenosti místních obyvatel.

Z hlediska environmentálního aspektu je možné konstatovat, že se projevoval zejména v případě realizace záměrů b), c), d), ve kterých byly realizovány projekty zaměřené na implementaci obnovitelných zdrojů energie. Celkově bylo k 16. 3. 2010 podpořeno 587 projektů, z čehož do obnovitelných zdrojů energie směřovalo 13,1 %, z hlediska objemu alokace projekty zaměřené na OZE tvořily téměř třetinu všech schválených dotací. Účastníci expertního panelu označkovali vliv (neboli míru) opatření na kvalitu života známkou 2,67, tedy v druhé polovině bodovací škály.

V rámci dotazníkového průzkumu mezi příjemci podpory 51,2 % podpořených podniků hodnotí kladně příspěvek svého projektu ke zlepšování kvality života na venkově. Respondenti nejčastěji charakterizovali svůj příspěvek jako příspěvek k ochraně životního prostředí (snížení hluchnosti, snížení prašnosti, snížení zápachu apod.), dále zlepšení infrastruktury (rekonstrukce objektu, využití objektu ležícího ladem) nebo rozšíření spektra služeb.

4.19 Opatření 313 Podpora cestovního ruchu (III.1.3)

4.19.1 Použitá data

- Výroční zprávy PRV
- Monitorovací systém IS SZIF
- ČSÚ
- Dotazníkové šetření
- Doplnkové telefonické šetření na vzorku projektů
- Srovnávací skupina
- Expertní škálování

4.19.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.19-1: Finanční význam opatření 313

Schválená alokace EU+ČR				
	Kód opatření 313	Opatření III.1	OSA III	Celkem PRV
Fin. prostředky EUR	79 444 204	328 136 817	645 913 635	3 670 068 292
%	100	24,2 %	12,3 %	2,2 %

Zdroj: PRV ČR, leden 2010

Tabulky 4.19-2 a 4.19-3 uvádí aktuální stav realizace opatření podle jednotlivých záměrů a poměrů alokace, zaregistrovaných projektů, schválených projektů, podaných žádostí o proplacení a proplacených projektů. Z přehledů je zřejmý téměř 50% převis objemů zaregistrovaných projektů a schválených projektů. V porovnání s ostatními opatřeními v rámci OSY III tento převis není nikterak dramatický.

Tabulka 4.19-2: Finanční plnění opatření 313

Kód opatření 313 - Podpora cestovního ruchu									
	Schválená alokace EU +	Zaregistrované projekty	B/A v %	Schválené projekty	C/A v %	Podané žádosti o proplacení	D/A v %	Proplaceno	E/A v %
Název sloupce	A	B		C		D		E	
III.1.3. v CZK	2000405057	1 611 100 879	80,5 %	820 467 857	41,0 %	166 823 713	8,3 %	102 415 824	6,4 %
III.1.3 a) v CZK		14 428 635	0,7 %	12 125 330	0,6 %	2588936	0,1 %	2018129	14,0 %
III.1.3. b) v CZK		1 596 672 244	79,8 %	808 342 527	40,4 %	164234777	8,2 %	100397695,0	6,3 %
III.1.3. v EUR	79444204	63983355	80,5 %	32584108,7	41,0 %	6 625 246,7	8,3 %	4067348,1	6,4 %
III.1.3. a) v EUR		573019,7	0,7 %	481546,1	0,6 %	102 817,2	0,1 %	80148,1	14,0 %
III.1.3.b) v EUR		63410335,3	79,8 %	32102562,6	40,4 %	6 522 429,6	8,2 %	3987200,0	6,3 %

Pozn.: Kurz EUR/CZK podle Výroční zprávy PRV 2009; rok 2007 - 27,525, rok 2008 - 26,364, rok 2009 - 26,825; Tabulka znázorňuje kumulativní čerpání.

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16. 3. 2010

Tabulka 4.19-3: Počty projektů opatření 313

Kód opatření 313 - Podpora cestovního ruchu					
	Zaregistrované projekty	Schválené projekty	Podané žádosti o propl.	C/B v %	Proplacené projekty
Název sloupce	A	B	C		D
III.1.3	672	320	94	29,4 %	67
III.1.3 a)	29	26	12	46,2 %	9
III.1.3 b)	643	294	82	27,9 %	58

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV k 16. 3. 2010

K 16. 3. 2010 bylo zaregistrováno 672 projektů. Schváleno bylo 320 projektů, což tvoří 47,6% úspěšnost projektů předložených na Státní zemědělský intervenční fond. Vyšší úspěšnost projektů je v záměru a), kde bylo předloženo celkem 29 projektů a schváleno jich bylo 26, což tvoří téměř 90% úspěšnost zaregistrovaných projektů. Naopak u záměru b), který tvoří dominantní podíl ve financování, bylo zaregistrováno 643 a schváleno 294 projektů (45,7 %). V porovnání se záměrem b) procentuelní úspěšnost dosahuje téměř dvojnásobné hodnoty.

4.19.3 Věcný pokrok opatření

Tabulka 4.19-4: Pokrok v indikátorech výstupu a výsledku opatření 313

Kategorie	Název sloupce	Stav k 31. 12. 2009 (prop.projekty)	Plánovaná hodnota	Míra plnění v %	Stav k 18. 5. 2010 (schválené projekty)	Míra plnění v %
Podpořené projekty (Počet prvků turistické infrastruktury)	a	58	1050	5,5 %	314	29,9 %
Objem investic (v tis. EUR)	b	7987,9	147000	5,4 %	78460,7	53,4 %
Dodatečný počet turistů	c	12834	300000	4,3 %	x	x
Hrubá pracovní místa	d	78,9	8000	1,0 %	x	x
Hrubá přidaná hodnota (tis. EUR)	e	-4018,21	7987,9	-50,3 %	x	x
Čerpání/zazávazkování alokace (v Kč)	f	80072973	2138422373	3,7 %	809200505	37,8 %
Čerpání alokace (v tis. EUR)	g	2974,78	79444,204	3,7 %	30062,48	37,8 %

Zdroj: Výroční zpráva PRV, vlastní propočty

Byť se naplňování indikátoru Počet prvků turistické infrastruktury jeví jaké neuspokojivé, je dáno postupným náběhem realizace projektů po jejich schválení. Výše indikátoru za schválené projekty k 18. 5. 2010 dosáhla téměř 30 %, nicméně průměrný počet schválených projektů je 104,6 na jedno vyhlášené kolo. Prostým součinem plánovaných kol a průměru schválených projektů vychází předpokládaná úroveň 732,4 projektů. Odlišná situace je u indikátoru Celkový objem investic. Do indikátoru se započítávají již proplacené projekty. Je tedy pochopitelná nízká hodnota indikátoru v roce 2009. Zatímco proplacené projekty tvořily 5,4 % hodnoty indikátoru, schválené k datu 18. 5. 2010 byly na úrovni 53,4 %. Vyšší míra plnění oproti schváleným projektům je dána vyšší mírou soukromého spolufinancování v podpořených projektech. Vzhledem k objemu alokovaných prostředků a počtu schválených projektů bude indikátor Celkový objem investic v následujících letech růst a bude do konce realizačního období naplněn.

Tabulka 4.19-5: Doplnkové indikátory výstupu opatření 313

Typ indikátoru	Indikátor	Cíle za období 2007	Výchozí stav	Hodnota 2009

		– 2013		
Výstup	Počet vytvořených lůžek	-	0	615
	Počet km turistických tras	-	0	122,615

Zdroj: IS SZIF

V opatření je zřejmý významný rozdíl mezi indikátory výstupů a výsledků, kde indikátor Hrubý počet pracovních míst byl na úrovni 1% plnění plánované hodnoty a v případě nezemědělské hrubé přidané hodnoty došlo k propadu o 50,8 % oproti plánované hodnotě. Jiná situace je u indikátoru Dodatečný počet turistů, kde úroveň plnění dosahuje zatím jen 4,3 %. Přes určitý propad v odvětví cestovního ruchu v ČR a vzhledem k nízkým hodnotám výstupových indikátorů zatím nelze hodnotit reálnost nastaveného indikátoru. Hodnotitel předpokládá, že míra plnění bude růst progresivně s rostoucí délkou realizace programu.

Hrubá pracovní místa vytvořená v rámci opatření III.1.3 byla vytvořena v záměru b). Průměrně vychází na jeden projekt 1,27 pracovního místa. Nicméně v případě zachování těchto hodnot se opět cílová hodnota indikátoru Hrubý počet pracovních míst (8000) jeví jako značně nereálná. Vzhledem k předpokládanému odhadu reálné úrovně indikátoru hodnotitel předpokládá hodnotu hrubých pracovních i po pominutí hospodářské krize na maximální úrovni 1-2 pracovní místa na podpořený projekt.

Další indikátor, který vypovídá o dopadech intervence z hlediska skutečných čistých efektů podpory, je indikátor Čistých pracovních míst. Plnění indikátoru Čistý počet pracovních míst dosahuje 1,26 %.

Tabulka 4.19-6: Výpočet čistých pracovních míst (ČPM)

	Hrubý počet prac. míst (HPM)	Deadweight efekt (DE)	Displacement effect (DiE)	Income multipliers (IM)	Supplier efekt (SE)	ČPM
Efekty	78,9	34,80 %	1,80 %	1,2	1,05	
Absolutní vyjádření		27,5	1,4	15,8	3,9	69,7
				94,68	82,845	

Zdroj: Vlastní výpočet

4.19.4 Výsledky a dopady opatření

Podpora rozvíjí doplňkovou infrastrukturu cestovního ruchu ve venkovských oblastech. Převažujícím typem podporované aktivity je budování nebo modernizace ubytovacích či stravovacích kapacit (62,3 % dotazovaných) a vybavení ubytovacích či stravovacích zařízení (39,6 % dotazovaných). Následuje vybavení pro půjčovny sportovních potřeb a pro sportovní

zařízení (32,1 % dotazovaných) a Stavba, modernizace, rekonstrukce či přestavba půjčovny sportovních potřeb (24,5 % dotazovaných).

Nezemědělská hrubá přidaná hodnota u podpořených podniků propadla o více jak 4 mil. EUR, ukazatel vykazuje zápornou procentuelní míru plnění cíle. Vzhledem k tomu, že v celém hospodářství došlo v letech 2008 a 2009 k recesi, lze usuzovat, že záporná hodnota byla generována v důsledku hospodářské krize a propadu poptávky ve sledovaných podnicích. Propad potvrzuje i analýza kontextuálního vývoje, kdy ve skupině sledovaných zařízení (penziony, kempy, chaty, turistické ubytovny) došlo k meziročnímu poklesu v počtu přenocování o 7,77 %. Další vývoj bude souviset s oživením poptávky v důsledku hospodářského růstu. Postupný rozběh poskytování podpořených služeb bude následován růstem tohoto ukazatele.

Z podrobnější analýzy HPH na vzorku příjemců podpory a jejich srovnání se srovnávací skupinou nepodpořených podniků vyplývá, že přes významný propad nezemědělské přidané hodnoty se podpořené podniky s hospodářskou krizí vyrovnávaly lépe než podniky nepodpořené. Z provedených analýz vyplývá, že přes výraznější pokles celkové HPH ve skupině podpořených podniků, normovaná HPH v podpořených podnicích vzrostla o 22,2 % na 1,2, zatímco u nepodpořených se propadla o -21,1 %. Z tohoto srovnání hodnotitel vyvozuje efektivnější využívání zdrojů v podpořených podnicích. Nicméně z hlediska celkové HPH došlo k nepatrně většímu propadu u podpořených podniků.

Hodnota indikátoru počtu turistů byla k 31. 12. 2009 na úrovni 12.834 dodatečných turistů u zrealizovaných projektů. Míra plnění dosáhla 5,47 % z plánované hodnoty (300.000). Vzhledem k předpokladu opakovaných šetření u příjemců podpory lze předpokládat, že hodnota návštěv u podpořených projektů bude postupně narůstat. Z vlastní analýzy indikátoru R9 vyplývá, že v obou složkách návštěvnosti i počtu přenocování návštěvnost vzrostla i přes celkový propad odvětví. V případě ubytování se jednalo o 54,89 % a v případě ostatních prvků to bylo o 31,82 % oproti výchozímu stavu. Nicméně poměr vytvořených lůžek a počet přenocování ukazuje nízkou vytíženost nových lůžek, na úrovni 2,5 % a upozorňuje na dosavadní malou vytíženost infrastruktury. Na problém nízké vytíženosti podpořené infrastruktury upozorňuje i provedené dotazníkové šetření, ve kterém 37,7 % respondentů uvedlo menší než čtvrtinovou vytíženost podpořených zařízení.

V rámci opatření bylo vytvořeno celkem 78,9 hrubých pracovních míst. Jedná se o celkový počet pracovních míst, které podniky vytvořily v souvislosti s realizací vlastních projektů. Indikátor dosáhl pouze 1% plnění stanoveného cíle (8000) a jeho plnění je velmi nízké.³⁸ Uvedená disproporce je zřejmá při srovnání míry plnění celkového objemu investic (5,43 %). Z dosavadního výsledku je zřejmé, že řídicí orgán předpokládal mnohem vyšší počet pracovních míst v podpořených podnicích. Tato disproporce je zapříčiněna různou korelací indikátorů na kontextuálním vývoji indikátorů. Zatímco objem investovaných prostředků se ukazuje jako

³⁸ Při nahlížení na plnění indikátoru počet nových pracovních míst je potřeba brát v úvahu nepříznivou ekonomickou situaci, ve které se PRV nachází a taktéž fakt, že PRV jako Program není primárně nastaven na tvorbu nových pracovních míst.

indikátor s nízkou závislostí na hospodářském vývoji v ČR, tak tvorba pracovních míst je na hospodářském kontextu závislá významně. Takže v období klesající poptávky dochází k reorganizaci a optimalizaci počtu zaměstnanců. V rámci vlastního šetření byla propočtena hodnota čistých pracovních míst ve výši 69,7 čistých pracovních míst. Dotazníkovým průzkumem u podpořených mikropodniků bylo zjištěno, že 38,8 % žadatelů by pracovní místo vytvořilo i bez dotace (deadweight efekt). Dále byla hodnota redukována ve výši 1,8 % o tzv. nahrazená pracovní místa, což je displacement efekt, který byl odvozen ze srovnání vzorku příjemců se vzorkem nepřijemců dotace z PRV.

Stejně jako u ostatních opatření v oblasti III.1 je nutné zdůraznit, že hodnocení probíhá v období zvyšující se nezaměstnanosti (rok 2008: 4,4 %, rok 2009: 6,7 %), které je ilustrováno ekonomickým propadem mezi roky 2008 a 2009 a úbytkem pracovních míst, který ovlivnil také možnosti tvorby pracovních míst u příjemců podpory. V dalším období hodnocení bude nutné se zaměřit i na efekt udržení pracovních míst, který do současného hodnocení nebyl zapojen.

Díky podpoře z opatření si více jak 50 % dotazovaných našlo nový zdroj příjmů, i když většina považuje tento zdroj spíše za doplňkový ke stávajícím aktivitám. Podpora vede k diverzifikaci podnikání na venkově.

Čistá přidaná hodnota nebyla vzhledem k záporné hodnotě HPH a vzhledem k velké diverzitě ekonomických činností podporovaných prostřednictvím opatření hodnocena.

4.19.5 Závěry a doporučení

Na základě realizovaných analýz hodnotitel doporučuje následující:

- Výrazně snížit cílové hodnoty výsledkových indikátorů: hrubý počet pracovních míst a čistá pracovní místa. Podpora negeneruje takové množství pracovních míst, jak bylo předpokládáno na začátku realizace Programu. Úpravy je potřeba odvodit od současného trendu plnění indikátoru se zapracováním rezervy pro vyšší míru plnění v období konjunktury.
- Více zacílit podporu na turisticky zajímavé oblasti nebo oblasti s potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu. Z hodnocení vyplynula malá úroveň vytíženosti prvků turistické infrastruktury. Míra poptávky po podpořených službách je spojena s potenciálem lokality, ve které je investice realizována. Podpora by měla být poskytována projektům s perspektivou využití současného či budoucího potenciálu lokality. Projekty podporované v rámci opatření by měly prokázat návaznost na prvky s potenciálem prodloužení délky pobytu turistů. Tato skutečnost by se měla stát i předmětem hodnocení projektu prostřednictvím preferenčních kritérií. Hodnotitel doporučuje, aby preferenci získaly projekty, které deklarují místní návaznost (v dané obci) nebo mikroregionální návaznost (do 10 km vzdálenosti) doprovodné infrastruktury cestovního ruchu. Za doprovodnou infrastrukturu lze považovat například sportovní infrastrukturu, významné památky, expozice apod.

- Využít koncepčních řešení (integrace projektů v jedné lokalitě: služby, expozice, péče o kulturní dědictví, turistické trasy). Propojování projektů, resp. realizace návazných projektů v jedné lokalitě financovaných v rámci OSY III může podporovat vznik synergických efektů a podněcovat turistiku ve venkovských oblastech. Vhodné kombinace projektů mohou vznikat v rámci opatření III.1.3., III. 2. III. 3.1. Návaznost by mohla být předmětem preference projektů v rámci bodování. Předmětem hodnocení může být propojení plánování či faktické realizace projektů.
- Hodnotitel doporučuje umožnit čerpání podpory stávajícím podnikatelům v cestovním ruchu (s historií delší než 2 roky) na menší investice za předpokladu přesnějšího vymezení překryvu s Regionálními operačními programy. Do opatření by mohli předkládat projekty žadatelé s delší než dvouletou historií v případě, že projekt nebude přijatelný k podpoře v Regionálních operačních programech z hlediska požadované míry dotace. Za současného stavu, dochází v některých venkovských regionech k situaci, kdy podnikatel s historií delší než 2 roky s menším projektem je vyloučen z Programu rozvoje venkova na základě přijatelnosti a současně nemůže předložit žádost do Regionálního operačního programu z důvodu nesplnění minimální požadované dotace.
- Zpracovat do způsobilých nákladů zpracování podnikatelského plánu: motivovat žadatele k plánování svého podnikání před rozjezdem svého podnikání. Zejména v případě začínajících podnikatelů. V rámci technické pomoci by bylo vhodné poskytovat helpdesk potenciálním žadatelům, kteří se rozhodnou podnikání zahájit či rozvíjet své stávající podnikání. Helpdesk může být zaměřen na přípravu podnikatelských záměrů. Zvážit zahrnutí bodování kvalitního podnikatelského plánu do preferenčních kritérií.
- Zpracovat náklady na propagaci výstupů projektů do způsobilých nákladů projektu. Zahrnutí nákladů na vstupní propagaci výstupů do způsobilých nákladů projektů podpoří zvyšování vytíženosti nových prvků turistické infrastruktury.
- Doplnit monitorovací systém o možnost sledování ukazatele průměrný počet zaměstnanců, prostřednictvím kterého lze srovnávat vývoj pracovních míst se srovnávací skupinou. Za současného stavu lze analyzovat jen prostřednictvím sekundárních dat.
- Hodnotitel navrhuje stanovit minimální mez bodového zisku, pod kterou nebude možné projekt podpořit, respektive jejíž nesplnění se stane eliminačním kritériem. Současně proporcionálně zvýšit preferenci projektů vytvářejících pracovní místa. Eliminace projektů s nízkým bodovým ziskem (projektů nepřispívajících k plnění cílů programu) povede k vyšší efektivitě využívání prostředků.

4.19.6 Odpovědi na evaluační otázky

Evaluační otázka 3131: Do jaké míry přispělo toto opatření ke zvýšení cestovního ruchu? Rozlišujte mezi činnostmi prováděnými na zemědělských hospodářstvích a ostatními činnostmi.

Hodnotící kritérium	Dodatečný počet turistů

	Zvýšení prvků turistické infrastruktury (délky tras, počet lůžek, počet nových prvků činností obecně)
Indikátory	Počet nových prvků turistické infrastruktury
	Celkový objem investic
	Nárůst počtu turistů
Odpověď na evaluační otázku	
Opatření přispělo ke zvýšení cestovního ruchu částečně. Zvýšil se rozsah a spektrum infrastruktury cestovního ruchu ve venkovských oblastech. Vzrostla délka turistických tras o 131,615 km. Nárůst počtu lůžkových kapacit ve venkovských oblastech činí 851 nových lůžek. Projekty se potýkají s nízkou vytížeností budované infrastruktury. Obsazenost nově vytvořených lůžek dosahuje úrovně 2,5 % lůžkových kapacit. U turistických tras realizovaných do 31. 12. 2009 ve zkoumaném 2. a 4. kole byl počet turistů 21. Celkově ovšem došlo ke kladnému nárůstu počtu turistů v podpořených projektech (54,8 % v případě ubytovací a stravovací infrastruktury, 31,8 % v případě ostatní infrastruktury). Plnění indikátoru Dodatečný počet turistů je zatím nevýznamné (5,47 %), ale existuje reálný předpoklad jeho nárůstu se zavedením podpořených služeb. Dvě třetiny projektů jsou realizovány zemědělci.	

Evaluační otázka 3132: Do jaké míry napomohlo toto opatření k dalším pracovním příležitostem ve venkovských oblastech?	
Hodnotící kritérium	Nárůst počtu pracovních míst v oblasti cestovního ruchu Struktura vytvořených pracovních míst
Indikátory	Čistý počet pracovních míst
	Hrubý počet pracovních míst
	Struktura vytvořených pracovních míst
Odpověď na evaluační otázku	
Opatření mělo malý vliv k dalším pracovním příležitostem. K 31. 12. 2009 bylo vytvořeno 74 hrubých pracovních míst vytvořených příjemci. Míra plnění stanoveného cíle je 0,93 %. Vzhledem k cílové hodnotě stanovené na 8.000 míst lze reálně předpokládat, že tento cíl nebude splněn. Čistá pracovní místa jsou ještě na nižší úrovni (69,7), která byla dosažena prostřednictvím 58 projektů. Průměrně vychází 1,2 čistého pracovního místa na jeden projekt. Hodnota deadweight efektu je 34,8 %, displacement efekt dosáhl nízké hodnoty 1,8 %. Dotazníkový průzkum prokázal, že pracovní místa generuje necelá polovina projektů (43,4 %). Nejčastěji projekty vytváří jedno pracovní místo (28,3 %).	

Evaluační otázka 3133: Do jaké míry přispělo toto opatření ke zlepšení diverzifikace a rozvoje hospodářství venkova?	
Hodnotící kritérium	Zlepšení diverzifikace: poměr nezemědělských aktivit v zemědělských podnicích, různorodost služeb, nové ekonomické činnosti

Indikátory	Hrubá přidaná hodnota
	Čistá přidaná hodnota
	Nárůst počtu pracovních míst
Odpověď na evaluační otázku	
Opatření přispělo ke zlepšení diverzifikace a hospodářství venkova.	
Přestože došlo k propadu nezemědělské hrubé přidané hodnoty, podpořené podniky vykazují lepší ekonomickou kondici. Ve skupině podpořených podniků rostla normovaná HPH od 20 %, zatímco ve srovnávací skupině došlo k poklesu o 12,5%. Přes 50 % dotazovaných uvádí, že si díky podpoře našlo nový zdroj příjmů. Z průzkumu je zřejmá jasná převaha příjemců, pro něž není cestovní ruch jedinou činností (77,4% dotazovaných). Z dotazníkového průzkumu vyplynulo, že většina respondentů využívá výsledků svého projektu jako doplňkového zdroje příjmů. Jde většinou o menší projekty pomáhající diverzifikovat zdroje příjmů subjektů podnikajících na venkově. Z analýzy nových živnostenských činností v podnicích, které předložily žádost o proplacení k 18.5.2010, vyplývá významný nárůst nových ekonomických aktivit, poměrově 0,75 nové živnosti na podpořený projekt.	

Evaluační otázka 3134: Do jaké míry přispělo toto opatření ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech?	
Hodnotící kritérium	Nové turistické prvky/aktivity v zemědělských podnicích Tematické trasy s informačními panely Vytvoření pracovních míst
Indikátory	Nové turistické prvky/aktivity-AGRO
	Tematické turistické trasy s informačními panely
	Hrubý počet vytvořených pracovních míst
Odpověď na evaluační otázku	
Podpora měla částečný vliv na zlepšení kvality života na venkově. Z hlediska ekonomického aspektu: Podpora přispívá ke zvyšování stability podpořených podniků (viz. evaluační otázka 3131), která se promítá do dalších aspektů života ve venkovských oblastech (zaměstnanost, dostupnost služeb apod.). Z hlediska ekologického aspektu: Celkově bylo k 18. 5. 2010 realizováno 109 projektů subjekty působícími v zemědělství, zhruba pětina je tvořena ekologickými zemědělci. Jedná se o projekty především v oblasti ubytovacích, stravovacích kapacit nebo sportovních zařízení. Lze tedy dovodit, že díky zvyšování turistických prvků v oblasti zemědělství se prohlubuje vztah a zvyšuje povědomí veřejnosti o zemědělství, vztah člověka a krajiny obecně. Nicméně tuto skutečnost je nutno dát do souvislosti s výsledky realizace opatření, které neodpovídají původně stanoveným cílům opatření. Za sociální aspekt v tomto opatření je možné považovat projekty, které jsou zaměřeny na rozšiřování základny služeb na venkově. Hodnotitel nepředpokládá využívání ubytovacích kapacit místním obyvatelstvem, nicméně stravovací kapacity a sportovní infrastruktura jimi	

budou částečně využívány.

Respondenti expertního škálování oznámkovali vliv (neboli míru) opatření na kvalitu života známkou 2,89, tedy v druhé polovině bodovací škály.

4.20 Opatření 321 Občanské vybavení a služby (III.2.1.2)

Kód 321 je v ČR implementován jako opatření III.2.1. Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby, v rámci podopatření III.2.1.2. Občanské vybavení a služby.

4.20.1 Použitá data

- Monitorovací systém IS SZIF
- Výroční zprávy PRV ČR
- Data ČSÚ
- Dotazníkový průzkum mezi příjemci podpory
- Expertní škálování

4.20.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.20-1: - Finanční význam podopatření 3212 Občanské vybavení a služby

Schválená alokace EU+ ČR v EUR			
	Kód opatření 321	OSA III	Celkem PRV
Finanční prostředky (EUR)	47 666 523	645 913 635	3 670 068 292
V %	100%	7,38 %	1,30 %

Zdroj: Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010; PRV ČR, leden 2010

Z vývoje registrace a schvalování projektů v podopatření 3212 Občanské vybavení a služby je zřejmý enormní zájem o toto podopatření. Především o záměr a) občanské vybavení a služby – nezakládající veřejnou podporu – téměř 94 % zaregistrovaných projektů. Uplatnění projektů do záměrů, které zakládají veřejnou podporu, nebyly téměř využity.

Tabulka 4.20-2: Stav čerpání podopatření III.2.1.2 Občanské vybavení a služby

Kód opatření 3212 - Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby									
	Schválená alokace EU + ČR	Zaregistrované projekty	B/A v %	Schválené projekty	C/A v %	Podané žádosti o proplacení	D/A v %	Proplaceno	E/A v %

Název sloupce	A	B		C		D		E	
III.2.1.2 v CZK	1 200 243 049	5 368 776 041	447,31%	900 726 165	75,05%	676 342 418,68	13,42%	483 813 822	40,31%
III.2.1.2. a) v CZK		5 297 051 323	441,33%	896 242 933	74,67%	666 294 190,68	13,22%	475 024 076	39,58%
III.2.1.2. b) v CZK		35 276 450	2,94%	538 507	0,04%	5 665 199,00	0,11%	5 097 581	0,42%
III.2.1.2. c) v CZK		31 202 712	2,60%	3 944 725	0,33%	4 383 029,00	0,09%	3 692 165	0,31%
III.2.1.2. d) v CZK		5 245 556	0,44%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
III.2.1.2 v EUR	47 666 523	213 215 887	447,31%	35 771 492	75,05%	26 860 302,57	0,53%	19 214 211	40,31%
III.2.1.2. a) v EUR		210 367 408	441,33%	35 593 445	74,67%	26 461 246,65	0,52%	18 865 134	39,58%
III.2.1.2. b) v EUR		1 400 971	2,94%	21 386	0,04%	224 988,05	0,00%	202 446	0,42%
III.2.1.2. c) v EUR		1 239 186	2,60%	156 661	0,33%	174 067,87	0,00%	146 631	0,31%
III.2.1.2. d) v EUR		208 322	0,44%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY III

Pozn. stav opatření k 30. 6. 2010; (v Kč, s kurzem EUR/CZK = 25,18)

Z hlediska stavu zaregistrovaných projektů u tří ukončených kol příjmu žádostí je patrný velký zájem o čerpání určených prostředků – průměrně za všechny 3 kola vychází 459 projektů o průměrném celkovém objemu 2.004 mil. Kč (ze všech kol). Z hlediska schvalování je zároveň vidět rapidní pokles úspěšnosti žadatelů a počtů projektů, která klesla od prvního kola příjmu žádostí více jak deseti násobně na pouhých 3,8 % schválených projektů z předložených žádostí.

Tabulka 4.20-3: Počty projektů

Kód opatření 3212 - Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby					
Název sloupce	Zaregistrované projekty	Schválené projekty	Podané žádosti propl.	C/B v %	Proplacené projekty
A	B	C	D		
III.2.1.2	1383	177	141	79,66 %	130
III.2.1.2. a)	1290	169	133	78,70 %	123
III.2.1.2. b)	40	3	3	100,00 %	2
III.2.1.2. c)	52	5	5	100,00 %	5
III.2.1.2. d)	1	0	0	0,00 %	0

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření osy III

Pozn. stav opatření k 30. 6. 2010

4.20.3 Věcný pokrok opatření

Tabulka 4.20-4: Srovnání indikátorů výstupu a výsledku

Kategorie	Název sloupce	Stav k 31. 12. 2009	Plánovaná hodnota	Míra plnění	Stav k 20. 5. 2010	Míra plnění	Předpokládaná hodnota 31.12.2013	Předpokládaná míra naplnění
Počet osob využívající zkvalitněné služby (R10)	A	135 776	150 000	90,52 %	165 183	110,12 %	220 244	146,83 %
Počet osob s přístupem na internet (R11)	B	11 522	70 000	16,46 %	17 265	24,66 %	23 020	32,89 %
Počet podpořených akcí (O321)	C	105	300	35,00 %	141	47,00 %	188	62,67 %
Objem investic (v tis. EUR) (O321)	D	22 896	68 000	33,67 %	26 871	39,52 %	124 977	183,79 %
Vyčerpaná/zazávazkovaná alokace (v ti. EUR)	E	35 963	47 667	75,45 %	35 963	75,45 %	97 263	204,05 %
Poměr osob využívající zkvalitněné služby/akci	A/C	1293,1	x	x	1171,51	X		
Poměr osob s přístupem na internet/akci	B/C	109,73	x	X	122,45	X		
Poměr investice v EUR na jednu osobu využívající zkvalitněné služby	D/A	0,17	x	X	0,16	X		
Poměr investice v EUR na jednu osobu s přístupem na internet	D/B	1,99	x	X	1,56	X		
Průměrná dotace na projekt (tis. EUR)	E/B	342,50	158,89	X	255,06	X		
Průměrný objem investic na 1 projekt	D/C	218,06	226,67	X	190,57	X		
Průměrná alokace (tis. EUR)/osobu využívající zkvalitněné služby	E/A	0,26	0,32	X	0,22	X		
Průměrná alokace (tis. EUR)/osobu s připojením na internet	E/B	3,12	0,68		2,08			
Poměr objemu investic ku vyčerpané, zazávazkované alokaci	D/E	0,64	1,43		0,75			

Zdroj: IS SAP, vlastní výpočty; Pracovní verze VZ 2009 k 21. 6. 2010

4.20.4 Výsledky a dopady opatření

Vysoká hodnota výsledkového indikátoru R10 (Počet osob využívající zkvalitněné služby) je dána způsobem jeho výpočtu, který není zcela jasně metodologicky vymezen – drtivá většina dat je založena na kvalifikovaném odhadu příjemců, které jsou shodné s počtem celkového počtu obyv. v obci, ve kterém je podporovaná akce zrealizována.

Výsledkový indikátor Počet podpořených osob s přístupem na internet (R11) je naplněn ve velmi malém rozsahu – jeho aktuální plnění je 24,66 %. S ohledem na závazkované a alokované finanční prostředky nelze předpokládat splnění cílové hodnoty. Je zřejmá nereálná hodnota nastavení indikátoru R11 na 70 000 dotčených osob s připojením na internet, když poměrový ukazatel počtu osob s přístupem na internet dosahuje 98 osob na jeden podpořený projekt. Vzhledem k poměru se jako reálná hodnota jeví maximálně míra 23 000 osob se zvýšeným přístupem k internetu.

V případě, že se bude poměřovat míra plnění výstupového indikátoru O321 (počet podpořených akcí), dojde se opětovně k metodologickým problémům s interpretací získaných dat. V případě nastavení sledování akce, která je shodná s realizovaným projektem zjistíme, že v současné době (20.5.2010) je indikátor naplněn ze 47 %. Při srovnání s vyčerpanými či závazkovanými alokacemi, postupem realizace opatření a plánovaným posledním kolem vyhlášení příjmu projektů, dochází k disproporcii na straně naplánovaných prostředků a počtu podpořených akcí, které nebudou naplněny. Průměrná přidělená dotace na projekt dosahuje 255,06 tis. EUR, čímž by vyčerpáním celé alokace bylo dosaženo pouze 188 podpořených akcí.

Výstupový indikátor celkový objem investic (O321) je naplněn ze 39,52 %. V případě zachování současného vysokého zájmu o toto podopatření a trendu průměrných nákladů na projekt by byla plánovaná hodnota dosažena. Ovšem s ohledem na nízkou finanční alokaci, která umožní pouze vyhlášení jednoho posledního kola příjmu žádostí, bude problém indikátor naplnit.

Celkově poptávka o toto podopatření převyšuje o 104 % plánovanou alokaci.

Z hlediska výsledků a dopadů podopatření byl sledován také indikátor počtu vytvořených pracovních míst. Projekty realizované v rámci tohoto podopatření vytváří podmínky pro vznik nových pracovních míst na venkově. Vývoj hrubých pracovních míst v rámci střednědobého hodnocení byl analyzován na základě údajů ze ŽOP a následně došlo k jejich přepočtu na čistá pracovní místa vzniklá v souvislosti s realizovanými projekty.

Tabulka 4.20-5: Přepočtená čistá pracovní místa

	Abs.	Deadweight efekt	Displacement efekt	Income multipliers	Suplier efekt	ČPM
Úroveň efektu		5,08 %	5,68 %	1,2	1,05	
Absolutní vyjádření 2010	59	3,0	3,4	11,8	3,0	67,4
Předpoklad 2013	383	19,5	21,8	76,7	19,2	438,1

Zdroj: IS SZIF, doplňkové telefonické šetření, vlastní výpočty

V rámci realizace opatření bylo vytvořeno celkem 59 pracovních míst. Nejvyššího poměru vytvořených hrubých pracovních míst dosahuje oblast – sociálních služeb (2 hrubá pracovní místa na projekt), nejmenší poměr je u oblasti – zdraví, sport, péče o člověka (0,14). Přičemž se u všech dat jedná o celkový počet pracovních míst, které obce vytvořily po realizaci vlastních projektů (stav k 20. 5. 2010). Do celkového počtu se ovšem mohou promítat i místa, jejichž vznik nemá přímou souvislost s projektem, jelikož data k vytvořeným pracovním místům z IS SAP jsou dostupné pouze u 43 projektů.

Z hlediska monitoringu a vyhodnocování je tedy vhodné zavést sledování výsledkového indikátoru - počet vytvořených hrubých pracovních míst, který není sledován a vyhodnocován. Nutnost sledování a vyhodnocování tohoto výsledkového indikátoru, dokresluje i výsledky z dotazníkového šetření (47,62 % kladných odpovědí – projekt vytváří podmínky pro vznik nových pracovních míst).

Počet vytvořených pracovních míst v rámci tohoto podopatření je nutné posuzovat kontextuálně s nastavením příjemců a místa realizace akcí – obce do 500 obyv., přičemž podle doplňkového telefonického dotazníkového šetření by 91,3 % respondentů akci nezrealizovali bez podpory z PRV.

Dále je nutné podotknout, že hodnocení probíhá v období zvyšující se nezaměstnanosti (rok 2008: 4,4 %, rok 2009: 6,7 %), který ilustruje ekonomický propad mezi roky 2008 a 2009 a úbytek pracovních míst, které významně ovlivňuje možnost vytváření nových pracovních míst u obcí bez možnosti podpory z PRV.

Předpokládaná hodnota hrubých pracovních míst by mohla dosáhnout při 100% navýšení finanční alokace na základě současného vývoje na 383 vytvořených hrubých pracovních míst v roce 2013.

V rámci vlastního šetření byla propočtena hodnota čistých pracovních míst ve výši 67,4 čistých pracovních míst. Míra plnění čistý počet pracovních míst dosahuje 33,7 %. Výše čistých pracovních míst ukazuje, že podpora nemá vzhledem ke stanovenému plánu (200 čistých pracovních míst) a s ohledem na nízkou míru nastavení finanční alokace na toto podopatření, takový dopad jako byl předpokládáno při přípravě programu, přesto by mohla hodnota indikátoru při 100% navýšení finanční alokace do konce roku 2013 ovšem dosáhnout úrovně 438,1 čistých pracovních míst. Dotazníkovým průzkumem provedeným na vzorku podpořených subjektů, které uvedly vznik pracovních míst, bylo zjištěno, že pouze 2 respondenti (5,08 %) by pracovní místo vytvořili i bez dotace. Pokud srovnáme výstupový indikátor celkového objemu investovaných prostředků (průměrná dotace na projekt = 94,47 tis.EUR/projekt) vychází na tento náklad 0,42 vytvořených pracovních míst.

4.20.5 Závěry a doporučení

Čerpání alokované částky je vysoké. V současnosti je zavázkováno více jak 75% alokace určené na toto podopatření. Rychlejší průběh čerpání je zapříčiněn několika faktory – nejvýznamnějším z nich je zvýšený zájem o toto podopatření (1377 zaregistrovaných projektů, 176 realizovaných, průměrná úspěšnost pouhých 13 %). Předpokladem je již pouze jedno vyhlášení příjmu žádostí.

Zároveň **dochází ke zvýšení průměrné výše dotace na projekt.** Zatímco realizace podopatření předpokládala průměrnou výši dotace na jednoho příjemce podpory na 158,8 tis. EUR, k 20. 5. 2010 dosahuje v reálu průměrná výše dotace na projekt 255,6 tis. EUR.

Z této disproporce vyplývá i **nižší reálná hodnota indikátoru počet podpořených akcí**, která dosahuje hodnoty 141 zrealizovaných akcí k 20.5.2010, což je 47 % plánované cílové hodnoty. Odhadujeme, že počet příjemců podpory nemůže dosáhnout na konci období realizace projektů úrovně 300 podpořených akcí. Reálným předpokladem dosažení je hodnoty při alespoň 62% plnění tohoto indikátoru by znamenalo navýšit alokovanou částku o více jak 136 % původní alokace.

Obdobná situace s ohledem na zaměření realizovaných akcí je z pohledu osob využívajících přístup na internet v důsledku realizace projektu. **Cílová hodnota sledovaného indikátoru R11 – Počet osob využívající zvýšený přístup na internet je dosažena k 20. 5. 2010 z necelých 25 %.** Reálným předpokladem je jeho snížení na hodnotu max. 23 tis. osob za předpokladu navýšení alokace nebo zacílením podpory na zvyšování využívání informačních technologií formou úpravy preferenčních kritérií.

Naopak ukazatel výsledku **počet dotčených osob, které mají přímý užitek z realizovaných akcí (R10) je v současné době překročen o více jak 10 %.** Nejvíce podpořených osob z realizovaných akcí dosahují akce zaměřené na oblast podpory - Zdraví, sport a péče o člověka (průměrně 58 053 dotčených osob realizací projektů). Nejméně osob využívající zkvalitněné služby jsou v oblasti sociálních služeb celkem 134 osob.

Příspěvek na zkvalitňování života na venkově se jeví jako uspokojivý. Významná část širokého spektra realizovaných akcí je zaměřena na akce v oblasti kultury a společenského života (téměř 55 %), spektrum dalších podporovaných akcí je ovšem dostatečně široké a vyrovnané. Realizované akce přispívají ke zlepšování vybavenosti a využívání různorodosti poskytovaných služeb na venkově.

Realizované akce nemají ovšem přímý vliv na eliminaci hospodářského a sociálního úpadku a vylidňování venkova. Výsledky analýzy vlivu podpory na snižování míry nezaměstnanosti v podporovaných oblastech se neprojevil, naopak je zřejmý nárůst míry nezaměstnanosti v dotčených obcích o více jak 4 %. Z hlediska přírůstku a úbytku obyvatel v podporovaných obcích nelze prokázat vliv realizovaných akcí na migraci obyvatel. Realizované projekty nepřispívají k rozvoji podnikatelských aktivit v dotčených oblastech.

Realizované projekty mají pozitivní dopady v podporovaných oblastech z hlediska tvorby pracovních míst. Celkově k 20. 5. 2010 vzniklo 59 nových pracovních míst. Podpora přesto negeneruje velké množství pracovních míst, jejichž vznik byl předpokládán na začátku realizace programu (cílová hodnota dopadového indikátoru čistá pracovní místa byla stanovena na 200). Z analýz vychází průměr 0,42 hrubého pracovního místa na jeden zrealizovaný projekt a zrealizované akce přispěly z hlediska tvorby čistých pracovních míst k 67,4 k 20. 5. 2010. Z uvedených poměrů odhadujeme, že v rámci podpory lze dosáhnout cílové hodnoty až 438 čistých pracovních míst. Tento fakt je zapříčiněn zvýšeným multiplikačním efektem u realizovaných projektů zjištěného z doplňkového šetření pracovních míst. Ovšem dosažení předpokládaných cílových hodnot je možné dosáhnout pouze za předpokladu 104% nárůstu původně plánované alokace.

Základem pro vysokou kvalitu života je kromě příznivého životního prostředí bezesporu kvalitní, objemově dostatečná a funkční infrastruktura, občanská vybavenost a pracovní místa. **Kvalitu života však netvoří jen tyto hmotné podmínky, nýbrž také individuální zdraví, rodina a společenský život v obci, kvalita trávení volného času a osobní rozvoj.** Ačkoliv z těchto hledisek evaluace zvláštní analýzy neprováděla, lze z rozboru způsobilých výdajů odvodit, že neinvestiční podpora společenského života a volného času zde chybí (nepočítáme-li výdaje na vzdělávání a informování). **PRV tak přispívá k cíli NSPRV „Zlepšit vybavení a vzhled vesnic a veřejných prostranství a posílit sounáležitost obyvatel s místním prostředím a dědictvím venkova,“ avšak neúplně, jen v první části věty.**

Možné rozšíření podpory by se nejspíš mělo týkat dosavadního opatření III.2.1.2 Občanské vybavení a služby. Mezi způsobilé výdaje tam doposud patří pouze investice (stavební výdaje, nákupy staveb, pozemků, strojů apod.) a výdaje na zpracování dokumentace. Tento závěr však neúští v doporučení k zásadnímu rozšíření obsahu opatření III. osy, přestože by se vesměs jednalo o finančně velmi nízké objemy. **Rozšíření by se však mělo akceptovat v rámci opatření IV.1.2, neboť MAS mají v podporovaných SPL popsána opatření směřující ke zvyšování kvality života.**

Doporučení:

- Z hlediska monitoringu je vhodné zavést sledování a vyhodnocování výsledkového indikátoru Hrubá pracovní místa, jelikož podopatření primárně vytváří podmínky pro jejich vznik, a v důsledku realizace také vznikají.
- Vyšší preferenci by měla získat bodovací kritéria počtu pracovních míst a dále kritéria míry nezaměstnanosti, které mohou nejvíce vést k eliminaci negativních trendů na venkově.
- Také by měla být zohledněna úprava nebo zrušení regionálních preferenčních kritérií, které významně ovlivňují spektrum podporovaných akcí z hlediska počtu projektů a jejich regionálního zasazení. Při plánování další výzvy by měly být zohledněny regiony s nízkou absorpcí tohoto podopatření.

- Snížení % částky dotace z nynějších 90 % na 80 % či níže, z důvodu zvýšení absorpce opatření do většího počtu dotčených obcí. V této souvislosti hodnotitel navrhuje snížení max. finanční hodnoty podporovaných akcí na max. 8 mil. Kč (zejména pro investiční projekty) s ohledem na průměrnou dotaci na projekt k 20.5.2010, která dosahuje průměru 255,06 tis. EUR/projekt) a s ohledem na absorpční a finanční kapacity podporovaných subjektů (obce do 500 obyv.).
- Hodnotitel doporučuje zvážit úplné zrušení podpory projektů zakládající veřejnou podporu z důvodu nízkého zájmu ze strany žadatelů.
- Sloučit záměr a) a c) a sloučit uznatelné kódy, z důvodu jasnějšího vymezení podporovaných projektů.
- Při další podpoře v rámci tohoto podopatření by měly být zohledněny regionální výsledky provedených analýz a mělo by dojít ke zvýšené podpoře regionů s nízkou absorpcí nebo s vysokou mírou nezaměstnanosti, která se ovšem musí projevit na výstupech a výsledcích realizovaných projektů.
- Z hlediska monitoringu by mělo dojít k úpravám cílových hodnot (dle tab. 4.20-6: Srovnání indikátorů výstupu a výsledku – Věcný pokrok opatření), systému hodnocení a stanovení nových monitorovacích ukazatelů. V této souvislosti je nutné provést sladění kódů opatření a podopatření v PRV v souvislosti s monitoringem a hodnocením. Stanovený indikátor Čistá přidaná hodnota s ohledem na zaměření projektů a spektra příjemců není adekvátní k tomuto podopatření a navrhuje jeho nesledování a zrušení.
- Zvážit navýšení alokované částky u tohoto podopatření o 20 % z celkové alokované částky na opatření III.3.1. a 15 % z celkové alokované částky u opatření III.2.2. O podopatření III.2.1.2. je vysoký zájem. Dle výsledků hodnocení realizované akce přispívají ke zvyšování kvality života na venkově. Z důvodů vysoké disproporce výsledkových a výstupových indikátorů (věcný pokrok opatření) je vhodné posílení alokované částky v min. navrhovaném rozsahu, tak aby došlo k plnění stanovených cílů intervence/programu.
- Hledat zdroje na financování potřeb žadatelů tohoto opatření z jiných zdrojů – např. národních. V příštím programovacím období je vhodné nalézt dostatečné zdroje vhodnou kombinací mezi Kohezním fondem a EZFRD.

4.20.6 Odpovědi na evaluační otázky

3211 Do jaké míry přispělo toto opatření ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech? Rozlišujte mezi různými dotčenými odvětvími (jako jsou např. obchod, zdravotnické služby, doprava, IT, životní prostředí ...)?	
Hodnotící kritérium	Počet podpořených projektů a celkový objem investic. Migrace obyvatelstva - počet obyvatel, kteří se přistěhovali a počet obyvatel, kteří se z dotčeného území odstěhovali.
Indikátory	Výstupový indikátor č.1 – O321 Počet podpořených akcí

	Výstupový indikátor č.3 – O321 Celkový objem investic
	Výsledkový indikátor č.1 – R10 Počet osob využívajících zkvalitněné služby
	Výsledkový indikátor č.2 – R11 Zvýšený počet osob s přístupem k internetu
	Dopadový indikátor – č.1 - Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS - s ohledem na nastavení podopatření II.2.1.2. není adekvátní, proto není sledován a vyhodnocován
	Dopadový indikátor – č.2 - Čistý počet pracovních míst

Odpověď na evaluační otázku

Opatření přispělo ke zvýšení kvality života na venkově.

Nutné je vyzdvihnout příspěvek realizovaných akcí z hlediska počtu osob využívajících zkvalitněné služby (jehož míra plnění je enormní více jak 110% věcného pokroku) a příspěvku k tvorbě pracovních míst (59 hrubých pracovních míst v důsledku realizovaných opatření) v důsledku významného multiplikačního efektu zjištěného u respondentů vychází 67 čistých pracovních míst v důsledku realizace projektů.

Přesto realizace intervencí přispěla velmi malou mírou k řešení nezaměstnanosti na venkově. Celkový růst nezaměstnanosti v dotčených obcích nadále rostl a dosáhl průměrné hodnoty 12,73 % nezaměstnaných v dotčených obcích (oproti 6,8 % míry nezaměstnanosti ve venkovském prostoru – ČR). Srovnáním sledovaného období uplatňování realizovaných projektů v dotčeném území došlo ke zvýšení míry nezaměstnanosti o více jak 4,5 % (2007 – 2009). Lze tedy předpokládat, že sice projekty byly zacíleny do oblastí s vysokou mírou nezaměstnanosti, ovšem jejich efekt na podporu zaměstnanosti je minimální. Srovnáním celkového počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání v dotčených oblastech (2439 evidovaných uchazečů v roce 2009) a celkového příspěvku vytvořených hrubých pracovních míst (59), lze tento příspěvek vyčíslit na 2,51 %.

Nejvíce projektů je zaměřeno na oblast kulturního a společenského života (téměř 35 % všech projektů), naopak nejméně projektů je zaměřeno na oblast sociálních služeb (pouze 2 projekty – 1,42 %). Nejvíce dotčených osob využívajících zkvalitněné služby dosahují akce v oblasti zdraví, sportu a péče o člověka – průměrně 1659 dotčených osob. Druhou nejzastoupenější je oblast kulturního a společenského života (1654). Nejméně osob využívajících zkvalitněných osob je v oblasti sociálních služeb (celkem 134 dotčených osob – průměrně 67 osob/projekt).

Příspěvek na zvýšení přístupu k internetu je vlivem realizovaných intervencí poddimenzován – jeho vliv je částečný = 24,66% plnění k cílové hodnotě. Průměrný počet osob s připojením na internet dosahuje 122 osob na jeden zrealizovaný projekt. Realizované akce jsou v poměru 10:1 z hlediska osob využívajících zkvalitněné služby ku osobám s připojením na internet, přičemž původní plánovaný poměr byl stanoven na 2:1. Projekty zaměřené na zkvalitňování oblastí kulturního a společenského života na venkově nejvíce přispívají k využívání informačních technologií – téměř 55 %. Nejméně osob se zvýšeným připojením na internet je v oblasti sociálních služeb (celkem 84 osob – pouze 0,5 % ze všech podpořených akcí).

Z hlediska ochrany životního prostředí bylo celkem 16 akcí zaměřeno do oblasti

environmentální infrastruktury, což je ovšem malý vliv = 5 % ze všech realizovaných akcí. Z hlediska praktického vlivu na místní komunity je ovšem environmentální vliv minimální a založený na sekundárních efektech realizovaných investic (zateplování budov, apod.).

Respondenti (příjemci) uváděli mezi hlavní vedlejší pozitivní vlivy realizovaných akcí – zkvalitnění doposud poskytovaných služeb (76 % odpovědí) a zatraktivnění vzhledu obcí (43%). Další posuzované kritérium zvyšující kvalitu života byly sekundární efekty realizace projektů na vznik nových organizací, spolků či podnikatelských subjektů, které ovšem v důsledku vznikají marginálně (19,05 % kladných odpovědí).

Evaluační otázka 3212: Do jaké míry přispěly služby ke zvýšené přitažlivosti dotčených oblastí? Rozlišujte mezi různými dotčenými odvětvími (jako jsou např. obchod, zdravotnické služby, doprava, IT ...)?

Hodnotící kritérium	Počet podpořených projektů a celkový objem investic. Migrace obyvatelstva - počet obyvatel, kteří se přistěhovali a počet obyvatel, kteří se z dotčeného území odstěhovali.
Indikátory	Výstupový indikátor č.1 – O322 Počet podpořených akcí
	Výstupový indikátor č.2 – O322 Počet podpořených obcí
	Výstupový indikátor č.3 – O322 Celkový objem investic
	Výsledkový indikátor č.1 – R10 Počet osob využívajících zkvalitněné služby
	Výsledkový indikátor č.2 – Zvýšený počet osob s přístupem k internetu –s ohledem na nastavení podopatření II.2.1.1. není adekvátní, proto není sledován a vyhodnocován
	Dopadový indikátor – č.1 - Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS - s ohledem na nastavení podopatření II.2.1.1. není adekvátní, proto není sledován a vyhodnocován
	Dopadový indikátor – č.2 - Čistý počet pracovních míst

Odpověď na evaluační otázku

Opatření přispívá ke zvýšení přitažlivosti dotčených oblastí, především různorodostí podporovaných akcí a příspěvkem využití zkvalitněných služeb obyvateli dalších obcí, ve kterých intervence přímo neproběhla (užitek uvádí více jak 71 % respondentů pro více jak dvě sousední obce).

Realizace projektů má mizivý vliv na snižování míry nezaměstnanosti (průměrný nárůst nezaměstnanosti v dotčených obcích dosahuje 4,52 % propadu mezi léty 2007 – 2009 v dotčených obcích).

Nejvíce projektů bylo realizováno v NUTS II Střední Čechy a Jihozápad (41,13 %). Toto podopatření nebylo realizováno v 19 okresech (NUTS IV).

Nejvíce pracovních míst vzniklo v NUTS II Střední Čechy (celkem 14), nejvyšší průměrný příspěvek vytvořených pracovních míst na zrealizované projekty byl v regionu Jihovýchod (0,69 pracovního místa na projekt).

Z dotazníkového šetření vyplývá, že realizované akce mají nepřímý vliv na zatraktivnění obcí z hlediska nárůstu počtu turistů či návštěvníků (66% kladných odpovědí).

Z dotazníkového šetření vyplývá, že nejvíce projekty přispěly k rozvoji sportovních a volnočasových aktivit na venkově, a v oblasti kultury.

3213 Do jaké míry přispěly služby k odvrácení hospodářského a sociálního úpadku a vylidňování venkova?

Hodnotící kritérium	Počet podpořených projektů a celkový objem investic. Migrace obyvatelstva - počet obyvatel, kteří se přistěhovali a počet obyvatel, kteří se z dotčeného území odstěhovali.
Indikátory	Výstupový indikátor č.1 – O322 Počet podpořených akcí
	Výstupový indikátor č.2 – O322 Počet podpořených obcí
	Výstupový indikátor č.3 – O322 Celkový objem investic
	Výsledkový indikátor č.1 – R10 Počet osob využívajících zkvalitněné služby
	Výsledkový indikátor č.2 – Zvýšený počet osob s přístupem k internetu –s ohledem na nastavení opatření II.2.1.1. není adekvátní, proto není sledován a vyhodnocován
	Dopadový indikátor – č.1 - Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS - s ohledem na nastavení opatření II.2.1.1. není adekvátní, proto není sledován a vyhodnocován
	Dopadový indikátor – č.2 - Čistý počet pracovních míst

Odověď na evaluační otázku

Opatření částečně přispívá ke snižování hospodářského a sociálního úpadku venkova (2,75 – nadprůměrné bodové ohodnocení expertním škálováním). Nemá přímý vliv na zastavení negativního trendu vylidňování venkova (podíl migračního salda na celkovém počtu obyvatel v dotčených obcích dosahuje 0,01 %). K celkovému přírůstku obyvatel v dotčených obcích je možné vyčíslit na + 253 obyvatel. Srovnáním poměru podpořených akcí s přírůstkem obyvatel ovšem dosáhneme průměrného přírůstku 1,88 obyvatele na dotčenou obec.

Dalším posuzovaným hlediskem vlivů intervence v dotčených obcích, byl srovnáván s počtem hospodářských subjektů v oblastech, kde byly projekty realizovány. Přímý vliv podpořených akcí se neprojevil, a dokazuje to i doplňkové šetření u respondentů, kteří uvedli, že projekt neměl vliv na podporu podnikatelských aktivit (62 % záporných odpovědí). Stav hospodářských subjektů v dotčených oblastech dosahuje hodnoty celkem 30 656. Přepočtem na 1 000 obyvatel v dotčených obcích vychází 0,143 hospodářských subjektů.

Realizované projekty zaměřené na obnovu a rozvoj občanského vybavení a služeb nejvíce přispějí podle odpovědí respondentů k zhodnocení a zatraktivnění obce, které přispěje ke zvýšenému zájmu o bydlení (33,3 % jednoznačně kladných odpovědí).

4.21 Opatření 322 Obnova a rozvoj vesnic (III.2.1.1)

Kód 322 je v ČR implementován jako opatření III.2.1. Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby, v rámci podopatření III.2.1.1. Obnova a rozvoj vesnic.

4.21.1 Použitá data

- Monitorovací systém IS SZIF
- Výroční zprávy PRV ČR
- Data ČSÚ
- Dotazníkový průzkum mezi příjemci podpory
- Expertní škálování

4.21.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.21-1: Finanční význam podopatření 3211 Obnova a rozvoj vesnic

Schválená alokace EU+ ČR v EUR			
	Kód opatření 322	OSA III	Celkem PRV
Finanční prostředky (EUR)	200 199 395	645 913 635	3 670 068 292
V %	100%	30,99 %	5,45 %

Zdroj: PRV, leden 2010

Z vývoje registrace a schvalování projektů v podopatření 3211 Obnova a rozvoj vesnic je zřejmý vysoký zájem. Stav zaregistrovaných projektů je z hlediska tří ukončených kol příjmu žádostí stále vyrovnaný, ukazující velký zájem o čerpání určených prostředků – průměrně se jedná o 768 projektů na kolo o průměrném objemu 4.369 mil. Kč (na kolo). Největší zájem o realizaci projektů v rámci tohoto podopatření je v rámci záměru a) zlepšení dopravní a technické infrastruktury a vzhledu obcí – 1605 projektů (70 % všech zaregistrovaných). Nejmenší zájem je o záměr c) územní plány.

Tabulka 4.21-2: Stav čerpání podopatření 3211 Obnova a rozvoj vesnic

Kód opatření 3211 - Obnova a rozvoj vesnic									
	Schválená alokace EU +ČR	Zaregistrované projekty	B/A v %	Schválené projekty	C/A v %	Podané žádosti o proplacení	D/A v %	Proplaceno	E/A v %
Název sloupce	A	B		C		D		E	
III.2.1.1. v CZK	5 041 020 766	13 106 679 223	260,00%	3 942 727 077	78,21%	2 634 777 491	52,27%	2 193 867 730	43,52%

III.2.1.1. a) v CZK		4 536 066 642	89,98%	1 771 924 961	35,15%	1 422 151 31	28,21%	1 153 612 934	22,88%
III.2.1.1. b) v CZK		8 534 409 468	169,30%	2 167 662 161	43,00%	1 209 853 011	24,00%	1 037 879 886	20,59%
III.2.1.1. c) v CZK		36 203 113	0,72%	3 139 955	0,06%	2 773 163	0,06%	2 374 910	0,05%
III.2.1.1. v EUR	200 199 395	520 519 429	10,33%	156 581 695	78,21%	104 637 708	2,08%	87 127 392	1,73%
III.2.1.1. a) v EUR		180 145 617	3,57%	70 370 332	35,15%	56 479 400	1,12%	45 814 652	0,91%
III.2.1.1. b) v EUR		338 936 039	6,72%	86 086 662	43,00%	48 048 173	0,95%	41 218 423	0,82%
III.2.1.1. c) v EUR		1 437 773	0,03%	124 700	0,06%	110 133	0,00%	94 317	0,00%

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY III

Pozn. stav opatření k 30. 6. 2010; (v Kč, s kurzem EUR/CZK = 25,18)

Tabulka 4.21-3: Počty projektů podopatření 3211

Kód opatření 3211 - Obnova a rozvoj vesnic					
	Zaregistrované projekty	Schválené projekty	Podané žádosti o propl.	C/B v %	Proplacené projekty
Název sloupce	A	B	C		D
III.2.1.1.	2304	798	600	75,19 %	557
III.2.1.1. a)	1605	654	489	74,77 %	455
III.2.1.1. b)	564	131	99	75,57 %	91
III.2.1.1. c)	135	13	12	92,31 %	11

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I,III, IV PRV, 9.kolo

Pozn. stav opatření k 1. 3. 2010; (v Kč, s kurzem EUR/CZK = 25,18)

4.21.3 Věcný pokrok opatření

Tabulka 4.21-4: Srovnání indikátorů výstupů a výsledků

Kategorie	Název sloupce	Stav 31. 12. 2009	Plánovaná hodnota	Míra plnění	Stav k 24. 5. 2010	Míra plnění	Předpokládaná hodnota 31.12.2013	Předpokládaná míra naplnění
Počet osob využívající zkvalitněné služby (R10)	a	313 223	200 000	156,61 %	407 749	203,87 %	543 665	271,83 %
Počet podpořených akcí (O322)	b	531 ³⁹	X	x	600 ⁴⁰	x	800	
Počet podpořených obcí (O322)	c	373	700	53,29 %	561	80,14 %	748	106,86 %

³⁹ Počet podpořených projektů

⁴⁰ Počet podpořených projektů

Objem investic (v EUR) (O322)	d	98 476	287 000	26,11 %	117 946	41,10 %	360 054	125,45 %
Vyčerpaná/zazávazková alokace (v ti. EUR)	e	156 582	200 199	78,21 %	156 582	78,21 %	313 163	156,43 %
Poměr osob využívající z kvalitnější služby/akci	a/b	589,87	x	x	679,58	x		
Poměr osob využívající z kvalitnější služby/obec	a/c	839,74	285,71	x	726,83	x		
Poměr investice v EUR na jednu osobu využívající z kvalitnější služby	d/a	0,24	1,44	x	0,29	x		
Průměrná dotace na projekt (tis. EUR)	e/b	419,79	286,00	x	279,11	x		
Průměrný objem investic na 1 obec	d/b	200,87	410,00	x	210,24	x		
Průměrná alokace (tis. EUR)/osobu využívající z kvalitnější služby	e/a	0,50	1,00	x	0,38	x		
Poměr objemu investic ku vyčerpané, zazávazkové alokaci	d/e	0,48	1,43		0,75			

Zdroj: Výroční zpráva MZe ČR 2007 – 2009, vlastní výpočty

Výstupový indikátor O322 je sledován ze dvou úhlů pohledu, a to na počet podpořených obcí (cílová hodnota 700) a počet zrealizovaných akcí (zde není stanovena cílová hodnota). V současné době je výstupový indikátor – počet podpořených obcí (24. 5. 2010) naplněn z 80,14 %. Realizované akce byly zrealizovány v 561 dotčených obcích. Z hlediska celkového počtu uskutečněných akcí je aktuální stav k 24.5.2010 – 600. Při srovnání s vyčerpanými či zazávazkovanými alokacemi postupem realizace opatření a plánovaným posledním kolem vyhlášení příjmu projektů dochází k disproporcii na straně naplánovaných prostředků a počtu podpořených obcí, které nebudou naplněny. Pouze v případě navýšení finanční alokace by byla hodnota překročena o 6 % s předpokládanou podporou 748 obcí. S ohledem na předpoklad posledního kola příjmu dosáhne reálná hodnota – 600 podpořených obcí. Průměrná přidělená dotace na podpořenou obec dosahuje 279,11 tis. EUR.

Výstupový indikátor celkový objem investic (O322) je aktuálně naplněn ze 41,7 % (26,11 % k 31. 12. 2009), ovšem v případě zachování současného vysokého zájmu o toto podopatření a trendu průměrných nákladů na projekt by byla plánovaná hodnota zřejmě dosažena. Ovšem s ohledem na nízkou finanční alokaci, která umožní pouze vyhlášení jednoho posledního kola příjmu žádostí, nebude indikátor naplněn a předpokládané dosáhne hodnoty 130 tis. EUR, tj. 65 % plánované cílové hodnoty.

4.21.4 Výsledky a dopady opatření

Z hlediska hodnocení výsledkových indikátorů dosahuje extrémně vysoké hodnoty výsledkový indikátor R10 (Počet osob využívající zkvalitněné služby). Tento stav je dán způsobem jeho výpočtu, který není zcela jasně metodologicky vymezen – drtivá většina dat je založena na kvalifikovaném odhadu příjemců, které jsou v mnoha případech shodné s počtem celkového počtu obyv. v obci, ve kterém je podporovaná akce zrealizována. Z tohoto důvodu je indikátor k 24.5.2010 naplněn o více jak 103 %. S ohledem na závázkované a alokované finanční prostředky nelze předpokládat výrazný nárůst cílové hodnoty, přesto za předpokladu 61% navýšení v současnosti nedostatečné alokované částky, by dosáhl indikátor cílového stavu více jak 500 tis. podpořených osob. Vzhledem k poměru ke zbývajícím 22 % alokované částce, se jeví jako reálná hodnota 440 000 podpořených osob.

Celkově poptávka o toto podopatření převyšuje o 61 % plánovanou finanční alokaci na toto podopatření.

Ve srovnání s podopatřeními 3.2.1.2. v rámci opatření 3.2.1. nejsou k dispozici data o hrubém počtu vytvořených pracovních míst. V tomto případě není možné hodnotit dopady intervence na vznik pracovních míst.

4.21.5 Závěry a doporučení

Čerpání alokované částky je velmi vysoké. V současnosti dosahuje závázkovaná alokace více jak 78,21 %. Rychlejší průběh čerpání je zapříčiněn zvýšeným zájmem o toto podopatření počet 2304 zaregistrovaných projektů, 795 realizovaných, průměrná úspěšnost 35 %. Předpokladem je již pouze jedno vyhlášení příjmu žádostí.

Nízké procento úspěšnosti a vysoký poměr závázkované alokace je zapříčiněn především náročností investičních akcí na vodohospodářskou infrastrukturu, která překračuje o 900 tis. EUR plánovaný objem investic na obec před zahájením realizace programu.

Průměrná dotace dosahuje v současnosti úrovně 279,11 tis. EUR na projekt, což je přibližně shodná předpokládaná dotace na obec, jak bylo plánováno na začátku realizace podopatření. Tento stav je ovšem přičiněn sníženým objemem investic do záměru a) zlepšení dopravní a technické infrastruktury a vzhledu obcí a téměř minimálního čerpání v záměru c) územní plány.

Indikátor počet podpořených obcí je v současnosti naplněn z více jak 80 % k 24. 5. 2010.

Z hlediska výsledkového ukazatele počet osob využívajících zkvalitněné služby je v současnosti naplněn o více jak 103 %.

Příspěvek na zkvalitňování života na venkově se jeví jako uspokojivý zaměřením realizovaných aktivit na základní obecní infrastrukturu, která dává předpoklad dalšího rozvoje občanské

vybavenosti (40,3 % kladných odpovědí respondentů), což dokresluje i spektrum projektů, jehož významnou část tvoří akce zaměřené na akce zaměřené na dopravní infrastrukturu (48 % realizovaných projektů) a akce zaměřené na úpravu veřejných prostranství (záměr a) daného podopatření).

Podporované akce nemají vliv na zlepšování kvality života ve venkovských oblastech s ohledem na snižování míry nezaměstnanosti. Ovšem více jak 50 % respondentů uvedlo, že zrealizované akce mají pozitivní efekt na zvýšení zájmu o trvalé bydlení a zvýšení zájmu o koupi nemovitostí za účelem rozvoje podnikatelských aktivit.

Z realizovaných investic vychází průměrně 3,22 km vybudovaných nebo zrekonstruovaných místních komunikací na akci; 0,348 ha revitalizovaných veřejných prostranství a parkových úprav na podpořenou akci. Celková kapacita rekonstruovaných či nově vybudovaných ČOV je 27 641 osob.

Realizované akce mají vliv na eliminaci hospodářského a sociálního úpadku a vylidňování venkova, jak dokreslují výsledky analýzy vlivu podpory na přírůstek a úbytek obyvatel, přestože je tento vliv minimální došlo v dotčených obcích k průměrnému nárůstu 3,84 obyvatel na dotčenou obec, který je srovnatelně vyšší než v nedotčených obcích.

Z hlediska plnění stanovených cílů a indikátorů považujeme situaci za nerovnoměrnou, a to v důsledku nutnosti přesně definovat a změnit způsob sledování a vyhodnocování výstupových a výsledkových indikátorů včetně úpravy cílových hodnot.

Doporučení:

- Z hlediska výsledkového ukazatele počet osob využívajících zkvalitněné služby, je vhodné upravit metodiku sledování a vyhodnocování nebo upravit cílovou hodnotu, která by mohla dosáhnout hodnoty více jak 500 tis. dotčených osob, ovšem v případě, že zvýšená podpora v posledním vyhlášeném kole nebude tvořena vyšším počtem projektů zaměřených na vodohospodářskou infrastrukturu. Jinak by z hlediska náročnosti těchto akcí k dosažení odhadovaných hodnot bylo nutné navýšit celkový objem alokovaných prostředků na toto podopatření o více jak 61 %.
- Indikátor počet podpořených obcí s ohledem na stav vyčerpané alokace a s ohledem na plánovanou hodnotu 700 obcí bude obtížně naplněn v případě, že nedojde k úpravě finančních objemů nebo ke změně zacílení intervence v rámci tohoto podopatření. Je potřeba zvážit snížení jeho hodnoty.
- Mělo by být zohledněno hledisko úpravy nebo zrušení regionálních kritérií, které významně ovlivňuje spektrum podporovaných akcí z hlediska počtu projektů a jejich regionálního zasazení. Při plánování další výzvy by měly být zohledněny regiony s nízkou absorpcí tohoto podopatření. Hledisko nákladové efektivity u záměrů b) by mělo být více zohledněno a posíleno s ohledem na všechny regiony NUTS II – regionální kritéria.

- Hodnotitel navrhuje snížení částky dotace z nynějších 90 % na 80 %, z důvodu zvýšení absorpce opatření do většího počtu dotčených obcí.
- V této souvislosti hodnotitel navrhuje snížení max. hodnoty dotace u podporovaných projektů na max. 30 mil. Kč v záměru b) s ohledem na objem investic do vodohospodářské infrastruktury na projekt k 24. 5. 2010, která dosahuje průměru 1318,53tis. EUR/projekt).
- Zavést vhodnou kombinaci realizace opatření s opatřením III.1.1. – využitím realizovaných akcí pro podporu podnikatelských projektů z hlediska návazné infrastruktury. Při realizaci akcí je vhodné podporovat projekty s jasnou vazbou na podnikatelské aktivity podporované v rámci opatření III.1.1. Kombinace mohou být preferovány prostřednictvím zavedení bodového zvýhodnění projektů, které mají předpoklad pro takovou návaznost. Prakticky se může jednat např. o spolupráci podnikatelského subjektu připravujícího rekonstrukci nevyužitého objektu a obce, která může souběžně do příslušného opatření předložit projekt zaměřený na přístupovou komunikaci, dobudování inženýrských sítí či liniové zeleně v části obce nebo o vybudování prodejní plochy v intravilánu obce a kombinace s úpravou přilehlého veřejného prostranství. Oba tyto příklady vyžadují úzkou spolupráci žadatelů ze dvou typově odlišných opatření, nicméně podílejících se na komplexním integrovaném řešení.
- Protože je toto opatření (a také III.2.1.2) v trvalém převisu poptávky a oprávněné potřeby obcí přesahují dosavadní alokaci, ŘO by měl hledat zdroje pro financování potřeb žadatelů v rámci tohoto opatření -např. národních. V příštím programovacím období je vhodné nalézt dostatečné zdroje vhodnou kombinací mezi Kohezním fondem a EZFRD.
- Upravit preferenční/bodovací kritéria u záměru c) územní plány z důvodu malého počtu úspěšných podaných projektů v tomto záměru (6 %)
- Doplnit monitorovací systém o možnost sledování výsledkového indikátoru podíl nově připojených osob k ČOV, kanalizaci a vodovodu k celkovému počtu obyvatel v dotčené oblasti.
- Využít technickou pomoc pro podporu regionů s nižší absorpční kapacitou. Zacílením informačních kampaní a využitím propagace programu prostřednictvím regionálních partnerů CSV.
- Sjednotit způsob monitoringu a sledování výstupových a výsledkových indikátorů, z hlediska hodnocení míry plnění a vývoje implementace Programu. Z hlediska monitoringu by mělo dojít k úpravám cílových hodnot (dle tab. 4.21-5: Srovnání indikátorů výstupu a výsledku – Věcný pokrok opatření), systému hodnocení a stanovení nových monitorovacích ukazatelů. V této souvislosti je nutné provést sladění kódů opatření a podopatření v PRV v souvislosti s monitoringem a hodnocením. Stanovený indikátor Čistá přidaná hodnota a čistá pracovní místa s ohledem na zaměření projektů a spektra příjemců není adekvátní k tomuto podopatření a hodnotitel navrhuje jeho nesledování a zrušení.

4.21.6 Odpovědi na evaluační otázky

3221 Do jaké míry přispělo toto opatření ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech? Rozlišujte mezi různými dotčenými odvětvími (jako jsou např. obchod, zdravotnické služby, doprava, IT, životní prostředí ...)?	
Hodnotící kritérium	Počet podpořených projektů a celkový objem investic. Migrace obyvatelstva - počet obyvatel, kteří se přistěhovali a počet obyvatel, kteří se z dotčeného území odstěhovali.
Indikátory	Výstupový indikátor č.1 – O322 Počet podpořených akcí
	Výstupový indikátor č.2 – O322 Počet podpořených obcí
	Výstupový indikátor č.3 – O322 Celkový objem investic
	Výsledkový indikátor č.1 – R10 Počet osob využívajících zkvalitněné služby
	Výsledkový indikátor č.2 – Zvýšený počet osob s přístupem k internetu –s ohledem na nastavení poopatření II.2.1.1. není adekvátní, proto není sledován a vyhodnocován
	Dopadový indikátor – č.1 - Čistá přidaná hodnota - s ohledem na nastavení poopatření II.2.1.1. není adekvátní, proto není sledován a vyhodnocován
	Dopadový indikátor – č.2 - Čistý počet pracovních míst - s ohledem na nastavení poopatření II.2.1.1. není adekvátní, proto není sledován a vyhodnocován
Odpověď na evaluační otázku	
Realizované projekty, zacílené na renovaci či výstavbu nové základní obecní infrastruktury, negenerují přímý efekt na zkvalitňování kvality života na venkově. Přesto svým zaměřením významně zvyšují kvalitu místní infrastruktury – 48 % z celkového počtu projektů. Druhou nejrealizovanější oblastí intervence jsou úpravy veřejných prostranství. Naopak nejméně akcí bylo zaměřeno na oblast územních plánů (celkem 12 projektů – 1,34 %), tento celkový poměr je z hlediska realizace v jednotlivých letech vyrovnaný. Místní infrastruktura v dotčených obcích je podle odpovědí respondentů jedním ze základních předpokladů pro rozvoj místních komunit a zkvalitnění života na venkově (40,3 % uváděných kladných odpovědí respondentů, že projekty mají vliv na další výstavbu nebo rekonstrukci občanské vybavenosti obce). Environmentální vliv realizovaných projektů je minimální a je založený na sekundárních efektech realizovaných investic. Celkově v rámci intervence bylo podpořeno 99 akcí v oblasti vodohospodářské infrastruktury k 24.5.2010 v celkovém objemu 1 567 tis. Kč. Nepřímý pozitivní efekt na zkvalitňování životního prostředí mají také akce zaměřené na revitalizaci veřejných prostranství, kde proběhlo celkem 349 akcí. Celkově intervence přispěla k průměrnému vybudování 3,22 km/akce místních komunikací;	

průměrně došlo k 0,348 ha revitalizace veřejných prostranství a parkových úprav, a z hlediska vodohospodářské infrastruktury mělo z intervence kumulativně užitek 38456 osob, což je 9,43 % z celkových dotčených osob.

Z hlediska řešení nezaměstnanosti na venkově opatření nepřispívá k tvorbě pracovních míst, jeho příspěvek je nízký (7,96 % odpovědí respondentů). Projekty svým zaměřením nejsou zaměřeny na oblast ekonomického rozvoje u podpořených příjemců. Ze záporných odpovědí respondentů (48 %) také vyplývá, že projekty nevytváří podmínky pro vznik pracovních míst. Respondenti příliš také nepočítají s tím, že projekty přispějí k rozvoji podnikatelských aktivit v obci (70 % odpovědí – „možná“).

Sociální aspekty realizovaných akcí lze dokreslit odpověďmi respondentů z hlediska jejich hodnocení vedlejších efektů realizovaných akcí. Pozitivní dopady realizovaných projektů se projevují ve zvýšeném zájmu o koupi nemovitostí za účelem podnikatelských aktivit (55 % kladných odpovědí), ve zvýšeném zájmu o bydlení (52 %) a umožnění zahájení výstavby nových bytů nebo rodinných domů (30 %).

3222 Do jaké míry přispěly služby ke zvýšené přitažlivosti dotčených oblastí? Rozlišujte mezi různými dotčenými odvětvími (jako jsou např. obchod, zdravotnické služby, doprava, IT ...)?

Hodnotící kritérium	Počet podpořených projektů a celkový objem investic. Migrace obyvatelstva - počet obyvatel, kteří se přistěhovali a počet obyvatel, kteří se z dotčeného území odstěhovali.
Indikátory	Výstupový indikátor č.1 – O322 Počet podpořených akcí
	Výstupový indikátor č.2 – O322 Počet podpořených obcí
	Výstupový indikátor č.3 – O322 Celkový objem investic
	Výsledkový indikátor č.1 – R10 Počet osob využívajících zkvalitněné služby
	Výsledkový indikátor č.2 – Zvýšený počet osob s přístupem k internetu –s ohledem na nastavení poopatření II.2.1.1. není adekvátní, proto není sledován a vyhodnocován
	Dopadový indikátor – č.1 - Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS - s ohledem na nastavení poopatření II.2.1.1. není adekvátní, proto není sledován a vyhodnocován
	Dopadový indikátor – č.2 - Čistý počet pracovních míst na plný úvazek - s ohledem na nastavení poopatření II.2.1.1. není adekvátní, proto není sledován a vyhodnocován

Odpověď na evaluační otázku

Opatření realizovaná realizovaná ve sledovaném období částečně napomohla ke zvýšení přitažlivosti dotčených oblastí.

Nejvíce projektů bylo zrealizováno v NUTS II Jihozápad (25 %) a Jihovýchod (24 %), nejméně v NUTS II Moravskoslezském (9 %) a Severovýchod (7 %). V rámci intervence nebyly dotčeny pouze obce v okresech NUTS IV – Jeseník a Ústí nad Labem.

Realizované akce v obcích částečně generují sekundární efekty ke zlepšení základní občanské

vybavenosti obcí (43 % odpovědí respondentů).

Z analýzy vyplynul velmi malý vliv intervence na růst zaměstnatelnosti. Celkový růst nezaměstnanosti v dotčených obcích nadále rostl a dosáhl průměrné hodnoty 10,25 % nezaměstnaných (ve srovnání s průměrnou mírou nezaměstnanosti ve venkovských oblastech ČR = 6,8 %).

Integrovaný přístup z hlediska efektů z užitku realizovaných akcí pro více než jednu obec je částečný (35 % kladných odpovědí respondentů).

Evaluační otázka: 3223 Do jaké míry přispěly služby k odvrácení hospodářského a sociálního úpadku a vylidňování venkova?

Hodnotící kritérium	Počet podpořených projektů a celkový objem investic. Migrace obyvatelstva - počet obyvatel, kteří se přistěhovali a počet obyvatel, kteří se z dotčeného území odstěhovali.
Indikátory	Výstupový indikátor č.1 – O322 Počet podpořených akcí
	Výstupový indikátor č.2 – O322 Počet podpořených obcí
	Výstupový indikátor č.3 – O322 Celkový objem investic
	Výsledkový indikátor č.1 – R10 Počet osob využívajících zkvalitněné služby
	Výsledkový indikátor č.2 – Zvýšený počet osob s přístupem k internetu –s ohledem na nastavení poopatření II.2.1.1. není adekvátní, proto není sledován a vyhodnocován
	Dopadový indikátor – č.1 - Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS - s ohledem na nastavení poopatření II.2.1.1. není adekvátní, proto není sledován a vyhodnocován
	Dopadový indikátor – č.2 - Čistý počet pracovních míst na plný úvazek - s ohledem na nastavení poopatření II.2.1.1. není adekvátní, proto není sledován a vyhodnocován

Odpověď na evaluační otázku

Realizované intervence částečně přispěly k zastavení vylidňování venkova (0,87 % nárůst přírůstku obyvatel v dotčených obcích), což je vyšší průměrný nárůst než v nepodpořených obcích. Nejvyššího nárůstu „migračního salda“ dosáhly dotčené obce v blízkosti velkých aglomerací. Spektrům podporovaných akcí došlo k nárůstu o 3924 obyvatel v dotčených obcích. Srovnáním poměru podpořených akcí s přírůstkem obyvatel dosáhneme průměrného přírůstku 3,84 obyvatele na dotčenou obec.

Vliv na snižování a sociálního úpadku se nepotvrdil hospodářského (69,65 % negativních odpovědí respondentů – sekundárních efektů investic na podnikatelské aktivity). Stav hospodářských subjektů v dotčených oblastech dosahuje hodnoty celkem 25 814.

Expertním škálováním byl ohodnocen příspěvek zrealizovaných akcí k odvrácení sociálního a hospodářského úpadku a vylidňování venkova hodnotou 3,875 (byla použita škála 1 = nejmenší vliv; 5 = nejvyšší vliv).

4.22 Opatření 323 Ochrana a rozvoj dědictví venkova (III.2.2)

4.22.1 Použitá data

- Monitorovací systém IS SZIF
- Výroční zprávy PRV ČR
- Data ČSÚ
- Dotazníkový průzkum mezi příjemci podpory
- Expertní škálování

4.22.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.22-1: Finanční význam opatření 323 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova

Schválená alokace EU+ ČR v EUR			
	Kód opatření 322	OSA III	Celkem PRV
Finanční prostředky (EUR)	57 199 827	645 913 635	3 670 068 292
V %	100%	8,86 %	1,56 %

Zdroj: PRV, leden 2010

Tabulka 4.22-2: Stav čerpání opatření 323 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova

Kód opatření 322 - Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova									
	Schválená alokace EU +ČR	Zaregistrované projekty	B/A v %	Schválené projekty	C/A v %	Podané žádosti o proplacení	D/A v %	Proplaceno	E/A v %
Název sloupce	A	B		C		D		E	
III.2.2. v CZK	1 440 291 644	1 010 818 583	70,18%	582 484 444	40,44%	237 012 348	16,46%	139 298 581	9,67%
III.2.2. a) v CZK		14 037 515	0,97%	2 315 915	0,16%	1 639 115	0,11%	1 639 115	0,11%
III.2.2. b) v CZK		957 073 595	66,45%	557 362 257	38,70%	221 342 105	15,37%	128 425 653	8,92%
III.2.2. c) v CZK		39 707 473	2,76%	22 806 272	1,58%	14 031 128	0,97%	9 233 813	0,64%
III.2.2. v EUR	57 199 827	40 143 709	70,18%	23 132 821	40,44%	9 412 722	16,46%	5 532 112	9,67%
III.2.2. a) v EUR		557 487	0,97%	91 974	0,16%	65 096	0,11%	65 096	0,11%
III.2.2. b) v EUR		38 009 277	66,45%	22 135 117	38,70%	8 790 393	15,37%	5 100 304	8,92%
III.2.2. c) v EUR		1 576 945	2,76%	905 730	1,58%	557 233	0,97%	366 712	0,64%

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY II PRV – podklady pro Monitorovací výbor PRV

Pozn. stav opatření k 30. 6. 2010; (v Kč, s kurzem EUR/CZK = 25,18)

Z vývoje registrace a schvalování projektů v jednotlivých kolech je opatření 323 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova vyrovnaný zájem s vyrovnaným nekolísajícím stavem příjmů žádostí – průměrně za všechny 3 kola vychází 149 projektů na kolo o průměrném celkovém objemu 337mil. Kč (ze všech kol). Naopak z hlediska schvalování je vidět rapidní pokles úspěšnosti žadatelů v 8. kole příjmu projektů, která klesla oproti první dvou kolům na ¼ schválených projektů ze zaregistrovaných žádostí.

Tabulka 4.22-3: Počty projektů

Kód opatření 323 – Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova					
	Zaregistrované projekty	Schválené projekty	Podané žádosti o propl.	C/B v %	Proplacené projekty
Název sloupce	A	B	C		D
III.2.2.	448	263	171	65,02 %	114
III.2.2. a)	13	5	3	60,00 %	3
III.2.2. b)	415	247	160	64,78 %	107
III.2.2. c)	20	11	8	72,73 %	4

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY III PRV – podklady pro Monitorovací výbor PRV

Pozn. stav opatření k 30. 6. 2010; (v Kč, s kurzem EUR/CZK = 25,18)

4.22.3 Věcný pokrok opatření

Tabulka 4.22-4: Srovnání indikátorů výstupů a výsledků

Kategorie	Název sloupce	Stav 31. 12. 2009	Plánovaná hodnota	Míra plnění	Stav k 24. 5. 2010	Míra plnění	Předpokládaná hodnota 31.12.2013	Předpokládaná míra naplnění
Počet osob využívající z kvalitnějších služeb (R10)	a	110 518	10 000	1105,18 %	248 402	2484,02 %	331 203	3312,03 %
Počet podpořených akcí (O323)	b	93	700	13,29 %	181	25,86 %	444	63,43 %
Počet podpořených obcí (O323)	c	139	x	x	169	x	225	x
Objem investic (v tis. EUR) (O323)	d	5 830	59 742	9,76 %	10 005	16,75 %	125 108	209,41 %
Vyčerpaná/zazávkovaná alokace (v ti. EUR)	e	23 133	200 199	11,55 %	23 133	11,55 %	112 597	56,24 %

Průměrný počet projektů na 1.kolo	f	88	x	x	x	x	x	x
Poměr osob využívající zkvalitněné služby/akcí	a/b	1188,37	14,29	x	1372,39	x		
Poměr investice v EUR na jednu osobu využívající zkvalitněné služby	d/a	0,05	5,97	x	0,04	x		
Průměrná dotace na projekt (tis. EUR)	e/b	248,74	286,00	x	127,81	x		
Průměrný objem investic na 1 projekt	d/b	62,69	85,35	x	55,27	x		
Průměrná alokace (tis. EUR)/osobu využívající zkvalitněné služby	e/a	0,21	20,02	x	0,09	x		
Poměr objemu investic ku vyčerpané, zazávazkované alokaci	d/e	0,25	0,30		0,43			

Zdroj: IS SZIF, vlastní výpočty

V případě, že budeme poměřovat míru plnění výstupového indikátoru O323 (počet podpořených akcí) s realizovaným projektem, zjistíme že v současné době (24. 5. 2010) je indikátor naplněn pouze ze 25,86 %. Při srovnání s vyčerpanými či zazávazkovanými alokacemi postupem realizace opatření a plánovaným každoročním vyhlášením příjmu projektů, docházíme k závěru, že sledovaný indikátor nebude naplněn. Předpokládaná reálna hodnota podpořených akcí při zachování současného trendu čerpání a schvalování projektů by na konci plánovacího období dosáhla 444 podpořených akcí, což by činilo 63 % z původně plánované hodnoty výstupového indikátoru.

Průměrná přidělená dotace na projekt dosahuje k 24.5.2010 hodnoty 127,81 tis. EUR, což je o 55,3 % méně než byla plánováno. Při předpokladu udržení nastaveného trendu by došlo k nedočerpání celkové plánované alokace o 43 %.

Výstupový indikátor celkový objem investic (O323) je naplněn ze 16,75 % (9,76 % k 31. 12. 2009), ovšem v případě zachování současných trendů o toto opatření a trendu průměrných nákladů na projekt by byla plánovaná hodnota dosažena. Předpokládaný objem celkových investic by dokonce mohl překročit plánovanou cílovou hodnotu o více jak 100 %.

4.22.4 Výsledky a dopady opatření

Vysoká hodnota výsledkového indikátoru R10 (Počet osob využívající zkvalitněné služby) je dána způsobem jeho výpočtu, který není zcela jasně metodologicky vymezen – drtivá většina dat je založena na kvalifikovaném odhadu příjemců, které jsou shodné s počtem celkového počtu obyv. v dotčené obci, ve kterém je podporovaná akce zrealizována. Indikátor byl k 31.12.2009

překročen o více jak 1000 %. Při zachování současné metodiky výpočtu podpořených osob by dosáhl ke konci programovacího období hodnoty překračující 330 tis. podpořených osob. Mnohem vhodnějším ukazatelem s ohledem na zaměření opatření se jeví sledování výsledkového indikátoru zavedeného u opatření 313 – Dodatečný počet turistů, s mírnou úpravou metodiky by bylo možné zjistit skutečný efekt zrealizovaných akcí zaměřených a ochranu kulturního dědictví venkova a zvýšení atraktivity dotčených obcí.

K dispozici nejsou data o hrubém počtu vytvořených pracovních míst. V tomto případě není možné hodnotit dopady intervence na vznik pracovních míst. Podle odpovědí respondentů (47 % uvedlo, že projekt vytváří nebo může vytvářet podmínky pro vznik nových pracovních míst) je proto vhodné zavést sledování výsledkového indikátoru - počet vytvořených hrubých pracovních míst, který není sledován a vyhodnocován, jelikož není možné kvantifikovat míru plnění dopadového indikátoru - čistý počet pracovních míst vzhledem ke stanovenému plánu (100 čistých pracovních míst).

Celkově poptávka o toto opatření nedosahuje plánovaných objemů. Průměrný počet schválených projektů je 60,3 na jedno vyhlášené kolo. Prostým součinem plánovaných kol vychází předpokládaná cílová úroveň více jak 400 podpořených projektů.

4.22.5 Závěry a doporučení

Čerpání alokované částky je nízké s ohledem na celkovou schválenou alokaci na toto opatření, k 24. 5. 2010 dosahuje vyčerpaná/závazkovaná alokace pouze 11,55 % z celkové částky určené pro toto opatření. Při předpokládaném zachování trendu v příjmu a schvalování projektů, a v případě každoročního vyhlášení příjmu projektů do tohoto opatření nebude alokace vyčerpana.

Přes propad úspěšnosti projektů ve třetím kole příjmu žádostí (26 %), dosahuje **procentuální úspěšnost žadatelů 59 %**. Podpořeno bylo celkem 263 projektů ze 449 předložených žádostí.

Z hlediska výstupového indikátorů - celkový objem investic dosahuje plnění k 24. 5. 2010 pouze hodnoty 16,75 % z celkového plánovaného objemu. Lze předpokládat, že uvedený ukazatel bude v průběhu dalších let významně stoupat a dosáhne, nebo naopak překročí plánovaný cílový stav.

Indikátor počet podpořených akcí. Odhadujeme, že počet podpořených akcí nedosáhne stanovené hodnoty. V době střednědobého hodnocení (24. 5. 2010) **dosahuje míra plnění necelých 26 %**. Nejvíce akcí bylo zaměřeno na záměr b) Obnovu a zhodnocování kulturního dědictví venkova celkem 91,16 % ze všech zrealizovaných akcí v tomto opatření.

Výsledkový indikátor počet osob využívajících zkvalitněné služby je oproti původnímu stavu několiknásobně překročen a dosahuje aktuální hodnoty 248 tis. dotčených osob.

Z hlediska plnění stanovených cílů a indikátorů považujeme situaci za nerovnoměrnou, a to v důsledku nutnosti přesně definovat a změnit způsob sledování a vyhodnocování výstupových a výsledkových indikátorů včetně úpravy cílových hodnot.

Co se příspěvku na zkvalitňování života na venkově týče, jeví se, že realizací projektů dochází k pozitivním kvalitativním změnám, ze kterých mají přímý užitek obyvatelé dotčených obcí, ale i návštěvníci těchto oblastí, kde proběhla intervence.

Z provedených analýz byl zjištěn významný vliv na **přírůstek obyvatel v dotčených obcích (nárůst o více jak 2 % ve sledovaném období)**. Přesto tento vliv nelze přisuzovat pouze vlivem provedených intervencí.

Z odpovědí respondentů (více jak 61 %) také vyplývá, že realizované **akce mají sekundární efekty na podporu podnikatelských aktivit v dotčených obcích**.

Přímý vliv realizovaných projektů na snižování nezaměstnanosti není.

Příspěvek ke zvýšení přitažlivosti dotčených obcí byl posuzován také vlivem integrovaného přístupu k rozvoji a podpoře cestovního ruchu u akcí realizovaných v OSE III. Srovnáním podpory projektů v opatření 323 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova a 313 Podpora cestovního ruchu. Z provedených analýz vyplývá, že **potencionální přínos ke zvýšení návštěvnosti dotčených obcí se projevil zvýšením o 4 231 turistů, a celkově bylo 95 224 osob využívajících zkvalitněné služby přímo dotčeno v oblastech, kde zároveň proběhly akce na ochranu kulturního dědictví a investice do podpory cestovního ruchu.** Bez izolovaného sledování výsledkového indikátoru dodatečného počtu turistů v rámci opatření 323, nelze ovšem přesně kvantifikovat dopady realizovaných akcí z tohoto úhlu pohledu.

Projekty svým zaměřením přispívají ke zvýšení kvality života obnovou nevyužívaných objektů a budov (61,29 % odpovědí respondentů) a řešením havarijních stavů objektů kulturního dědictví venkova (80,65 % odpovědí).

Přesný vliv intervencí v rámci tohoto opatření ovšem nelze přesně interpretovat bez dalšího hodnocení v delším časovém horizontu.

Doporučení:

- Čerpání finančních prostředků na toto opatření, při zachování současných trendů, dosáhne odhadem reálné předpokládané úrovně 113 tis. EUR. Je proto vhodné uvažovat o zvýšení informovanosti o možnosti čerpání prostředků v rámci tohoto opatření prostřednictvím zacílení vzdělávacích a informačních akcí v opatření 331 – Vzdělávání a informace nebo zvýšeným zacílením na regiony s nízkou absorpcí projektů v opatření 321 – Občanské vybavení a služby.
- Řídící orgán by měl zvážit propojení a integrace projektů, které jsou podporovány v rámci opatření 313 – Podpora cestovního ruchu, které jsou realizovány podnikatelskými

subjekty z důvodu vytváření multiplikačních efektů z hlediska integrovaného rozvoje cestovního ruchu.

- Zvážit sloučení záměru c) stálé výstavní expozice a muzea se záměrem b) obnova a zhodnocení kulturního dědictví venkova včetně všech uznatelných kódů výdajů.
- Nutnost úpravy cílového hodnoty indikátoru počet podpořených akcí. Odhadujeme, že počet podpořených akcí nedosáhne stanovené hodnoty. Reálným předpokladem je podpora 444 akcí za celé období, z tohoto důvodu hodnotitel doporučuje sledovaný ukazatel upravit.
- Doplnit sady výsledkových indikátorů o sledování dodatečného počtu turistů, na základě upravené metodiky, která je využívána v opatření 313 Podpora cestovního ruchu, z důvodu generování potencionálních efektů nejen pro místní obyvatele, ale i návštěvníky dotčených oblastí.
- Zároveň by mělo dojít k úpravě cílové hodnoty u ukazatele R10 Počet osob využívající zkvalitněné služby na předpokládaný reálný dopad podpořených osob na 300 000.
- Z hlediska monitoringu a hodnocení by bylo také vhodné zavést sledování a vyhodnocování výsledkového indikátoru Hrubá pracovní místa, jelikož opatření může sekundárně vytvářet podmínky pro jejich vznik a v důsledku realizace.
- S ohledem na nastavení bodovacího systému opatření – bodové zvýhodnění projektů, které generují pracovní místa a podle odpovědí respondentů, kteří částečně připouštějí vznik pracovních míst, by bylo dobré v dalším období sledovat tento vývoj. V současné době nelze vyhodnocovat dopadový indikátor čistá pracovní místa.
- Spektrum projektů je významnou částí zaměřeno na záměr b) obnova a zhodnocování kulturního dědictví venkova, ale s ohledem na nízký překryv záměru b) a c) stálé výstavní expozice a muzea, hodnotitel doporučuje jejich sloučení, tak aby integrovaný přístup k ochraně kulturního dědictví venkova byl realizován bez zbytečných limitů pro potencionální příjemce a uživatele zkvalitněných služeb.
- Dále s ohledem na stav čerpání a vývoje příjmu žádostí hodnotitel navrhuje snížení alokované částky tohoto opatření o 15 % z celkové alokované částky, které by mohly být využity k navýšení podpory podopatření III.2.1.2 Občanské vybavení a služby. Přestože hodnotitel navrhuje snížení alokované částky, dosažení cílů intervence v rámci opatření bude po úpravách dosaženo.
- Vhodné je upravit výrazné bodové disproporce v regionálních bodovacích kritériích, které se významně podílejí na zvyšování nebo snižování potencionální úspěšnosti podpořených projektů a zároveň se znevýhodňuje různorodost podporovaných akcí v regionech.
- Při plánování další výzvy by měly být zohledněny regiony s nízkou absorpcí tohoto opatření. Současně by měly být zvýhodňovány projekty, které jsou realizovány v oblastech se soustředěnou podporou z opatření 313 – Podpora cestovního ruchu, z důvodu multiplikačních efektů na zvýšení přitažlivosti dotčených oblastí.

- Stanovený indikátor Čistá přidaná hodnota s ohledem na zaměření projektů a spektra příjemců není adekvátní k tomuto opatření a navrhuje jeho nesledování a zrušení.

4.22.6 Odpovědi na evaluační otázky

3231 Do jaké míry zachovalo toto opatření přitažlivost venkovských oblastí?	
Hodnotící kritérium	Počet podpořených projektů a celkový objem investic. Migrace obyvatelstva - počet obyvatel, kteří se přistěhovali a počet obyvatel, kteří se z dotčeného území odstěhovali.
Indikátory	Výstupový indikátor č.1 – O323 Počet podpořených akcí
	Výstupový indikátor č.3 – O323 Celkový objem investic
	Výsledkový indikátor č.1 – R10 Počet osob využívajících zkvalitněné služby
	Dopadový indikátor – č.1 - Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS - s ohledem na nastavení podopatření II.2.2. není adekvátní, proto není sledován a vyhodnocován
	Dopadový indikátor – č.2 - Čistý počet pracovních míst na plný úvazek - s ohledem na nastavení podopatření II.2.2. není sledován a vyhodnocován
Odpověď na evaluační otázku	
Opatření výrazně přispívá svým zaměřením k zachování a zkvalitnění přitažlivosti dotčených oblastí. Nejvíce projektů bylo podpořeno v rámci záměru b) Obnova a zhodnocování kulturního dědictví (91,16 % ze všech projektů). Nejméně akcí bylo zaměřeno naopak na studie a programy obnovy, využití a regenerace kulturního dědictví venkova (celkem 4 projekty – 2,21 %). Nejvíce projektů bylo realizováno v NUTS II Jihozápad a Severozápad – shodně 34 ve sledovaném období. Nejméně 8 projektů bylo realizováno v Moravskoslezském kraji. Realizované akce se projevují zvýšením užitkem v počtu dotčených osob (248 402 osob). Nejvyšší průměrný počet dotčených osob dosahuje region NUTS II Střední Čechy – 1543 dotčených osob/projekt. Naopak nejméně zrealizovaných projektů a dotčených osob je v Moravskoslezském kraji – 232 dotčených osob na projekt. Sekundárním efektem realizace akcí se projevuje v nárůstu návštěvníků (4 231 návštěvníků) a dalšími aspekty. Celkový užitek osob využívajících zkvalitněné služby realizovaným opatřením 322 v obcích, kde byl zároveň realizován projekt z opatření 313 Podpory cestovního ruchu, dosahuje celkově 95 224 osob. Realizované akce přispívají ke vzniku pracovních míst (47 % kladných odpovědí respondentů) a k podpoře podnikatelských aktivit (více jak 61 % odpovědí ano nebo možná respondenty). Hledisko zachování přitažlivosti dotčených oblastí bylo posuzováno prostřednictvím srovnáním migračního salda v dotčených a nedotčených obcích. Potencionální vliv tohoto opatření k přírůstku obyvatel dosahuje 2,25 % nárůstu migračního salda – tj. přírůstek 4 455 obyvatel	

v dotčených obcích. Srovnáním poměru podpořených akcí s přírůstkem obyvatel dosáhneme průměrného přírůstku 18,6 obyvatele na dotčenou obec, přesto není možné vysledovat přímý vliv „migrace obyvatel“ v důsledku provedených akcí.

3232 Do jaké míry přispělo toto opatření k udržitelnému obhospodařování lokalit Natury 2000 nebo dalších míst vysoké přírodní hodnoty a k povědomí venkovského obyvatelstva o životním prostředí?

	Odpověď na evaluační otázku S ohledem na nastavení opatření není tato otázka relevantní – realizované akce nepřipívají k udržitelnému obhospodařování lokalit Natury 2000 nebo dalších míst vysoké přírodní hodnoty a k povědomí venkovského obyvatelstva o životním prostředí.

3233 Do jaké míry přispělo toto opatření ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech?

Hodnotící kritérium	Počet podpořených projektů a celkový objem investic. Migrace obyvatelstva - počet obyvatel, kteří se přistěhovali a počet obyvatel, kteří se z dotčeného území odstěhovali.
Indikátory	Výstupový indikátor č.1 – O323 Počet podpořených akcí
	Výstupový indikátor č.3 – O323 Celkový objem investic
	Výsledkový indikátor č.1 – R10 Počet osob využívajících zkvalitněné služby Dopadový indikátor – č.1 - Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS - s ohledem na nastavení poopatření II.2.2. není adekvátní, proto není sledován a vyhodnocován
	Dopadový indikátor – č.2 - Čistý počet pracovních míst na plný úvazek - s ohledem na nastavení poopatření II.2.2. není sledován a vyhodnocován

Odpověď na evaluační otázku

Opatření přispívá ke zvýšení kvality života v dotčených obcích, především zatraktivněním podpořených území a vysokým počtem osob, které využívají zkvalitněné služby (248 402 dotčených osob).

Přínos opatření na řešení nezaměstnanosti se neprojevil. Srovnáním mezních rozdílových hranic v růstu nezaměstnanosti (2007 – 2009) a z celkového vývoje míry nezaměstnaných v dotčených obcích (nárůst o více jak 4,37 %), se intervence nepodílí na snižování hospodářského úpadku venkova.

Významným vlivem realizací projektů je v potencionálním navýšení návštěvnosti obce (92 % odpovědí ano nebo možná u respondentů) a zvýšení popularity a znalosti obce (91 % kladných odpovědí).

Projekty také přispívají ke zvýšení kvality života z environmentálního aspektu obnovou

nevyužívaných objektů a budov (61,29 % odpovědí) a řešením havarijních stavů objektů kulturního dědictví venkova (81 % kladných odpovědí respondentů).

Dle respondentů největším přínosem na zvýšení kvality života v dotčených obcích je zvýšením návštěvnosti obce (55 % kladných odpovědí), zvýšením kvality doposud poskytovaných služeb (48 %) a zvýšením popularity obce (74 %).

Dále 22 % respondentů uvádí, že zrealizovaný projekt přispěje ke zvýšení příjmů místních podnikatelů a 26 % se domnívá, že dojde k dalšímu rozvoji jejich podnikatelských aktivit.

Užitek z realizovaných projektů pro více jak dvě obce uvedlo více jak 64 % respondentů.

V rámci expertního škálování dosáhlo opatření bodového ohodnocení příspěvku na zvýšení kvality života průměrnou hodnotu 3,375 (byla použita škála 1 = nejmenší vliv; 5 = nejvyšší vliv).

4.23 Opatření 331 Vzdělávání a informace (III.3.1)

4.23.1 Použitá data

- Monitorovací systém IS SZIF
- Výroční zprávy PRV ČR
- Data ČSÚ
- Dotazníkový průzkum mezi příjemci podpory
- Expertní škálování

4.23.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.23-1: Finanční význam opatření 331 Vzdělávání a informace

Schválená alokace EU+ ČR v EUR			
	Kód opatření 331	OSA III	Celkem PRV
Finanční prostředky (EUR)	12 711 073	645 913 635	3 670 068 292
V %	100%	1,97	0,34

Zdroj: PRV, leden 2010, Mze

Tabulka 4.23-2: Stav čerpání opatření 331 Vzdělávání a informace

Kód opatření 331 – Vzdělávání a informace									
	Schválená alokace EU+ČR	Zaregistrované projekty	B/A v %	Schválené projekty	C/A v %	Podané žádosti o proplacení	D/A v %	Proplaceno	E/A v %
Název	A	B		C		D		E	

sloupce									
III.3.1 v CZK	320 064 818	119 086 050	37,21 %	53 249 699	16,64 %	24 712 907	7,72 %	13 003 447	4,06 %
III.3.1 v EUR	12 711 073	4 729 390	37,21 %	2 114 762	16,64 %	981 450	7,72 %	516 420	4,06 %

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I,III, IV PRV, 9.kolo

Pozn. stav opatření k 1. 3. 2010; (v Kč, s kurzem EUR/CZK = 25,18)

Tabulka 4.23-3: Počty projektů

Kód opatření 331 – Vzdělávání a informace					
	Zaregistrované projekty	Schválené projekty	Podané žádosti o propl.	C/B v %	Proplacené projekty
Název sloupce	A	B	C		D
III.3.1	181	79	42	53,16 %	28

Zdroj: Aktuální stav implementace opatření OSY I,III, IV PRV, 9.kolo

Pozn. stav opatření k 1. 3. 2010; (v Kč, s kurzem EUR/CZK = 25,18)

Z vývoje registrace a schvalování projektů v opatření 331 Vzdělávání a informace je stav vyrovnaný, mírný pokles zájmu byl zaznamenán pouze v rámci 5. kola příjmů žádostí, ve kterém došlo zároveň k nejnižšímu počtu schválení předložených projektů.

Porovnáním závazkovaných a proplacených částek v opatření 331 Vzdělávání a informace k celkovému rozpočtu za období 2007 – 2013 v Kč, které se uskutečnily v rámci třech kol příjmu žádostí (2. kolo, 5. kolo a 8. kolo), lze konstatovat, že zájem o toto opatření je sice vyrovnaný, ale vzhledem k plánované alokaci na toto opatření, je zazavázáno pouze ¼ plánovaných výdajů. Existuje proto reálné riziko nedočerpání plánované alokace. Celkem bylo zaregistrováno 181 projektů a schváleno 121 projektů s tím, že bylo podepsáno dohod o poskytnutí dotace nebo zrealizováno k 18. 5. 2010 celkem 115 projektů.

4.23.3 Věcný pokrok opatření

Tabulka 4.23-4: Srovnání míry plnění výstupových a výsledkových indikátorů

Kategorie	Název	Stav 31.	Plánovan	Míra	Stav k 18.	Míra	Předpoklá	Předpoklá
Počet účastníků podporovaných aktivit (O331)	a	5 974	7 000	85,34%	10 341	147,73%	13 788	196,97%
Celkový počet vzdělávacích dnů poskytnutých účastníkům (O331)	b	9291	8400	110,61%	1088	12,95%	1 451	17,27%
Počet účastníků, kteří úspěšně ukončili vzdělávání (R12)	c	10371	7000	148,16%	8284	118,34%	11 045	157,79%
Vyčerpaná/zazávkovaná alokace (EUR)	d	3 169	12 711	24,93%	3 169	24,93%	6 339	49,87%
Průměrná dotace na 1 projekt (tis. EUR)		26,19	105,05	x	26,19	x	x	x
Průměrný počet projektů na 1.kolo		40	x	x	x	x	x	x
Průměrná dotace na jednoho účastníka (tis. EUR)	a/b	0,64	0,83	x	9,5	x		
Průměrná dotace na 1 vzdělávací den (tis. EUR)	a/c	0,58	1	x	1,25	x		

Zdroj: Vyroční zprávy MZe, 2007 – 2009, vlastní výpočty

Z hlediska počtu účastníků podpořených aktivit je kumulativně indikátor naplněn o více jak 47 % nad plánovaný cílový stav. Naopak celkový počet vzdělávacích dnů poskytnutých účastníkům je kumulativně indikátor již naplněn pouze 13 %. Ovšem je nutné upozornit na problematiku interpretaci dat z důvodu nejasně stanovené metodiky pro výpočet výstupových indikátorů.

4.23.4 Výsledky a dopady opatření

Z hlediska výsledkového indikátoru R12 - úspěšných absolventů zrealizovaných vzdělávacích a informačních akcí v tomto opatření je stanovená cílová hodnota naplněna o více jak 18 % plánovaného původního cílového stavu (vývoj k 18.5.2010). Stanovená cílová hodnota je naplněna.

Vysoké hodnota výsledkového indikátoru R12 (Počet účastníků, kteří úspěšně ukončili vzdělávání) je dána způsobem jeho výpočtu, který není zcela jasně metodologicky vymezen. Při srovnání současných hodnot výstupového indikátoru O331 – Počet účastníků podporovaných aktivit a výsledkového indikátoru R12 – Počet úspěšných absolventů, dosahuje poměr přibližně 1:2.

4.23.5 Závěry a doporučení

Opatření naplňuje pouze částečně cíle stanovené pro toto opatření. K posilování lidského kapitálu jako základní podmínky pro místní ekonomiku a zajištění místních služeb dochází částečně, ovšem nehodnocením dopadů u konečných uživatelů, kterým jsou poskytovány

vzdělávací a informační služby, nelze objektivně konstatovat, zda k pokroku dochází či ne. Další faktor, který ovlivňuje kvalitu naplňování cílů intervence je struktura nastavení úrovně vzdělávacích aktivit, kdy podpora se nevztahuje na instruktážní kurzy nebo vzdělávání, které jsou součástí běžných vzdělávacích programů nebo systémů na středoškolské nebo vyšší úrovni, úroveň získaných informací ze vzdělávání v rámci tohoto opatření je různorodá a **nelze tedy kvantifikovat u konečných uživatelů jejich další výnosy z proběhlého odborného vzdělávání.**

Přes tyto limity a omezení, ovšem lze konstatovat, na základě hodnot sledovaných výstupových a výsledkových indikátorů, že opatření přesto přispívá ke zvyšování znalostní vybavenosti venkovského obyvatelstva. Počet účastníků podporovaných aktivit k 18. 5. 2010 dosahuje hodnoty 10341 osob, uskutečněno bylo 1 088 vzdělávacích dnů, úspěšných absolventů, kteří úspěšně ukončili vzdělávání je 8 284 osob.

Opatření svým zaměřením přímo nepřispívá ke zlepšení kvality života. Přesto podle odpovědí respondentů 79 % z nich si myslí, že školení vedlo k rozvoji nových podnikatelských aktivit u úspěšných absolventů nebo aktivity napomohli zvýšit zájem o přípravu dalších konkrétních projektů do PRV ČR. Předpokládané rozšíření či zcela nové zahájení podnikání následkem uskutečněných vzdělávacích akcí předpokládá 67 % respondentů z řad realizátorů vzdělávacích projektů.

Z genderového hlediska je poměr 2:1 vyšší zastoupení mužů než žen. Vzdělávacích akcí zaměřených na zachování a rozvoj krajiny a ochranu životního prostředí se účastnilo 9,21 % účastníků.

Opatření svým nastavením nemá přímý vliv na diverzifikaci ekonomických aktivit na venkově. Celkový počet účastníků podle podporovaných hospodářských subjektů převažuje kategorie „jiný“ – 4487 účastníků. Druhou největší dotčenou skupinou jsou nezemědělské OSVČ (2087 osob). Nejméně se dotkly vzdělávací a informační akce skupiny osob v kategorii „mikropodniky“ (celkem 450 osob). Největší zájem byl o konkrétní vzdělávání v oblasti cestovního ruchu (35 % odpovědí respondentů). Nejméně školení bylo uskutečněno v oblastech „ICT a ochrany kulturního dědictví venkova“.

Přesto z hlediska konkrétního zaměření spektra vzdělávacích aktivit, lze usuzovat, že **částečně přispívá k vyšší informovanosti hospodářských subjektů, které se vzdělávání účastní. Z hlediska srovnání dopadů vzdělávacích aktivit u realizátorů projektů v OSE III – nejvíce těchto informací využili zemědělské subjekty (v opatřeních III.1.1 a III.3.1).**

Z hlediska stanovených hodnot výstupových a výsledkových opatření probíhá realizace dle stanovených cílových hodnot, které jsou již naplněny, nebo existuje reálný předpoklad jejich naplnění.

Doporučení

- S ohledem na stav čerpání (24,9 % z celkového rozpočtu opatření) a další výhled v předkládaných projektech (průměrný počet projektů je 40) hodnotitel navrhuje

realokovat 40 % (128 025 927 Kč = 5 084 429 EUR) původně alokovaných prostředků takto: 50 % (64 mil. Kč) přesunout do nově navrhovaného opatření III.4.1, 34 % (44 mil. Kč) přesunout do IV.2.1, 16 % (20 mil. Kč) ponechat v opatření III.3.1 - přednostně pro udržitelnost projektů multifunkčních center. Novou výzvu však zveřejnit až v r. 2012.

- Nutné je přesněji nastavit systém monitoringu a vyhodnocování výstupových a výsledkových indikátorů. Vytvoření ucelené metodiky sledování a výpočtů výstupových a výsledkových indikátorů stanovených v PRV (O331 1-3; R12). Dodatečně stanovit hodnotu u sledovaného a hodnoceného výstupového indikátoru 0331 - Počet podporovaných hospodářských subjektů – zemědělci, OSVČ
- Zavést jednotný způsob vyhodnocování příspěvků školení u účastníků formou úprav pravidel pro opatření 331 a úpravy preferenčních kritérií. Navrhujeme bodově (preferenční kritérium) zvýhodňovat projekty, které mají navržený systém hodnocení spokojenosti účastníků školení. Systémem hodnocení spokojenosti jsou míněny písemné formy (např. škálování, dotazník, apod.) a písemný monitoring dopadů využití školení účastníky v praxi (např. systém evidence zda je účastník - získané informace využil pro realizaci projektu; nebo se jedná o účastníky, kteří uvažují o přípravě projektu v rámci PRV, a získané informace využijí pro přípravu projektu; zda informace využijí pro rozvoj podnikání; nebo jiné důvody zvolené příjemci podpory). Tyto údaje musí být uvedeny v kapitole 3.1.2 Údaje potřebné pro posouzení Žádosti o dotaci.
- Zjednodušit administraci realizace vzdělávacích projektů s ohledem na hlášení změn v prováděných školení, umožnit systém předfinancování či zálohových plateb pro příjemce podpory, zrušit omezení zprostředkování vzdělávání přes tzv. vzdělávací subjekty, zmírnit limity na max. hodnoty "lektorských služeb".
- Z hlediska kontextu nastavení opatření a současné míry nezaměstnanosti na venkově (míra nezaměstnanosti na venkově se od roku 2007 téměř zdvojnásobila – 2009 - 11,56 %) hodnotitel doporučuje upravit a změnit nastavení vzdělávacích aktivit s ohledem na řešení dopadů ekonomické krize.
- Bodově zvýhodňovat prostřednictvím vytvoření preferenčního kritéria realizaci vzdělávání v regionech s nízkou absorpcí ostatních opatření OSY III a v regionech s vysokou mírou nezaměstnanosti, která by měla odrážet úroveň NUTS IV - okresy.

4.23.6 Odpovědi na evaluační otázky

3311 Do jaké míry zvýšily podporované odborné vzdělávání a informační činnost lidský potenciál venkovského obyvatelstva k diverzifikaci jeho činností směrem k nezemědělským činnostem? Zaměřte analýzu na nejdůležitější činnosti	
Hodnotící kritérium	Počet a rozsah odborné přípravy potřebných pro diverzifikaci místního hospodářství, které může reagovat na poptávku po turistice, rekreaci, službách v oblasti životního prostředí, tradičních venkovských zvyčích a kvalitních produktech.

	Dopady vzdělávacích akcí v oblasti nezemědělských aktivit.
Indikátory	Výstupový indikátor č.1 – O331 Počet účastníků podporovaných aktivit
	Výstupový indikátor č.2 – O331 Celkový počet vzdělávacích dnů
	Výstupový indikátor č.3 – O331 Počet podporovaných hospodářských subjektů
	Výsledkový indikátor č.1 – R12 Počet účastníků, kteří úspěšně ukončili vzdělávání
Odpověď na evaluační otázku	
Zrealizované vzdělávací aktivity částečně napomohly rozvoji lidského kapitálu na venkově. Celkově se vzdělávacích a informačních akcí zúčastnilo 10 341 osob. Průměrný počet účastníků, na které mělo dopad realizované opatření, a který je vyjádřeno mediánem (středová hodnota) dosahuje 133 osob. V letech 2008 – 2010 dochází k průměrnému nárůstu účastníků školení v zrealizovaných projektech v jednotlivých letech. Z hlediska nastavení opatření a způsobu realizace vzdělávacích aktivit nelze kvalifikovaně hodnotit do jaké míry přispělo k diverzifikaci činností u konečných uživatelů. Nejvíce proškolených osob bylo v kategorii „jiné“ (4487 osob) a nezemědělské OSVČ (2087 osob), naopak nejmenší dopad a zájem byl u kategorie „mikropodniků“ (450 dotčených osob). Z hlediska podpory zemědělských a nezemědělských subjektů dosahuje hodnota průměrné účasti na školení pouze o něco více jak 8 účastník na školení. Nejvíce školících dnů proběhlo v oblasti „řízení a administrativy“ a „jiné“. Nejméně školících dnů bylo uskutečněno v oblastech „ICT a ochrany přírod. dědictví“. Účast zemědělců na vzdělávání je poměrně významná podle odpovědí respondentů – 66 % odpovědí, ovšem při srovnání s monitorovacími daty je podprůměrná (celkem 552 účastníků). Průměrná úspěšnost absolventů dosahuje 80,1 %. Soukromí zemědělci měli největší zájem o cestovní ruch (35 % odpovědí respondentů), diverzifikace jejich činností (bez bližší specifikace) a projektový management a alternativní zdroje energií. Celkem 79 % respondentů dále uvedlo, že realizací vzdělávání napomohli zvýšit zájem o přípravu dalších konkrétních projektů do opatření PRV ČR a předpokládané rozšíření či zcela nové zahájení podnikání následkem uskutečněných vzdělávacích aktivit předpokládá 67 % respondentů. Z genderového hlediska vychází poměr 2:1 vyšší zastoupení mužů než žen, a 14 % mladých do 25 let. Srovnání celkového počtu účastníků s počtem úspěšných absolventů dokresluje, vývoj „náročnosti“ vzdělávacích aktivit v zrealizovaných projektech - úbytek úspěšnosti klesl téměř o 30 %, přesto dosahuje průměru 89,8 % úspěšných absolventů. Tento doplňkový ukazatel je možné považovat za jeden z faktorů příspěvku uskutečněných akcí ke zvyšování kvality získávaných informací. Srovnáním počtu účastníků a absolventů podle obsahu vzdělávacích aktivit, je nejvíce	

absolventů v kategorii „jiné oblasti vzdělávání“ – s více jak 55 % podílem absolventů. Nejmenší poměr účastníků a absolventů je možné zaznamenat v oblasti vzdělávání „ICT“, kde bylo pouze 172 absolventů, což je pouze 1,7 % absolventů ze sledovaných oblastí vzdělávání. Největší pokles účastníků i absolventů zaznamenala oblast „Řízení administrativy – pokles o více jak 28 % absolventů.

Pro srovnání „finanční efektivity“ zrealizovaných vzdělávání v opatření 331 bylo využito srovnání student/den na projekt. Z tohoto úhlu pohledu jsou realizovaná školení „nejefektivněji“ realizována v oblasti „Řízení a administrativy“ – celkem průměrně za 267 Kč/na student-den. Naopak „nejdražší“ jsou realizovány vzdělávací aktivity v kategorii „Jiné“ – průměrně za 818,5 Kč na student-den.

Z hlediska a celkového objemu investic, které byly vynaloženy na odborné vzdělávací aktivity dosahují průměrné náklady na realizované aktivity v opatření 331 Vzdělávání a informace – 511 tis. Kč, což je 20.302 EUR⁴¹. Jedná se o současné částky investovaných prostředků do dalšího vzdělávání ve venkovském prostoru z prostředků EZFRV.

Přestože není hodnocení u realizátorů školení povinné, ani není vymezeno pravidly podpory, více jak 63 % respondentů uvádí, že pravidelně vyhodnocuje kvalitu spokojenosti účastníků školení.

3312 Do jaké míry byly využity znalosti získané z podporovaného odborného vzdělávání a informační činnosti v dotčené oblasti?

Hodnotící kritérium	Počet a rozsah odborné přípravy potřebných pro diverzifikaci místního hospodářství, které může reagovat na poptávku po turistice, rekreaci, službách v oblasti životního prostředí, tradičních venkovských zvyčích a kvalitních produktech. Dopady vzdělávacích akcí v oblasti nezemědělských aktivit.
Indikátory	Výstupový indikátor č.1 – O331 Počet účastníků podporovaných aktivit
	Výstupový indikátor č.2 – O331 Celkový počet vzdělávacích dnů
	Výstupový indikátor č.3 – O331 Počet podporovaných hospodářských subjektů
	Pomocný indikátor zvolený evaluátorem č.1 – Celkový objem investic
	Dopadový indikátor – není stanoven

Odpověď na evaluační otázku

Zrealizované vzdělávací aktivity byly částečně využity k rozvoji znalostí v dotčených oblastech.

Největší poměr částečných efektů vzdělávání na projekty v rámci OSY III, lze vysledovat v NUTS IV Praha- Východ (0,32 absolventů z opatření 331 na jednu podanou žádost v OSE III.) a Vyškov (0,39 absolventa na podanou žádost).

Nejvíce vzdělávacích a informačních akcí z hlediska finančního objemu byly uskutečněny v okresech Brno – venkov (celkem 4,3 mil. Kč) a České Budějovice (2,4 mil. Kč). Zbývající okresy jsou již z hlediska finančního objemu na vzdělávací aktivity vyrovnané. Nejméně

⁴¹ Pozn. přepočteno kurzem 25,18 Kč/EUR.

vzdělávacích aktivit z hlediska finanční podpory na tyto druhy činností byly uskutečněny v okrese Prostějov.

Nejméně informovanou skupinou jsou podnikatelské subjekty. Nejvíce informací získaly zemědělské subjekty v rámci projektů v opatření 311. Což jen dokresluje nízký podíl účasti této sledované cílové skupiny.

Evaluační otázka 3313 Do jaké míry přispěly podporované odborné vzdělávání a informační činnost ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech?

Hodnotící kritérium	Počet a rozsah odborné přípravy potřebných pro diverzifikaci místního hospodářství, které může reagovat na poptávku po turistice, rekreaci, službách v oblasti životního prostředí, tradičních venkovských zvyčích a kvalitních produktech. Dopady vzdělávacích akcí v oblasti nezemědělských aktivit.
Indikátory	Výstupový indikátor č.1 – O331 Počet účastníků podporovaných aktivit
	Výstupový indikátor č.2 – O331 Celkový počet vzdělávacích dnů
	Výstupový indikátor č.3 – O331 Počet podporovaných hospodářských subjektů
	Výsledkový indikátor č.1 – R12 Počet účastníků, kteří úspěšně ukončili vzdělávání
	Dopadový indikátor – není stanoven

Odpověď na evaluační otázku

Realizace opatření napomáhá ke zlepšení kvality života na venkově (3,375 průměrného bodového ohodnocení expertním panelem).

Z kontextuálního hodnocení vyplývá, že vzdělanostní struktura obyvatel se mění, ovšem venkovský prostor stále hraje významnou diferenciací roli (vysoká míra nezaměstnanosti – 11,56 %; pokles zaměstnaných v sektoru zemědělství – o 0,5 % od roku 2007; migrační saldo na venkově – pokles o více jak 12 tis. osob od roku 2007).

Významným kontextovým faktorem je také využívání informačních technologií v domácnostech v ČR. Z hlediska vybavenosti domácností osobními počítači je zřejmý výrazný vývoj v letech 2007 – 2009 s významným nárůstem využívání IT v domácnostech (2009 = 54,2 % domácností), obdobná situace je v připojení k internetu (49,2 %). Uživatelé využívají internet k účasti na vzdělávacích aktivitách. Nejvíce jsou využívány obecné informace pro potřeby vzdělávání (43 %), naopak nejméně jsou využívány on-line vzdělávací kurzy (e-learning), pouze 2 % uživatelů. Nejvíce uživatelů dle statistického šetření ČSÚ⁴² používají internet k vyhledávání informací o zboží a službách (83 %), k hledání práce je internet využíván 13 % uživatelů (přičemž 22 % je to uživatelů se základním vzděláním starších 25 let).

Přímé ekonomické aspekty realizovaných opatření se neprojeví, a to především limity spektra vzdělávacích akcí.

550 osob bylo účastno vzdělávání zaměřeného na zachování a rozvoj krajiny a ochranu

⁴² [http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/8200311384/\\$File/CSU_PublikaceICT2009.pdf](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/8200311384/$File/CSU_PublikaceICT2009.pdf)

životního prostředí, což je 11,23 % ze všech uskutečněných školících dnů.

4.24 Opatření 341 Získávání dovedností a propagace za účelem přípravy a provádění strategie místního rozvoje

Toto opatření dosud nebylo do PRV implementováno, proto jej nelze vyhodnotit.

PRV ČR (leden 2010, odd. 4.1, str. 55) konstatuje: „Program rozvoje venkova umožňuje budovat místní kapacity zejména prostřednictvím vytváření místních partnerství z různých oblastí společenského života, přípravou místních rozvojových strategií a jejich následnou realizací.“ Dosahování tohoto cíle nelze ztotožnit pouze s činností MAS a s existencí SPL. Partnerství „v různých oblastech společenského života“ není utvářeno pouze formou MAS a místní rozvojové strategie je možné a zapotřebí připravit i pro území mimo dosavadní MAS. Z analýzy situace ve IV. OSE, z praxe některých členských zemí (V. Británie, Rakousko, Švédsko) a z rozboru Nařízení 1698 (zejména odst. (48) v úvodu a čl. 59) lze usoudit, že by toto opatření pomohlo k dosažení některých cílů PRV a mělo by se do PRV dodatečně začlenit.

V Nařízení 1698 se uvádí: „(48) Provádění strategií místního rozvoje může posílit územní soudržnost a synergii jednotlivých opatření určených pro širší ekonomiku a obyvatele venkova. Opatření vztahující se k širší ekonomice venkova by se proto měla provádět přednostně v rámci strategií pro místní rozvoj.“

Místní rozvojové strategie se tedy měly stát přednostním nástrojem financování rozvoje venkova v PRV – ať už v rámci činnosti MAS nebo v jiné formě partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem (viz Nařízení 1698, čl. 59, písm. d). To se však dosud nestalo a opatření 341 bylo z návrhu PRV v r. 2006 vyškrtáno. V ČR se výstupy uvažované pro opatření 341 (studie, školení, publikace a propagační akce) vztáhly pouze na MAS podpořené ve IV.1.1 (viz oddíl 5.31.1 této zprávy). Záměr uvedený v PRV se tak plní jen částečně v rámci IV. OSY, nikoliv v původním smyslu.

V řadě zemí (např. v Rakousku, Švédsku) se opatření 341 stalo klíčovým nástrojem pro rozšiřování metody Leader, resp. politik, které jsou postaveny na přístupu „zdola nahoru“, na místních mezisektorových partnerstvích, na zapojování občanů do údržby a rozvoje obcí, do rozvoje místní ekonomiky atd. Šlo například o zavedení Místní agentury 21 (metoda rozvoje obcí), o komunitní plánování veřejných služeb nebo o dále neformalizovanou střednědobou a dlouhodobou spolupráci subjektů veřejného a soukromého sektoru.

Navrhujeme obnovit od roku 2011 opatření III.4.1. Absorpci na zbývající období odhadujeme na 60-70 mil. Kč. Tato částka může být převedena z opatření III.3.1, kde předpokládáme nečerpání zhruba o 40 %, tj. 128 mil. Kč. Navrhujeme takto realokovat 64 mil. Kč.

Kdyby se toto řešení ukázalo jako neuskutečnitelné ještě v průběhu roku. 2011, navrhujeme rozšířit účel podpory a okruh způsobilých žadatelů dosavadního III.3.1 tak, aby bylo možné naplnit původní záměr PRV a Nařízení 1698. Toto rozšíření je možné připravit s účinností od 1. ledna 2011 a nejpozději ve 13. kole registrovat projektové žádosti. Počítat je třeba s určitým náběhem, neboť potenciální žadatelé z území mimo MAS (s podpořenými SPL) se musí znovu aktivizovat.

4.25 Opatření 41 Realizace místní rozvojové strategie (IV.1.2)

4.25.1 Použitá data

- Telefonické rozhovory se zástupci 7 krajů a 15 obcí s rozšířenou působností
- Skupinové rozhovory se členy prac. skupiny LEADER NS MAS a Výboru NS MAS
- Dotazníkové šetření v 89 MAS
- Dotazníkové šetření ve 137 obcích
- Dotazníkové hodnocení práce MAS 98 členy MAS a zástupci organizací v okolí 7 MAS
- Databáze a informace MZe/SZIF a ČSÚ
- Výroční zprávy PRV
- Rešerše programových dokumentů 11 krajů
- Konzultace
- Různá dokumentace EU a MAS, internet

4.25.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.25-1: Schválené alokace EU + ČR

	kód opatření 41 (411, 412, 413)	OSA IV	PRV celkem
fin. prostředky (EUR)	147 518 729	201 995 326	3 670 068 292
v %	100	73,03	4,02

Zdroj: PRV, leden 2010

Tabulka 4.25-2: Čerpání prostředků v opatření 41 (v tis. EUR)

Kód opatření	Opatření	Veřejné výdaje celkem – kumulativní platby od roku 2007 do roku 2009	Plánované veřejné výdaje celkem 2007-2013	% čerpání PRV
411 412 413	Provádění strategií místního rozvoje	2 068,98	147 518,73	1,4

Zdroj: Pracovní verze Výroční zprávy PRV 2009, červen 2010, příloha č. 1 (G5)

Tabulka 4.25-3: Přehled administrace žádostí o dotaci v opatření IV.1.2

	k 07/2010

zaregistrované projekty	4 331 ks	
částka za zaregistrované projekty	2 380 970 000 Kč	96 045 583 €
schválené projekty	2 199 ks	
částka za schválené projekty	1 171 950 000 Kč	47 275 111 €
proplacené žádosti o proplacení	620 ks	
částka za vyplacené žádosti o vyplacení	287 250 000 Kč	11 587 334 €

Zdroj: MZe/SZIF – cit. dle Zpravodaj venkova č. 08/2010, str. 15. Kurz 24,79 Kč/€ k 30. 7. 2010.

4.25.3 Věcný pokrok opatření

Tabulka 4.25-4: Indikátory výstupů a výsledků opatření 41

indikátor	plánovaná hodnota	dosažená hodnota k 31. 12. 2009	% plnění
počet podpořených MAS	112	112	100,0
celkový rozsah území pokrytých MAS	43 000 km ²	45 298,48 km ²	105,3
celková populace na území pokrytém MAS	3 300 000 osob	3 354 392 osob	101,6
Počet projektů financovaných v rámci MAS	7 000 projektů	135 projektů	1,9
Počet úspěšných výsledků vzdělávacích aktivit	50 akcí/rok (tj. za 7 let celkem 350)	415	118,6

Zdroj: PRV, leden 2010; Pracovní verze VZ 2009 k 21.6.2010

Plánované hodnoty čtyřech z pěti ukazatelů je byly splněny. V případě ukazatele „Počet projektů financovaných v rámci MAS“ očekáváme rychlý pokrok v plnění. **Přesto nemusí být dostatečný.** Po 8. kole podávání žádostí bylo schváleno k financování 1 809 projektů. Pokud by byly všechny projekty také vyplacené (u většiny se to očekává), hodnota plnění ukazatele by vzrostla na 25,8 %.

4.25.4 Výsledky a dopady opatření

EQ 4111 Zlepšení řízení ve venkovských oblastech

A) Úroveň obcí: Přímým dotazováním představitelů obcí, resp. dobře informovaných pracovníků obecních (městských) úřadů **nebylo prokázáno, že se vlivem činnosti MAS, resp. přístupem Leader zlepšilo řízení ve venkovských oblastech.** MAS nejsou ve vztahu k obcím v dostatečně silném postavení. Mnoha starostům s tradičním pojetím vertikálního řízení se obec patrně jeví jako jediná kompetentní instituce, neboť má řádně demokraticky volené vedení a fungující výkonnou jednotku (obecní/městský úřad), zatímco MAS je nezisková organizace s krátkou historií a nejistou budoucností, navíc vzniklá spontánně či řízeně soukromými osobami. Chce nyní ovlivňovat život v obci? Chce mluvit do jejího řízení? V této situaci je možnost synergie záležitostí dlouhodobého horizontu, plné důvěryhodnosti MAS, chytré komunikace ze strany představitelů MAS atd.

Na subregionální úrovni dnes ve venkovských oblastech ČR působí **tři institucionální subjekty rozvoje: obce s rozšířenou působností (ORP), dobrovolné svazky obcí (DSO) a MAS**. Území jejich působnosti se ovšem rozmanitě prolínají. Dnes nemůže existovat obec, která by nebyla začleněna k určité ORP. Velmi málo je obcí, které nejsou členy DSO (v r. 2006 bylo v ČR téměř 600 DSO, od té doby však počet a aktivita DSO není evidována) a v menšině jsou také obce, které nespádají do zájmového území některé MAS (MAS nyní působí v 4 457 obcích⁴³). Historicky vzato, mnoho, možná většina MAS vznikla na platformě DSO, někdy i se sloučením dvou nebo i více území DSO.

Z hlediska významnosti rozdílů v přínosech ORP, DSO a MAS pro obce, příp. mikroregiony je vliv MAS podle vyjádření představitelů obcí částečný. Přičítáme tento výsledek jednak omezeným finančním možnostem MAS (z PRV mohou financovat pouze velmi omezený „sortiment“ potřeb obcí), jednak tomu, že při dosavadní délce existence a hlavně podmínkách působení nemohly v regionech získat významnější postavení. Nízký vliv MAS a metody Leader může být způsoben prostě i tím, že orgány veřejné správy (zejména MZe, MMR, MV a kraje) nepropagovaly aktivně přístup Leader jako efektivní způsob řízení venkovských oblastí.

Nepotvrdila se domněnka, že pro obce, v nichž MAS působí, je tato MAS nejlepším prostředníkem pro plánování, nejčastějším předmětem obliby zastupitelstva, nejčastějším nositelem partnerských projektů atd. či dokonce hlavním zdrojem financování záměrů obcí. **Podle hodnocení samotných představitelů 137 obcí ze všech krajů ČR nepředstavují MAS dominantní sílu a nemají podstatný vliv na život obce.**

Z rozboru vnitřních kapacit MAS (viz EQ 4311) je patrné, že se zlepšuje připravenost MAS účinně se podílet na řízení venkova. Avšak vzhledem k tomu, že **činnost MAS není integrována do celkového systému řízení rozvoje venkovských oblastí**, nemůžeme ve smyslu evaluační otázky 4111 přijmout celkový závěr, že dochází ke zlepšení řízení.

Uběhlo dosud také poměrně málo času na to, aby se investice PRV do obcí prostřednictvím OSY IV naplno projevíly. Mnohem silnější vliv zde má přímé financování záměrů obcí na základě jejich žádostí ve III. OSE, mimo Leader. Z hlediska evaluace dopadů ve OSE IV to však znamená, že strategie implementace PRV, kdy vedle sebe existuje možnost přímých žádostí ve OSE III a žádostí prostřednictvím MAS (jsou-li jinak tyto alternativy stejně přijatelné), oslabil potenciální vliv MAS ve venkovských oblastech.

Obeznamnost s existencí MAS je nízká u představitelů obcí s rozšířenou působností, kteří mají na starosti rozvoj území. Nevědí, že na území jejich obvodů existují místní rozvojové strategie a jejich ISÚ nebyly v činnosti ORP využity. Existence MAS a přístupu Leader tedy aktivity ORP ve svěřeném území neovlivnila. **V ORP převážně Leader neznají, metodu Leader fakticky neuznávají a v praxi neuplatňují.**

⁴³ Viz LEADER – budoucnost venkova 2009, Ministerstvo zemědělství, srpen 2009.

B/ Úroveň krajů: Ve strategických rozvojových dokumentech krajů (program rozvoje kraje a program obnovy venkova) není metoda Leader převážně zmíněna a **nebyly ani nalezeny doklady o využití integrovaných strategií území a strategických plánů Leader v krajských programech.**

Obeznamenost kompetentních pracovníků krajů, kteří mají na starosti rozvoj území, **s existencí MAS, je dobrá** a převážně vědí i to, že na území jejich obvodů existují místní rozvojové strategie. Avšak – podle sdělení kompetentních pracovníků 7 krajů – **v krajích nedošlo k uplatnění praxe a principů vycházející z metody Leader.** Krajské orgány také od Ministerstva zemědělství neobdržely žádný významnější podnět k většímu zapojení MAS do plánování rozvoje venkovských regionů nebo k jeho financování.

Kraje tedy nezahrnuly činnost MAS, jejich strategické plány Leader ani přístup Leader jako takový do soustavy řízení rozvoje kraje. Nedostaly k tomu ani účinné podněty od samotných MAS ani od Řídícího orgánu PRV. K naplnění cíle OSY IV na úrovni krajů zatím nedošlo. Chybí systematická spolupráce a využití potenciálu MAS ve (vertikálním) řízení venkovských oblastí. Cílevědomé působení PRV se děje pouze prostřednictvím SPL (ale nikoliv již prostřednictvím přímých žádostí ve OSE III).

EQ 4112 Uvolnění endogenního potenciálu

Realizace opatření IV.1.2 nasvědčuje tomu, že **přístup Leader napomáhá k využití endogenního potenciálu oblastí,** v nichž MAS působí, ke zlepšení životních a pracovních podmínek, atraktivnosti regionů atd. Svědčí o tom i počet dosud podaných projektových žádostí místních žadatelů (1 059 schválených žádostí k financování podpořených podepsanými Dohodami, z toho 135 již proplacených projektů). Je proto samozřejmé, že při dotazování v obcích, kde právě byl určitý záměr podpořen a realizován, bychom potvrdili velkou změnu.

Jinak je tomu ale při „celoplošném“ pohledu, který dává vzorek 137 obcí (z nichž 82% je na území MAS s realizovanými SPL). Výsledky dotazníkového šetření ve 137 obcích (z nich 113 na území s podpořenými SPL 55 MAS) ukazují, že z celostátního hlediska

- **velké změny se nejčastěji objevily v přísunu finančních prostředků do obcí a informací o možnostech financování;**
- **velké nebo aspoň malé změny se převážně objevily ve vzhledu obcí, resp. v životním prostředí;**
- převážně malé změny nastaly ve zlepšení sociálního klimatu, v řízení obce a v přitažlivosti pro podnikatele o obyvatele a k celkovému zlepšení životních podmínek nebo kvality života obyvatel;
- **souhrnné hodnocení v oblasti cestovního ruchu není jednoznačné, obce zde hodnotí efekty jako malé nebo žádné;**
- **převážně k žádným nebo téměř žádným změnám nedošlo ve dvou sociálních a dvou ekonomických aspektech: v nárůstu počtu obyvatel, ve zlepšení nabídky/kvality služeb pro obyvatele, ve zlepšení podmínek pro podnikání a ve zlepšení příjmu obyvatel;**

- **dotazování představitelů obcí neprokázalo masivní vliv MAS na rozvojový potenciál v obcích.**

Přístup Leader má sice pozitivní vliv, avšak ten není ve venkovských obcích a regionech dominantní a dobře pozorovatelný, neboť je překryt vlivy mimo PRV (samostatná činnost obcí a krajů, soukromé iniciativy, vliv financování z ROP a TOP atd.). Většina dopadů očekávaných jako důsledek realizace všech opatření OSY III (např. rozvoj služeb, růst příjmů, cestovní ruch) spadá z globálního hlediska do kategorie malých nebo žádných změn: mezi všemi vlivy a faktory, které ve venkovských obcích působí, nemá činnost MAS (a zprostředkovaně i přístup Leader) výrazné postavení.

Vliv přístupu Leader na využití endogenního potenciálu oblastí, v nichž MAS působí, je obtížně vyhodnotit i proto, že **dosud nejsou v masivnější míře známe výsledky realizace.** Uvolnění potenciálu je totiž časově opožděno za realizací projektů, natož za okamžikem pouhého schválení a prvních dvou let realizace SPL. **K zesílení tohoto dopadu by bylo žádoucí podporovat nadále i ty MAS, jejichž SPL nebyly vybrány k podpoře v rámci IV.1.2.**

K většímu efektu v uvolnění a využití endogenního potenciálu území by přispělo,

- a) kdyby mohly být financovány soustředěné akce v podobě realizace integrovaných projektů, což však pravidla PRV dosud neumožňují (kromě specifických případů, jakým je podpora kulturního dědictví v kombinaci se vzděláváním apod.),
- b) kdyby zájemce se záměrem na území podpořené MAS (v opatření IV.1.2) musel přednostně svou žádost podat prostřednictvím MAS a tak se spojit s dalšími potenciálními partnery, k čemuž však není žádným ustanovením motivován,
- c) kdyby mohly být podpořeny další MAS, které nebyly podpořeny v opatřeních IV.1.1 ani IV.2.1, avšak jsou aktivní a mají zpracovanou SPL (k tomu by však bylo třeba finančně posílit opatření IV.2.1 a pokud možno ustavit opatření 341 k získávání dovedností a propagace za účelem přípravy a provádění strategie místního rozvoje),
- d) kdyby ŘO upozornil další instituce (především MŽP, MMR a Asociaci krajů ČR) na potenciál metody Leader a vyzval je k podpoře poradenských, vzdělávacích a informačních služeb MAS.

EQ 4113 Zavedení víceodvětvových přístupů a podpora spolupráce

Metoda Leader je založena na partnerství, pravidla pro opatření IV.1.1 a IV.1.2 však pojem partnerství neznají a použitý výraz „víceodvětvového navrhování“ nevystihuje podstatu metody Leader. Mít partnera v projektu je někdy pro příjemce nevýhodné a záleží plně na MAS, zda partnerským projektům dají přednost. Tam, kde je partnerství v SPL programově zvýhodněno, se vesměs osvědčilo.

Víceodvětvový přístup byl zaveden již v počátcích fungování MAS. Podpora pomocí opatření IV.1.1 prokazatelně napomohla k dalšímu utváření partnerství mezi aktivními subjekty v regionu. **Avšak opatření IV.1.2 – na úrovni projektů – má stejný efekt nejvýše tam, kde je partnerská**

spolupráce jedním z výslovných požadavků MAS na místní žadatele. Protože však ŘO dále nesleduje, jak je princip partnerství na projektové úrovni naplňován, **je na úrovni projektů princip partnerství a tím i víceodvětvého navrhování vnímán jako preferovaný způsob realizace SPL jen u části MAS.**

EQ 4114 Příspěvek k prioritám OSY I, II a III

Z analýzy zaregistrovaných projektů vyplývá, že **opatření IV.1.2 má největší vliv na naplnění priorit ve OSE III.** Vliv na OSU I a především OSU II je malý. Pracovní verze Výroční zprávy PRV za rok 2009 (červen 2010) uvádí, že za OSY I – III byla vyplacena dotace celkem 135 projektům, z toho 18 za OSU I a 117 za OSU III. Za OSU II nebyl k 31. 12. 2009 finančně vypořádán žádný projekt.

Implementační orgány PRV ponechaly na vůli místním akčním skupinám, která z opatření ostatních OS chtějí začlenit do vlastních opatření. V OSE I je patrný zatím malý vliv na prioritu I.1 “Modernizace, inovace a kvalita”. Ve OSE III se ukazuje malý vliv na prioritu III.1 “Tvorba pracovních příležitostí a podpora využívání OZE”, zato velký vliv na priority III.2. “Podmínky růstu a kvalita života na venkově” a III.3 „Vzdělávání“.

Z hlediska indikátorů výsledků a dopadů se však situace nevyvíjí zcela dobře. **K 31. 12. 2009 vzniklo za celou čtvrtou OSU 9 hrubých pracovních míst** (do konce roku 2013 jich má dle PRV vzniknout 400). Dopady metody Leader na prioritu III.1 „Tvorba pracovních příležitostí a podpora využívání OZE“ jsou tedy zatím velmi malé. Výborná je naopak situace v plnění výsledků vzdělávacích aktivit.

Dotazování v obcích neprokázalo, že změny v posledních letech nastaly převážně vlivem činností MAS. MAS přesto pozitivně působí ve prospěch obcí a došlo tak k určitým změnám, které mohly mít pozitivní vliv na plnění priorit v OSÁCH I – III v PRV. Za největší přínos obce považují, že prostřednictvím MAS získaly finanční prostředky na realizaci svých záměrů, zlepšilo se životní prostředí a vzhled obcí a zlepšil se cestovní ruch. MAS však nemají dominantní vliv na uvedené faktory, které by vedly ke změnám v obcích a ovlivňovaly tak priority v OSÁCH I – III v PRV.

Výraznou překážkou k lepšímu příspěvku k plnění cílů ostatních OS je nedostatek finančních zdrojů u kapitálově slabších žadatelů (neziskové organizace, malé obce, ale i podnikatelé v zemědělské činnosti). Od roku 2011– po schválení ze strany EK a s účinností pravděpodobně pro letní kolo - se pozitivně projeví nově schválené změny, které spočívají především v umožnění režimu de minimis a v rozšíření uznatelných aktivit, resp. výdajů v některých opatřeních OSY III.

Ztotožněním opatření SPL s opatřeními tématických OS PRV došlo k tomu, že MAS se pro konečné příjemce staly často spíše „objíždkou“ k dotaci, kterou mohli získat i přímou žádostí, anebo - v rámci IV.1.2 i IV.2.1 - alternativní cestou tam, kde dochází k permanentnímu převisu poptávky (opatření III.2.1).

4.25.5 Závěry a doporučení

Opatření 41 je jádrem uplatnění metody Leader ve venkovských oblastech ČR. Spočívá v realizaci strategických plánů Leader (SPL) v území působnosti 112 MAS. SPL jsou zaměřeny převážně k prioritám OSY III, méně již OSY I a II, a jejich provádění má tak dopady především v ekonomice venkova, vybavenosti obcí a životních podmínkách obyvatel.

Ačkoliv **opatření působí nepochybně v souladu s prioritami tématických OS**, nelze jeho souhrnný vliv v obcích přesně určit, neboť **je překryt působením samotných obcí, krajů, místních zaměstnavatelů a investorů, jejichž aktivity jsou financovány z jiných zdrojů než PRV.**

Dosavadní realizace opatření nasvědčuje tomu, že **přístup Leader napomáhá k využití endogenního potenciálu oblastí**, v nichž MAS působí, ke zlepšení životních a pracovních podmínek, atraktivnosti regionů atd. Opět však zatím nejsou k dispozici údaje, které by to potvrdily, neboť byl dokončen pouze malý počet projektů a uplynula příliš krátká doba na to, aby se mohly tyto dopady projevit.

Realizace SPL napomohla k utváření partnerství mezi aktivními subjekty v regionu, avšak efekt je jen částečný. Na úrovni projektů se totiž objevuje jen tam, kde je partnerská spolupráce jedním z výslovných požadavků MAS na místní žadatele. Protože však ŘO dále nesleduje, jak je princip partnerství na projektové úrovni naplňován, **je princip partnerství a tím i víceodvětvového navrhování vnímán jako preferovaný způsob realizace SPL jen u části MAS.** (Naopak pozitivně by byla otázka víceodvětvové a partnerské spolupráce posuzována v opatření 431, kde fungování MAS a příprava SPL je výslovně postavena na mezisektorové spolupráci místních subjektů.)

Dosavadní zjištění **nenasvědčují tomu, že ŘO aktivně a cílevědomě sleduje jednu z hlavních linií PRV, kterou je dosažení cíle „Zavedení místní rozvojové strategie do systému programů rozvoje venkova“** (PRV 2010, str. 149) a dopad do „zlepšení řízení ve venkovských oblastech“. Přístup Leader přispěl ke zlepšení řízení venkovských oblastí pouze v tom smyslu, že ve 112 regionech ČR působí MAS se schválenými SPL. Ty však **nadále koexistují mimo dosavadní vertikální systém řízení, který se opírá o celostátní, resortní, krajské a obecní koncepce a programy.**

Podle hodnocení představitelů 137 obcí ze všech krajů ČR MAS nepředstavují dominantní sílu a nemají podstatný vliv na život obce ani na její řízení. Také z hlediska významnosti rozdílů v přínosech ze strany obcí s rozšířenou působností, dobrovolných svazků obcí a místních akčních skupin pro obce, příp. mikroregiony, je vliv MAS podle vyjádření představitelů obcí nevelký. Z rozboru vnitřních kapacit MAS (viz dále opatření 431) je však patrné, že připravenost MAS účinně se podílet na řízení venkova se zlepšuje.

V rozvojových programech krajů nebyly nalezeny doklady o využití integrovaných strategií území a strategických plánů Leader. Obeznamnost kompetentních pracovníků krajů

s existencí MAS je dobrá, avšak v krajích nedochází k uplatnění praxe a principů vycházející z metody Leader.

Kraje tedy nezahrnuly činnost MAS, jejich strategické plány Leader ani přístup Leader jako takový do soustavy řízení rozvoje územního celku kraje. Nedostaly k tomu ani účinné podněty od samotných MAS ani od řídicího orgánu PRV. K naplnění cíle OSY IV na úrovni krajů zatím nedošlo.

Je proto třeba konstatovat, že přístup Leader a výsledky činnosti MAS zatím nejsou integrovány do celkového systému řízení rozvoje venkovských oblastí. Cíl spojený se zlepšením řízení venkovských oblastí pomocí přístupu Leader je zatím plněn částečně a v institucionální rovině nedůsledně.

Doporučení:

Na základě zjištěných údajů hodnotitel doporučuje:

- Doporučuje se proto jednat za pomoci Národní sítě MAS s příslušnými orgány Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva vnitra, s Asociací krajů ČR a Svazem měst a obcí ČR, s jednotlivými kraji a s dalšími relevantními subjekty o začlenění ISÚ a SPL do systému řízení rozvoje území.
- Podpora integrovaných, resp. navazujících projektů (z různých opatření PRV), zálohové platby u nejspolehlivějších typů kapitálově slabších žadatelů (obce a MAS), větší preference partnerských projektů ze strany MAS a podpora dalších, v PRV dosud nepodpořených MAS by nepochybně posílily úhrnný dopad provádění strategií místního rozvoje. To by se projevilo v intenzivnější mobilizaci vnitřního potenciálu území, v synergických efektech integrovaných projektů a partnerské spolupráce a ve větším příspěvku opatření 41 k dosahování cílů OS I, II a III.
- K uplatnění přístupu Leader ve smyslu Strategických pokynů Společenství pro rozvoj venkova by také prospělo, kdyby další subjekty než jen MAS mohly těžit z předností metody Leader.

Další doporučení, která mají dopad pro realizaci opatření 41, avšak jsou spojena s činností MAS, jsou uvedena v závěrech opatření 431 (provozování MAS).

4.25.6 Odpovědi na evaluační otázky

Evaluační otázka 4111: Do jaké míry přispěl přístup LEADER ke zlepšení řízení ve venkovských oblastech?	
Hodnotící kritérium	Příspěvek přístupu Leader ke zlepšení řízení ve venkovských regionech.
Indikátory	Výstup: počet MAS
	Výsledek: programové dokumenty krajů a ORP ovlivněné přístupem

	Leader
	Výsledek: hodnocení vlivu Leaderu na řízení venkovských oblastí představiteli obcí, ORP a krajů
Odpověď na evaluační otázku	
V rozvojových programech krajů nebyly nalezeny doklady o využití integrovaných strategií území a strategických plánů Leader. Obeznamenost kompetentních pracovníků krajů s existencí MAS je dobrá, avšak v krajích nedochází k uplatnění praxe a principů vycházejících z metody Leader. Podobná je situace v ORP. Subjekty vertikálního řízení venkovských oblastí k tomu nedostaly účinné podněty od samotných MAS ani od řídicího orgánu PRV. Přístup Leader a výsledky činnosti MAS zatím nejsou integrovány do vertikálního systému řízení rozvoje venkovských oblastí. Cíl spojený se zlepšením řízení venkovských oblastí pomocí přístupu Leader je zatím plněn částečně a v institucionální rovině nedůsledně.	

Evaluační otázka 4112: Do jaké míry přispěl přístup LEADER k uvolnění endogenního potenciálu pro rozvoj venkovských oblastí?	
Hodnotící kritérium	Příspěvek přístupu Leader k uvolnění endogenního potenciálu
Indikátory	Výstup: Počet MAS
	Výstup: Počet projektů financovaných v rámci MAS
	Výstup: Celkový rozsah území pokrytých MAS (km ²)
	Výstup: Počet obyvatel na území s působností MAS
	Výsledek: Počet úspěšných výsledků vzdělávacích aktivit
	Výsledek: R.8 Hrubý počet vytvořených pracovních míst
	Dopad: Hodnocení vlivu činnosti MAS na rozvoj obcí a jejich potenciálu
Odpověď na evaluační otázku	
Leader napomáhá k uvolnění endogenního potenciálu území realizací strategických plánů v území působnosti 112 MAS. SPL jsou zaměřeny převážně k prioritám OSY III, přístup Leader se tak podílí především na zlepšení životních a pracovních podmínek, atraktivnosti regionů apod. Dosud však byl dokončen pouze malý počet projektů a uplynula příliš krátká doba na to, aby se mohly tyto dopady projevit.	

Evaluační otázka 4113: Do jaké míry přispěl přístup LEADER k zavedení víceodvětvových přístupů a k podpoře spolupráce při provádění programů pro rozvoj venkova?	
Hodnotící kritérium	Počty partnerských projektů, kdy jsou partneři v různých sektorech a jejich přínos pro venkovské regiony.
Indikátory	Počty partnerských projektů
	Výstup: počet podpořených příjemců
	Výstup: počet MAS s podpořenými SPL
	Výstup: počet projektů financovaných v rámci MAS

Odpověď na evaluační otázku

Realizace SPL napomohla k utváření partnerství mezi aktivními subjekty v regionu, avšak efekt je jen dílčí a ŘO jej nesleduje. Jen část MAS vnímá princip víceodvětvových a partnerských přístupů jako prioritní – jejich preference v ose IV je slabá a v ostatních OSÁCH PRV nulová. Příspěvek Leaderu je z tohoto hlediska jen velmi částečný.

Evaluační otázka: 414 Do jaké míry přispěl přístup LEADER k prioritám osy 1, 2 a 3?

Hodnotící kritérium	Jakým způsobem přispěla metoda Leader a) ke zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a v navazujícím potravinářství (OSA I)? b) ke zlepšování životního prostředí a krajiny (OSA II)? c) ke kvalitě života ve venkovských oblastech a k podpoře OZE a diverzifikace venkovské ekonomiky (OSA III)?
Indikátory	Výstup: počet podpořených příjemců (projekty doporučený/schválený k financování)
	Výstup: počet projektů financovaných v rámci MAS
	Výstup: počet příjemců, kteří prostřednictvím metody přispěli k plnění cílů os 1, 2, 3 a jimi dosažené výstupy a výsledky
	Výsledek: počet úspěšných výsledků vzdělávacích aktivit
	Výsledek: Hrubý počet vytvořených pracovních míst

Odpověď na evaluační otázku

Opatření působí v souladu s prioritami tématických OS I a zejména III (pro OSU II dosud nejsou ukončené projekty). Jeho souhrnný vliv v obcích však nelze přesně určit, neboť je překryt působením aktivit samotných obcí, krajů, místních zaměstnavatelů a investorů, jejichž aktivity jsou financovány z jiných zdrojů než ze OSY IV PRV. OSA IV téměř neprodukuje nová pracovní místa, pozitivní výsledky jsou v oblasti vzdělávání a informování.

4.26 Opatření 421 Provádění projektů spolupráce (IV.2.1)**4.26.1 Použitá data**

- výroční zprávy PRV
- přehledy zaregistrovaných a podpořených projektů
- osnovy jednotlivých projektů
- rozhovory s vybranými příjemci, konzultace

4.26.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.26-1: Schválené alokace EU + ČR

	kód opatření 421	OSA IV	PRV celkem
fin. prostředky (EUR)	17 596 915	201 995 326	3 670 068 292
v %	100	8,7	0,48

Zdroj: PRV, leden 2010

Tabulka 4.26-2: Stav realizace opatření k 15. 4. 2010

	Celkem (5., 7., 8. 10. kolo)
Zaregistrované projekty (ks)	136
Částka za zaregistrované projekty (Kč)	484 996 388
Částka za zaregistrované projekty (EUR)	19 707 289
Schválené projekty (ks)	54
Částka za schválené projekty (Kč)	181 457 878
Částka za schválené projekty (EUR)	7 233 720

Zdroj: MZe, duben 2010, soubory: IV.2.1_30.4.10_(421).xlsx, IV.2.1_schvalene_30.4.10_(421).xlsx, 8. zasedání MV PRV 25. 3. 2010 – bod 4 Aktuální stav implementace opatření OSY I, III a IV; pro přepočítání byl použit kurz ČNB k 15. 4. 2010 - kurz : 25,085, kurz pro 10. kolo je k 30. 9. 2010 a činí 24,61 Kč/€.

Ve třech kolech byla vyčerpána více jak třetina (cca 40 %) alokace opatření. V každém kole roste počet zaregistrovaných projektů. Lze tedy předpokládat, že alokované finance budou vyčerpány, resp. že bude mnohonásobně vyšší poptávka po realizaci tohoto opatření, než jsou jeho současné finanční možnosti.

4.26.3 Věcný pokrok opatření

Monitorovací indikátor „Počet podpořených projektů spolupráce“ s cílovou hodnotou 140 dosud není naplněný, neboť ještě nedošlo k proplacení projektů. V současné době je schváleno 54 projektů spolupráce. Pokud by byly všechny také proplaceny, indikátor by byl naplněn na 38,6 %. Vzhledem k aktivitě MAS a k období, po které ještě lze podávat projekty spolupráce, lze předpokládat, že tento ukazatel bude splněn.

Ukazatel „Počet spolupracujících MAS“ byl stanoven na 100 MAS. Po 8. kole je do realizace opatření zapojeno celkem 82 různých MAS – tj. indikátor je nyní splněn na 63 % a je pravděpodobné, že plánovaná hodnota bude překročena.

4.26.4 Výsledky a dopady opatření

EQ 4211 Zlepšení spolupráce a podpora předávání osvědčených postupů

Projekty spolupráce jsou založeny na předávání znalostí a zkušeností MAS dalším partnerům, což odpovídá principům metody Leader. **Dosavadní průběh realizace opatření svědčí o vlivu PRV na růst spolupráce mezi MAS.** MAS spolupracují více, neboť s každým kolem PRV roste

počet zaregistrovaných i podpořených projektů. Po 8. kole bylo do realizace opatření zapojeno (podalo žádost) 82 různých MAS (z toho: 5 zahraničních MAS, 14 MAS nebylo vybráno k realizaci a 63 MAS bylo schváleno k financování). Do realizace opatření se tedy v prvních třech kolech zapojilo cca 56 % MAS vybraných k realizaci opatření IV.2.1. (tj. 63 ze 112 MAS podpořených v IV.1.2). V 10. kole bylo zaregistrováno celkem 72 projektů za 269,5 mil. Kč, celkem tedy podalo žádost 136 žadatelů za téměř 458 mil. Kč.

Nejvíce MAS realizuje jeden projekt spolupráce (to je více než 78 % z celkového množství MAS, které byly v 5., 7. a 8. kole vybrány k podpoře). Převažují projekty spolupráce realizující opatření OSY III k občanskému vybavení a službám a ke kulturnímu dědictví (opatření III.2.1.2 - 30 % a opatření III.2.2 – 26 % z projektů podpořených v 5., 7. a 8. kole PRV).

Spolupráce mezi MAS je často zahájena díky podpoře z PRV a následně pokračuje a rozvíjí se i bez přímé podpory z PRV.

Rostoucí zájem o projekty spolupráce byl zčásti způsoben i tím, že v jiných opatřeních PRV – zaměřených zejména na podporu a rozvoj obcí v opatření III.2.1.2 – není alokován dostatek finančních prostředků.

Mnoho projektů však působí dojmem, že se nejedná o spolupráci, nýbrž o samostatnou práci partnerů, kdy dva geograficky vzdálené subjekty si nezávisle na sobě realizují své individuální projekty. Z nich jde nejčastěji o projekty, kdy v různých obcích a zcela nezávisle (pouze v časové shodě) vznikají separátní investice. Ostatně sama podstata projektů spolupráce, tzv. přenos zkušeností, zatím nemá oporu v seznamech uznatelných výdajů. **Podle odhadů představitelů některých MAS (viz průzkumy v MAS) je těchto případů fiktivní, avšak formálně dosud zcela přijatelné spolupráce až 80 %.**

Od 10. kola příjmu žádostí byla zavedena „měkká akce“ (měkký projekt), která přináší především nemateriální hodnoty a nejčastěji spočívá ve vytváření nehmotných výstupů. Hlavní náplní měkkého projektu/akce jsou aktivity zaměřené na veřejnost jako společenské akce, tvorba koncepčních nebo propagačních materiálů, které budou zveřejněny. Měkká akce může být i hlavním předmětem projektu (např. výstava na společné téma, kulturní festival apod.).

Objevují se projekty, jejichž hlavním předmětem je spolupráce, což může znamenat větší zaměření na spolupráci jako takovou spíše než na paralelní realizaci dvou či více investičních projektů. Na toto opatření je zaměřeno více než 16 % z dosud schválených projektů, přičemž jejich počet s každým kolem PRV ČR narůstá: 5. kolo – cca 9 %, 7. kolo – téměř 12 %, 8. kolo – více než 23 % všech projektů spolupráce zaregistrovaných v daných kolech.

Pokud jde o projekty spolupráce, tak Nařízení 1974/2006 v čl. 39 uvádí: „1. Spolupráce podle článku 65 nařízení (ES) č. 1698/2005 zahrnuje nejméně jednu akční skupinu vybranou podle OSY Leader. Je prováděna na zodpovědnost koordinační místní akční skupiny.“ Citované ustanovení si podle našeho názoru nelze vysvětlovat jinak, než že koordinační MAS realizuje projekt

spolupráce svým jménem a na svou odpovědnost, což se týká jak věcného plnění, tak finančních operací.

Zodpovědnost je třeba chápat jako právní závazek koordinačních MAS vůči PA, resp. ŘO a současně jako závazek KMAS vůči ostatním MAS zapojeným do projektu. Nemůže to však být závazek těchto ostatních MAS vůči PA nebo ŘO, neboť pak by existence KMAS byla zbytečná, resp. omezovala by se na shromažďování údajů pro kontrolní činnost.

EQ 4212 Příspěvek projektů spolupráce k lepšímu dosažení cílů ostatních os

Nejvíce projektů bylo zaměřeno svým hlavním opatřením na OSU III, konkrétně na podopatření III.2.1.2 – více než 29 % a III.2.2 – téměř 26 % všech projektů zaregistrovaných v 5., 7. a 8. kole PRV.

Pouze jeden projekt spolupráce realizuje jako hlavní opatření OSY I (opatření I.3.1. – jedná se tedy o realizaci vzdělávacích aktivit) a pouze 1 projekt spolupráce realizuje opatření OSY II (II.2.4.2. – jedná se o vytvoření naučné stezky). 43 projektů spolupráce bylo zaměřeno na realizaci některého z opatření OSY III.

4.26.5 Závěry a doporučení

Projekty spolupráce jsou založeny na předávání znalostí a zkušeností MAS dalším partnerům, což odpovídá principům metody Leader. **Opatření významně posiluje spolupráci mezi MAS:**

- roste počet zaregistrovaných projektů,
- MAS zahrnují do spolupráce i ty MAS, jejich SPL nebyly podpořeny v opatření IV.1.2,
- MAS navazují kontakty a spolupracují se zahraničními MAS.

Spolupráce MAS je často zahájena díky podpoře z PRV a následně pokračuje a rozvíjí se i bez přímé podpory z PRV.

MAS využívají možnost kombinací jednotlivých opatření. Výrazně však převažují projekty zaměřené na opatření III.2.1.2 a III.2.2. Je zde patrný vliv obcí, pro něž je opatření IV.2.1 někdy náhradní cestou za přímou žádost v opatřeních III.2.1 a III.2.2.

Mnoho projektů však působí dojmem, že se nejedná o spolupráci, nýbrž o samostatnou práci partnerů, kdy dva geograficky vzdálené subjekty nezávisle na sobě realizují své individuální projekty. Z nich jde nejčastěji o projekty, kdy v různých obcích pouze v časové shodě vznikají separátní investice. Ostatně sama podstata projektů spolupráce, tzv. přenos zkušeností, zatím nemá oporu v seznamech uznatelných výdajů.

Skutečné přínosy a plnění účelu podpory (zejména předávání osvědčených postupů) **nelze v současné době vzhledem k malému celkovému množství podpořených projektů a minimálnímu množství ukončených projektů, ale lze předpokládat, že alespoň některé MAS mají zájem na přenosu dobré praxe a sdílení zkušeností.**

Celkový přínos pro naplnění cílů OSY III se jeví jako značný. Příspěvek pro OSU I a II je naproti tomu zanedbatelný. Skutečné přínosy a plnění účelu podpory nelze v současné době průkazně vyhodnotit kvůli malému celkovému množství podpořených projektů a především ukončených projektů.

Nejvíce projektů bylo dosud zaměřeno svým hlavním opatřením na OSU III, konkrétně **na opatření III.2.1.** (více než 29 %) **a III.2.2** (téměř 26 %). Přínosem bude připravené rozšíření možností čerpání neinvestičních výdajů na tzv. měkké projekty, neboť ty jsou pro výměnu zkušeností klíčové.

Doporučení:

S ohledem na hlavní účel opatření IV.2.1 – spolupráce mezi MAS a předávání osvědčených postupů – hodnotitel doporučuje změnit pravidla opatření ve prospěch dvou typů spolupráce:

- 1. typ: V příštích výzvách výrazně preferovat spolupráci MAS, které mají nejvíce zkušeností (buď 112 MAS s podpořenou realizací SPL, anebo pouze MAS z prvních dvou skupin letního hodnocení MAS), s MAS, které dosud zkušenosti z opatření IV.1.1 ani IV.1.2 nemají (jde minimálně o 19 MAS zmíněných v oddíle 5.30.2.3). Koordinační MAS musí v žádosti jasně specifikovat svou roli patrona nebo kouče a žádost musí jasně specifikovat hodnotu přidanou spoluprací.
- 2. typ: Žadatel a partner by museli prokázat hodnotu přidanou spoluprací v každém případě spolupráce. V žádosti musí být specifikován postup či řešení, které má být přeneseno nebo vyvinuto, na straně partnerských MAS musí být určeny konkrétní výstupy, které kvalitativně zlepšují situaci na jejich území, předmětem spolupráce má být výměna osob (nikoliv jednorázová nebo krátkodobá), zboží nebo služeb s definovanou přidanou hodnotou.

Hodnotitel se domnívá, že lze provést současně oba návrhy a vybírat mezi žádostmi obou typů – s výraznou preferencí 1. typu. Změna by se měla promítnout v nejbližší plánované výzvě (červen 2011).

4.26.6 Odpovědi na evaluační otázky

Evaluační otázka: 4211 Do jaké míry přispěla podpora ke zlepšení spolupráce a podpoře předávání osvědčených postupů?	
Hodnotící kritérium	Zlepšení spolupráce a podpora předávání osvědčených postupů.
Indikátory	Výstup: počet podpořených projektů spolupráce
	Výstup: počet spolupracujících MAS

Odpověď na evaluační otázku

Opatření podstatným způsobem podpořilo spolupráci MAS. Prokazatelný výskyt předávání osvědčených postupů je však velmi malý. Avšak skutečné přínosy nelze v současné době vzhledem k malému celkovému množství podpořených projektů a minimálnímu množství ukončených projektů vyhodnotit.

Evaluační otázka: 4212 Do jaké míry přispěly projekty spolupráce a/nebo předávání osvědčených postupů založené na přístupu LEADER k lepšímu dosažení cílů jedné nebo několika ze tří ostatních os?

Hodnotící kritérium	Jak projekty spolupráce nebo předávání osvědčených postupů přispělo a) ke zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a v navazujícím potravinářství (osa I)? b) ke zlepšování životního prostředí a krajiny (osa II)? c) ke kvalitě života ve venkovských oblastech a k podpoře OZE a diverzifikace venkovské ekonomiky (osa III)?
Indikátory	Výstup: počet podpořených projektů spolupráce
	Výstup: počet spolupracujících MAS
	Výsledek: hrubý počet vytvořených pracovních míst – rozpis podle pohlaví/věku/příslušných opatření
Odpověď na evaluační otázku	
Celkový přínos pro naplnění cílů OSY III se jeví jako značný, pro OSY I a II je naproti tomu zanedbatelný.	

4.27 Opatření 431 Provozování místních akčních skupin (IV.1.1)**4.27.1 Použitá data**

- skupinové rozhovory se členy Pracovní skupiny Leader NS MAS (březen) a Výboru NS MAS (listopad)
- dotazníkové šetření v 89 MAS (březen/duben)
- dotazníkové šetření ve 137 obcích (srpen)
- výroční zprávy PRV
- databáze a informace MZe a SZIF
- individuální rozhovory s představiteli MAS a konzultace s pracovníky ŘO a PA
- dokumentace EU a MAS, internet

4.27.2 Stav čerpání a absorpce

Tabulka 4.27-1: Schválené alokace EU + ČR

	kód opatření 431	OSA IV	PRV celkem
fin. prostředky (EUR)	36 879 682	201 995 326	3 670 068 292
v %	100	18,26	1,00

Zdroj: PRV, leden 2010

Tabulka 4.27-2: Čerpání prostředků v opatření 431 v tis. EUR

Kód opatření	Opatření	Veřejné výdaje celkem – kumulativní platby od roku 2007 do roku 2009	Plánované veřejné výdaje celkem 2007-2013	% čerpání PRV
431	Provozování místních akčních skupin, získávání dovedností a oživení daného území podle článku 59	3 631,04	36 879,68	9,85

Zdroj: Pracovní verze Výroční zprávy PRV 2009, červen 2010, příloha č. 1 (G5)

Výběr MAS k podpoře z PRV je v současné době již ukončen. Výběr MAS proběhl ve dvou kolech – v rámci 2. a 5. kola příjmu ŽOD. Celkem tedy bylo vybráno pro financování 112 MAS.

Do března 2010 bylo 100 MAS proplaceny režijní náklady ve výši 116 643 082,- Kč, což odpovídá 4 498 383 € (kurz k EUR/CZK = 25,93 dle kurzu ČNB k 1. 3. 2010).

4.27.3 Věcný pokrok opatření

Počet úspěšných výsledků vzdělávání organizovaných v MAS byl naplánován na 50 akcí/rok (tj. za 7 let celkem 350 vzdělávacích akcí). V projektech vztahujících se k období 2008 – 2009 vzniklo (a byla podána žádost o platbu) 415 akcí, čím byl **ukazatel již nyní naplněn na 118,6 %**. Růst tohoto ukazatele lze dále předpokládat.

Plánovaný rozsah území pokrytých MAS a počet obyvatel je plněn na 102, resp. 103 %. Je však třeba vzít rovněž v úvahu, že MAS, resp. jejich SPL byly podpořeny ve dvou vlnách⁴⁴ a proto i proplácení nákladů na jejich provoz má určité odstupňování v čase.

Z hodnocení vyplývá, že **plánované hodnoty jsou překračovány**. Plánovaný počet MAS je splněn na 100% (při započítání 145 MAS na 129%). Ukazatel celkového rozsahu území pokrytých MAS je překročen o 2,19 % (při 112 MAS), resp. o 24% (při 145 MAS), ukazatel celkové populace na území MAS je **překročen o 3,2 %, resp. o 26 %**.

⁴⁴ V první vlně bylo plánováno podpořit 48 SPL MAS (2. kolo výzev, výběr se uskutečnil v r. 2008). Tento plán byl splněn na 100 %. Aktualizovaný plán byl stanoven na celkem 112 podpořených SPL. V druhé vlně (5. kolo) bylo nejprve vybráno 32 SPL. Vzhledem k množství velmi dobře připravených SPL (celkem v obou termínech příjmu bylo předloženo 194 SPL) a k významu metody Leader rozhodl ministr zemědělství podpořit SPL dalších 32 MAS (dovýběr se uskutečnil v r. 2009).

Stejné závěry vyplývají i z hodnocení základního indikátoru „Podíl populace v území, kde působí MAS. Zde je třeba vzít v úvahu nejenom SPL podpořené v opatření IV.1.1, příp. i další MAS podpořené v projektech spolupráce v opatření IV.2.1, ale – ve smyslu evaluační otázky – všechny, které na území ČR působí. Hodnocení je proto provedeno i pro 145 MAS, které jsou dle zjištění hodnotitele (duben 2010) funkční.

Tabulka 4.27-3: Indikátor Podíl populace v území, kde působí MAS

	počet MAS	podíl populace v území, kde působí MAS (%)	plnění plánu PRV (2010) v %
skut. 2002	0	0	--
plán PRV 2010 *)	112	31,40	--
skut. 2010 – MAS v IV.1.1	112	32,41	103,22
skut. 2010 – MAS v IV.1.1 a IV.2.1	126	35,58	113,31
skut. 2010 – všechny aktivní	145	39,65	126,27

Zdroj: vlastní výpočty, ČSÚ - počet obyvatel ČR k 1. 1. 2010: 10 506 813 osob, počty obyvatel jsou podle seznamu obcí jednotlivých MAS k 1.6.2010 (zdroj SZIF)

*) Populace na území pokrytém MAS je v PRV (2010) 3,3 mil. osob, pro účely srovnání je ukazatel vypočten jako podíl 3,3 mil. obyvatel z počtu obyvatel ČR

4.27.4 Výsledky a dopady opatření

EQ 4311 Zvýšení kapacity MAS

PRV přispěl rozhodující měrou ke zvýšení kapacit MAS podpořených v opatření IV.1.1. Podpora prokazatelně zvýšila výsledky MAS při získání a udržení kvalitního personálu MAS, při zvyšování počtu členů MAS, při zvýšení počtu aktivních členů MAS, při utváření partnerství mezi aktivními subjekty v regionu z různých sektorů i v růstu odbornosti, dovedností a připravenosti partnerů MAS a místních žadatelů.

Výsledky analýzy ukazují, že **převážná většina MAS provádí poradenskou činnost mimo PRV, uskutečňuje další projekty (financované z jiných zdrojů) a mimo PRV spolupracuje s jinými MAS.** Je to však jednoznačně pozitivní dopad, neboť MAS tak začínají – po nastartování díky rozhodujícímu vlivu PRV – působit v souladu se svým posláním.

Podpora z PRV významně zvýšila výsledky MAS a) při získání a udržení kvalitního personálu MAS, b) při zvyšování počtu členů MAS, c) při utváření partnerství mezi aktivními subjekty v regionu z různých sektorů a d) v růstu odbornosti, dovedností a připravenosti partnerů MAS a místních žadatelů.

MAS jako celek měly rozhodně méně zkušeností než rok předtím a zhruba dvě třetiny měly méně majetku. Pokud jde však o počet a kvalifikaci spolupracovníků, komunikační otevřenost navenek, míru společného rozhodování členů a množství volných finančních prostředků, pak jejich situace zůstala po roce převážně zhruba stejná.

Také další kapacity MAS podílejících se na provádění SPL se prokazatelně zvýšily. Sebehodnocení 89 MAS v dubnu 2010 ukázalo, že díky podpoře provozu MAS z PRV se ve srovnání s ostatními MAS významně zlepšilo jasné vymezení poslání MAS, jeho cílevědomé naplňování, uplatňování kritérií výkonnosti, racionality a efektivnosti a provádění analýzy vlastní výkonnosti. Jde o výsledek poskytnuté podpory, o rozdíl mezi podpořenými a nepodpořenými MAS, nikoliv o to, že by podle MAS již ve všech těchto oblastech převažoval uspokojivý stav.

Rozvoj vnitřních kapacit i samotné uplatnění MAS v území však naráží na množství bariér plynoucích z pravidel PRV. **Většina MAS si přeje zjednodušit administrativu, zavést zálohové financování provozu MAS, příp. paušální krytí režijních výdajů MAS formou tzv. nepřímých nákladů, dále změnit pravidla uznatelnosti, umožnit financování neinvestičních aktivit a posílit alokaci v IV.2.1 ve prospěch dosud nepodpořených aktivních MAS.**

V době uzávěrky zprávy byla přijata dílčí opatření k některým z těchto problémů.

Pro nové období MAS očekávají, že se přístup Leader stane vůdčím způsobem financování potřeb venkova (minimálně „nezemědělského segmentu“), měl by umožnit tvořivě a inovativně řešit specifické problémy daného území.

EQ 4312 Zvýšení kapacity pro implementaci Leaderu

Program rozvoje venkova vyvolal vznik a dynamický rozvoj místních akčních skupin. Nejen samotná podpora v opatřeních OSY IV, ale již vyhlídka na možnost získat tuto podporu způsobila růst zájmu venkovských subjektů o činnost MAS a metodu Leader. PRV tak představuje rozhodující příspěvek pro rozvoj MAS na území ČR. Nyní tyto MAS působí na ploše zhruba dvou třetin území ČR s téměř 40 % všech obyvatel ČR.

V ČR došlo k dynamickému růstu počtu MAS z 0 v roce 2002 na 148 v září 2007 a 160 v dubnu 2010. Z nich 112 získalo podporu pro realizaci SPL, zatímco 15 MAS postupně přestalo být aktivních. Ze zbývajících 33 zatím 19 MAS nebylo ve OSE IV podpořeno, ačkoliv vykazují aktivitu a jejich i malá podpora by mohla udržet a rozšířit uplatnění principů leader v ČR.

K úspěšnému vývoji došlo jak vlivem předchozích programů Leader ČR, Leader+ a Program obnovy venkova, tak vyhlídkou na financování realizace Strategických plánů Leader po roce 2007. Významnou roli sehrála i propagace programu a později metody Leader mimovládními organizacemi a iniciativa místních aktérů – zájemců o sdružení aktivních subjektů v regionu. V ČR tak došlo k dynamickému růstu počtu MAS z 0 v roce 2002 na 148 v září 2007 a 160 v dubnu 2010 (z nich postupně 15 přestalo být aktivních a 112 získalo podporu pro realizaci SPL).

Rozhodnutí o podpoře zvýšeného počtu SPL (z původních 70 na 112) bylo správné. Finanční podpora dalších 19 aktivních, fungujících, avšak nepodpořených MAS (z IV.1.1 ani IV.2.1) by významně přispěla ke zvýšení jejich vlastních kapacit a ke zvýšení potenciálu pro provádění metody Leader v ČR. Bez toho hrozí jejich zánik, podobně jako se to stalo 15 zmíněným MAS.

Celková koncepce OSY IV a jejího fungování v rámci PRV vzbuzuje dojem nedocení přístupu Leader pro rozvoj venkovských oblastí. ŘO zůstal u tradičního schématu top-down financování, nepojal Leader jako metodu, nevytvořil potřebný prostor pro samostatné rozhodování MAS a pro inovativní řešení specifických problémů území, nepodpořil princip partnerství v tématických osách a komplikovanými pravidly podvázal samostatnost a iniciativu MAS.

Většina MAS soudí, že pomocí metody Leader a prostřednictvím MAS by se měla realizovat celá OSA III PRV. To odpovídá praxi v řadě zemí a regionů EU, kde se prostřednictvím IV. OSY implementuje celá OSA III, příp. části nebo celé OSY I, II a III. **Zhruba dvě třetiny aktivních MAS podporují myšlenku co největšího rozšíření MAS na venkově,** příp. i do měst, často však s tím, že je třeba dbát na kvalitu práce MAS, resp. na dodržování principů metody Leader.

Cíl OSY IV – uplatnění principů Leader – se sice ve většině podpořených 112 MAS naplňuje, avšak chybí aktivní ovlivňování jejich dalšího rozvíjení a uplatňování pomocí změny v pravidlech PRV.

Uplatnění principů Leader je cílem v obou opatřeních OSY IV a metoda Leader se ve Strategických směrech Společenství pro rozvoj venkova i v Nařízení Rady ES 1698/2005 důsledně chápe jako horizontální, průřezová OSA, která obsahuje hlavní metodu podpory rozvoje venkovských oblastí na základě místních strategií rozvoje. **Z principů Leaderu se však jako ne zcela dořešené jeví otázky samostatnosti, odpovědnosti a pravomocí MAS při realizaci SPL, otázka partnerství na projektové úrovni a otázky integrovaného postupu a inovativnosti na úrovni SPL i projektů.**

MAS a PA například vykonávají vůči konečným příjemcům duplicitní kontrolní a administrativní úkony, PA uplatňuje vůči MAS a místním příjemcům zbytečně striktní pojetí uznatelných výdajů a tím neumožňuje řádně reagovat na specifické problémy a potřeby regionu. Problémy financování provozu MAS nyní již nejsou tak tíživé, jako byly v prvním roce realizace SPL, a to zejména proto, že MAS si potřebné finanční zdroje většinou zajistily nezávisle na PRV.

Ze strany samotných MAS se navrhuje především: a) delegování odpovědnosti za provádění kontrol příjemců z PA na MAS, b) odstranění požadavků na doklady a zdůvodňování všude, kde PA nemůže prokázat jejich přínos pro vlastní rozhodování, c) pevné stanovení, příp. zkrácení lhůt pro odpovídání dotazů, pro vyřizování žádostí MAS a konečných příjemců a pro další administrativní a kontrolní úkony PA. Tato opatření by měla okamžitý efekt v úspoře práce PA, ve zrychlení procesů a ve větší spokojenosti, resp. snížení frustrace MAS i konečných příjemců.

V PRV by v tomto nebo dalším období mohl být více využit institut tzv. zprostředkujícího subjektu (tak jako tomu je v operačních programech) nebo nástroj tzv. globálního grantu, neboť právě v těchto dvou ohledech by měla být činnost MAS prohloubena. **Alespoň tři čtvrtiny MAS převážně plní funkce, které se od MAS očekávají – s výjimkou, že by mohly samy rozhodovat o distribuci prostředků a že by SZIF hrál pouze úlohu supervizora, nikoliv však funkci grantové agentury.**

Vznik a fungování MAS významně rozšiřuje potenciál víceodvětvového přístupu a partnerské spolupráce, avšak implementační procedury již nevedou k posilování partnerské spolupráce na projektové úrovni.

V přípravě PRV a při výběru SPL se nedostatečně prosadila myšlenka, že partnerské projekty by měly mít přednost před projekty izolovaných žadatelů. Za současného stavu je pro žadatele (mohou-li žádat přímo) cesta prostřednictvím MAS zbytečnou překážkou, místo aby byla jednoznačně preferovaná, ačkoliv jsou dobře známy synergické efekty metody Leader – propojení aktivních subjektů.

Samy SPL obsahují vysoký stupeň integrace místních potřeb a příležitostí, avšak zdaleka neumožňují integrovat realizační síly, finanční prostředky, záměry atd., neboť jsou omezeny souborem přijatých opatření PRV a výčtem uznatelných nákladů.

Dosud chybí mechanismus, který by zajistil, aby všechny podpořené MAS pracovaly metodou Leader, tj. v souladu s Nařízením 1986. Příčiny, pro něž MAS zčásti nenaplnují základní charakteristiky metody Leader, je možné rozdělit do dvou skupin:

ad a) **Příčiny na straně MAS je třeba hledat především v nízké informovanosti nebo/a malé vůli některých představitelů MAS pracovat metodou Leader naplno, včetně otevřené komunikace, společného rozhodování, férového výběru projektových žádostí k financování atd.** V jiných případech je příčinou souběh rutinního výkonu práce manažera MAS s nedostatkem času na důsledný rozvoj a uplatňování zásad v běžné praxi MAS.

ad b) **Příčiny na straně implementačních orgánů spočívají v tom, že**

ba) MAS nejsou aktivně vedeny v naplňování všech principů Leaderu (poradenská a iniciační nečinnost orgánů vede k zakrňování těch MAS, které nemají dost vnitřních sil, aby samy plně obsáhly principy Leaderu),

bb) Leader v tomto programovacím období nechápou jako metodu, nýbrž jako jeden z programů či opatření, který pouze duplikuje opatření tematických os a je proto vnímán spíše jako přívěšek programu než metoda jeho realizace.

V intencích Strategických směrů Společenství a Nařízení 1698 by měla být metoda Leader v rámci horizontální, průřezové OSY IV základním způsobem financování rozvoje venkovských oblastí na základě místních strategií rozvoje. Současný PRV v tomto smyslu metodu Leader do PRV plně neimplementuje. **Metoda Leader není chápána jako průřezová metoda pro všechny OSY PRV. Její příspěvek pro rozvoj venkova (resp. pro PRV) je tak mnohem menší, než jaký je celkový potenciál (a původní záměr) OSY IV. OSA IV neplní svou horizontální roli a přístup Leader není v postavení hlavní metody, jíž by se realizovaly rozvojové záměry ve venkovských oblastech.**

PRV přejímá základní prioritu, kterou je zlepšení řízení a mobilizace přirozeného vnitřního rozvojového potenciálu venkova. Nepracuje však s Leaderem jako s metodou a s OSOU IV

jakožto horizontální. Chybí mechanismus, který by zajistil, aby všechny podpořené MAS pracovaly metodou Leader, tj. v souladu s Nařízením 1986. Zdá se, že **ŘO a PA chápou Leader jako podprogram či opatření (v řadě jiných), nikoliv jako metodu.** To však není v souladu ani s účelem procesu mainstreamingu Leaderu do národních či regionálních PRV, ani s původním celkovým záměrem využít metodu Leader masivně k rozvoji venkovských regionů.

4.27.5 Závěry a doporučení

PRV vyvolal vznik a dynamický rozvoj místních akčních skupin a představuje tak rozhodující příspěvek pro rozvoj MAS na území ČR. MAS (v PRV podpořené i nepodpořené) působí na ploše zhruba dvou třetin území ČR s téměř 40 % všech obyvatel ČR.

Zvýšení kapacit MAS je jednoznačně vyvolán působením PRV v opatření 431. Týká se to především získání a udržení kvalitního personálu MAS, zvýšení počtu aktivních členů, utváření partnerství mezi aktivními subjekty v regionu z různých sektorů i v růstu odbornosti, dovedností a připravenosti partnerů MAS a místních žadatelů. Vzrostly zkušenosti podpořených MAS i jejich majetek.

Metoda Leader se ve Strategických směrech Společenství pro rozvoj venkova i v Nařízení Rady ES 1698/2005 chápe jako horizontální, průřezová OSA, která obsahuje hlavní metodu podpory rozvoje venkovských oblastí na základě místních strategií rozvoje. V tomto smyslu však **metoda Leader v PRV implementována nebyla – v tematických OSÁCH** se nadále pracuje s přístupem „top-down“ založeným na podpoře vzájemně neprovázaných a neintegrováných projektů izolovaných příjemců.

Pro další uplatnění principů Leader **bude třeba mezi podpořenými MAS diferencovat.** Tím by se vytvořily skupiny MAS s odlišnou dělbou práce a odpovědnosti vůči PA. Osvědčeným a správně pracujícím MAS je možné udělit silnější statut z hlediska jejich schopnosti uplatňovat principy Leader a stát se plnohodnotným tělesem s větší odpovědností, samostatností, kompetencemi a rozdílnými podmínkami pro práci. Vybrané MAS by mohly pracovat mnohem jednodušeji a samostatněji než dosud – včetně kontrol příjemců, financování, monitoringu a hodnocení.

Partnerské projekty nejsou v PRV výslovně preferovány před projekty izolovaných žadatelů.

Cíl OSY IV – uplatnění principů Leader – závisí do velké míry na samotných MAS. K příčinám patří neinformovanost, nedostatek dobré vůle respektovat a rozvíjet zásady práce metodou Leader, nedostatek času a počínající rutina.

Také samotný PRV i doprovodné aktivity ŘO a PA mohly utvořit prostor pro jejich větší uplatnění a tím k naplnění klíčového záměru EU pro OSY IV. Příčiny na straně implementačních orgánů spočívají v tom, že aktivně nevedou MAS k naplňování všech principů Leaderu a Leader nechápou jako metodu, nýbrž jako jeden z programů či opatření, který pouze duplikuje opatření tematických OS a je proto vnímán spíše jako přívěšek Programu než metoda jeho realizace.

Doporučení:

- Základem pro další rozvoj uplatnění principů Leader je postupná diferenciací MAS. **Je třeba ve spolupráci s NS MAS klasifikovat MAS do několika skupin s odlišnou dělbou práce mezi MAS a PA, s diferencovaným stupněm samostatnosti a odpovědnosti vůči ŘO a vůči příjemcům.** Pro účely této klasifikace a dalšího hodnocení MAS, na základě zkušeností z roku 2010, po potřebné revizi metodiky, na platformě benchmarkingu a ve spolupráci s Národní sítí MAS **provádět každoroční vyhodnocení 112 podpořených MAS** (a pokud možno i dalších funkčních MAS v ČR) z hlediska uplatňování principů Leader.
- **V zájmu dokonalejšího fungování MAS a úspor a zvýšení efektivnosti na straně platební agentury zajistit**
 - a) **delegování odpovědnosti za monitoring projektů příjemců v opatření IV.1.2 a za provádění kontrol příjemců z PA na vybrané MAS** s cílem co největší odstranění duplicit kontrolních a administrativních úkonů vůči konečným příjemcům;
 - b) **odstranění požadavků na doklady a zdůvodňování tam, kde PA nemůže prokázat jejich přínos pro vlastní rozhodování,**
 - c) **pevné stanovení a především zkrácení lhůt pro provádění plateb, zodpovídání dotazů, vyřizování žádostí MAS a konečných příjemců a pro další administrativní a kontrolní úkony PA.**
- **Odstranit zbytečně složité postupy pro uznávání nákladů na provoz MAS** jedním ze dvou způsobů:
 - a) **zavedením tzv. nepřímých nákladů (paušálních plateb)** s případnou správní kontrolou (ve smyslu Nařízení 1975/2006) ze strany monitorovacích výborů MAS nebo i zastupitelstev obcí (obdobu nepřímých nákladů v ESF); návrh této změny připravit v rámci spolupráce Celostátní sítě pro venkov s ENRD (Evropskou sítí pro rozvoj venkova);
 - b) **zavedením činnosti MAS jako fakturované služby,** kterou ŘO objednává pro zajištění realizace SPL (náklady na přímé řízení realizace SPL včetně výběru a monitorování projektů, na poradenství, kontroly u místních žadatelů atd.), s potřebnými změnami, resp. realokacemi ve prospěch OSY V (Technická pomoc).
- **Zavést finanční spoluúčast MAS na úhradu provozu dle opatření IV.1.1 ve výši 10 %** s cílem působit ke zefektivnění výdajů MAS. **Sledovat a vyhodnocovat účinnost práce MAS** alespoň jednoduchým ukazatelem „průměrné provozní náklady MAS na jeden schválený projekt ve IV.1.2“ anebo „průměrné provozní náklady MAS na rozdělení 1 mil. Kč ve IV.1.2“.
- **V zájmu podpory a lepšího uplatnění principů Leader,** jmenovitě partnerského přístupu a mezisektorové spolupráce, **zvýhodnit v OSÁCH I a III žádostí podávané prostřednictvím MAS proti žádostem podávaných přímo,** jestliže na území, v němž má být záměr realizován, působí MAS podpořená v opatření IV.1.1. Umožnit k tomu změnu opatření SPL aktualizací jejich fiší.

- **Vytvořit místním akčním skupinám a příjemcům v SPL prostor pro uplatnění inovací a specifických řešení tím, že**
 - a) číselník způsobilých výdajů se nahradí obecně platným pravidlem o věcném souladu výdaje s cílem realizace SPL a s cílem opatření PRV (včetně plné financovatelnosti relevantních neinvestičních aktivit),
 - b) v projektech IV.1.2 se umožní realizovat neinvestiční akce malého rozsahu se zřejmým účinkem ve zvýšení kvality života obyvatel obcí nebo regionu (s preferencí projektů s větším dopadem).
- S potřebným předstihem **zajistit financování pro provoz MAS v letech 2014-5, kdy bude „dobíhat“ realizace SPL.**
- **Ke zvýšení efektu metody Leader finančně podpořit ještě max. 19 dalších MAS** z těch, které neuspěly ani v opatření IV.1.1, ani IV.2.1, nicméně mají zpracovaný SPL a v současnosti jsou plně funkční a aktivní. Účelem je pomocí podpory konkrétních aktivit a projektů zvýšit kapacity těchto MAS, rozšířit uplatnění metody Leader v ČR a dosáhnout dalšího uvolnění vnitřního potenciálu rozvoje venkovských oblastí. Zvážit alespoň tyto možnosti:
 - a) V příštích výzvách **pozměnit podmínky pro opatření IV.2.1** (projekty spolupráce) tak, aby se zbývající MAS staly partnerem zkušených MAS, které byly podpořeny v op. IV.1.1 a zde by měly úlohu patrona nebo kouče. Podle potřeby realokovat ve prospěch tohoto opatření část (34%) dosud nečerpaných prostředků z opatření III.3.1
 - b) **Zavést do PRV opatření III.4.1**, které by ve smyslu čl. 52d a 59a-d Nařízení 1698 umožnilo těmto MAS čerpat prostředky pro další rozvoj činnosti na daném území. (Druhým účelem zřízení opatření III.4.1 je podpora jiných partnerství než MAS pro účely dané v čl.59a-e.)
 - c) **Obnovit národní program Leader ČR**, který by byl zaměřen na tematiku rozvoje venkova nepokrytou dosavadními opatřeními PRV, zpřístupněn uvedeným MAS a zaměřen na budování vnitřních kapacit a podporu akcí, které odpovídají ose III.
 - d) **Iniciovat podporu místním akčním skupinám ze strany Ministerstva životního prostředí, Ministerstva pro místní rozvoj a krajů** formou drobných zakázek a grantů pro výkon poradenských, vzdělávacích a informačních služeb (v intencích Programu obnovy venkova).
- **Jednotlivé připomínky a náměty místních akčních skupin, uvedených v oddílech 5.29 a 5.31 základní zprávy, důsledně projednat s platební agenturou.**

4.27.6 Odpovědi na evaluační otázky

Evaluační otázka: 4311 Do jaké míry zvýšila podpora kapacity místních akčních skupin a dalších partnerů podílejících se na provádění strategií místního rozvoje?

Hodnotící kritérium Kapacity místních akčních skupin a dalších partnerů podílejících se na

	provádění strategií místního rozvoje.
Indikátory	Výstup: počet podpořených příjemců (projektů)
	Výstup: počet podpořených MAS
	Výsledek: hrubý počet vytvořených pracovních míst
	Výsledek: počet úspěšných výsledků vzdělávacích aktivit
	Výsledek: hodnocení změn v podmínkách fungování MAS jejich představiteli

Odpověď na evaluační otázku

Díky podpoře došlo k výraznému zvýšení kapacit 112 podpořených MAS – k získání a udržení kvalitního personálu MAS, ke zvýšení počtu aktivních členů, k utváření partnerství mezi aktivními subjekty v regionu z různých sektorů, vzrostly zkušenosti podpořených MAS i jejich majetek. Další rozvoj vnitřních kapacit MAS však naráží na bariéry plynoucí z pravidel PRV (administrativní a kontrolní postupy platební agentury) a na nízkou podporu dalších MAS (např. v rámci opatření 421).

Evaluační otázka: 4312 Do jaké míry přispěla podpora ke zvýšení kapacity pro provádění programu LEADER?

Hodnotící kritérium	Zvýšení kapacity pro provádění metody Leader.
Indikátory	Výstup: počet MAS
	Výstup: počet projektů financovaných v rámci MAS
	Výstup: celkový rozsah území pokrytých MAS (km ²)
	Výstup: počet obyvatel na území s působností MAS

Odpověď na evaluační otázku

PRV je rozhodujícím faktorem rozšíření a využití přístupu Leader na území ČR. Chybí však mechanismus, který by zajistil, aby všechny podpořené MAS plně pracovaly metodou Leader. Z principů Leaderu se jako ne zcela dořešené jeví otázky samostatnosti, odpovědnosti a pravomocí MAS při realizaci SPL, otázka partnerství na projektové úrovni a otázky integrovaného postupu a inovativnosti na úrovni SPL i projektů.

PRV nepracuje s Leaderem jako s metodou, kterou se mají implementovat opatření OS I až III. Samotná OSA IV neplní svou horizontální roli a přístup Leader není v postavení hlavní metody, jíž by se realizovaly rozvojové záměry ve venkovských oblastech.

4.28 Technická pomoc

4.28.1 Použitá data

- Řízené rozhovory se zástupci Mze
- Řízené rozhovory se zástupci SZIF
- Řízené rozhovory se zástupci zemědělských agentur
- Seznamy podpořených projektů technické pomoci
- Složky vybraných projektů technické pomoci
- Výroční zprávy PRV

4.28.2 Závěry a doporučení

Vliv technické pomoci na zvýšení technické podpory kapacity řídicího orgánu a dalších partnerů podílejících se na provádění, řízení, kontrolování a hodnocení PRV

Všechny schválené projekty technické pomoci realizované v rámci opatření 5.1 mají přímou vazbu na zajištění správného provádění, řízení, kontrolování nebo monitorování a hodnocení PRV. Tato část projektů technické pomoci je určena přímo na zajištění kapacit MZe a SZIF zapojených do těchto činností.

Nejčastěji jde o tento typ projektů: zajištění zasedání monitorovacích výborů a pracovních skupin, příprava a zajištění propagačních materiálů a předmětů, zajištění analýz, metodických prací a evaluací, zajištění monitoringu atd. Dále jsou tyto projekty zaměřeny i na oblast zajištění mzdových prostředků pro pracovníky MZe a SZIF, kteří jsou přímo zapojeni do provádění, řízení či kontrolování plnění programu.

Dále jsou do realizace PRV v oblasti celostátní sítě pro venkov zapojeny další partnerské subjekty (zejména MAS, nevládní organizace a Agentury pro zemědělství a venkov).

Komunikaci s partnery z řad MAS, nevládních institucí a dalších organizací zajišťuje sekretariát Sítě (Agentury pro zemědělství a venkov). Sekretariát Sítě předkládá návrhy projektů opatření V.2 Řídicímu orgánu Sítě, které poté slouží k podpoře kapacit těchto orgánů při zajišťování činností v rámci implementace PRV. (viz dále otázka 511 Do jaké míry program posílil opatření pro partnerství mezi regionální, vnitrostátní a evropskou úrovní?).

Na základě výše uvedeného je možné shrnout, že opatření technické pomoci měla značný vliv na zvýšení technické podpory kapacity řídicího orgánu i dalších partnerů podílejících se na provádění, řízení, kontrolování a hodnocení PRV, neboť prostřednictvím této priority bylo zajištěno značné množství projektů přímo se vztahujících k těmto činnostem, přičemž bez zajištění technické pomoci spolufinancované ze 75 % prostředky EU by nebylo možné tyto projekty v daném rozsahu zcela jistě zajistit.

V případě, že by bylo v daném období na opatření 5.1 uvolněno více prostředků, byly by realizovány další projekty zaměřené zejména na oblast publicity, resp. by byly stávající projekty dále rozšířeny.

Na základě práce s daty a zjištěných údajů hodnotitel doporučuje:

- Efektivněji předávat pracovníkům řídicího orgánů zabývajícím se realizací opatření 5.1 výstupy z opatření 5.2, neboť prostřednictvím realizace tohoto opatření je možné získané informace využít k zefektivnění realizace programu;
- Zajistit, aby byly efektivněji sdíleny zkušenosti s realizací PRV i s jinými členskými státy EU, přičemž za tímto účelem by mohla být využita celostátní síť pro venkov a její vazby na evropskou síť podobného charakteru.

4.28.3 Odpovědi na evaluační otázky

Evaluační otázka 516: – Do jaké míry zvýšila technická podpora kapacity řídicích orgánů a dalších partnerů podílejících se na provádění, řízení, kontrolování a hodnocení programů pro rozvoj venkova?	
Hodnotící kritérium	Lze prokázat vazbu mezi technickou podporou kapacity řídicích orgánů a dalších partnerů podílejících se na provádění, řízení, kontrolování a hodnocení programů pro rozvoj venkova a mezi realizací PRV?
Indikátory	---
Odpověď na evaluační otázku Technická podpora PRV do značné míry zvýšila kapacitu řídicího orgánu a dalších partnerů podílejících se na provádění, řízení, kontrolování a hodnocení tohoto programu.	

4.29 Horizontální otázky

4.29.1 Do jaké míry přispěl Program k uskutečňování priorit Společenství ve vztahu k obnovené lisabonské strategii pro hospodářský růst a zaměstnanost z hlediska: vytváření pracovních míst a zlepšování podmínek pro hospodářský růst?

a) Do jaké míry přispěl program k uskutečňování priorit Společenství ve vztahu k obnovené lisabonské strategii pro hospodářský růst a zaměstnanost z hlediska vytváření pracovních míst?

1. Data

Horizontální otázka byla analyzována na základě dat IS SZIF (OSA III – indikátor R.8) a dotazníkového šetření mezi příjemci podpory (OSA I, OSA III – opatření III.2)

2. Odpověď na horizontální otázku

Příspěvek programu k tvorbě pracovních míst můžeme sledovat v opatřeních OSY I a III, které byly z hlediska vlivu na zaměstnanost převažující. OSA I nebyla primárně zaměřena na tvorbu pracovních míst, ale cílem bylo modernizovat zemědělské podniky, zavádět inovace a zvýšit kvalitu produktů. Pro zaměstnanost tedy nebyly stanoveny indikátory. Hodnocení v této ose bylo založeno na dotazníkovém šetření, jehož výsledky jsou sumarizovány v tabulce níže:

Tabulka 4.29-1: Výsledky dotazníkového šetření

	Dotace vedla k zachování počtu pracovních míst.		Dotace vedla ke zvýšení počtu pracovních míst.		Dotace neměla žádný přímý vliv na počet prac. míst.		Dotace vedla ke snížení počtu prac. míst.		Celkem odpovědi
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
Zahájení činnosti mladých začínajících zemědělců (112 - I.3.2)	19	13,19%	14	9,72%	107	74,31%	4	2,78%	144
Technické vybavení provozoven (123A - I.1.2.2)	9	45,00%	6	30,00%	5	25,00%	0	0,00%	20
Přidávání hodnoty zem. a potravn. produktům (123B - I.1.3.1)	42	46,15%	15	16,48%	34	37,36%	9	9,89%	91
Předčasné ukončení zemědělské činnosti (113 - I.3.3)	4	5,88%	8	11,76%	4	5,88%	52	76,47%	68
Modernizace zemědělských podniků (121 - I.1.1.1)	157	42,55%	22	5,96%	121	32,79%	69	18,70%	369
Lesnická technika (122 - I.1.2.1)	47	36,43%	23	17,83%	56	43,41%	3	2,33%	129
Lesnická infrastruktura (125A - I.1.2.3)	9	16,98%	0	0,00%	44	83,02%	0	0,00%	53

Zdroj: Vlastní šetření

Dotazníkové šetření tedy ukazuje, že převažujícím efektem v podpořených podnicích v rámci OSY I byl spíše k úbytek pracovních míst nebo neutrální vliv.

V OSE III byla tvorba pracovních míst cílem priority III.1. Doprovodný význam pro zaměstnanost na venkově měla mít podpora soustředěná pod prioritou III.2. Podmínky růstu a kvalita života na venkově. Tvorba pracovních míst byla sledována prostřednictvím indikátorů Hrubý počet pracovních míst a Čistý počet pracovních míst. Celkově bylo vytvořeno 378 hrubých pracovních míst. Nejvyšší nárůst, od zahájení programu, vykazovalo opatření 312 (167,1), které se podílelo na tvorbě pracovních za OSU III nejvýrazněji (44,21 %). Z hlediska čistých pracovních míst se podíly poměrně vyrovnávají z důvodu poměrně vysokého deadweight efektu v opatření 312 (59,10 %). Celkově bylo vytvořeno 290,2 čistých pracovních míst.

Tabulka 4.29-2: Kvantifikace indikátoru R8 a jeho zpracování na čistá pracovní místa

Opatření	Hrubá pracovní míst (Abs.)	Hrubá pracovní místa (%)	Čistá pracovní míst (Abs.)	Čistá pracovní místa (%)
Diverzifikace činností nezemědělské povahy	73	19,31%	60,4	20,81%
Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje	167,1	44,21%	92,7	31,94%
Podpora cestovního ruchu	78,9	20,87%	69,7	24,02%
Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby	59	15,61%	67,4	23,23%
Celkem	378		290,2	

Zdroj: IS SZIF, vlastní šetření.

Význam intervence je ovšem nutno posuzovat z hlediska stanovených cílů, které jsou kvantifikovány prostřednictvím indikátorů. Zde se úspěšnost podpory pohybovala v rozmezí od 0,81 % v případě opatření 311 až do 1,4 % v opatření 312. Obdobné je to i v případě čistých pracovních míst. Jediným opatřením, které přesáhlo výši hrubých pracovních míst bylo opatření Občanské vybavení a služby, kde byla zjištěna velmi nízká hodnota efektu mrtvé váhy.

Určitý vliv na pracovní místa je možné sledovat také u jiných opatření třetí prioritní osy. Vliv opatření III.2 na pracovní místa byl zkoumán dotazníkovým šetřením. U opatření III.2.1 odpověděla přibližně polovina realizátorů projektů, že tyto projekty určitě (8 %) nebo možná (42 %) vytváří podmínky pro vznik pracovních míst. Podobný výsledek vykazovalo také dotazníkové šetření v opatření III.2.2.

b) Do jaké míry přispěl program k uskutečňování priorit Společenství ve vztahu k obnovené lisabonské strategii pro hospodářský růst a zaměstnanost z hlediska zlepšování podmínek pro hospodářský růst?

1. Data

Ukazatele hospodaření vzorků příjemců (kombinace mikrodat MZe a dat ČSÚ), srovnávacích skupin (data ČSÚ) a odvětví CZ-NACE 01 a 10 (data ČSÚ).

Indikátory pro analýzu

- Dopadový indikátor I.1 – Hospodářský růst;
- Dopadový indikátor I.3 – Produktivita práce.

Metodika zodpovídání

Cílem metody je oddělit přínos opatření od základní dynamiky hrubé přidané hodnoty/produktivity práce – tedy od dynamiky, která by nastala i bez aplikace opatření. Tento přístup lze rozdělit do několika kroků:

- 1) Oddělení příspěvku opatření ke změně HPH/produktivity práce v rámci skupiny podpořených podniků – na základě vzorků podpořených a srovnávacích skupin sestavených pouze z dat ČSÚ
- 2) Odhad příspěvku opatření ke změně HPH/produktivity práce v rámci všech podpořených podniků – započtení menších podniků s mikrodaty MZe a dopočet na celou populaci podpořených podniků
- 3) Vyčíslení podílu aditivní HPH/produktivity práce v rámci celého odvětví (potravinářství, zemědělství) – na základě porovnání výsledků celé populace s vývojem daného odvětví CZ-NACE

Tabulka 4.29-3: Data pro opatření 121

HPH (tis. Kč)	2008	2009	Δ
Podpořené podniky-vzorek (157, data ČSÚ)	4.731.385	3.456.317	-26,95 %
Srovnávací skupina ke vzorku 157 podniků	2.945.272	1.522.582	-48,30 %
Příspěvek opatření 121 ke změně HPH v rámci skupiny s podporou (procentní body)			21,36 p.b.
Podpořené podniky-všechny (314, odhad na základě dat ČSÚ a mikrodat MZe)	5.629.310	4.080.593	-27,51 %
HPH CZ-NACE 01	24.151.761	15.603.930	-35,39 %
Příspěvek opatření 121 k HPH všech podpořených podniků (odhad, mld Kč)			1,202
Změna HPH celého odvětví (mld Kč)			-8,5
Hypotetická změna HPH celého odvětví při neexistenci opatření 121 (mld Kč)			-9,7
Příspěvek opatření 121 ke změně HPH celého odvětví CZ-NACE 01 (procentní body)			5,00 p.b.
Změna HPH odvětví			-35,40 %
Změna HPH odvětví - bez existence opatření 121			-40,40 %
Produktivita práce (Kč na přepočteného zaměstnance)	2008	2009	Δ
Podpořené podniky-vzorek (157, data ČSÚ)	371.658	292.879	-21,20 %
Srovnávací skupina ke vzorku 157 podniků	260.748	148.752	-42,95 %
Příspěvek opatření 121 ke změně produktivity práce v rámci skupiny s podporou (procentní body)			21,76 %

Podpořené podniky-všechny (314, odhad na základě dat ČSÚ a mikrodat MZe)	366.036	285.246	-22,07 %
Produktivita práce CZ-NACE 01	298.668	211.588	-29,16 %
Hypotetická produktivita práce CZ-NACE 01 bez existence opatření 121	298.668	195.287	-34,61 %
Příspěvek opatření 121 ke změně produktivity práce celého odvětví CZ-NACE 01 (procentní body)			5,46 p.b.

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dat z ČSÚ a mikrodat MZe

Tabulka 4.29-4: Data pro opatření 123 (I.1.3.1)

HPH (tis. Kč)	2008	2009	Δ
Podpořené podniky-vzorek (28, data ČSÚ)	1.463.060	2.048.056	39,98 %
Srovnávací skupina ke vzorku 28 podniků	1.422.446	1.540.700	8,31 %
Příspěvek opatření 123 (I.1.3.1) ke změně HPH v rámci skupiny s podporou (procentní body)			31,67 p.b.
Podpořené podniky-všechny (32, odhad na základě dat ČSÚ a mikrodat MZe)	1.540.694	2.162.632	40,37 %
HPH CZ-NACE 10	30.330.072	33.861.951	11,64 %
Příspěvek opatření 123 (I.1.3.1) k HPH všech podpořených podniků (odhad, mld Kč)			0,49
Změna HPH celého odvětví CZ-NACE 10 (mld Kč)			3,53
Změna HPH celého odvětví CZ-NACE 10 bez existence opatření 123 (I.1.3.1) (mld Kč)			3,04
Příspěvek opatření 123 (I.1.3.1) ke změně HPH celého odvětví CZ-NACE 10 (procentní body)			1,60 p.b.
Změna HPH odvětví			11,60 %
Změna HPH odvětví - bez existence opatření 123 (I.1.3.1)			10,00 %
Produktivita práce (Kč na přepočteného zaměstnance)	2008	2009	Δ
Podpořené podniky-vzorek (28, data ČSÚ)	386.253	544.962	41,09 %
Srovnávací skupina ke vzorku 28 podniků	344.050	409.722	19,09 %
Příspěvek opatření 123 (I.1.3.1) ke změně produktivity práce v rámci skupiny s podporou (% body)			22,00 %
Podpořené podniky-všechny (32, odhad na základě dat ČSÚ a mikrodat MZe)	391.454	553.646	41,43 %
Produktivita práce CZ-NACE 10	347.764	398.244	14,52 %
Hypotetická produktivita práce CZ-NACE 10 bez existence opatření 123 (I.1.3.1)	347.764	392.505	12,87 %
Příspěvek opatření 123 (I.1.3.1) ke změně produktivity práce celého odvětví CZ-NACE 10 (procentní body)			1,65 p.b.

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dat z ČSÚ a mikrodat MZe

2. Odpověď na horizontální otázku

Opatření 121 podporuje zemědělské podniky a je analyzován jeho vliv na vývoj HPH a produktivity práce v celém odvětví CZ-NACE 01 (Rostlinná a živočišná výroba, myslivost a související činnosti).

Opatření 123 (I.1.3.1) podporuje z větší části potravinářské podniky a je analyzován jeho vliv na vývoj HPH a produktivity práce v celém odvětví CZ-NACE 10 (Výroba potravinářských výrobků).

U podniků s podpořenou investicí v opatření 121 a opatření 123 (I.1.3.1) došlo k podstatně jinému vývoji hrubé přidané hodnoty a produktivity práce. Totiž, v zemědělském (CZ-NACE 01) i potravinářském (CZ-NACE 10) sektoru dosáhly podpořené podniky ve sledovaném období mnohem mírněji negativní dynamiky hrubé přidané hodnoty a produktivity práce, respektive výrazně vyšší pozitivní dynamiky.

V sektoru zemědělství zmírnila existence opatření 121 propad hrubé přidané hodnoty o 5 procentních bodů. Bez opatření by se HPH odvětví CZ-NACE 01 propadla o 40,4 %, díky opatření se propad snížil na 35,4 %. V absolutní výši je příspěvek opatření 121 k HPH odvětví CZ-NACE 01 odhadován na 1,202 mld Kč. Existence opatření 121 dále zmírnila propad produktivity práce odvětví CZ-NACE 01 o 5,46 procentních bodů. Bez opatření by produktivita práce poklesla o 35,69 %, namísto 29,16 %. V absolutních číslech jde o příspěvek 16 301 Kč na přepočteného zaměstnance.

V potravinářském sektoru opatření 123 (I.1.3.1) zvýšilo celkový růst hrubé přidané hodnoty o 1,6 procentního bodu. Bez opatření by HPH odvětví CZ-NACE 10 vzrostla o 10 %, díky opatření vzrostla o 11,6 %. V absolutním vyjádření se dá příspěvek opatření vyčíslit na 0,49 mld Kč. Příspěvek k růstu produktivity práce v odvětví CZ-NACE 10 lze odhadovat na 1,65 procentního bodu. Bez opatření by produktivita práce vzrostla o 12,87 %, namísto 14,52 %. V absolutních číslech lze příspěvek vyčíslit na 5 739 Kč na přepočteného zaměstnance.

Investice z opatření 121 a 123 (I.1.3.1) tak přispěly ke zlepšení podmínek pro hospodářský růst v sektoru zemědělství a potravinářství.

4.29.2 Do jaké míry přispěl Program k podpoře udržitelného rozvoje ve venkovských oblastech?

Celé znění otázky: Do jaké míry přispěl Program k podpoře udržitelného rozvoje ve venkovských oblastech? Zejména do jaké míry přispěl program ke třem prioritním oblastem pro ochranu a rozšiřování přírodních zdrojů a krajiny ve venkovských oblastech: biologické rozmanitosti a zachování a rozvoje systémů zemědělství a lesnictví s vysokou přírodní hodnotou a tradičních zemědělských krajiny; vody a klimatických změn?

1. Data

Otázka byla analyzována na základě těchto dat:

- Metaevaluace analýzy jednotlivých opatření, zejména potom v OSE II;
- Analýza dat monitorovacího systému PRV;
- Dotazníkové šetření mezi příjemci podpory.

2. Odpověď na horizontální otázku

V rámci Programu byla podpořena půda o výměře 288 059,57 ha, kterou lze označit za půdu v souladu s cílem zachování a rozvoje systémů zemědělství a lesnictví s vysokou přírodní hodnotou a tradičních zemědělských krajin.

Stanovení vlivu opatření OSY II na zvyšování/snižování početnosti populací živočichů a rostlin není možno kvantifikovat vzhledem k nedostatku relevantních dat. Navíc na dynamiku změn početnosti působí celá řada externích vlivů, jejichž úroveň není doposud řádně zmonitorována a působení opatření OSY II nelze posuzovat izolovaně od těchto faktorů. Celkově lze říci, že pozitivní vliv opatření OSY II je spojen především s ochranou před upouštěním od hospodaření, zamezení šíření invazivních druhů, s podporou snižování intenzity hospodaření, s ochranou biologické rozmanitosti zejména z hlediska ohrožení stanovišť a druhů hnojením. Negativní vliv opatření je pak spojen zejména s unifikací hospodaření v zemědělské krajině, která negativně ovlivňuje společenstva vázaná na zemědělskou půdu.

Z provedených analýz agroenvironmentálních opatření byl stanoven potenciál některých titulů na snižování vstupů dusíku do zemědělské půdy. Na základě výsledků se toto opatření podílí na redukci aplikovaného dusíku v čistých živinách na úrovni 25,7 tis. tun za hodnocené období.

Co se klimatických změn týče, OSA II vykazuje potenciál příspěvku ke zmírňování změn klimatu, který lze vyjádřit hodnotou 182,15 Gg CO₂ eq. V případě OSY III byl tento potenciál, v případě, že bude uvažován emisní faktor pro bioplynové stanice na nulové úrovni, vyčíslen jako úspora na úrovni přibližně 29,8 Gg CO₂ za rok.

4.29.3 Do jaké míry začlenil program environmentální cíle a přispěl k uskutečnění priorit Společenství z hlediska: Göteborgského odvrácení úbytku biologické rozmanitosti; Cílů stanovených ve směrnici 2000/60/ES, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky; Cílů Kjótského protokolu, pokud jde o zmírňování změn klimatu?

1. Data

a) Analýza dokumentů.

- Program rozvoje venkova
- Göteborgská strategie udržitelného rozvoje
- Evropská biodiverzita v roce 2010: úpadek nebo obrat k lepšímu? Zpráva Birdlife International k plnění cíle EU zastavit úbytek biodiverzity
- Hodnocení stavu ptactva České republiky
- Státní program ochrany přírody a krajiny České republiky
- Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky

- Státní politika životního prostředí ČR 2004-2010
- Strategie udržitelného rozvoje ČR
- Směrnice 2000/60/ES
- Kjótský protokol
- Implementace Rámcové směrnice EU pro vodní politiku v České republice

b) Metaevaluace.

Odpovídání vychází dále z provedeného hodnocení jednotlivých opatření PRV a horizontální otázky 2. Analýza je rovněž založena na expertním posudku hodnotitelů.

2. Odpověď na horizontální otázku

Göteborské cíle a opatření k jejich dosažení

Hlavním nedostatkem ve vztahu k vyhodnocení dopadů tohoto programu vzhledem k biodiverzitě je absence vhodně nastaveného a dlouhodobě stabilního monitoringu, který by rovněž poskytoval potřebnou zpětnou vazbu pro zkvalitňování podporovaných opatření a způsobu vynakládání finančních prostředků v této oblasti.

Celkově se dá říci, že nejlépe opatření Programu rozvoje venkova řeší problematiku upouštění od hospodaření a nadměrné intenzifikace zemědělské činnosti. Zásadním omezujícím faktorem podpory biologické rozmanitosti pak nedostatečné prosazení principu dostatečně časové a prostorové diverzifikace hospodaření na travních porostech do implementovaných opatření. Velmi omezená je nabídka opatření na podporu biodiverzity lesních ekosystémů. Větší pozornost by zasloužila podpora biologické rozmanitosti na orné půdě.

Dosažení cílů stanovených ve směrnici 2000/60/ES, kterou se stanoví rámeček pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky;

Stávající situace v rámci plnění úkolů daných směrnicí a průnik těchto úkolů s opatřeními nastavenými PRV jsou především v bodě zabránit dalšímu zhoršování stavu vodních ekosystémů a cíleně snížit či zastavit nebezpečných látek.

Z dostupných údajů monitorovacího systému platební agentury vyplývá, že do konce hodnoceného období bylo celkově podpořeno 1 223 427,63 ha v rámci opatření OSY II, které jsou v souvislosti s ochranou/kvalitou vody reportovány prostřednictvím indikátoru R6. V rámci OSY II, opatření 211 a 212, jsou aktivity, které mají velmi volnou vazbu na kvalitu vody a to především v souvislosti s nepřímým tlakem na snižování zornění v LFA a tudíž potenciální působení na omezení eroze půdy a možný smyv živin do vodních zdrojů a dále na nižší aplikaci hnojiv na travní porosty, které jsou výhradně v rámci těchto opatření podporovány. Bezprostřední redukci aplikovaného dusíku v čistých živinách je možné kvantifikovat na úrovni 25,7 tis. tun za hodnocené období.

Dosahování cílů Kjótského protokolu, pokud jde o zmírňování změn klimatu.

Česká republika se zavázala ke snížení skleníkových plynů o 8 % oproti emisím z roku 1990. Tento závazek se bude revidovat až po roce 2012. Sektor zemědělství a lesnictví ČR se podílí na celkové emisi skleníkových plynů 6 – 7 %. Dominantním skleníkovým plynem je pak N₂O (přibližně 60 %) a CH₄, za méně významnou emisi je pak možná počítat uvolňování CO₂ vlivem zemědělských aktivit.

Vytipovaná opatření PRV přispívají nejen k snižování emisí CO₂, CH₄ a N₂O, ale i k zvýšení úrovně propadů emisí CO₂. Přínos těchto opatření byl analyzován v horizontální otázce 2, z níž vyplývá, že potenciál opatření OSY II přispět k redukci emisí CO₂ je možné kvantifikovat hodnotou 182,15 Gg CO₂ eq.

Dalším významným způsobem, jak je možné přispívat k plnění Kjotského protokolu je pěstování energetických plodin či rychle rostoucích dřevin, zvyšování výnosů plodin, minimalizace a recyklace v rámci zemědělského sektoru, využívání alternativních paliv (bioetanol či bionafta) či alternativních zdrojů energie jako jsou bioplynové stanice či snižování celkové energetické náročnosti zemědělského sektoru.

Z výše uvedených opatření jsou do PRV zahrnuto, kromě přímých opatření zaměřených na redukci N₂O a CO₂, i opatření energetickotechnologická. Jedná se o výstavbu bioplynových stanic a výrobu biopaliv. Realizací těchto opatření došlo k úspoře na úrovni přibližně 29,8 Kt (Gg) CO₂ za rok.

4.29.4 Do jaké míry přispěl program k dosažení cílů politiky hospodářské a sociální soudržnosti z hlediska: Snížení rozdílů mezi občany EU; Snížení územní nerovnováhy?

1. Data

Analýza byla zpracována na základě dat z veřejně dostupných informačních zdrojů a databází a prostřednictvím metaevaluace již vyhodnocených opatření PRV.

2. Odpověď na horizontální otázku

a) Do jaké míry přispěl program k dosažení cílů politiky hospodářské a sociální soudržnosti z hlediska snížení rozdílů mezi občany EU

Ve většině venkovských oblastí připadá na primární sektor méně než 10 % celkové zaměstnanosti. V třetině venkovských oblastí je jeho podíl nižší než 5 % (přibližně průměr zemí EU-25). Avšak v některých venkovských oblastech, zvláště ve východní a jižní části EU, tento podíl překračuje 25 %. Navíc je ve většině převážně venkovských oblastí mnohem nižší produktivita zemědělství.

V r. 2006 je méně než 10 % držitelů zemědělských podniků v zemích EU-25 mladších 35 let a více než 24 % z nich je starších 65 let. V období 2000–2005 zemědělství v zemích EU25 ztrácelo především pracovní síly v ekonomicky nejaktivnější věkové skupině (25–54 let), dále pak mladší

pracovníky (15-24) a teprve pak následovali starší pracovníci (55–64). Klesající počet mladých lidí v zemědělství může vést ke konkrétním potížím z hlediska generační obnovy.

Vycházíme-li ze současných trendů, lze očekávat, že do roku 2014 zemědělství v zemích EU-15 opustí asi 2 milióny pracovníků na plný úvazek a další 2-4 miliony v nových členských státech EU. K tomu je třeba připočíst zhruba 5 miliónů skrytě nezaměstnaných osob v zemědělských podnicích.

Tabulka 4.29-5: Míra nezaměstnanosti ve venkovských regionech

	2007	2008	2009	Rozdíl 2008 - 2009	Rozdíl 2007 – 2009
Venkov	5,4	4,4	6,8	-2,4	-1,4
ČR	6,6	5,4	8	-2,6	-1,4

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Přestože např. v opatření III.2.1 Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby byly projekty bodově zvýhodněny podle míry nezaměstnanosti (podle obcí s rozšířenou působností), neprokázalo se, že by vlivem tohoto opatření došlo k tvorbě pracovních míst. Srovnáním celkové míry nezaměstnanosti v dotčených obcích s mírou nezaměstnanosti v ČR a na venkově, se nepotvrdil dopad realizovaných aktivit na snižování hospodářského úpadku v dotčených obcích, kde přes provedené intervence rostla nezaměstnanost.

Z hlediska provedené analýzy nezaměstnanosti (viz odpovědi na EQ ve třetí OSE) je zřetelný mizivý vliv zacílení podpory pouze do regionů s vyšší mírou nezaměstnaných (v souvislosti s bodovacími kritérii).

b) Do jaké míry přispěl program k dosažení cílů politiky hospodářské a sociální soudržnosti z hlediska snížení územní nerovnováhy

Koncept územní soudržnosti rozvíjí hospodářskou a sociální soudržnost tím, že základní cíl EU, vyvážený a udržitelný rozvoj, převádí do územního kontextu. Znamená vyváženou distribuci lidských aktivit v rámci území, která umožňuje efektivní využívání územního potenciálu pro zvyšování konkurenceschopnosti.

Pro účely odpovědi na horizontální otázku budeme vycházet z nezaměstnanosti/členění dle regionů a nastavení výše podpory v regionech dle pravidel PRV (viz analýza a podklady první části horizontální otázky).

4.29.5 Do jaké míry bylo úspěšné zaměření programu na specifičnost zemědělských činností v programové oblasti z hlediska: Sociální struktury programové oblasti; Strukturálních a přírodních podmínek programové oblasti?

1. Data a metodika

Při vyhodnocování horizontální otázky postupoval hodnotitel z dat ČSÚ a Eurostatu. Otázka byla operacionalizovaná na následujících indikátorech:

- Populace ve venkovských regionech (ČSÚ)
- Průměrný věk ve venkovských regionech (ČSÚ)
- Počet (podíl) domácností strukturovaný dle míry urbanizace (Eurostat)
- Zaměstnanost v zemědělství (Eurostat)
- Struktura zemědělských podniků (počet a průměrná velikost co se týče obhospodařované plochy) (Eurostat)
- Struktura zemědělské půdy v členění na následující typy hospodaření: orná půda, trvalé travní porosty, trvalé kultury. (Eurostat)

2. Odpověď na horizontální otázku

Prozatím dostupná data nenaznačují žádný výraznější vliv podpory z PRV na sociální strukturu v programové oblasti. Co se týče strukturálních a přírodních podmínek, je možné zaznamenat bezprostřední dopad Programu na rozšiřování rozlohy trvale zatravněných ploch. Je však nutné uvést, že pro podobné generalizace je příliš brzy, dostupná jsou zpravidla data nejpozději pro roky 2007 nebo 2008. Významnější závěry takové analýzy je tak možné vyvozovat až v pozdějších fázích hodnocení PRV.

Je sice možné pozorovat také korelaci mezi intenzitou podpory z PRV a poměrným zvyšováním počtu obyvatel na venkově. Tato čísla je nutné brát s velkou rezervou, poněvadž zahrnují podstatně delší časové období než ve kterém působí PRV. Analýzu změny věkové struktury bohužel v současnosti, v důsledku nedostatku dat, není možné realizovat. Při analýze indikátorů poskytovaných Eurostatem (týkajících se sociální struktury) je možné pozorovat, že zatímco v regionu s nejvyšší intenzitou podpory došlo mezi roky 2006 a 2008 k nárůstu poměru domácností ve středně a řídko osídlených územích o 0,6 % (z 75 % na 75,6 %), v regionu s nejnižší intenzitou podpory došlo k poklesu o 0,2 % (z 45,4 % na 45,2 %). Podobný typ analýzy realizoval hodnotitel v případě indikátoru zaměstnanosti v zemědělském sektoru. Ta ovšem neodhalila žádnou souvislost mezi vývojem zaměstnanosti v sektoru zemědělství a intenzitou podpory z PRV. Obecně je tedy možné říci, že **příspěvek PRV ke změně sociální struktury v programové oblasti je prozatím de facto nepozorovatelný**. Je ovšem nutné rovněž uvést, že nejnovější data, která má hodnotitel k daným indikátorům k dispozici, jsou za rok 2008. Je tedy rozumné předpokládat, že případný vliv programu na změnu sociální struktury ještě tato data nemohla zaznamenat.

Z dostupných dat prozatím není možné ani na vývoji indikátoru počtu zemědělských hospodářství (strukturální podmínky) identifikovat odlišné trendy v závislosti na intenzitě podpory. Podobně zanedbatelná je DID analýza trendu vývoje průměrné velikosti jednoho zemědělského podniku v regionech odlišně intenzivně vystavených podpoře PRV.

Nakonec realizoval evaluátor analýzu struktury využívání zemědělské půdy, která má snad největší potenciál být bezprostředně ovlivněna Programem rozvoje venkova. V tomto smyslu poskytuje Eurostat data za rok 2004 a 2008. Analýzu je proto nutné vidět rovněž v souvislosti s dříve působícím HRDP (OP Multifunkční zemědělství). Obecný trend vývoje struktury hospodaření se zemědělskou půdou je u všech regionů podobný: zřetelně dochází k poklesu celkové výměry orné půdy a naopak nárůstu půdy s trvalými travními porosty. Není však bez zajímavosti, že byť v případě orné půdy je její procentuální pokles shodný bez ohledu na intenzitu podpory z PRV, v případě trvalých travních porostů (na které se některá opatření PRV významně zaměřují) je u regionu, který byl působení PRV vystaven nejintenzivněji vidět významně vyšší nárůst jejich výměry než v případě regionu, který byl působení podpory vystaven nejméně.

4.29.6 Do jaké míry bylo úspěšné zaměření programu na konkrétní okolnosti programové oblasti, např. vyliďňování nebo tlak z městských center?

1. Data

Analýza byla zpracována na základě dat z veřejně dostupných informačních zdrojů a databází a prostřednictvím metaevaluace již vyhodnocených opatření PRV.

2. Odpověď na horizontální otázku

Podle zjištění Českého statistického úřadu již od roku 2000 ubývá obyvatel v městském prostoru ve prospěch venkova. To nakonec potvrzuje i Zpráva o stavu zemědělství za minulý rok, podle níž počet obyvatel venkova během let 2001 až 2009 stoupl o 3,3 procenta. K této skutečnosti přispěla velkou měrou zejména masivní výstavba v blízkosti velkých měst. Počet obyvatel venkova se tak zvyšuje jen statisticky.

V mezilehlých oblastech však k vysídlování venkova dochází stále. Jedná se zvláště o pohraniční oblasti, oblast Vysočiny a regiony s vyšší mírou nezaměstnanosti. Týká se také častěji nejmenších obcí (do 200 až 500 obyvatel).

Ve venkovských regionech se otevírají se nové možnosti, například v turistice nebo v produkci regionálních potravin. Tyto faktory tak mohou (a také se tak děje) přilákat návštěvníky, což ve svém důsledku může vést k vytvoření nových pracovních příležitostí. Svůj prostor tu mohou najít opět právě zemědělci a k zemědělské produkci přidat i další podnikání. Ve svých snahách by se však neměli spoléhat pouze na vlastní síly, ale navázat spolupráci s dalšími subjekty, působícími na venkově. Tomu napomáhá nejen činnost místních akčních skupin. Pokud se má venkov stát opravdu místem pro život, musí se na tom podílet všichni společně.

4.29.7 Do jaké míry přispěl program k restrukturalizaci a modernizaci zemědělství?

1. Data

Otázka byla analyzována na základě těchto dat:

- Metaevaluace analýzy jednotlivých opatření, zejména potom v OSE I;
- Analýza dat monitorovacího systému PRV;
- Dotazníkové šetření mezi příjemci podpory.

2. Odpověď na horizontální otázku

Na základě dostupných dat hodnotitel usuzuje, že Program rozvoje venkova prostřednictvím vybraných opatření přispívá k restrukturalizaci a modernizaci zemědělství, případně vytváří vhodné podmínky pro možné budoucí strukturální změny. Míra vlivu je omezena finanční alokací na daná opatření. Na základě metaevaluace usuzujeme, že k restrukturalizaci a modernizaci hospodářství přispívají zejména opatření I.1.1 Modernizace zemědělských podniků (8,54 % z celkové alokace PRV), I.3.1 Další odborné vzdělávání a informační činnost (0,34 % z celkové alokace PRV), I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců (1,57 % z celkové alokace PRV), I.3.3 Předčasné ukončení zemědělské činnosti (0,94 % z celkové alokace PRV). Na restrukturalizaci a modernizaci sektoru tedy potenciálně působí více než 10 % všech finančních prostředků programu.

Předpoklady pro restrukturalizaci vytváří též opatření I.1.4 Pozemkové úpravy. To prostřednictvím realizace potřebných úprav přispívá ke zlepšování fyzického potenciálu krajiny a vytváří vhodné podmínky pro jeho budoucí využití nejen zemědělskými subjekty.

Opatření I.1.1 přispívá k modernizaci českého zemědělství největší měrou. Jeden z tématických okruhů vzdělávání v opatření I.3.1 se zaměřuje na diverzifikaci produkce, která taktéž představuje jednu z možných strukturálních změn v podobě změny struktury výroby a produktů podniků. Na toto téma je v rámci opatření zaměřeno 13 % akcí, přičemž 97 % účastníků uvádí, že získané poznatky aplikuje v praxi. Lze tedy konstatovat, že opatření vytváří vhodné podmínky pro realizaci jedné z možných strukturálních změn. Opatření I.3.2 a I.3.3 spolupůsobí zejména na strukturální změnu ve věkové struktuře fyzických osob podnikajících v zemědělství. Celková míra změny je zde ovlivněna vysokým celkovým počtem hospodařících subjektů a finanční alokací. Díky těmto opatřením též často dochází k diverzifikaci produkce hospodářství, což je též jednou z možných strukturálních změn.

Celkově lze konstatovat, že program v rámci svého zaměření a finančních prostředků napomáhá restrukturalizaci a modernizaci podniků příjemců dotací zejména z výše uvedených opatření.

4.29.8 Do jaké míry přispěl program k dalšímu vyvíjení kvalitních produktů s přidanou hodnotou?

1. Data

Hodnocení evaluační otázky bylo realizováno prostřednictvím meta-evaluace hodnocení relevantních opatření kódu 124, tedy I.1.1.2 a I.1.3.2 a částečně opatření kódu 311 a 312.

2. Odpověď na horizontální otázku.

Na základě analýz jednotlivých opatření je možné jednoznačně prohlásit, že největší příspěvek programu k vyvíjení kvalitních produktů s přidanou hodnotou je zaznamenaný v oblasti potravinářského průmyslu. Opatření I.1.3.2 prokázalo potenciál stimulovat nejen inovaci výrobních procesů a technologií, ale dokonce i vývoj zcela nových výrobků. V rámci analýzy uvedeného opatření byl vývoj zcela nového produktu s vysokou přidanou hodnotou zaznamenan až u poloviny všech projektů. Potenciál tohoto charakteru v oblasti zemědělské produkce sice vykazuje i opatření I.1.1.2, prozatím se jej ovšem nepodařilo reálně využít. V průběhu tří kol nebyl do uvedeného opatření předložen žádný přijatelný projekt. V případě, že nedojde k zásadní redefinici věcného zaměření tohoto opatření je možné nadále očekávat jeho nulovou absorpční kapacitu. Pro konkrétní doporučení ohledně redefinice věcného zaměření opatření viz kapitolu 5.11.3.

Určitý – byť do značné míry zprostředkovaný – vliv na uvádění nových výrobků na trh s vysokou přidanou hodnotou může mít rovněž opatření III.1.1 PRV. Více než 50 % (51,5 %) příjemců podpory v jejím důsledku diverzifikuje svou produkci a uvádí na trh nový výrobek. U dalších cca 25 % příjemců potom dochází k inovaci stávajících výrobků nebo výrobních procesů a technologií. Analýza projektů ale naznačuje že sice byly zavedeny nové produkty, opatření ovšem nesměřovalo na podporu jejich vývoje – spíše byly zavedeny osvědčené technologie, které produkují výrobky, které jsou nové pro příjemce (v opatření totiž jde o diverzifikaci produkce), nikoliv však nové na trhu. Tato data budou proto považována spíše za příspěvek OSY III k inovacím v evropském zemědělsko-potravinářském odvětví (horizontální otázka 10) než za příspěvek programu k vývoji nových kvalitních produktů s vysokou přidanou hodnotou. Podobně tomu je potom v případě opatření III.1.2. To podporuje zakládání a rozvoj podniků ve venkovských oblastech, které mají potenciál přicházet s vývojem nových kvalitních produktů s vysokou přidanou hodnotou. I zde je možné zaznamenat vysokou míru kladných odpovědí na otázku, zda došlo k zavedení nového výrobku nebo služby (26,8 % respondentů), na základě analýzy projektů je toto ale považováno za příspěvek k inovaci. Jinými slovy, analýza opatření neprokázala, že by docházelo k bezprostřednímu vývoji zcela nových kvalitních výrobků s vysokou přidanou hodnotou v těchto podnicích.

4.29.9 Do jaké míry přispěl program k podpoře silného a dynamického zemědělsko-potravinářského odvětví Evropy?

1. Data a metodika zodpovídání

Analýza je zpracovaná na základě analýzy dat IS SZIF a doplňkových indikátorů, které byly sbírány z externích zdrojů (za srovnávací skupinu):

- Výsledkový indikátor - Nárůst HPH v podporovaných hospodářstvích / podnicích;
- Doplňkový výsledkový indikátor 1 – Výkony;
- Doplňkový výsledkový indikátor 2 – Výkonová spotřeba;
- Doplňkový výsledkový indikátor 3 – Osobní náklady;
- Doplňkový výsledkový indikátor 4 – Normovaná HPH.

Mimoto byla analýza realizovaná prostřednictvím metaevaluace, a to zejména hodnocení opatření 112, 121 a 123.

2. Odpověď na horizontální otázku

U podpořených podniků v zemědělském i potravinářském odvětví byl zaznamenán výrazný pohyb směrem ke změně nákladnosti jedné koruny výkonů, zejména z pohledu dominantní výkonové spotřeby. Tento vývoj se odrazil i ve výsledných hodnotách normované přidané hodnoty. Podniky s podporou mají po realizaci opatření větší prostor pro rozvoj a investice. Tento prostor se navíc po odeznění hospodářského poklesu a opětovném plném využití faktoru práce může ještě výrazně zvětšit.

Opatření 112

Skupina s podporou zaznamenala pokles normované hrubé přidané hodnoty (NHPH) na hodnotu 1,19. Tento vývoj kontrastuje s poklesem NHPH u srovnávací skupiny až na střednědobě neudržitelnou hodnotu 0,47. Fakt, že i v době hospodářského poklesu dokáže skupina s podporou, na rozdíl od srovnávací skupiny, krýt své osobní náklady a ještě vytvořit polštář o velikosti téměř pětiny HPH, bude mít do budoucna zásadní pozitivní dopad na životaschopnost těchto podniků.

Opatření 121

Pokles složek nákladů za poklesem výkonů v tomto opatření podstatně zaostává a podniky v obou skupinách nereagovaly alespoň neutrálně ani u jedné složky. Zároveň je však zřejmé, že reakce skupiny podpořených z PRV byla zejména v případě výkonové spotřeby výrazně flexibilnější. To podstatně zmírnilo pád jejich NHPH. Podpořené investice do modernizace zemědělských podniků pomohly zemědělcům k větší flexibilitě zejména na straně klíčové výkonové spotřeby. I když pozice podniků ve srovnávací skupině byla horší již v základním roce, rigidita zejména výkonové spotřeby stáhla zásadní ukazatel NHPH až do střednědobě neudržitelného pásma.

Opatření 123 (I.1.3.1)

U skupiny s podporou došlo k růstu NHPH o 15 %. To je srovnatelné s vývojem NHPH u srovnávací skupiny, kde došlo k růstu o 14 %. Co se však liší, je zdroj tohoto růstu. Při neutrální reakci osobních nákladů by u skupiny s podporou došlo k mnohem výraznějšímu nárůstu NHPH. Rigidita osobních nákladů tento nárůst výrazně zbrzdila právě u podniků s podporou, což může

být znakem přesunu k více labor-intensive produkci. Zároveň podnik může sledovat politiku udržení kvalifikované pracovní síly i při vědomí, že plně nevyužívá její kapacitu. Pak by k plnému využití potenciálu úspor na straně výkonové spotřeby došlo zejména po skončení období kontrakce.

Podporované investice do výrobních postupů změnilly produkční funkci podniků mnohem výrazněji. Zároveň podpořené podniky zvýšily osobní náklady, což při snížení výkonů vedlo k podstatnému navýšení podílu práce na výrobních vstupech. Na druhé straně, vývoj nepodpořených podniků je mnohem více srovnatelný s nulovou hypotézou neutrální reakce.

4.29.10 Do jaké míry přispěl program k podpoře inovací v evropském zemědělsko-potravinářském odvětví?

1. Data

Hodnocení evaluační otázky bylo realizováno prostřednictvím meta-evaluace hodnocení relevantních opatření: 121 (inovace v zemědělství), 123 (inovace v potravinářství), částečně 311 a 312.

2. Odpověď na horizontální otázku.

Výsledky analýzy do značné míry kopírovaly analýzu potenciálu programu přispívat k vývoji nových kvalitních produktů s vysokou přidanou hodnotou (viz výše) v tom smyslu, že program má schopnost podporovat inovace v potravinářském sektoru v podstatně vyšší míře než je tomu v sektoru zemědělském. V rámci hodnocení opatření 123 uvedlo až 92 % respondentů, že v důsledku podpory v jejich podniku došlo k realizaci inovací – zavedení nové technologie nebo nového produktu. Přitom cca 85 % respondentů uvádí, že v důsledku projektu došlo k zavedení nové technologie a až 73 % uvádí efekt v zavádění nových produktů. Co se týče inovací v zemědělském sektoru, procento podniků, které v důsledku podpory z opatření I.1.1.1 zavedlo nové technologie je rovněž relativně vysoké a dosahuje cca 72 %. Ovšem největší rozdíl mezi zemědělským a potravinářským sektorem co se týče příspěvku PRV k zavádění inovací je možné pozorovat ve smyslu zavádění nových produktů. K tomu totiž, podle realizovaného dotazníkového průzkumu, došlo pouze v cca 35 % případů (oproti 73 % v potravinářském sektoru). Byť tedy je v důsledku rozdílu v alokacích na obě opatření možné v absolutních hodnotách zaznamenat vyšší příspěvek programu k inovacím v zemědělství (6,2 % alokace PRV potenciálně přispěje k zavedení nových technologií v zemědělství ku 2,5 % alokace v potravinářství, resp. 3 % alokace potenciálně přispěje k zavedení nových produktů v zemědělství ku 2,1 % v potravinářství), při analýze potenciálu podpory skutečně přispět k realizaci inovací je zřejmé, že tento se v podstatně vyšší míře projevuje v potravinářském sektoru.

Velmi vysokým potenciálem realizovat inovace disponují rovněž opatření 311 a 312 PRV. Téměř 52 % respondentů v opatření 311 vykázalo uvedení nového produktu / služby na trh v bezprostředním důsledku podpory, dalších cca 26 % potom uvedlo, že v důsledku podpory došlo k inovaci stávajících výrobních technologií / procesů poskytování služeb nebo stávajících

výrobků / služeb. V rámci opatření 312 (Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje) uvedlo cca 27 % respondentů výsledek v podobě zavedení nového výrobku nebo služby zatímco u cca 58 % došlo k inovaci stávajících výrobků / služeb. V této souvislosti je ovšem nutné přiznat, že značná část těchto inovací směřovala mimo sektor zemědělství nebo potravinářství – kupříkladu diverzifikace činností mimo oblast zemědělství je bezprostředním smyslem opatření 311.

4.29.11 Do jaké míry program posílil opatření pro partnerství mezi regionální, vnitrostátní a evropskou úrovní?

1. Data

Analýza horizontální otázky byla realizována na základě následujících dat:

- Strukturované rozhovory se zástupci MZe, SZIF a Krajské Agentury pro zemědělství.
- Dokumentová analýza dokumentace zaměřené na činnost celostátní sítě pro venkov.

2. Odpověď na horizontální otázku

K posílení opatření pro partnerství mezi regionální, vnitrostátní a evropskou úrovní došlo v rámci PRV zejména prostřednictvím realizace celostátní sítě pro venkov, která je vytvořena v rámci opatření 5.2 technické pomoci a do jejíž realizace jsou zapojeni národní, vnitrostátní a regionální partneři.

Spolupráce s partnery je v jednotlivých krajích otevřená. Např. v Jihočeském kraji je spolupráce s partnery realizována kromě krajské úrovně i na úrovni regionální, kde se do vytvořeného partnerství mohou zapojovat již i individuální zemědělci mající zájem o své zapojení do aktivit sítě. Dále mezi sebou spolupracují krajské Agentury pro zemědělství a venkov i na krajské úrovni. Jednou do měsíce mívají pravidelné porady, kde se vždy probírá i problematika PRV a celostátní sítě pro venkov. Kromě těchto porad se pro zástupce agentur pořádají další setkávání a výměny zkušeností, takže i na vnitrostátní úrovni dochází v rámci PRV k výměně zkušeností.

Pokud jde o výměnu zkušeností mezi regionální, vnitrostátní, národní a evropskou úrovní, MZe plánuje vytvoření pracovní skupiny pro přenos dobré praxe. V rámci této skupiny by bylo vhodné zohlednit i zkušenosti z jiných členských států EU. Vzhledem ke krátké době existence sítě však zatím k předávání zkušeností z evropské do národní a krajské úrovně příliš nedochází.

4.29.12 Do jaké míry přispěl program k podpoře rovnosti mezi ženami a muži?

1. Data

Horizontální evaluační otázka byla analyzována na základě následujících dat:

- IS SZIF;

- Veřejně dostupná statistická data;
- Dotazníkové šetření a šetření na vzorku příjemců dotace, srovnávací šetření na vzorku neúspěšných žadatelů o dotaci.

2. Odpověď na horizontální otázku

Nastavený systém podávání žádostí o dotaci v rámci PRV nediskriminuje ženy ani muže jako potenciální žadatele ani jako příjemce služeb v žádném svém opatření avšak ani přímo nepodporuje genderovou rovnost. K aplikaci zásad gender mainstreamingu dochází pouze v OSE IV v rámci hodnocení žádostí MAS pomocí bodovaného kritéria zapojení žen v rámci strategických plánů LEADER (SPL). V opatření 113 (I.3.3) lze interpretovat negativní dopad v oblasti genderové rovnosti. Hodnocení této otázky v rámci OSY II není relevantní. Program nepodporuje žádný z nástrojů gender mainstreamingu Pro posouzení vlivu programu na snižování vertikální i horizontální genderové segregace chybí potřebná data.

4.29.13 Do jaké míry program zajistil doplňkovost a soulad mezi opatřeními programu a opatřeními financovanými z Fondu soudržnosti, Evropského sociálního fondu, Evropského rybářského fondu a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV)?

1. Data

Analýza byla realizována na základě analýzy dokumentů. Při zpracování horizontální otázky byly analyzovány následující dokumenty:

- PRV (verze leden 2010) včetně příloh.
- Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013.
- Ex-ante hodnocení PRV.
- Strategie regionálního rozvoje České republiky na roky 2007 – 2013.
- Národní rozvojový plán České republiky 2007 – 2013.
- Národní strategický referenční rámec ČR 2007 – 2013.
- Operační program Životní prostředí.
- Operační program Podnikán pro inovace.
- Operační program Rybářství.

2. Odpověď na horizontální otázku

Při analýze Programu rozvoje venkova a související dokumentace je zřejmé, že bezprostřední doplňkovost a synergie mezi PRV a dalšími nástroji politiky soudržnosti (ESF, EFRR, FS, ERF) je

možné nalézt především v rámci prioritní OSY III. Mimoto je ovšem rovněž možné identifikovat nepřímé synergie a kontextuální souvislosti působení těchto programů (kupříkladu podpora z ERF má nepřímý dopad na turistický ruch ve venkovských oblastech, tedy je nepřímo doplňkový), a to zejména v rámci OSY I. Velmi obtížné je potom analyzovat doplňkovost a synergií s OSOU IV: I v tomto případě je možné nalézt určité nepřímé návaznosti, ovšem výhradně na úrovni jednotlivých SPL. Doplňkovost konkrétního Strategického plánu leader (SPL) k realizaci cílů politiky soudržnosti je ovšem natolik marginální, že hodnotitel nepovažuje za relevantní příspěvek těchto SPL hodnotit. Na obecné úrovni OSY IV potom – vzhledem ke značně individuálnímu zaměření jednotlivých SPL – není reálné její komplementaritu a synergií vůči ostatním nástrojům politiky soudržnosti hodnotit.

Tabulka 4.29-6: Grafické vyjádření komplementarity a subsidiarity jednotlivých nástrojů politiky soudržnosti s PRV.

Opatření PRV (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova)	Evropský sociální fond	Evropský fond regionálního rozvoje	Fond soudržnosti	Evropský rybářský fond
I.1.1.1 (121)		☐ (OP PI)		
I.1.1.2 (124)		☐ (OP PI)	☐ (OP ŽP)	
I.1.1.3 (121)				
I.1.2.1 (122)			☐ (OP ŽP)	
I.1.2.2 (123)			☐ (OP ŽP)	
I.1.2.3 (125)				
I.1.3.1 (123)		☐ (OP PI)		
I.1.3.2 (124)		☐ (OP PI)		
I.1.4 (125)		☐ (ROPy, OP ŽP – OSA 6)		☐
I.3.1 (111)	☐			
I.3.2 (112)				
I.3.3 (113)				
I.3.4 (114)				
III.1.1 (311)		☐ (OP PI)	☐ (OP ŽP)	
III.1.2 (312)		■ (OP PI)		
III.1.3 (313)		■ (ROPy)		☐
III.2.1 (321)		■ (ROPy)	■ (OP ŽP)	☐
III.2.2 (322)		■ (ROPy, IOP)		

III.3.1 (331)	■ (ESF, OPVK)			

Pozn.: ■ = bezprostřední doplňkovost a/nebo synergie, □ = nepřímý vliv

Zdroj: Vlastní analýza zpracovatele.

4.29.14 Do jaké míry program zajistil maximální součinnost mezi jednotlivými OSAMI?

1. Data

Analýza byla zpracována na základě analýzy IS SZIF a relevantních dokumentů.

2. Odpověď na horizontální otázku

Otázka byla analyzována zejména prostřednictvím překryvů na úrovni žadatelů – pokud je možné pozorovat vyšší výskyt žadatelů, kteří předkládají žádosti do dvou různých opatření, je možné prohlásit vysokou míru součinnosti mezi těmito opatřeními. Nejintenzivnější překryvy je možné nalézt mezi těmito opatřeními:

- Modernizace zemědělských podniků (I.1.1.) a Diverzifikace činností nezemědělské povahy (III.1.1.) – celkem 193 zjištěných případů,
- Využívání poradenských služeb (I.3.4.) a Diverzifikace činností nezemědělské povahy (III.1.1.) – celkem 145 zjištěných případů,
- Modernizace zemědělských podniků (I.1.1.) a Podpora cestovního ruchu (III.1.3.) – celkem 103 zjištěných případů,
- Investice do lesů (I.1.2.) a Obnova a rozvoj vesnic (III.2.1.) – celkem 81 zjištěných případů.

U těchto opatření dochází nejčastěji k tomu, že stejný žadatel předkládá žádosti v každém z nich. Pro účely tohoto hodnocení tuto skutečnost proto interpretujeme tak, že právě mezi těmito opatřeními existuje největší součinnost, neboť jimi podporované aktivity se vzájemně doplňují a podporují.

Analýza nebyla provedena na OSE II vzhledem k odlišnému charakteru její implementace.

4.29.15 Do jaké míry přispěl program k integrovanému přístupu k rozvoji venkova?

1. Data

Horizontální otázka byla zpracována jako meta-evaluace hodnocení jednotlivých opatření. Rovněž byly využity zpracované fiše a případové studie projektů OSY IV.

2. Odpověď na horizontální otázku a její analýza.

OSA II

Příspěvek opatření OSY II PRV k integrovanému rozvoji venkova je třeba vnímat v několika rovinách. Podpora hraje významnou roli v udržení zemědělských subjektů ve venkovských regionech, a tím zabezpečuje zapojení agrárního sektoru do lokální ekonomiky venkovských oblastí. Z tohoto pohledu není prioritní procentuální nárůst či pokles obyvatel pracujících v zemědělství, ale udržení funkce zemědělských podniků v ekonomických strukturách venkova. Propojení zemědělství s ostatními sektory přispívá k udržení rovnováhy ekonomické udržitelnosti na venkově. Nejedná se jen o lokální zpracovatele zemědělských komodit, nebo obchodníky, kteří zemědělské produkty uvádějí na regionální trh, jsou zde i další vazby na stavební aktivity, lokální sítě distributorů hnojiv a prostředků na ochranu rostlin, subjekty poskytující zemědělcům technické služby a opravárenské aktivity, atd. Určitou roli hraje zemědělství i v neekonomické sféře venkova (např. údržba méně významných komunikací v zimních měsících). Stále více se akcentuje tzv. „prodej ze dvora“, který by umožnil venkovské komunitě přisun některých zemědělských produktů za příznivější ceny prvovýrobce.

Nejdůležitějším je příspěvek k udržení kulturního rázu venkovské krajiny a životního prostředí s dopady na bezpečnost potravin a zdraví venkovského obyvatelstva. Zejména AEO hrají nezastupitelnou roli při údržbě travních porostů, který umožňuje rozvoj druhové bohatosti lučních společenstev i mimo zvláště chráněné oblasti a Národní parky a tím zvyšuje rovněž vizuální pestrost krajiny.

V neposlední řadě se rovněž opatření OSY II, vedle ekologických funkcí lesa a jejich vlivu na životní prostředí, zaměřují na urychlení lesní obnovy po kalamitních jevech. Lesní porosty jsou v ČR široce obyvatelstvem využívány pro rekreační, turistické a jiné volnočasové aktivity. Opatření pomáhají měnit přístup veřejnosti k lesnímu ekosystému jako zdroji národního bohatství a zvyšují prostřednictvím neproduktivních investic jejich společenskou využitelnost.

OSA III

V některých oblastech se příspěvek OSY III PRV k integrovanému přístupu k rozvoji venkova jeví jako diskutabilní. Z nastavení OSY III a ostatní pomoci ze SF EU v podstatě vyplývá, že PRV spolu s operačními programy v ČR brání v integrovaném přístupu. Při koncipování pomoci EU se muselo dodržovat zamezení tzv. překryvů (např. dělení příjemců podle velikosti obcí v PRV a ROP, možnost budování cyklostezek jen na území mimo lesy apod.). Nejcenější projekty na venkově jsou však svou povahou integrované a těmto projektům tímto způsobem není pomáháno. Jako příklad uvádíme integrované místní plány, které vznikaly v kraji Vysočina před rokem 2008. Obsahovaly investiční i neinvestiční části – tj. provoz, který rozvíjí činnost v novém nebo rekonstruovaném objektu. Součástí projektů a jejich záměrem tedy bylo zlepšení technické infrastruktury, ale také vzhledu obce a krajiny, uchování přírodního a kulturního dědictví a zároveň vzdělávání či zaměstnanost. Takto integrovaný projekt by v současných podmínkách potřeboval využít najednou PRV, ROP, OP LZZ a IOP. Tyto tzv. synergie však téměř nejsou možné (částečnou změnu může přinést letošní iniciativa MMR, nejsou však známy konkrétní výsledky a tak jako tak je PRV vyčleněn, neboť EAFRD nepatří k SF EU). PRV naopak pracuje s projektovými žádostmi izolovaně, nepřihlíží, kdo další, kde a pro jaký záměr žádá o podporu. PRV – na rozdíl od metody Leader – atomizuje strukturu žadatelů a nepodporuje propojování jejich záměrů.

Domníváme se proto, že PRV (ve všech osách) nedokázal na projektové úrovni aktivně přispět k integrovanému rozvoji venkova.

OSA IV

a) **Na projektové úrovni**, tj. projektů, které byly realizované prostřednictvím MAS, lze konstatovat, že podávané projekty jsou většinou samostatné, vzájemně nepropojené z následujících důvodů:

- propojené projekty nejsou nijak zvýhodněné, žadatelé často podávají projekty co nejjednodušší – tj. bez partnerů
- administrace projektů je tak náročná a některé požadavky ŘO a PA jsou pro příjemce těžko překonatelné, že příjemci málokdy opakovaně žádají o další projekt v PRV (především drobní podnikatelé, NNO, soukromí zemědělci) – závěry vycházejí z telefonického průzkumu náhodně vybraných žadatelů při evaluaci SPL MASiF
- pro jednotlivá opatření jsou nastaveny pro žadatele omezující podmínky (délka podnikání, obor podnikání, velikost obce apod.), takže se těžko „složí“ optimální struktura projektů realizovaných v jednom místě

b) **Na úrovni SPL** přispívá PRV k integrovanému přístupu rozvoje venkova tím, že v SPL v jednotlivých fiších lze kombinovat jedno hlavní a dvě vedlejší opatření a to z různých os. MAS tak díky systému fiší mohly připravit podmínky pro takové projekty, které by zahrnovaly způsobilé výdaje z několika OS.

4.29.16 Do jaké míry zvýšila technická podpora kapacity řídicích orgánů a dalších partnerů podílejících se na provádění, řízení, kontrolování a hodnocení programů pro rozvoj venkova?

1. Data

Horizontální otázka byla analyzována na základě těchto dat:

- Strukturované rozhovory se zástupci MZe a SZIF.
- Dokumentová analýza dokumentace zaměřené na technickou pomoc PRV

2. Odpověď na horizontální otázku

Projekty technické pomoci jsou realizovány přímo MZe, SZIF nebo organizacemi zapojenými do činnosti celostátní sítě pro venkov. Nejčastěji jsou projekty technické pomoci zaměřeny na některé z následujících aktivit:

- Vzdělávací aktivity – školení a semináře,
- Mzdové výdaje pro pracovníky administrující PRV a technické vybavení,
- Monitoring a hodnocení, studie a analýzy,

- Publicita a propagace,
- Akční plán a aktivity celostátní sítě pro venkov.

Největší počet projektů dosud realizovaných v rámci technické pomoci byl tedy zaměřen na aktivity celostátní sítě pro venkov. Je to logické, neboť do realizace této oblasti je zapojen nejen ŘO PRV, ale také celostátní síť pro venkov, na jejíž činnosti se podílí velký počet národních, krajských i regionálních partnerů.

Technická pomoc je plánována ročně pomocí tzv. plánů technické pomoci. Plány zpracovává ŘO PRV a dává je na vědomí Monitorovacímu výboru EAFRD. V průběhu realizace programu však dochází ke změnám v plánovaném zaměření projektů, a to zejména v případě, že v průběhu roku dojde ke změně priorit týkajících se zaměření plánovaných projektů. O těchto změnách je Monitorovací výbor informován ex-post pomocí výročních zpráv programu.

Za zvláště hodnotné považují pracovníci implementační struktury PRV projekty technické pomoci zaměřené na sdílení zkušeností získaných během realizace PRV mezi různými zapojenými subjekty. V tomto kontextu by bylo vhodné zajistit, aby byly efektivněji sdíleny i zkušenosti s realizací PRV v jiných členských státech EU. Za tímto účelem by mohla být využita celostátní síť pro venkov a její vazby na evropskou síť podobného charakteru.

Prostřednictvím projektů celostátní sítě pro venkov získává řídicí orgán PRV velké množství praktických postřehů realizátorů projektů ohledně nastaveného způsobu realizace projektů. Tyto podněty by bylo vhodné efektivněji předávat pracovníkům řídicího orgánu zabývajícím se realizací opatření 5.1, neboť prostřednictvím realizace tohoto opatření je možné získané informace využít k zefektivnění realizace programu.

4.29.17 Do jaké míry přispěla evropská síť pro rozvoj venkova ke stanovení osvědčených postupů rozvoje venkova?

1. Data

Analýza byla zpracována na základě následujících zdrojů dat:

- Analýza dokumentů Celostátní sítě pro venkov
- Polostrukturované rozhovory

2. Odpověď na horizontální otázku

Na přesné znění otázky prozatím nelze uspokojivě odpovědět, protože a) v podmínkách ČR se nejedná o evropskou, nýbrž národní síť (CSV), b) sama síť osvědčené postupy (zatím) nestanovuje.

CSV umožňuje šíření některých osvědčených postupů OSY IV v tom smyslu, že celkově pomáhá k propagaci a šíření metody Leader a inovací. CSV tak učinila například financováním účasti MAS na celostátní výstavě Země živelka (srpen 2010) nebo příspěvkem k uspořádání konference

Venkov 2010 (plánuje se na listopad). Šíření inovací je podporováno exkurzemi a publikacemi. Pokud jde o partnerství, zde zatím nebyly nalezeny konkrétní případy příspěvku CSV

Akční plán CSV stanovuje několik nástrojů, kterým má být dosaženo jejích cílů, tedy mj. sdílení dobré praxe. Těmito nástroji jsou: Setkávání aktérů působících v zemědělství, venkovského prostoru a jejich vzdělávání, informační systém, poskytování informací a databáze expertů a poradců a certifikace poradců pro OSU III a IV PRV. V rámci prvního, nejdůležitějšího, CSV realizuje semináře a další setkávání a školicí akce a rovněž podporuje implementaci a hodnocení politiky rozvoje venkova a zemědělství sdružením expertů do tzv. tematických pracovních skupin.

Při pohledu na činnost tematických pracovních skupin je zřejmé, že se CSV, co se týče PRV, aktivně angažuje především v oblasti OSY IV. Pro tuto OSU byla nedlouho po založení sítě zřízena tematická pracovní skupina LEADER, která je v současnosti zřetelně nejaktivnější součástí struktury CSV. Od jejího založení již bylo realizováno 11 jednání této tematické pracovní skupiny. CSV se jejím prostřednictvím aktivně (jako partner ŘO PRV v rámci připomínkového řízení) podílí zejména na formulaci pravidel pro poskytování podpory v jednotlivých kolech v OSE IV PRV.

Na počátku roku 2010 byla rovněž zřízena tematická pracovní skupina Vliv činnosti člověka na krajinu českého venkova s důrazem na vodní režim a zadržování vody v krajině. Činnost této tematické pracovní skupiny však může pouze zprostředkovaně přispívat k realizaci opatření I.1.4 Pozemkové úpravy v jejich návrhové fázi, která je ale realizovaná zcela mimo rámec PRV.⁴⁵

Za poslední rok bylo, dle zveřejněných dokumentů Sítě, realizováno celkem osm akcí na národní úrovni CSV (3 semináře, 1 školení, 2 konference, 2 jednání koordinačního výboru a 1 společné setkání Řídícího orgánu Sítě, Sekretariátu sítě a dalších partnerů Sítě). Příklady dobré praxe jsou šířeny zejména prostřednictvím organizace setkávání partnerů Sítě, školení a konferencí, které organizují jednotlivé Krajské agentury pro zemědělství a venkov. Webové stránky e-agri jsou zejména v subportálu Venkov využívány k distribuci pozvánek na výše uvedené akce a jejich zhodnocení (výstupy, fotografie). Těmito aktivitami jsou naplňovány cíle CSV dle Akčního plánu.

4.29.18 Do jaké míry byl návrh programu úspěšný při předcházení přitěžujícím účinkům a/nebo přesunu?

1. Data

Horizontální evaluační otázka byla analyzována primárně na základě následujících dat:

- Data IS SZIF
- Data poskytnutá MZe a ČSÚ pro měření hodnot indikátorů u srovnávací skupiny
- Dotazníkové šetření

⁴⁵ Kromě této tematické pracovní skupiny existují i jiné, jako např. „Možnosti zachování plnohodnotného života v oblastech dlouhodobě postižených suchem v Jihomoravském kraji“

2. Odpověď na horizontální otázku

Efekt mrtvé váhy je v rámci programu velmi flexibilní a odlišuje se v závislosti na charakteru opatření. Obecně nejvyšších hodnot mrtvé váhy dosahují opatření prioritní OSY II (v některých opatřeních až téměř tři čtvrtiny investic). Relativně vysokých hodnot dosahují potom opatření OSY III, v průměru okolo 40 %.

Tabulka 4.29-7: Mrtvá váha v PRV

Opatření	Část investice, která by byla realizovaná i bez PRV – na základě validních odpovědí na otázku na mrtvou váhu.	Část investice, která by byla realizovaná i bez PRV – na základě počtu všech dotázaných.	Průměr
I.3.2 (112)	59%	59%	59%
I.3.4 (114)	63%	63%	63%
I.1.1.1 (121)	37%	34%	35,5%
I.1.2.1 (122)	21%	21%	21%
I.1.2.2 (123A)	38%	42%	40%
I.1.3.1 (123B)	51%	51%	51%
I.1.2.3 (125A)	15%	15%	15%
II.1.1 (211-212)	51%	51%	51%
II.1.2.1 (213)	30%	30%	30%
II.1.3 (214)	55%	65%	60%
II.2.1 (221)	73%	73%	73%
II.2.2.1 (224)	50%	50%	50%
III.1.1 (311)	42%	42%	42%
III.1.2 (312)	40%	33%	36,5%
III.1.3 (313)	49%	36%	42,5%

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní kalkulace zpracovatele.

Z tabulky je zřejmé, že efekt mrtvé váhy není v PRV zanedbatelný. I přes jeho působení je však nutné uvést, že rozhodně nejde o část podpory, která by měla být automaticky od působení programu odečtena. Existuje totiž vysoká pravděpodobnost, že investice by sice (částečně) byla bez podpory realizována, ovšem v delším časovém horizontu a s použitím méně kvalitní nebo efektivní technologie. Kupříkladu v opatření 123B (které je v OSE I, s výjimkou opatření 114, efektem mrtvé váhy postiženo nejvíce) uvádí více než polovina respondentů, že by investici bez podpory PRV realizovali o jeden až dva roky později než s podporou. Ve třetině případů potom uvádějí, že by bylo investováno do levnější technologie.

Ve snaze alespoň částečně eliminovat nepřesnosti (dané metodologií) měření mrtvé váhy bylo při analýze srovnávacích skupin v rámci některých (investičních) opatření OSY I zjišťováno, zda i přes neúspěch projektu v PRV došlo k jeho realizaci. Při výpočtu této mrtvé váhy byl rovněž zakalkulován poměr výše realizované investice k výši, ve které by byla realizována v případě úspěchu žádosti, a to stejným způsobem jako v případě první metody výpočtu.

Tabulka 4.29-8: Kontrafaktuálně zjištěné hodnoty mrtvé váhy

Opatření	Průměrná hodnota mrtvé váhy ze	Kontrafaktuálně zjištěná hodnota

	zjištění dotazníkového průzkumu	mrtvé váhy
I.1.1.1 (121)	35,5%	35%
I.1.2.1 (122)	21%	24%
I.1.3.1 (123B)	51%	52%
I.1.2.3 (125A)	15%	4,1%

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní kalkulace zpracovatele.

Hodnotitel zamýšlel realizovat pilotní měření působení efektů vytěsnění a substituce na klíčových indikátorech v rámci co se alokace týče nejobjemnějšího opatření I.1.1.1 (121). Pro realizaci tohoto měření ovšem prozatím neobdržel data s hodnotami klíčových indikátorů u srovnávací skupiny v regionální distribuci. Analýza proto bude provedena v rámci třetí průběžné zprávy – v případě, že data již budou k dispozici.

4.29.19 Do jaké míry byl návrh programu úspěšný při podpoře multiplikačních účinků?

1. Data

- Dotazníkové šetření
- Veřejně dostupná statistická data

2. Odpověď na horizontální otázku

Multiplikační účinek měřený jako pákový efektu programu se v investičních opatřeních OSY I pohybuje okolo 25 %.

Tabulka 4.29-9: Kalkulace průměrné hodnoty pákového efektu.

Opatření	Projekce průměrného pákového efektu (v % z celkových investovaných prostředků)
I.1.1.1 (121)	25,6 %
I.1.2.1 (122)	24,8 %
I.1.2.2 (123A)	44 %
I.1.3.1 (123B)	35,2 %
I.1.2.3 (125A)	11,8 %

Zdroj: Vlastní kalkulace zpracovatele.

Jistě není bez zajímavosti, že nízká hodnota pákového efektu opatření 125A zcela koresponduje s nízkou hodnotou mrtvé váhy v témže opatření. Extremní hodnotu opatření 123A je potom

nutné brát s určitou rezervou s ohledem na velmi malý vzorek příjemců, na kterém byla tato hodnota vypočítána (20 příjemců).

Multiplikační účinek měřený jako multiplikační efekt (dle formulace metodických dokumentů EK), který má podstatně vyšší vypovídající hodnotu (neměří totiž multiplikační účinek pouze na úrovni projektů, ale celého území) prozatím není možné vyčíslit. První zásadní překážkou je neexistence základních dat. Evropská komise doporučuje pro měření používat tzv. Index rozvoje venkova⁴⁶. Tento kompozitový indikátor vychází ze statistických dat veřejně dostupných databází a ke své hodnotě dochází prostřednictvím přidělování různých vah desítkám indikátorů. Takto sestavený index navíc umožňuje retrospektivní analýzu – nejde tedy o nový indikátor, kterým by bylo možné sledovat časovou řadu až počínaje rokem, v němž by začal být sledován, naopak, umožňuje rekonstrukci časové řady. Index rozvoje venkova ovšem v podmínkách ČR doposud nebyl sestaven. Hodnotitel tedy doporučuje **využít prostředků technické pomoci** (prioritní OSA 5) **PRV pro sestavení Indexu rozvoje venkova v ČR** (jeho metodika je veřejně k dispozici).

Druhou překážkou je fakt, že klíčové indikátory, kterými by bylo možné alespoň parciálně měřit multiplikační efekt, které ovšem jistě jsou součástí kompozitového indikátoru IRV, jsou kvantifikovány se zpožděním často i několik let. Pro měření multiplikačního efektu PRV jich tedy prozatím není možné využít, poněvadž nezachycují hodnoty z období implementace PRV.

⁴⁶ Viz Evropská komise: *Working paper: Approaches for assessing the impact of the Rural Development Programmes in the context of multiple intervening factors*, s. 49 – 50.

5 Závěry a doporučení – celý Program

5.1 Hodnocení plnění cílů Programu

Cíle Programu rozvoje venkova byly formulovány široce a Program je otevřen širokému spektru potenciálních příjemců, jak konstatovalo již také ex-ante hodnocení. Dosahování takto široce stanovených cílů klade na Řídící orgán vysoké nároky, pokud jde o sledování pokroku jejich naplňování a posléze formulace potřebných korektivních opatření.

5.1.1 OSA I

Aktivity realizované v rámci opatření OSY I vedou k průběžnému naplňování stanovených cílů.

Cíl 1: Vytvořit silné zemědělsko-potravinářské odvětví, modernizovat zemědělské podniky, zavádět inovace a zvýšit kvalitu produktů.

Na základě střednědobého hodnocení lze tvrdit, že podpora v rámci OSY I přispívá k dosahování prvního cíle. Opatření OSY I zaměřená na produktivní investice (121, 122 a 123) vykazují podle prvních pozorování pozitivní vliv na konkurenceschopnost podniků z hlediska zvýšení efektivity jejich výroby (snížení spotřeby materiálu, energií, služeb na jednotku výkonu, zvýšení produktivity práce). Lze rovněž pozorovat zvyšování prostoru pro investice, nebo přiblížení se střednědobě udržitelné situaci. Opatření 121 má prokazatelně pozitivní vliv na celý zemědělský sektor, opatření 123 (I.1.3.1) na sektor potravinářský.

Dotazníkové šetření rovněž prokázalo významný vliv opatření 121, 122 a 123 na modernizaci podniků z hlediska zavádění nových technologií. Stejná opatření vykazují v téměř polovině případů vliv na zavádění nových produktů. V obou případech byly nejlepší výsledky zaznamenány u opatření 123 (I.1.3.1). Co se týče zvyšování kvality produktů, opatření 121 a 123 vykazují velmi vysoký vliv na zvyšování kvality produkce. Opatření 111 dále významně napomáhá u účastníků seminářů přijímat opatření zvyšující kvalitu výrobků.

Cíl 2: Vytvořit dynamické zemědělsko-potravinářské prostředí, rozšířit vzdělávání a poradenství a snížit věkový průměr pracovníků v zemědělství.

K dosažení druhého cíle přispívají 4 opatření OSY I. Jednoznačnější příspěvek k dosahování tohoto cíle lze zatím sledovat u opatření 112 a 113, která přispívají ke změně vzdělanostní a věkové struktury pracovníků v zemědělství. Díky opatřením jsou podporovány podnikatelské aktivity mladých, dynamických osob s kladným přístupem k integraci zásad udržitelného rozvoje, získávání informací, protržního chování a vzdělávání.

Naplňování cílových hodnot v opatřeních 111 (zaměřené na vzdělávání a zvyšování informovanosti) a 114 (zaměřené na poradenství) je zatím nízké (na úrovni zhruba 15 %). Jejich implementaci je tedy nutné v rámci realizace PRV posílit, aby více přispívala k dosažení vytyčeného cíle zejména v oblasti poradenství.

Cíl OSA I	Indikátor výsledku/dopadu	Plnění / Komentář
Vytvořit silné zemědělsko-potravinářské odvětví, modernizovat zemědělské podniky, zavádět inovace a zvýšit kvalitu produktů.	R.2 Nárůst HPH v podporovaných hospodářstvích / podnicích I.1 Hospodářský růst I.3 Produktivita práce	Z důvodu přehlednosti je zhodnocení dosahování cíle rozloženo do 4 oblastí: Vytvoření silného zemědělsko-potravinářského odvětví U opatření zaměřených na produktivní investice (121, 122 a 123) byl na základě dotazníkového šetření a na základě analýzy indikátorů hospodářské činnosti mezi lety 2008 a 2009 zaznamenán pozitivní vliv na konkurenceschopnost podpořených podniků (včetně lesních podniků), a to ze dvou hledisek: 1) zvýšení efektivity výroby (snížení spotřeby materiálu, energií a služeb na jednici výkonu; snížení náročnosti na lidskou práci); 2) prostor pro investice (zvýšení rozdílu mezi HPH a osobními náklady, případně přechod z dlouhodobě neudržitelné ztrátové výroby do střednědobě udržitelné situace). Indikátor dopadu I.1 Hospodářský růst byl vyčíslen pro: 1) podpořené podniky kategorie CZ-NACE 01 v opatření 121 – podpora na úrovni celého sektoru CZ-NACE 01 zmírnila propad HPH mezi lety 2008 a 2009 o 5 procentních bodů; 2) podpořené podniky kategorie CZ-NACE 10 v opatření 123 (I.1.3.1) – podpora na úrovni celého sektoru CZ-NACE 10 zvýšila celkový růst HPH mezi lety 2008 a 2009 o 1,6 procentního bodu. Indikátor dopadu I.3 Produktivita práce byl vyčíslen pro: 1) podpořené podniky kategorie CZ-NACE 01 v opatření 121 – podpora na úrovni celého sektoru CZ-NACE 01 zmírnila propad produktivity práce mezi lety 2008 a 2009 o 5,46 procentních bodů; 2) podpořené podniky kategorie CZ-NACE 10 v opatření 123 (I.1.3.1) – podpora na úrovni celého sektoru CZ-NACE 10 zvýšila celkový růst produktivity práce mezi lety 2008 a 2009 o 1,6 procentního bodu.
	R.3 Počet hospodářství zavádějících nové produkty nebo nové postupy - podniky zavádějící nové technologie	Modernizace zemědělských podniků Opatření zaměřená na produktivní investice (121, 122 a 123) zaznamenala vysoký vliv na zavádění nových technologií. Celkově lze na základě dotazníkového šetření odhadnout, že nové technologie zavedlo 1 011 podniků z 1 375 (73,5 %), které podaly ŽOP do května 2010. Pokud jsou zahrnuty i FO nepodnikající podpořené z opatření 122, jde o 1 046 subjektů z 1 411 (74,1 %).

Cíl OSA I	Indikátor výsledku/dopadu	Plnění / Komentář
		Nejvýraznější vliv na zavádění nových technologií byl zaznamenán v opatření 123 (I.1.3.1), kde 84,8 % dotazovaných příjemců zavedlo nové technologie. V ostatních opatřeních se míra zavádění nových technologií pohybuje na úrovni 70 %. Opatření 124, u něhož je indikátor R.3 monitorován, zatím nezaznamenalo žádnou nově vyvinutou technologii. Zavádění inovací Opatření zaměřená na produktivní investice (121, 122 a 123) zaznamenala v dotazníkovém šetření v téměř polovině případů vliv na zavádění nových produktů. Celkově lze odhadnout, že nové produkty zavedlo 591 podniků z 1 375 (43 %), které podaly ŽOP do května 2010. Pokud jsou zahrnuty i FO nepodnikající podpořené z opatření 122, jde o 603 subjektů z 1 411 (42,7 %). Nejvýznamnější vliv na zavádění nových produktů byl zaznamenán v opatření 123 (I.1.3.1), kde 72,7 % dotazovaných příjemců zavedlo nové produkty, a v opatření 123 (I.1.2.2), kde to bylo 65 % dotazovaných. V ostatních opatřeních je míra zhruba poloviční, pohybuje se okolo 35 %. Opatření 124, u něhož je indikátor R.3 monitorován, zatím nezaznamenalo žádný nově vyvinutý produkt. Zvyšování kvality produktů Příjemci v opatřeních 121 a 123 v rámci dotazníkového šetření uvedli, že investice měly velmi vysoký vliv na zvýšení kvality produkce. V opatření 121 to bylo 91 % dotazovaných, v opatření 123 (I.1.2.2) 95 % dotazovaných a v opatření 123 (I.1.3.1) 97 % dotazovaných. Příjemci v opatření 111 dále odpověděli, že jim semináře umožnily zavést taková opatření v podniku, která napomohou zvýšení kvality výrobků (66 % dotazovaných).
Vytvořit dynamické zemědělsko-potravinářské prostředí, rozšířit vzdělávání a poradenství a snížit věkový průměr pracovníků v zemědělství.	R.1 Počet účastníků, kteří úspěšně ukončili školení v oblasti zemědělství a/nebo lesnictví/ 9 500 osob za období 2007-2013	Celkem 17 004, z toho: v zemědělství 13 531, v potravinářství 2 474, v lesnictví 999. Školení se účastnilo 3 963 mužů do 40 let a 8 670 mužů nad 40 let. Žen se účastnilo 1 949 do 40 let a 2 422 nad 40 let.

Doporučení OSA I:

- Snížit bodové zvýhodnění ekologických zemědělců v preferenčních kritériích OSY I, vyjma situace, kdy realizace projektu vede ke zvýšení přidané hodnoty výrobku. Za systém extenzivního hospodaření jsou totiž žadatelé současně zvýhodňováni v rámci opatření OSY II. Předěšlo by se tak účelové „ekologizaci“ a odstupování od ekologické formy hospodaření po uplynutí 5letého závazku. Dalším možným řešením je preference pouze ekologických zemědělců, kteří hospodaří na 100 % výměry půdy v ekologickém režimu, případně v současné době již produkují finální výrobek pro spotřebitele. Alternativně se v souvislosti s přiznanou podporou projektu zavázá k jeho produkci.
- Zlepšit povědomí o opatřeních OSY I se zacílením na fyzické osoby a právnické osoby velikosti mikropodnik, kteří v rámci šetření uvádějí, že nemají k dispozici dostatek informací. K tomuto účelu velmi často využívají informačních akcí a vzdělávacích seminářů, které k tomuto však nejsou primárně určeny. O nízkém povědomí fyzických osob a právnických osob velikosti mikropodnik svědčí i nižší využívání podpor z této OSY ve vztahu k jejich podílu na zemědělské půdě. Problémy s absorpční kapacitou vykazuje rovněž opatření 123 (I.1.2.2), kde jsou způsobilými příjemci výhradně mikropodniky.
- Z důvodu nižší četnosti podávaných žádostí žadateli z kategorie mikropodniků v opatřeních 121 a 123 (I.1.1.2) (zejména fyzické osoby) v kontextu prokázaného nižšího povědomí doporučuje hodnotitel zvýšit limit způsobilého výdaje „Projektová dokumentace“ pro kategorii příjemců – mikropodnik ze stávající úrovně 20 000 Kč/žádost na vyšší hodnotu s nezbytným rozšířením způsobilých činností v rámci tohoto způsobilého výdaje. Dále se doporučuje využít finanční podporu pro žadatele i k řízení projektu včetně podání žádosti o proplacení a poradenství v oblasti účtování. Tuto úpravu provést na dobu omezenou s následnou analýzou dopadů. Tímto opatřením může dojít i ke snížení počtu ukončených projektů v období administrace projektu z důvodu pochybení žadatele a zároveň dojde ke snížení administrativní zátěže RO SZIF.
- Více provázat opatření 112 s opatřením 121 například bodovým zvýhodněním žadatelů v opatření 112, kteří souběžně podají úspěšnou žádost v opatření 121. Dotace z opatření 112 je dotací paušální směřující k usnadnění zahájení podnikání, nikoliv dotace na pořízení konkrétní investice. K tomuto účelu slouží všechna ostatní opatření OSY I.
- Zlepšit informovanost potenciálních žadatelů například prostřednictvím profesních organizací, a to zejména u těch opatření, kde se tato skutečnost, ve větší či menší míře, prokázala, tj. 112, 113, 121 (FO a PO velikosti mikropodnik), 123 (I.1.2.2) a 124 (I.1.1.2).

5.1.2 OSA II

Stanovení plnění cílů prostřednictvím kvantifikace dopadových indikátorů je v případě opatření OSY II poněkud komplikované, neboť na hodnoty indikátorů dopadu má vliv celá řada dalších faktorů, než pouhé působení těchto opatření. Velmi problematické je pak posouzení váhy, kterou se na hodnotách jednotlivých indikátorů mohou podílet právě opatření OSY II, jelikož

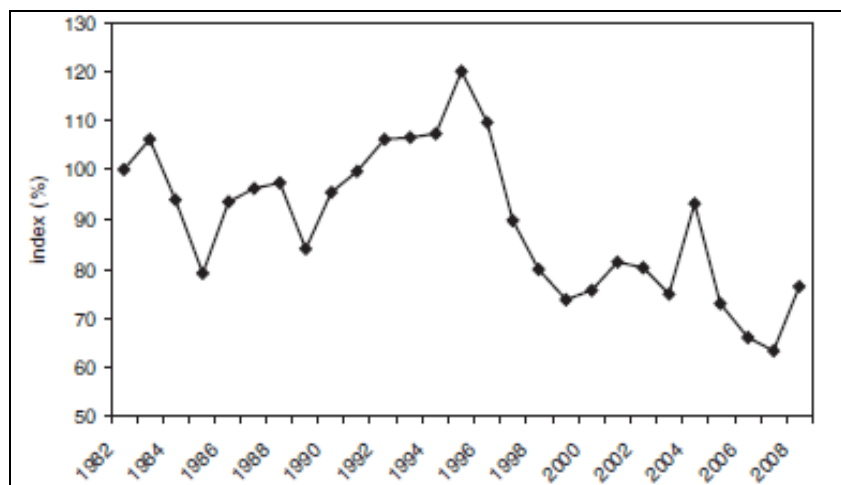
mnohdy není zmonitorován ani rozsah a míra působení dalších faktorů, které současně hodnoty indikátorů ovlivňují.

Biodiverzita: Populace ptactva v zemědělské krajině (Vývoj populací vybraných druhů ptáků)

Není pochyb, že působení některých opatření OSY II může mít vliv na populace ptáků, avšak je potřeba zmínit, že s výjimkou některých agroenvironmentálních opatření (B5 a B6 – lokality chřástala polního a bahňáků) není design opatření této OSY primárně zaměřen na ochranu ptačích populací. Samotné monitorování trendu stavu ptačích populací je poměrně komplikovaný proces, neboť i při používání standardizovaných monitorovacích metod a sofistikovaných statistických vyhodnocení, jsou získané informace vstupující do statistických analýz zatíženy poměrně vysokou mírou nejistoty. Poměrně dobře tento fakt demonstruje následující graf vývoje stavu vybraných druhů ptáků v dlouhodobém horizontu, kde dochází k výrazným fluktuacím hodnot během sledovaného období.

Graf: Indikátor ptáků zemědělské krajiny

Hodnota indikátoru ukazuje v procentech průměrnou změnu početnosti 20 druhů charakteristických pro zemědělskou krajinu ČR: *Alauda arvensis*, *Anthus pratensis*, *Carduelis cannabina*, *Ciconia ciconia*, *Corvus frugilegus*, *Emberiza citrinella*, *Falco tinnunculus*, *Hirundo rustica*, *Lanius collurio*, *Miliaria calandra*, *Motacilla flava*, *Passer montanus*, *Perdix perdix*, *Saxicola torquatus*, *Serinus serinus*, *Streptopelia turtur*, *Sturnus vulgaris*, *Sylvia communis* a *Vanellus vanellus*. Zpracování indikátoru proběhlo ve spolupráci ČSO a MZe.

Zdroj: Ministerstvo zemědělství

Z výše uvedeného grafu je patrný pokles populace polních ptáků v ČR, kdy se početnost v ČR k roku 2008 snížila na 76 % stavu v roce 1982. Referenční hodnotou pro posouzení dopadů programu je však rok 2000. Jak je patrné z výše uvedeného grafu, hodnoty populace vybraných druhů ptáků od roku 2000 poměrně výrazně oscilují, kdy se v roce 2004 hodnota indexu populací dostává téměř na hodnotu 130% oproti roku 2000, aby v roce 2007 klesla téměř na 60 % a v roce 2008 dosahovala hodnoty referenčního roku 2000 (v době zpracování tohoto hodnocení nebyla k dispozici hodnota pro rok 2009).

Biodiverzita: Oblasti zemědělské půdy s vysokou přírodní hodnotou (Využití zemědělské půdy v oblastech s vysokou přírodní hodnotou)

Celkově byla v rámci OSY II podpořena výměra půdy o rozloze 288 059,57 ha, kterou lze označit za půdu v souladu s cílem zachování a rozvoje systémů zemědělství a lesnictví s vysokou přírodní hodnotou a tradičních zemědělských krajín⁴⁷. Výměra zemědělské půdy na území Zvláště chráněných území a oblastí Natura 2000 v roce 2009 činila 470 918,1 ha.

Kvalita vody: bilance živin (Přebytek dusíku/fosforu na zemědělských půdách)

Množství vstupů dusíku do půdy vykazovalo od roku 2000 do roku 2008 mírný vzestup, přerušovaný poklesem v roce 2003. Výrazné snížení vstupů dusíku v čistých živinách se projevilo až v roce 2009. Naopak, v případě fosforu lze vysledovat setrvalý sestupný trend v přívodu této živiny do půdy. V této souvislosti však nelze poměrně strmý pokles přívodu dusíku v roce 2009 připsat pouze působení opatření OSY II, ale do určité míry se zde rovněž projevila dopad vleké hospodářské krize z předchozího období.

Podle dostupných podkladů pro tvobu Výroční zprávy o stavu zemědělství pro rok 2009 činila spotřeba dusíku ze statkových hnojiv 19 kg dusíku v čistých živinách na hektar zemědělské půdy a přívod dusíku z minerálních hnojiv činil 63,4 kg v čistých živinách / ha (č.ž./ha) zemědělské půdy. Celkově tedy bylo aplikováno 72,4 kg dusíku na hektar, což ve srovnání s hodnotou indikátoru dopadu pro rok 2006 představuje snížení o 3,9 kg N/ha z.p.

V případě fosforu (P_2O_5) se dle výše uvedených podkladů spotřebovalo/aplikovalo v roce 2009 12,0 kg č. ž./ha z.p. ze statkových hnojiv a 4,3 kg č. ž./ha z.p. z minerálních hnojiv. Celková spotřeba tedy v roce 2009 čítala 16,3 kg č. ž./ha zemědělské půdy. V této souvislosti se však hodnota indikátoru dopadu pro rok 2006 uvedená v PRV (0,7 kg/ha) jeví jako velmi nízká a pravděpodobně zde došlo k mylné interpretaci.

Ohrožené oblasti půdní erozí

Hlavním problémem z hlediska kvality a ochrany půdy v ČR je eroze. Více než 46 % půd na území ČR je silně ohroženo erozí půdy, kdy povrchový odnos přesahuje hodnotu 4,6 tun zeminy na hektar za rok.

V rámci hodnocení byla provedena analýza kvantifikace dopadů relevantních opatření na omezení eroze půdy (opatření 214 a 221). Vzhledem k relativně nízké výměře těchto opatření však dochází jen k minimálnímu snížení procentuálního zastoupení jednotlivých kategorií oblastí dlouhodobého průměrného smyvu půdy a není předpokládán statisticky významný vliv těchto opatření na změnu indikátoru dopadu v PRV, který je vyjádřen hodnotou 1,31 t/ha. V této souvislosti je rovněž třeba upozornit, že se jedná o průměrnou hodnotu za celou ČR a hodnotitel nebyl obeznámen s metodikou výpočtu této hodnoty, aby mohl případně zpracovat odpovídající porovnání s vlivem výše jmenovaných opatření.

Půda: Ekologické zemědělství (Úhrnná zemědělská půda s ekologickým hospodařením)

⁴⁷ Do tohoto indikátoru je započítávaná podpořená půda v oblastech Natura 2000, a některé tituly v rámci AEO (podmáčené louky a ptačí lokality).

Ke konci roku 2009 hospodařilo v ČR 2 689 ekologických zemědělců a 501 výrobců biopotravin. V průběhu roku 2009 došlo ke zvýšení počtu ekologických sadařů a vinařů, výměra ekologických sadů činila 3 678 ha, výměra vinic 645 ha. Zemědělská půda ekologicky obhospodařovaná vzrostla na 398 407 ha, což představuje 9,38 % z celkové výměry z. p.

V porovnání s indikátorem dopadu pro rok 2006 (255 090 ha), uvedeném v PRV se tedy celková výměra zemědělské půdy s ekologickým hospodařením navýšila do konce roku 2009 o 143 261 ha.

Změny klimatu: (Produkce obnovitelných zdrojů energie ze zemědělství a lesnictví)

Vzhledem k tomu, že žádné z implementovaných opatření OSY II se svým charakterem nezaměřuje na podporu produkce obnovitelných zdrojů energie, je tento indikátor dopadu irelevantní a OSA II nemohla nijak ovlivnit hodnotu tohoto indikátoru, která pro rok 2006 čítala 96,4 Ktoe v případě zemědělství a 1716 Ktoe z lesnictví.

Změny klimatu/kvalita vzduchu: emise plynu ze zemědělství (GHG emise ze zemědělství)

Opatření 221 je jediným opatřením OSY II, u kterého se reportuje podpořená výměra jako výsledkový indikátor ve vztahu ke zmírnění klimatických změn. Současné nastavení na GHG emise ze zemědělství bylo zvoleno z důvodu zaměření opatření 221 na udržitelné využívání lesní půdy prostřednictvím zalesnění půdy zemědělské. V této souvislosti je třeba upozornit, že by bylo vhodnější, kdyby indikátor dopadu byl zaměřen na GHG emise z kategorie LULUCF v souladu s metodikou IPCC a tomu byly přizpůsobeny i jeho hodnoty výchozího stavu.

Navzdory výše uvedenému však byla v rámci tohoto hodnocení provedena i analýza potenciálního vlivu opatření OSY II na GHG emise ze zemědělství. Z výsledků vyplývá, že relevantní opatření OSY II mají potenciál redukovat/ovlivňovat emise ze zemědělských půd na úrovni 266,5 Gg CO₂ eq. za hodnocené období 2007-2009. V jednotlivých letech pak redukční potenciál N₂O emisí opatření vůči celkovým emisím skleníkových plynů ze sektoru zemědělství představoval v roce 2007 0,64% a v roce 2008 0,74%. Pro rok 2009 nejsou informace dostupné. Celkový objem GHG emisí ze zemědělství v roce 2008 činil 8324 Gg CO₂ eq., což je o 533 Gg CO₂ eq. více ve srovnání s hodnotou indikátoru dopadu pro rok 2006 (7791 Gg CO₂ eq.)

Cíl OSA II	Indikátor výsledku	Plnění / Komentář
Trvale udržitelné využívání zemědělské a lesní půdy	Nárůst plochy území se způsobem hospodaření, který během období 2007-2013 přispívá ke:	

	zlepšení biodiverzity o 83 tis. ha	Údaje z monitorovacího systému uvádějí, že hospodaření s půdou přispívající k biologické rozmanitosti probíhá na výměře 838 696,82. Nárůst výměry oproti referenční hodnotě činí 110 tis. ha a ve srovnání se stanoveným specifickým cílem na úrovni nárůstu 83 tis. ha je cílová hodnota překročena o 32 %.
	zlepšení kvality vody o 26 tis. ha	Údaje z monitorovacího systému uvádějí, že hospodaření s půdou přispívající k ochraně vody probíhá na výměře 1 223 427, 63 ha. V porovnání s referenční hodnotou je pro dosažení cíle nutné zvýšit výměru o 531 tis. ha.
	příznivé změně klimatu 1 tis. ha	Údaje z monitorovacího systému uvádějí, že hospodaření s půdou přispívající k zmírnění změny klimatu probíhá na výměře 1 202,29 a cílová hodnota byla překročena o 20 %.
	zlepšení kvality půdy 21 tis. ha	Údaje z monitorovacího systému uvádějí, že hospodaření s půdou přispívající ke zlepšení kvality půdy probíhá na výměře 587 830,87ha. V porovnání s referenční výměrou je pro dosažení cíle nutné zvýšit výměru o 664 tis. ha.
	předcházení marginalizace a opouštění půdy o 31 tis. ha	Údaje z monitorovacího systému uvádějí, že hospodaření s půdou předcházející marginalizaci a opouštění půdy probíhá na 830 581,98 ha. Nárůst výměry oproti referenční hodnotě činí 109 tis. ha a ve srovnání se stanoveným specifickým cílem na úrovni nárůstu 31 tis. ha je cílová hodnota překročena o 251 %.

Poznámka: Na plnění částí výsledkového indikátoru R6 týkajících se kvality vody a půdy má vliv souběh programů PRV a HRDP a roční posun výplaty u AE opatření. Plnění se díky těmto faktorům jeví nižší.

Doporučení OSA II:

- Doplnit v PRV referenční úroveň, vůči které se bude posuzovat příspěvek příslušného opatření k naplnění specifických cílů, které jsou definovány jako nárůst výměry se způsobem hospodaření, které přispívá k vlivu na jednotlivé tematické okruhy výsledkového indikátoru R6 za programovací období 2007 - 2013.
- Přiblížit metody provádění a vyhodnocování monitoringu blíže standardům vědecké práce současné doby, a tím zvýšit věrohodnost výsledků a relevanci závěrů (více viz Agroenvironmentální patření).
- Zvážit přesuny alokací u opatření 224 a 225 (příp. také 221) směrem k opatření 227, příp. 226.
- Upravit směrem dolů cílové hodnoty indikátorů u opatření 221, 224 a 225.

- U projektových opatření zabezpečit jednotnost vykazovaných a sbíraných dat od příjemců: žádost o proplacení výdajů v rámci jednotlivých kol.
- Tam, kde je to možné, zrychlit administrativní procesy – rozhodnutí o schválení dotace, proplácení dotací.
- Zvážit navýšení cílové hodnoty u části výsledkového indikátoru R 6 „Předcházení marginalizace a opuštění půdy“.
- Zvážit neváznání dopadového indikátoru I 7 Příspěvek v boji proti klimatickým změnám, který je měřen produkcí obnovitelných zdrojů ze sektoru zemědělství a lesnictví, na opatření OSY II Žádné z implementovaných opatření není na produkci obnovitelných zdrojů zaměřeno.
- Rozšířit sběr některých dat (v souladu s metodikami EK pro hodnocení) pro snadnější a relevantnější posuzování výsledků opatření, především pro zpracování ex-post hodnocení.
- Prohloubit zohlednění problematiky změny klimatu – mitigace skleníkových plynů - prostřednictvím opatření OSY II (v současnosti řešeno pouze prostřednictvím „Prvního zalesnění z.p. – do konce 2009 podpořeno pouze 1202 ha).
- Prohloubit komunikaci s orgány ochrany přírody pro efektivnější využívání flexibilního nastavení AEO v souvislosti s podporou biologické různorodosti.

5.1.3 OSA III

S ohledem na stanovené cíle intervence - Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a podporou různorodostí venkovské ekonomiky, považujeme situaci za uspokojivou, ale s významnými disproporcemi ve sledovaných výstupových a hlavně výsledkových ukazatelích. Některé dopady realizovaných akcí nelze v současnosti kvantifikovat. Některé podporované intervence přímo nevedou k naplňování stanovených cílů.

Příspěvek realizovaných projektů na zvýšení kvality života, lze považovat za uspokojivý, přestože realizované intervence se nerovnoměrně podílejí na tvorbě pracovních míst, který je považován za jeden ze základních předpokladů pro uchování atraktivity venkovského prostoru. Příspěvek realizovaných opatření je diametrálně odlišný. Některá opatření vůbec nepřispívají ke zvyšování atraktivity venkovského prostoru prostřednictvím jejich příspěvku na tvorbu pracovních míst, např. opatření Obnova a rozvoj vesnic a opatření Vzdělávání a informace. U jiných zase nejsou sledovány sekundární vlivy realizovaných investic na podporu zaměstnanosti venkovských obyvatel – Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova a Občanské vybavení a služby.

Provedené změny v poskytovaných službách u opatření 321 se projeví minimálně na nárůstu osob s vyšším přístupem na internet. Dotčené osoby v opatření 331 nemají výrazný přímý užitek s nezemědělského vzdělávání ve smyslu posílení lidského a sociálního kapitálu.

Vliv intervencí na zastavení vylidňování venkova v jednotlivých opatřeních se přímo neprojevuje, přestože v dotčených oblastech dochází k růstu počtu obyvatel, obdobný efekt realizovaných investic nelze zaznamenat také s ohledem na eliminaci sociálního a hospodářského úpadku dotčených oblastí. Naopak, přímý užitek ze zkvalitněných služeb v rámci realizovaných akcí je enormní, a celkový užitek se dotýká významné skupiny venkovských obyvatel v oblastech, kde byly projekty realizovány.

Podpora různorodosti venkovské ekonomiky u podporovaných hospodářských subjektů v důsledku ekonomické recese klesala, proto v současném období nedošlo ke zvýšení přidané hodnoty vytvořené nezemědělskou činností. Obdobná situace je i s ohledem na provedené intervence do podpory venkovské turistiky a nárůstu počtu návštěvníků v dotčených oblastech.

Obecně je možné shrnout výsledky opatření OSY III následovně:

- Podporované investice nejsou prioritně zacíleny na komplexní vytváření a zachování trvale udržitelných pracovních příležitostí. Dopady realizovaných aktivit v podporovaných opatřeních vedoucí k rozvoji vnitřního potenciálu venkova podporou místního rozvoje podnikatelských aktivit a zvýšení zaměstnanosti venkovského obyvatelstva je v reálném dopadu intervence nižší než se předpokládalo. Tento fakt se projevil nižším reálným efektem intervence na tvorbu pracovních míst.
- Diverzifikace nezemědělské činnosti přímo nevede k zajištění vyšší příjmové úrovně obyvatel venkova rozvojem podporovaných diverzifikací jejich aktivit na venkově. Podpořené podniky na hrubé přidané hodnotě zaznamenaly propad. Tento jev je přesto ovlivněn dopady hospodářské krize. V delším časovém horizontu by mělo v důsledku prováděných intervencí dojít k obrácení negativního trendu po zotavení hospodářského cyklu u podporovaných podnikatelských subjektů.
- Z hlediska plnění stanovených cílů a indikátorů lze považovat situaci za uspokojivou, ale s významnými disproporcemi ve sledovaných výstupových a zejména výsledkových ukazatelích. Některé podporované intervence přímo nevedou k naplňování stanovených cílů.
- Realizovaná intervence nepřihlíží ke koncepčnímu řešení zacílení podpory do strukturálně postižených regionů. Z hlediska realizovaných investic existují významné rozdíly v absorpční kapacitě některých regionů.
- V souvislosti s cíli OSY III je nutné také vyzdvihnout problematiku nastavení a vymezení venkovského prostoru a nejasných hranic mezi venkovským prostorem dotčeným programem a intervencí podporovanou ze strukturálních fondů EU.
- Významný je prvek přímé podpory investic do venkovských oblastí soustředěné do malých obcí do 500 obyv. a zaměření investic do venkovského cestovního ruchu a zachování kulturního dědictví venkova.

Cíl OSA III	Indikátor výsledku	Plnění / Komentář

Různorodost venkovské ekonomiky	Zvýšení přidané hodnoty vytvořené nezemědělskou činností/ 4,3 mil € za období 2007-2013	-35 877.37 tis. EUR – sledovaný indikátor je v záporné hodnotě v důsledku vlivu ekonomické recese, s pravděpodobným vývojovým růstem. Plánovaná hodnota nebude naplněna.
	Celkový hrubý počet nově vytvořených pracovních míst/ odhad 30 000 za období 2007-2013	Dle MT VZ (indikátor R8) za rok 2009 bylo v rámci PRV vytvořeno 328 hrubých prac. míst (z toho muži do 25 let 55, muži nad 25 let 162, ženy do 25 let 27 a ženy nad 25 let 84 pracovních míst) Z vlastního šetření vyplývá: Celkem bylo v rámci OSY III vytvořeno 319 pracovních míst, z toho 111 v zemědělském sektoru, 208 v nezemědělském. Do tvorby nových pracovních míst se projevila i další realizovaná opatření - 321 vytvořilo 59 nových pracovních míst. Stanovený indikátor nebude naplněn.
	Nárůst počtu turistů ve venkovských oblastech/ 300 000 osob za období 2007-2013	4 940 návštěvníků, 7 894 přenocování. Indikátor pravděpodobně nedosáhne plánované hodnoty
Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech	Počet osob využívajících zkvalitněné služby/ 350 000 osob za období 2007-2013	Populace venkovských oblastí, která má prospěch ze zlepšených služeb činí 559 517 osob. Indikátor je naplněn s předpokládanou další dynamickou růstovou tendencí.
	Rozšíření zavedení internetu do venkovských oblastí / zvýšený počet osob s přístupem k internetu o 70 000 osob za období 2007-2013	Plnění indikátoru zvýšeného přístupu osob na internet činí 11 522 osob. Plánovaná cílová hodnota nebude naplněna.
	Přírůstek obyvatelstva napojeného na veřejnou kanalizaci s ČOV/ o 50 p. b. za období 2007-2013	Tento údaj není v rámci IS SZIF sledován. V důsledku realizovaných aktivit došlo k nárůstu kapacity u 27 641 dotčených osob

	Úspěšnost školení v nezemědělských oborech/počet účastníků, kteří úspěšně ukončili vzdělávání 7000 za období 2007-2013	Celkem bylo úspěšně proškoleno 10 371 osob. Výsledkový indikátor je již naplněn. Celkem mělo užitek ze vzdělávání 5 589 mužů a 4 782 žen.

Doporučení OSA III:

- Zvážit zvýšení podpory v realizovaných opatřeních 313 a 323 OSY III na zacílení podpory do regionu s vysokým potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu a zvýšení jejich vazby na integrovaný rozvoj venkovské turistiky.
- Upravit hodnoty výsledkových a dopadových indikátorů podle hodnocení opatření OSY III.
- Zvážit snížení maximální výše způsobilých výdajů podle hodnocení jednotlivých opatření OSY III.
- Zvážit zavedení minimální bodové hranice, která bude podmínkou přijatelnosti projektu. Toto doporučení se týká zejména opatření III.1.
- Zvýšit proporciálně preferenci tvorby pracovních míst v opatření III.1
- Upravit metodiku pro posuzování projektů ze strany žadatele, zda projekt zakládá či nezakládá veřejnou podporu, či úplně zrušit podporu projektů zakládajících veřejnou podporu z důvodu nízkého zájmu.
- Zrušit, sloučit nebo zmírnit některé způsobilé výdaje dle uznatelných kódů v realizovaných opatřeních OSY III podle jednotlivých hodnocení opatření OSY III.
- Zjednodušit administraci realizace projektů
 - Hlášení změn
 - Umožnit předfinancování pro příjemce podpory u opatření, kde to dosud není možné

5.1.4 OSA IV

Dosavadní realizace opatření **OSY IV** přispívá k rozvoji a propagaci spolupráce (EQ 4211), částečně k růstu konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a kvality života na venkově a k diverzifikaci ekonomiky, resp. k cílům tematických OS (viz EQ 4114 a 4212), dále částečně k zavedení místní rozvojové strategie do systému programů rozvoje venkova (EQ 4111), avšak zatím málo k propagaci nejlepších výsledků a projektů (EQ 4211) a k uznání OSY jako metodického návodu pro realizaci opatření PRV.

Pokud jde o priority OSY IV, zejména uplatnění principů Leader, pak analýza dostupných údajů ukazuje, že ke zlepšení řízení venkovských oblastí došlo pouze ve smyslu izolované činnosti MAS, nikoliv ve smyslu integrace přístupu Leader do systému řízení a do strategických rozvojových dokumentů (viz EQ 4111), a že k mobilizaci vnitřního potenciálu dochází ve smyslu realizace záměrů místních žadatelů, ale bez silného či jasně pozorovatelného vlivu na daná území (EQ 4112).

PRV je v současné době hlavní silou rozvoje MAS a jejich vnitřních kapacit. Potýká se však s velmi složitým a nepružným systémem pravidel a s procedurami, které pokrok na straně příjemců zpomalují a komplikují. Plnému uplatnění principů Leader a většímu šíření této metody ve venkovských oblastech rovněž brání nedostatek finančních prostředků v OSE IV a nevyužití OSY IV jako hlavního způsobu financování na projektové úrovni v OSÁCH I až III. .

Cíl OSA IV	Indikátor výsledku	Plnění / Komentář
Implementace strategie Leader do systému programů rozvoje venkova	Celkový počet nově vzniklých pracovních míst (vlivem metody LEADER) / cca 400	Dosud bylo evidováno 9 pracovních míst. Údaj se zjišťuje telefonickým dotazováním Řídicího orgánu. Výsledkový indikátor nebude naplněn
	Počet úspěšných výsledků vzdělávacích aktivit/ 50 ročně	Dosud byly podány žádosti o platbu za 415 akcí. Ukazatel pro celé období je již naplněn.

Hlavní doporučení OSA IV:

- Vytvořit místním akčním skupinám prostor pro uplatnění inovací a specifických řešení tím, že se číselník způsobilých výdajů nahradí obecně platným pravidlem o věcném souladu výdaje s cílem realizace SPL a s cílem opatření PRV (včetně neinvestičních aktivit).
- Jednat s příslušnými orgány Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva vnitra, krajů a s asociacemi krajů, obcí (Svaz měst a obcí ČR) a dalšími relevantními subjekty o začlenění ISÚ a SPL do systému řízení rozvoje území a za pomoci Národní sítě MAS zprostředkovat vstup metody Leader do řízení venkovských oblastí.

5.1.5 Celý Program a NSPRV

Celkově lze konstatovat, že Program směřuje k naplňování svých cílů ve všech OSÁCH. Bližší komentáře k jednotlivým cílům Programu jsou uvedeny níže v souhrnné tabulce.

Cíl PRV	Indikátor dopadu	Plnění / Komentář

Zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví	Nárůst HPH 2870 EUR/prac.	U podniků s podpořenou investicí v opatření 121 a opatření 123 (I.1.3.1) došlo k podstatně jinému vývoji hrubé přidané hodnoty. V zemědělském (CZ-NACE 01) i potravinářském (CZ-NACE 10) sektoru dosáhly podpořené podniky ve sledovaném období mnohem mírněji negativní dynamiky hrubé přidané hodnoty, respektive výrazně vyšší pozitivní dynamiky. V sektoru zemědělství zmírnila existence opatření propad hrubé přidané hodnoty o 5 %. V potravinářském sektoru pak opatření zvýšilo celkový růst hrubé přidané hodnoty o 1,6 %. Došlo zároveň k posílení růstu produktivity práce těchto odvětví v důsledku realizace opatření: o 5,46 p. b. v zemědělském sektoru (jde opět o zpomalení pádu produktivity práce) a o 1,65 p. b. v potravinářském sektoru (zde jde o příspěvek k růstu produktivity práce). Investice z opatření 121 a 123 (I.1.3.1) tak přispěly ke zlepšení podmínek pro hospodářský růst v sektoru zemědělství a potravinářství.
	Čistá zvýšená přidaná hodnota 29,5 mil. PPS (cca 500 mil. za období)	Dle MT VZ za rok 2009 dosáhla zemědělská HPH v podporovaných hospodářstvích souhrnně – 265 793,52 tis. EUR (odvětví zemědělství – 216 128,6 tis. EUR, potravinářství – 26 908,38tis. EUR, lesnictví – 22 758,54 tis. EUR). Nezemědělská HPH pak v podporovaných podnicích dosáhla – 63 611,874 tis. EUR (zemědělská hospodářství – 8 650,568 tis. EUR, ostatní podniky – 54 961,3 tis. EUR)
Zlepšení životního prostředí a krajiny	Změna trendu snižování biodiverzity (relativní index populačního trendu vybraných druhů ptactva oproti r. 2000 až 107)	Stanovení vlivu Programu na zvyšování/snižování početnosti populací živočichů a rostlin není z dostupných údajů spolehlivě proveditelné, neboť na dynamiku změn početnosti působí celá řada externích vlivů, jejichž úroveň není doposud řádně zmonitorována a působení opatření OSY II nelze posuzovat izolovaně od těchto faktorů. Údaje z monitorovacího systému uvádí, že hospodaření s půdou přispívající k biologické rozmanitosti probíhá na výměře 838 696,82. Nárůst výměry oproti referenční hodnotě činí 110 tis. ha a ve srovnání se stanoveným specifickým cílem na úrovni nárůstu 83 tis. ha je cílová hodnota překročena o 32 %.
	Udržení zemědělských a lesních oblastí s vysokou přírodní hodnotou	V rámci Programu byla podpořena půda o výměře 288 059,57.ha, kterou lze označit za půdu v souladu s cílem zachování a rozvoje systémů zemědělství a lesnictví s vysokou přírodní hodnotou a tradičních zemědělských krajín. Do tohoto indikátoru je započítávána podpořená půda v oblastech Natura 2000, a některé tituly v rámci AEO (podmáčené louky a ptačí lokality).

	Zlepšení a ochrana kvality vody / Změna v bilanci živin v pokles o 15 %	Z provedených analýz agroenvironmentálních opatření byl stanoven potenciál některých titulů na snížení vstupů dusíku do zemědělské půdy. Na základě výsledků se toto opatření podílí na redukcí aplikovaného dusíku v čistých živinách na úrovni 25,7 tis. tun za hodnocené období.
	Příspěvek v boji proti klimatickým změnám	Co se klimatických změn týče, OSA II vykazuje potenciál příspěvku ke zmírňování změn klimatu, který lze vyjádřit hodnotou 182,15 Gg CO ₂ eq. V případě OSY III byl tento potenciál, bude-li uvažován emisní faktor pro bioplynové stanice na nulové úrovni, vyčíslen jako úspora na úrovni přibližně 29,8 Gg CO ₂ za rok.
Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace ekonomických aktivit	Tvorba pracovních míst / odhadovaný počet PM 22 000	Celkově bylo vytvořeno 378 hrubých pracovních míst. Nejvyšší nárůst, od zahájení programu, vykazovalo opatření 312 (167,1), které se podílelo na tvorbě pracovních za OSU III nejvýrazněji (44,21%). Z hlediska čistých pracovních míst se podíly poměrně vyrovnávají z důvodu poměrně vysokého efektu mrtvé váhy v opatření 312 (59,10 %). Celkově bylo v rámci Osy III vytvořeno 290,2 čistých pracovních míst. Co se týče Osy I, dle výzkumu mezi příjemci dotace je zřejmé, že podpora ve většině případů vedla k zachování počtu pracovních míst nebo neměla na počet pracovních míst v podpořených podnicích žádný přímý vliv (u některých opatření – zjm. I.1.2.2 – sice je možné zaznamenat vyšší míru případů, kdy podpora vedla ke zvýšení počtu pracovních míst, jiná ovšem – zjm. zásadní opatření I.1.1.1 – měla přesně opačný vliv a ve vyšší než obvyklé míře vedla ke snížení počtu pracovních míst). Dle MT VZ (indikátor R8) za rok 2009 bylo v rámci PRV vytvořeno 328 hrubých prac. míst (z toho muži do 25 let 55, muži nad 25 let 162, ženy do 25 let 27 a ženy nad 25 let 84 pracovních míst) Pro hodnocení efektivity pracovních míst byla využita opatření 311,312, 313, kde je možné zcela jasně porovnávat počet pracovních míst a objem investic k určitému datu. Ze srovnání vyplynul průměrný objem investic na 1 hrubé pracovní místo 338,117 tis. ERU a na 1 čisté p.m. 386,05 tis. EUR. Srovnání ukázalo vysokou nákladovost prakticky u všech opatření. Extrémní hodnota se objevuje u opatření 311, kde na 1 pracovní místo připadá 765,66 tis. EUR. Tento výrazný odskok od ostatních opatření je dán především dominancí projektů zaměřených na bioplynové stanice. Vysoká hodnota se nachází rovněž u opatření 321/322, kde ovšem primárním účelem není tvorba pracovních míst. Je jednoznačně zřejmé, že cílových hodnot obou relevantních indikátorů – tedy jak indikátoru výsledku R8 (Celkový hrubý

		počet nově vytvořených pracovních míst) a indikátoru dopadu I2 (Tvorba pracovních míst) – nebude dosaženo. Cílové hodnoty byly stanoveny na 30.000 (R8), resp. 22.000 (I3) pracovních míst. V současné době však PRV dosahuje pouze hodnot o téměř dva řády nižších. Za důvod této skutečnosti, kdy dosažení cílové hodnoty indikátoru je vyloučené, je pochopitelně do značné míry možné vidět přetrvávající finanční a ekonomickou krizi, jejíž dopad na venkovské regiony je ještě tvrdší než ve městech a vyznačuje se, mimo jiné, zvyšováním nezaměstnanosti, tedy likvidací pracovních míst. Je zřejmé, že tento nepříznivý makroekonomický kontext měl za náhledech snížení schopnosti programu bezprostředně generovat nová pracovní místa. Ovšem i bez působení finanční a ekonomické krize by cílových hodnot indikátorů R8 a I2 nebylo dosaženo. Reálný potenciál pozitivně přispívat k tvorbě pracovních míst má totiž pouze OSA III a finanční alokace pro opatření této osy dosahuje pouze cca 17,5% celkové alokace PRV⁴⁸. Je tedy zřejmé, že při formulaci programu a jeho ex-ante hodnocení došlo k výraznému nadsazení potenciálu programu bezprostředně přispívat ke tvorbě pracovních míst a cílové hodnoty obou indikátorů je nutné snížit. Při projekci dosavadního fungování PRV (tedy míry dosahování relevantních indikátorů výstupu, zejména potom finančního charakteru, tedy vyčerpaných prostředků) je možné očekávat vytvoření cca 2550 – 3100 hrubých pracovních míst. Tyto hodnoty je ovšem nutné brát s velkou rezervou, jsou totiž založeny na kalkulacích s hodnotami indikátorů dosaženými ve značně nepříznivém makroekonomickém kontextu, což danou projekci pochopitelně zkrusluje.

Míra příspěvku Programu k dosažení cílů NSPRV ČR

U první až třetí OSY jsou cíle Programu rozvoje venkova totožné s cíli Národního strategického plánu rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013.

V OSE IV NSPRV navazuje zejména na ustanovení odd. 3.4 Strategických směrů Společenství a za cíl OSY IV stanoví „Iniciovat vytváření a rozvoj místních partnerství a podporovat využití vnitřního rozvojového potenciálu venkova“ (str. 28). Tento cíl je plněn průběžně podporou činnosti místních akčních skupin a realizace jejich strategických plánů Leader. Operativní cíl OSY

⁴⁸ Nadsazenost cílového stavu indikátoru R8 ve výši 30.000 hrubých pracovních míst je zřejmá i při pohledu na alokaci relevantních opatření. Při vydělení alokace opatření 311, 312 a 313 (ve kterých je indikátor R8 měřen) cílovou hodnotou tohoto indikátoru vychází, že by mělo být vytvořeno jedno pracovní místo na cca 370.000 investovaných Kč. Je zřejmé, že v případě opatření, u nichž není vytváření pracovních míst bezprostředním cílem, ale spíše nepřímým efektem, je tato hodnota příliš nízká.

IV – Realizovat místní rozvojové strategie a spolupráci místních partnerství je plněn. Částečně je však plněna prioritní OSY IV – zlepšení řízení a mobilizace přirozeného vnitřního rozvojového potenciálu venkova. Tuto prioritu nelze zajišťovat pouze přímou podporou dosavadních 112 MAS, nýbrž i dalšími organizačními a jinými opatřeními (mimo financování).

5.2 Faktory vedoucí k úspěšnému / neúspěšnému provádění programu

Plné dosažení všech priorit a cílů PRV a NSPRV, jakož i předpokládaných dopadů implementace PRV není možné pouze financováním předkládaných žádostí a dalšími – organizačními, legislativními a technickými opatřeními na straně ŘO.

Je vyžadována spolupráce s řídicími orgány operačních programů, především IOP, OP VK, OP LZZ, všech ROP a všech programů přeshraniční spolupráce. Všechny tyto programy zásadně vstupují do problematiky venkovských oblastí, financují projekty tamních žadatelů a časově i věcně zasahují do řešení problémů a využívání příležitostí venkova. Touto interferencí vytvářejí potenciál k dosahování významných synergických efektů.

Například ke zlepšení řízení ve venkovských oblastech nebo k růstu kvality života je potřebná součinnost samosprávy na úrovni obcí a krajů, ale také ústředních orgánů (ministerstev), v jejichž gesci jsou pro PRV relevantní dopady (MMR, MŽP, MV aj.).

Tuto „externí“ spolupráci anebo naopak absenci spolupráce v jednotlivých OSÁCH a opatřeních pokládáme za důležitý faktor celkového úspěchu PRV.

Kladně působící faktory:

- Vyhledka na možnost získání finančních prostředků z EAFRD vyvolala zájem venkovských subjektů o inventarizaci vlastních potřeb. Příliv finančních prostředků do venkovských regionů má pozitivní vliv na jejich rozvoj.
- Aktivizace soukromého kapitálu pro záměry, které získaly podporu z PRV.
- Efekt Leaderu: propojení subjektů z různých sektorů přineslo nové záměry, finanční zdroje a výsledky.
- Prezentace PRV na akcích pořádaných ŘO, zprostředkujícím subjektem příp. jiných organizacích ve vztahu s ŘO.
- Budování absorpční kapacity
- Portál Farmáře (<http://eagri.cz/public/web/mze/farmar/>)

Záporně působící faktory:

- Vliv hospodářské krize – vlivem hospodářské krize chybí podnikům finanční prostředky, které jsou potřeba na spolufinancování záměrů. Taktéž města, která by za normálních okolností mohla žadateli na spolufinancování prostředky poskytnout, tyto prostředky nemají. Bankovní domy jsou opatrné v půjčování a tudíž je pro žadatele problém najít

- prostředky na spolufinancování záměrů. Od záměrů ustupují nebo si vůbec nepodávají žádosti.
- Neexistence zálohového financování ve spojení s nedostatkem vlastního kapitálu malých podniků, farmářů, neziskových organizací, místních akčních skupin a malých obcí působí příjemcům problémy při realizaci projektů a odrazuje některé zájemce
 - Prodlení ve vyplácení dotací – časové prodlení ve vyplácení dotací ze strany SZIF způsobuje žadatelům finanční problémy. Většina projektů má vlastní spolufinancování pokryto úvěrem od banky. Při neobdržení včasné platby od SZIF má žadatel prodlení se splátkou úvěru a musí platit úroky z prodlení. Tyto se v konečném důsledku mohou rovnat až výši dotace z PRV.
 - Dlouhodobé závazky – potenciální žadatelé jsou zadluženi a obávají se o svou existenci. Přijetí dlouhodobých závazků vyžadovaných některými opatřeními považují za vysoce rizikové (OSA II)
 - Dotace u potenciálních žadatelů s malými výměrami nepokrývá náklady na administrativu dotace. Žadatelé se tudíž rozhodnou o dotaci raději nepožádat. (OSA II)
 - Snaha SZIF upravit předem všechny situace při realizaci projektů komplikuje práci příjemcům, vyvolává nejednotné výklady pravidel, příp. nesamostatnost pracovníků RO SZIF a úhrnně vyvolává zbytečnou zaměstnanost na SZIF.
 - Taxativní seznam položek uznatelných nákladů někdy brání nákupu potřebného zařízení či služeb, které prokazatelně souvisejí s projektem a sloužily by k naplnění cílů projektu.
 - Složitost a podrobnost předpisů pro využití prostředků a jejich změny komplikují práci příjemcům, vyvolávají jejich nespokojenost a odrazují další zájemce.
 - Platební agentura průběžně nekonzultuje s příjemci možné konflikty ve výběrových řízeních, dodatečně odlišný výklad pak ohrožuje úspěšné finanční vypořádání projektu.
 - Častá změna pravidel dotace v průběhu implementace
 - Nedostatečná informovanost o možnostech čerpání dotace
 - Leader není chápán jako metoda rozvoje a financování venkovských oblastí. Zájemce není vázán nutností spolupracovat v rámci MAS, neboť může žádat přímo. To oslabuje význam metody Leader a víceodvětvový a partnerský přístup k řešení problémů venkova.
 - Časté personální změny na oddělení rozvoje venkova MZe (nyní odd. strategie a implementace OSY III a IV).
 - Potřeba osobního dojíždění na regionální pracoviště SZIF při podávání žádosti i v průběhu realizace projektů.
 - Činnost implementačních orgánů PRV se dostatečně nezaměřuje na pomoc příjemcům při realizaci projektových záměrů a dosahování stanovených cílů. Spíše řeší otázky plynulého vynakládání plánovaných prostředků, propracovává podrobná pravidla a provádí kontroly se snahou vyvarovat se chyb.
 - Nedostatečná úroveň spolupráce s institucemi, které mohou usnadnit plnění PRV a lépe dosahovat stanovené priority a cíle NSPRV a PRV, jakož i záměry Nařízení 1698.

Nedostatek pracovních kontaktů a spolupráce s Ministerstvem pro místní rozvoj, Asociací krajů ČR, řídicími orgány operačních programů aj.

5.3 Závěry a doporučení na základě výsledků hodnocení

Evaluační tým si uvědomuje, že operativní implementační péče a každodenní řízení PRV Řídicím orgánem a Platební agenturou se pochopitelně soustřeďuje především na vynakládání vstupů a dosahování výstupů v souladu se schválenými pravidly PRV. Není-li to zajištěno již od počátku období v systému průběžného hodnocení, pak až střednědobé hodnocení poukáže na to, jaké dopady se od realizace PRV na úrovni EU očekávají. Střednědobé hodnocení rovněž obnoví otázku dosahování cílů PRV, která je při průběžném řízení odsunována do pozadí. Výsledkem tak může být, že implementační orgány jsou možná až při střednědobém hodnocení poprvé konfrontovány se dvěma zásadními otázkami evaluace: a) jak se daří směřovat realizaci PRV k přijatým cílům, b) nakolik dochází k očekávaným dopadům.

To ovšem souvisí s existencí a sledováním indikátorů výsledků a dopadů. Sledování dopadů je věcí evaluačního týmu, avšak podklady pro ně by měly vznikat průběžně monitorováním výstupů a především výsledků. Zatímco však indikátory výstupů je relativně snadné vydefinovat (nejsou-li již většinou předepsané) a sledovat, výsledky jednotlivých OS a celého programu nejsou syceny dostatkem empirických dat, a to jak pro jejich metodologickou obtížnost, tak pro příliš brzký termín hodnocení (kdy realizace většiny projektů nebyla ukončena a nemohly se tak plně projevit ani předpokládané výstupy, natož výsledky a dopady realizace). Přirozeným důsledkem tohoto stavu je, že evaluační tým má nedostatek empirických podkladů pro vyhodnocení.

Hlavními kritérii pro výběr níže uvedených doporučení jsou jejich potřebnost a proveditelnost.⁴⁹

Doporučení s ohledem na celý Program - současné období:

- Pro potřeby sledování pokroku Programu nastavit jasná pravidla poskytování dat od organizací zřizovaných MZe, zejména pak ÚZEI (FADN), dále pak s ÚHÚL, VÚMOP, které disponují velkým množstvím dat potřebných pro sledování Programu. Řídicí orgán by měl stanovit, jaká data a v jakých intervalech potřebuje.

Dále pak by měl ŘO zvážit nastavení spolupráce s ČSÚ a AOPK, která taktéž mají přístup k velmi důležitým datům potřebným pro hodnocení Programu.

- Při výběru projektů k financování zvážit důsledný přechod na cílovou orientaci. Jestliže je ohroženo splnění určitého cílového indikátoru opatření, měla by se upravit kritéria pro výběr žádostí tak, aby byly upřednostněny projekty, které nabízejí realizaci potřebných

⁴⁹ Je možné, že proveditelnost konkrétního řešení je prozatím omezená kvůli současnému stavu ve schválených pravidlech a v legislativě. V tom případě by měl ŘO vyvinout úsilí, aby na úrovni Ministerstva zemědělství, Vlády ČR anebo Evropské komise dosáhl potřebné změny. Všeobecným argumentem podporujícím toto úsilí je celoevropská tendence ke zjednodušování veřejné správy (tedy i administrativních postupů) a k efektivnějšímu čerpání pomoci ze zdrojů EU. Podklady pro zde formulovaná doporučení se nacházejí v kap. 5.

výstupů s co nejlepší účinností (tj. co nejvyšší objem výstupů za co nejnižší náklady). Bez systémové regulace v tomto směru může být ohroženo plnění některých cílů PRV.

- Seznámit se s praxí operačních programů ČR v řešení nepřímých nákladů (resp. paušálních plateb), pojetí uznatelnosti výdajů, vyjasnění veřejných podpor, řízení partnerských projektů a institutu globálního grantu, které by napomohly rychlejšímu a snadnějšímu čerpání podpor a zefektivnily práci platební agentury SZIF.
- Zvážit zavedení systému kvalitativního hodnocení projektů⁵⁰. Tento systém musí obsahovat: Jednoznačné bodovací tabulky a Systém proškolených externích hodnotitelů. Kvalitativní hodnocení zaměřit zejména na hlediska: příspěvek k dosahování cílů PRV, potřebnost projektu v daném kontextu, udržitelnost projektu.
- Zvážit zavedení nástroje pro posuzování hlediska ekonomické výhodnosti projektů a ekonomickou výhodnost projektů zahrnout do jejich bodování. Nástroje musí být odstupňované podle výše požadované podpory.
- Pro projekty v OSÁCH I – III stanovit minimální mez bodového zisku, pod kterou nebude možné projekt podpořit (i v případě dostatku finančních prostředků na výzvu).
- Zabezpečit konzistentní poskytování informací žadatelům ze strany SZIF. Největší problém vzniká v rámci vertikální struktury SZIF. Stává se, že metodické pokyny a výklady klíčových záležitostí se na regionální úrovni liší od pokynů na centrální úrovni. Taktéž panuje nesoulad napříč regionálními úrovněmi.
- Zabezpečit odstranění možnosti subjektivního výkladu Pravidel individuálním pracovníkem SZIF prostřednictvím jasného výkladu a systematické podpory vzdělávání. Doporučení nesměřuje k rozšiřování metodické dokumentace, naopak k jejímu zjednodušení a zřehlednění.
- Zrychlit administraci a proplácení projektů.
- V oznámení o neposkytnutí dotace blíže specifikovat důvody neúspěšnosti projektu tak, aby mohli neúspěšní žadatelé přijmout příslušná opatření a odpovídajícím způsobem projekt přepracovat do dalšího kola nebo jiného odpovídajícího opatření.
- Přizpůsobit náročnost kontroly výši požadované dotace. Výše nákladů na kontrolu nesmí převýšit užitky z kontroly (např. výše úspor, neuznatelná část výdajů)
- Zařadit mezi způsobilé výdaje daň z přidané hodnoty u plátců DPH, pokud nemají nárok na odpočet daně na vstupu.
- Zvážit zavedení bodového zvýhodňování partnerských projektů v tematických OSÁCH všude tam, kde lze těžit z výhod spolupráce různých subjektů. Horizontální OSA IV je založena na partnerství veřejného, podnikatelského a neziskového sektoru, to však zatím není bodově ani jinak zvýhodněno.

⁵⁰ Ne plošně, jenom v případě, že je to relevantní, také v návaznosti na velikost projektu.

- Z hlediska absolutního objemu investic, čerpané alokace, tak z hlediska počtu projektů, zvážit navýšení celkové alokace na opatření OSY III, zejména ta opatření, která mají růstový potenciál pro venkovský prostor (311 – 313) a napomáhají tak naplňovat cíle PRV.
- Soustředit se na využití koncepčních řešení (integrace projektů v jedné lokalitě: služby, expozice, péče o kulturní dědictví, turistické trasy, apod.). Propojování projektů, resp. realizace návazných projektů v jedné lokalitě financovaných v rámci OSY III může podporovat vznik synergických efektů a podněcovat zvyšování kvality života ve venkovských oblastech.
- Hledat zdroje pro financování potřeb žadatelů OSY III mimo PRV. V této souvislosti se otevírá otázka nastavení překryvů mezi PRV a Regionálními operačními programy.
- Snížit cílovou hodnotu dopadového indikátoru I2 Tvorba pracovních míst, jelikož cílovou hodnotu 22 000 pracovních míst není reálně možné působením PRV dosáhnout.
- V zájmu naplňování monitorovacích ukazatelů PRV v jednotlivých výzvách lépe specifikovat, jaké výstupy a výsledky, příp. s jakými maximálními jednotkovými náklady se očekávají, aby souhrn schválených žádostí dostatečně zaručoval splnění ukazatelů celého opatření. V některých opatřeních určit minimální bodový zisk z preferenčních kritérií, který je nutno dosáhnout pro získání dotace, s případnými podmínkami (např. „projekt musí přinést alespoň jedno prac. místo...“).
- Pro lepší uplatnění horizontální OSY IV, která je založena na partnerství veřejného, podnikatelského a neziskového sektoru,
 - a) zavést bodové zvýhodňování partnerských projektů v tematických OSÁCH všude tam, kde daný region může těžit z výhod spolupráce různých subjektů,
 - b) v OSÁCH I a III zvýhodnit žádostí podávané prostřednictvím MAS proti žádostem podávaných přímo, jestliže na území, v němž má být záměr realizován, působí MAS podpořená v opatření IV.1.1.
- Zvážit využití OSY V (Technické pomoci) k podpoře regionů s nižší absorpční kapacitou v OSÁCH I a III.
- K podpoře synergických efektů a zvyšování kvality života ve venkovských oblastech umožnit propojování, příp. navazování projektů financovaných v rámci OSY III v jedné lokalitě (např. integrace projektů zaměřených na služby, ubytování, komunikační přípojku, péči o kulturní dědictví a turistické trasy).

Doporučení s ohledem na celý Program - příští programové období:

- Již při nastavování Programu se zamýšlet nad tím, jaká data bude pro jeho hodnocení potřeba a to zejména při zadávání ex-ante hodnocení. V tomto smyslu je potřeba navázat spolupráci s institucemi, které daty disponují, nebo je mohou sbírat. Možnými poskytovateli dat jsou: ÚZEI (FADN), ČSÚ, VÚMOP, ÚHÚL, AOPK.

- Identifikovat a zavést přesné definice klíčových pojmů z hlediska přípravy a řízení Programu (např. pojmy jako restrukturalizace, inovace, produkty s vyšší přidanou hodnotou, kvalita života atp.). Jejich definice musí předcházet nastavení indikátorové soustavy.
- Z hlediska potřeby delšího časového odstupu, aby se začaly projevovat výsledky realizovaných projektů (od 1 roku po ukončení projektu), bylo by vhodné posunout zprávu o střednědobém hodnocení o 1 rok, kdy je již možné lépe hodnotit výsledky opatření. Toto hodnocení by bylo také časově blíže případnému dalšímu programovému období a jejího nastavování.
- U intervence charakteru současné OSY III se primárně zaměřit na aktivity, které mají charakter diverzifikace, podpory podnikání atp. Dle zjištění evaluátora mají tato opatření bezprostřední dopad na rozvoj venkova. V případě, že by to Nařízení Komise umožňovalo, lze zvážit přesun aktivit typu obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby do intervence typu Leader.
- U intervence typu Leader by bylo vhodné nesoustředit se pouze na prostředky PRV, ale zaměřit se na multizdrojové financování rozvojových záměrů. Za tímto účelem lze využívat SF EU, různé zahraniční fondy, národní prostředky.
- U intervence typu OSY I by mohlo dojít k útlumu podpory čistě rostlinné produkce a postupnému snižování plošné živočišné produkce. Je možné zaměřit se na podporu výrobců rychloobrátkového zemědělského zboží, jako např. zelenina, ovoce, sýry a na výstavbu skladovacích kapacit, balících linek atp. na tyto produkty. Tímto by se umožnilo zacílení podpory na zemědělce, kteří sledují poptávku na lokální a regionální úrovni.
- U intervence typu OSY I je potřeba se zaměřovat na podporu výroby, která přináší vyšší přidanou hodnotu, vyšší nároky na specifické pracovní dovednosti a vyšší míru efektivnějšího využití půdy a má integrovaný charakter – např. je možné využít kombinace investic do bioplynových stanic se stavbou skleníků na pěstování ovoce a zeleniny. V současném období jsou investice směřovány na vylepšování základních podmínek prvovýroby, další vývoj by měl jít cestou investic do vyšší hodnoty finálních produktů.
- Do příštího období zařadit podporu seskupení producentů – podpora musí být na bázi skutečného hospodářského. družstva – společný majetek, marketing, tvorba přidané hodnoty (lze využít inspirace ze zahraničí, např. Itálie).
- Při nastavování příštího období zvážit vyšší míru spolufinancování – např. použít model maximálního 50 % spolufinancování u soukromých subjektů a 70% spolufinancování u obcí, příp. plošně zavést strop 50 %, pokud to legislativa EU umožní. Zamezí se tak potenciálnímu nevhodnému vynakládání peněz, ke kterému při vysoké míře spolufinancování může dojít a bude možné zafinancovat větší objem aktivit.
- S předstihem připravit podmínky pro uplatnění metody Leader na celém území venkova ČR a opatření plynoucí ze Společné zemědělské politiky od roku 2014 přednostně implementovat metodou Leader. Uplatnit tak Leader jako způsob, kterým se budou

rozdělovat finanční prostředky z dnešní OSY I – III; jednak z celé OSY III, jednak v některých opatřeních OS I a II nebo v některých regionech. PRV by měl obsahovat alespoň výčet opatření, v nichž se budou tématické OSY implementovat metodou Leader.

- Ve spolupráci s navrhovateli programů v rámci kohezní politiky vyřešit vícezdrojové financování rozvojových záměrů příjemců různého typu, především pak místních akčních skupin a obcí.